

نامۆز گاریه ئالنوونیه کان

بو به خته وه ربوونی

ژن و میرد

- نهینی و ئامانجه کانی ژبانی هاوسه رگیری.
- هاویهشی ژبانت ماودی خوازیبینی کردن.
- (چریه یهك) له په یوهندی سێکسی.
- تیروونی ههست و سۆز له گهه راپهراندنی ئه رکه کان.
- نهینه کانی شهوی بوکینی.
- وینه کانی په یوهندی ژن و میرد.
- گرفت و چاره سه ریه کان.

ن / د. سعد ریاض

هه بێق هه بێن

منتدی اقرأ الثقافی

یه کهم چاپ
ههولیر 2011

www.iqra.ahlamontada.com

بۆدابه زاندى جۆره ها كتيب: سردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پدای داتلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی , عربی , فارسی)

ئامۇڭگارىيە ئالتۇننىيەكان بۇبەختەوهرىوونى ژن و مىرد

نووسىنى : د. سعد رياض

وهرگىرانى : مصدق محسن

هەدولتير

يەكەم چاپ

۲۰۱۱

٢٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی : نامۆزگاریه ئالتونیه‌کان بۆ به‌خته‌ومر بوونی ژن و می‌رد

بابه‌ت : نایینی

نووسینی : د. سعد ریاض

ومرگێرانی : مصدق محسن

کۆمپیوتەر : نووسینگه‌ی هیوا

چاپی : یه‌که‌م / ۲۰۱۱

شوینی بلاوکردنه‌وه : ((کتیبخانه‌ی حاجی قادری کۆبی))

له به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۲۸۱۷) ی سالی ۲۰۱۰ ی پێدراوه.

کتیبخانه‌ی

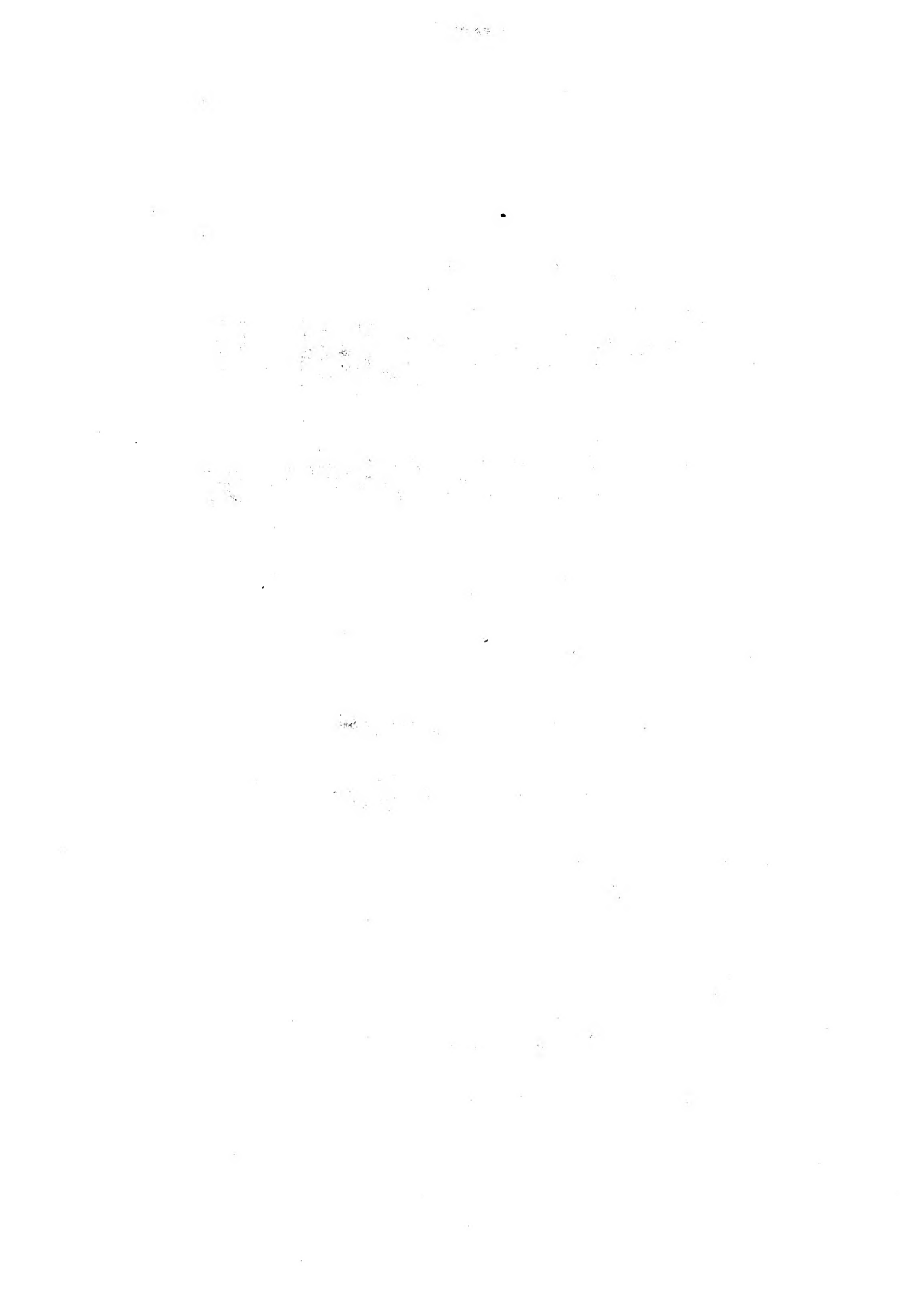
حاجی قادری کۆبی

بۆ فرۆشتن و چاپکردن و بلاوکردنه‌وه

هه‌ولێر - کوردستان - عێراق

(۰۷۵۰ ۴۶۷ ۱۳ ۹۴ / ۰۶۶ ۴۲ ۴۳ ۸۶۸)

مافی چاپ پارێزراره

بسم الله الرحمن الرحيم

قال تعالى: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾.

خوای گه وره ده فەرموویت (یه کێک له نیشانەو به لگه کانی تری
ئه وه یه: که ههر له خۆتان هاوسه ری بۆ دروست کردوون بۆ ئه وه ی
ئارام بگرن له لایداو له نیتوانتاندا خۆشه ویستی و سۆزو
میهره بانی فراههم هیناوه، به راستی ئاله و دیاردانه دا به لگه
هه یه بۆ که سانیك بیرده که نه وه و تێده فکرن).

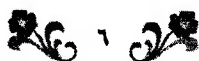
پیشه‌کی

ژیانی مرۆڤ له دونیادا ماوهیه‌کی کورته. یان چهند ساتی‌کی دیاری کراوه، جا کات یان به‌سه‌ریدا زāl ده‌بی یان به‌سه‌رتدا زāl ده‌بیته. هه‌وه‌ها بریتی یه له ماوه‌ی گواستنه‌وه بۆ رۆژی دوا‌یی. هه‌موو نه‌وانه رووده‌ده‌ن نه‌رك و کاره‌كانت پتویسته ببه‌ ئامرازیک بۆ نزیك بونه‌وه له خوای گه‌وره‌و به‌ده‌سته‌هێنانی به‌زه‌یه‌یه‌کی له‌رۆژی دوا‌یدا، یان هێنانه‌دی به‌ختیاری هه‌میشه‌یی. ئه‌مه‌ش ره‌تی نه‌وه‌ناکاته‌وه که مرۆڤ له‌دونیا‌دا به‌به‌ختیاری به‌ییت، یان نه‌ندازه‌یه‌ک له‌کامه‌رانی له‌ سه‌رجه‌م بواره‌کانی ژیان به‌ده‌ست به‌ییت، تاوه‌کو به‌شی خۆی له‌ دونیا‌دا له‌ بیرنه‌کری.

بۆ نه‌وه‌ی هه‌موو مرۆڤ بزانیته که‌وا ته‌نهایه‌ک جار ده‌ییت، نه‌وجاره‌ش گه‌ررۆژیک به‌سه‌ریدا تی پهری نه‌وا به‌شی‌ک له‌ژیانی به‌سه‌رچووه، جانه‌گه‌ر نه‌م رۆژه به‌به‌ره‌هم و پر ده‌ستکه‌وت بوو نه‌وا به‌دویه‌تی‌ه‌وه، به‌لام نه‌گه‌ر به‌ فیرو‌دانی کات بو به‌بی سود نه‌وا له‌دونیا په‌شیمان و هه‌سه‌رت دا‌یده‌گری، مرۆفی ژیر نه‌و که‌سه‌یه که له هه‌موو قوناغه‌کانی ژیا‌نی به‌دوای به‌ختیاری دا ده‌گه‌ری.

به‌ختیاری ژن و میڤرد له‌گه‌نگه‌ترین نه‌و هۆکارانه‌یه‌که‌وا له‌مرۆڤ ده‌کات دل‌خۆش بیته له‌ دونیا‌دا، و بریکی زۆریش له‌ خۆشنوودی و ئارامی به‌ده‌ست به‌ییت، حاله‌تی خۆش ویستنه‌و خۆشه‌ویستی هاو‌ری ده‌بی له‌گه‌لیدا که‌واده‌کات کاتژمیڤ به‌یته چرکه کاتی‌ک له‌نزیك خۆشه‌ویسته‌که‌ی ده‌بیته، هه‌روه‌ها واده‌کات مه‌ست بوون و هه‌وانه‌وه به‌ده‌ست به‌ییت له‌و کاته‌ی له‌گه‌لێه‌تی، وه‌توشی خه‌مو په‌ژاره ده‌بیته له‌و کاته‌ی لی‌ی دووره، ژیا‌ن له‌نیوان نه‌م دوانه ده‌بیته نیعه‌مه‌تی‌کی ئارام و به‌یه‌که‌وه‌به‌ستراو.

به‌لام به‌رله‌وه‌ی با‌سی به‌ختیاری ژن و میڤرد بکه‌ین پتویسته یه‌که‌ه‌جار بزانی‌ن مانای

به خته وهربوونی به شیوهیه کی گشتی چیه؟ به خته وهربوونی بریتی یه له هاتنه دی خود، یان به دربرینیکی وردتر: به ختیاری دروست ده بیئت له دۆخی ئه ومهیل و ئاره زووانه ی که خود شانازی پێوه ده کات که شوینگی جی به جی کردنی کردهیی یه ئه مهش په یهسته به بهرزترین قوناغه کانی گه شهی مرۆ، که بریتییه له هاتنه دی مه بهسته بالاگان که ناکۆک نیه له گه له بهرژه وهندیه کانی مرۆ، بی گومان بونی بیرۆکه له ژانی مرۆ کاتی لی ده ویت و شانازی پێوه ده کات، و خوده که ی بۆ ده هیئتیه دی، وه له میانه شیدا به خته وهربوونی و خوشحالی ده هیئتیه دی.

بۆیه به ختیاری بریتییه له وهی که خودی مرۆ شانازی پێوه ده کاو وهریده گیریتیه وه بۆ مهیدانی کردهیی، هه ندیک له ده رونا سان واده بینن که به ختیاری ئامانجی هینانه دی که سایه تیه کی به هیژه، هه ندیک تر واده بینن که مه بهسته که له به ختیار کردنی مرۆ قایه تی شار دراوه ته وه، وه هه ندیک تر له مه سه له ماده یه کانه وه ده بیننه وه. سو قرات واده بینن که به ختیاری بریتی یه له رازی بوون... ئه م رازی بوونه ش رووده دات کاتی که ئاره زووه کا ئمان دیاری ده کهین، به جۆری که چاوی تی نابرین له وهی که ناتوانین، چونکه مرۆ هه ست به ئاره حه تی ناکات مه گه ر ئاره زوویکی هه بووبی و نه هاتبیته دی، وه به شه و و رۆژ به سه ر بیر کردنه وه دا زال ده بیئت، به لام گه ر مرۆ توانی ئاره زووه کانی به یئتیه دی به پی ی توانای و به بی زیاده رۆیی له تیرکردن، ئه وا له نیوان خه لکیدا به کامه رانی ده ژیی.

له دوا ی ئه مه کاتی که قسه له سه ر به ختیاری ژن و میرد ده کهین ئه وا قسه ده کهین له سه ر ئه وهی که یارمه تی مرۆ ده دات بۆ گه یشتن به دۆخی که له رازی بوون که وا خوا ی گه وه ره بۆی دیاری کردووه، و سه یری ئه و مرۆ قانه ناکات که خوا ی گه وه ره فه زلی داوه تی به سه ریدا، وه به رده وام ته قه لای ده کات بۆ هه لبژاردنی باشتر و گونجاوتر به ر له رودانی په شیمانی، و به رده وام هه ولده دات بۆ راپه راندنی ئه رکو رۆ له کانی به ر له خه مخواردنی له تیربوونی که سانی تر له پێداویستیه کانی.

له م کتیه به ئه م کیشه گرنگه چاره سه ر ده کهین، که بریتی یه له بابه تی به ختیاری ژن و

مىرد، و كە لەم چەند تەوەرە سەرەكى يەى خوارەو دىارى دەكرىت:

* چۆن بەختىارى ژن و مىرد دەهينمە دى لە ميانەى ھەلبىژاردنى راست و دروست بۇ ژن يان مىرد؟

* پەيوەندى بەيە كەوہوبون لە قۇناغى داخوازى و گرى بەست چۆن دەبىت ھەتتا پاش ئەمە بىتتە پەيوەندىەكى بەختەوەر؟

* پەيوەندى سىكسى راست و دروست چۆن دەبىت كە بىتتە ھۆى ھاتنەدى چىژو كامەرانى بۇ ھەردو لايەن؟

* كارامەيى يەكانى ژيانى ژن و مىردايەتى چى يە تاكو بەختىارى و ئارامى بەينىنەدى؟
* بەختىارى لەگەل بەرپرسايەتى چۆن دەبىت، وەكو: بەرپرسايەرتى خەرجى، يان پەروەردە كردنى رۆلەكان؟

* بەربەستەكانى بەختىارى ژن و مىرد چى يە؟ و چۆن بەسەرياندا زال دەين؟
* گرنگترين ئەو گرفتانه چين كە لە قۇناغەكانى ھاوسەرگىرى جياواز روودەدات، و چۆنىەتى زالېبون بەسەرياندا؟

* چۆن فىرى ھەوال و دەنگ و باسى پىشېنەكانى ئىمە بين لەم پىسپۆرىە؟
بۆيە بەختىارى خەزىنەيەكەو ھەموومان پىويستيمان بەوہيە بەدوايدا بگەرېن، چونكە بەختىارى لە كارکردندا، و بەختىارى لەگەل رۆلەكان، و بەختىارى لەگەل قەيرانەكان، ھەموو ئەمانە چىژو خۇشەكن پىويست دەكات لەسەرمان فىرى بين و راھىنانى لەسەر بگەين لەبەرگىرى لە ژيانغاندا، جا دەبى بەدواى بگەرېن و پىادەى بگەين، ھەتا لەو ھەموو قۇناغانەى ژيانغان بە بەختىارى و شادمانى بژين. جا لە خوارى گەورە دەپارىنەوہ رەزامەندى و ئارامى و ئاسودەيى و باوہرمان پى بەخشىت، وەيارمەتيمان بدات لەوہى پى خۇشەو لىي رازيە....

نووسەر

د. سەعد رىياز

به شی یه که م

ناما نجه کانی ژیانی ژن و میرد

چه مکی هاوسه رگیری له نیسلام و دهر و ناسیدا

- هاوسه رگیری له نیسلام بهر له هاوسه رگیری؟

- هاوسه رگیری له دهر و ناسی.

- چی هه یه بهر له هاوسه رگیری؟

- هه له کانی بهر له هاوسه رگیری؟

- چه مکی خوشه ویستی.

- چاره سه رکردنی خوشه ویستی.

- چیمان له هاوسه رگیری دهویت؟

- نیشته جی.

- خوشه ویستی.

- به زهیی.

- چاروونی.

سووده کانی هاوسه رگیری

به کورتی.

خوت تاقی بکه وه.

چەمكى ھاۋسەرگىرى لە ئىسلام و دەروناسىدا

ھاۋسەرگىرى لە ئىسلامدا

ئىسلام بۆ رىنمونى كىردن ھاۋسەرگىرى كەخەللىكى لەتارىكىيى يەۋە دەرھىناۋەبۆ رووناكايى، و لەژيانى نەفامىيەتى يەۋە بۆژيانى زانست و زانين و باۋەر، ولەخرابى نەرىتەكان بۆ باشترين بەھاو رەۋشت. لەگىرنگىر نەۋ كىشەنەۋى كەئىسلام چارەسەرى كىردوۋە رىساۋ بىنچىنەۋى نەۋتۆۋى دانائەۋە كەكىشەۋى ھاۋسەرگىرى لەسەر دامەزراندوۋە،كاتىك كەكارىگەرىيەكى گەۋرە دەبىت لەسەر تاكو لەسەر كۆمەلگا...

دوا بەدۋاۋى ئەمە كاتىك جىاۋاز دەكرىت لەنېۋان نەرىتەكانى ھاۋسەرگىرى لەنەفامىيەتى، نەرىتەكانى ھاۋسەرگىرى لەئىسلام، ئەۋا دەبىنىت كەئىسلام رىز لەمروۋ دەگرىت، بەتايىبەتى ئافرەت لەگەل بونى ھەندىك لەپابەند بىۋىن و رىنمايىيەكان لەچۆنىيەتى لەبەرگىردى جىل و بەرگ و شىۋە رەفتارۋ دانانى ماف و پىداۋىستىيەگىرگىيەكانى بۆ ئەۋەۋى بىيىتە بونەۋەرىكى رىزلى گىراۋ چىژۋەرگىت لەژيانىدا. سەبارەت بەمە (نەمىل دۆمىنگىم) كە رۆژھەلاتناسىكى فەرەنسىيە دەلىت: قەسەيەكى پىرو پوچە كەدەۋەترىت: ئافرەت لەئىسلام لەدەسەلاتەكەۋى دامالراۋە ھەروەك گاورەكان راي دەگەيىنن كەئافرەت سەراۋەۋى گونجاق و خراپەكارىيەۋ لەپال ئەۋەشدا نەفرەتى لىكراۋە.

لەبەر ئەۋە لەسەر مروۋ پىۋىستە لەۋلاتانى رۆژھەلات بگەرى بۆئەۋەۋى بىيىنى كە ئادابى مال تىايدا بەھىزو پتەۋە، ۋەئافرەت لەۋى تىرەيى پى نابدرىت ئەۋەش لەبەرئەۋەۋى ۋەكو ئافردەتانى ئىمەنىيە كەۋا شەكى كورت لەبەر بگەن و قوۋ و باسكىيان روت بگەنەۋە، ۋەكو كرىكارە ئافرەتەكانمان لە كارگەۋ تەمبەلخانەكان ئىرەيان پىنابردرىت. جىھانى ئىسلامى

(سالی جان مارش) که گاوره له سالی ۱۹۵۴ ز له واشنتون له دايك بووه دلييت:

کاتیک ئیسلام سنوری ئەرکەکانی بۆ ھەرتاکیک دادەنێت لە چۆنیەتی نامادەکردنی خۆی بۆ ھەلگرتنی راسپاردەو دوورکەوتنەوە لە تاوان و گوناح، پارێزگاری کردنی دەرون و دوورکەوتنەوە لە ھەرشتیکی کە دەبێتە مایەی سوکایەتی پێ کردنی. بەدوای ئەمەشدا ئیسلام داوا لە شۆینکەوتوانی دەکات ئەوانەی دەتوانن ئەرکەکانی ھاوسەرگیری بەجێ بهێنن با ژن بهێنن وە ئەوێ ناتوانێت بابەرۆژووبیست چونکە ئەمە بۆ ئەو خۆپاراستنە لە ھەرخراپەییەک، ھەروەھا ئیسلام داوای لە ئافەرەتان کردووە دەروونی خۆیان و جەستەیان بپارێزن و بەدیاری نەخەن مەگەر بۆمێردەکانیان نەبێت کە مافی خۆیەتی بۆ پاک راگرتنی دەروونی خۆی و دوورکەوتنەوە لە وانەیی کە پیشتر خۆی گەورە ھەرامی کردوون.

611

هاوسەرگىرى لەدەرونناسىدا

دەرونناسى ئەۋەى دىارى كىدوۋە كەمرۇڭ ئارەزوو و ەزى خۇى ەىە دەىەۋىت تىرىان بىكات، زۆرىەى ئەو ئارەزانەش ئارەزوى سىكىسىن، ئەم فىترەتە لەلاى ەموو مرۇڭىك ەكو يەكە بەلكو لەلاى ەموو بوونەۋەرىكى زىندوو بوونى ەىە، بەتايىبەتەش ئاژەل.

بەلام جىاۋازى نىوان مرۇڭ و ئاژەل برىتى يە لەۋەى كەمرۇڭ پىۋىستە جەو بۇ ئارەزوۋەكانى شل نەكات، ەھركاتىك پىۋىست بوو تىرىان بىكات، ەھەرۋەها پىۋىست ناكات لەسەر ئەم جۆرە تىگەىشتەنە مېنىتەۋە كەپىى واىت سىروشتى مرۇڭ پىكەتۋە لەدوو ووزە، ووزەى خۇشەۋىستى و ووزەى شەپانگىزى، ووزەى خۇشەۋىستى برىتى يە لەۋووزەى سىكىسى... ئەمە بەپىى راقەى تىۋرى شىكارى دەروونى بەلام مرۇڭ برىتى يە لە كۆمەلىك پىۋەرۋە بەھاو سىفاتى نەرىنى و نەرىنى گىنگىرىن خورەۋەشت كەپىۋىستى بە دەفرىكى باش ەىە كە ئەم خورەۋەشتەى تىدەبى ئەم دەفرەش برىتىيە لەئانى راستى و دروستى. دواى ئەمەش زانستى نوى دەرىخستەۋە كەمرۇڭ ئاناو وزەىكى زۆرى ەىە كەۋاى لى دەكات بتوانىت حوكم بەسەر ەۋەس و ئارەزوۋانى بىكات، يان خاۋەن ئاناىەكەبۇ بەرىۋە بردنىخودى خۇى، و مامەلەكردنى باش لەگەل ەلۋىستەكان و كەسەكانى كە ئىستا پىى دەۋىترىت زىرەكى وىژدانى.

لىرەدا دەكرى بلنن: دەرونناسى نوى بانگەۋازى مرۇڭ دەكات بۇ رىكخستىنى دەروون و حوكم كىردن بەسەرخود، چىژ ەەرگىرتن لە ەى شايەنىەتى، ئەمەش لەسەر ەاوسەرگىرى جىبەجى دەكرى، بەر لە ەاوسەرگىرى برىتى يە لە رىكخستەۋەى دەرونى و حوكم دان بەسەر ئارەۋوۋە ناچارىەكان.... لەدوۋىيدا ەاوسەرگىرى دەبىتە تىربوونى ئارەزوۋەكان بە رىگايەكى راست و دروست تانەنجامەكانى بۆكەسەكە بە چىژو بەختىارى دەگەرىتەۋە....

بەرلە ھاۋسەرگىرى

ژيانى ژن و مىرد گەشتىكى كورت يان چىرۆكىكى راگوزەر نىيە وبەلام گەشتىكى درىژو پىيۋىستى بەكەرەستەي گەۋرەو شارەزايى تىرو تەۋاوو ئامانجەنە گۆرەكانى ھەيە، بۆنەۋى ژن و مىرد لەميانەي ژيانى ژن و مىردايەتيان بەختىارى بۆ ھەريەكەيان بەيتە دى-يەكەميان-ديارى كردنى ئامانجەكانى لەم ئەرکە بەر لەدەستپىيەكردنى، ۋەلامى ئەم پىرسىارە دەداتەۋە: لەبەرچى ھاۋسەرگىرى؟ كاتىك ھەرمىرۆڭىك دەيەۋىت ئامانجەكانى لەم پەيۋەندىيە نوئى يە ديارى بىكات، ئەۋا پىيۋىستى بە شارەزايى يان كارامەيى زۆر دەيىت ۋەكو ئەمانەي خوارەۋە:

چى ھەيە بەرلە ھاۋسەرگىرى؟

بەرلە ھاۋسەرگىرى ھەركەسىك بۆنەم قۇناغە، ۋ بۆنەم ماۋەيە لەتەمەنى خەۋنىكى زۆر و ئاۋاتى جۇراۋجۆر دەكىشىت، جا ھەندىكيان ۋاپىردەكەنەۋە كە ھاۋسەرگىرى برىتى يە لەچىژى سىكسى، پەيۋەندىيە سۆز دارەكان بەدرىژايى شەۋو لەكاتى رۆژدا، ۋەھەندىكى تر باۋەريان ۋايە كەژيانى ژن و مىردايەتى برىتى يە لە كاتەرۆمانسىيەكان كەكچ گوى لەقسە دلداریەكان و سەرسورھىنەرەكان دەگرىت لەھەموكات و ساتىكدا، ئەگەر بىتجگە لەمەشتى تر پرويدا ئەۋا ھەست بەبى ھىۋايى و داروخان دەكات، لەپاشان توشى دۋارۆژىكى ناخۆشى دەكات. ۋەھەندىكى تريان برۋايان ۋايە ژيانى ھاۋسەرگىرى برىتى يە لەماندوبوون و ھىلاك بوون لەبەدەستھىنانى خەرجىيەكانى خىزان و دابىنكردنى پىداۋىستىيەكانى . ئىستا كام لەپىشېينى كردن لەم پىشېينىانەي پىشۋو راست و دروست؟

لەرستىدا ھەموو پىشېينىەكانى پىشۋو لەبارەي ھاۋسەرگىرى ھەلەن، يان كورتھەلاتۋە لەسەر يەك ئاراستە، كەچى تىگەيشتىنى راست بۆژيانى ژن و مىردايەتى بۆ يارى و رابۋاردن نىيە، بەلام ژيانى ژن و مىردايەتى بەرپىرسىارىيەتتىكى ھاۋبەشە، ۋ ژيان سۆزو كۆشش و گالتەۋ گەپ و چىژو كارەكانى تىرىش كۆدەكاتەۋە. بۆيە ژيانى ژن و مىردايەتى تىگەيەشتىنىكى

ھەمەلايەنەيە ھەموو كارەكانى پېشوو كۆ دەكاتەۋە. جياۋازى نىۋان كەسك و يەكىكى تر ئەۋەيە كە كەسى بەختيار لەژيانى ژن و مىردايەتى ئەو كەسەيە زانين و كارامەيەكى زۆرى ھەيە لەھىنانەدى چىژو خۆشى لەكۆشش و گالتەۋ گەپ و لەكاتى پىسادەكردنى ئەركەكانى لەژيانى ژن و مىردايەتى.

ھەلەكانى بەرلەھاۋسەرگىرى

زۆرتىن گرتە كامان لەژيان بەسيفەتېكى گشتى برىتى يە لەپەلەكردن لەشتىك بەرلەۋادەكەى، سەرەراى ئەۋەي ئەگەر ھەر كەسكى خىرا بىزانىبا كەۋا ئەو شتەى ھەولى ھىنانەدى دەدات بەرىگاي ناشەرى ئەگەر كەمىك نارامى بگرتبا ئەۋا بەرىگاي راست و جى رەزامەندى دەپھىنايەدى. ئەم حالەتە جى بەجى دەبىت لەسەر ھەر شتىك كەپەلەكردن بۆ بەدەست ھىنانى بۆ ئىستا ھىچ مافىكى تۆى تىدانىە... بەجۆرىك جى بەجى دەبىت لەسەر دزىك كاتىك دزى دەكات، وجى بەجى دەبىت لە زىنا كار كاتىك زىنا دەكات... بەم شىۋەيە ھەروەھا ئەمە لە لاي ھەندى گەغىش ھەيە بەر لە چوونە ناۋ ژيانى ژن و مىردايەتى، بەشىۋەيەك بۆ ھەندىكيان بەھۆى ئارەزوۋى سەر كەش لە تىركردنى ويژدان و سۆزى ھۆش خواردو دەبىتەھۆى روۋدانى كەوتنە ناۋ ھەندىك لە ھەلەكانى بەرلەھاۋسەرگىرى، ۋە ئەمەش لە لاي ھەردوۋ رەگەز روۋدەدات، ۋ پاشان پەشىمانىي و ژيانى دلتەنگى بەدۋادەدەيت، لەئەنجامدا ھەردوۋلا زەرەر بار دەبن، بەلام زەرەرى گەۋرە زۆرىەى جار توشى كچان دەبىت، زۆرجار گۆى بىستى حالەتەكانى خۆشەويستى و دلدارى دەبن لەنىۋان كوران و كچان، ھەيانە لەخۆۋەيە، ۋ ھەشيانە لەژىر دروشى تاقى كەرنەۋەيە، ھەندىكى تريان بەھۆى نەفامى كلاسكى يە، بەلام گرینگەر لەم شارەزايى يەى كەبوۋەتەھۆى بوونى كەم و كورى لەژيانى لاۋاندا، بەتايىبەتى لەقۇناغى دروست بونى عەقلى بىت، يان لەقۇناغى دىراسەكردن و دەست خستى بىت، جا بەدەست ھىنانى برىكى زۆر لەتواناۋ وزەكانى كە دەبى ۋەبەرەمىيان بەھىنىت

لەبۇنياتنانى خۇي و داھاتوھكەي كەدەياختاھ ناو جەريەزەيەكانى خۇشەويستى و سۆزدارى،
 وكۆشش كردن لەدواي ئەم ئارەزوۋە بۇ ناكۆتايى. ۋەمىژوۋو حالەتى زۆرمان بۇ دەگىرىتەۋە
 كەبۇمان روون دەكاتەۋە چۆن ئاگرى خۇشەويستى دروست دەيىت، ئەۋى رودەدات لە دواي
 خۇشەويستى لە سوتايى و (دۆش دامان) و تامەزرۆبوون، ۋەئەۋەي لە ئەنجامى جيا
 بوونەۋەي ھەردوۋو خۇشەويستەكە روداۋىك كە ھۆكارىكە بۆشەيدايى و ئازارو چەرمەسەرى.
 ھەموومان گويىمان لەچىرۆكى قەيس و لەيلا و رۆمىۋ و جۈلئىت و زۆرىك لەۋانە بوۋە،
 ھەروھە لە دواي ئەمانەشدا ئەفسانەۋ شىعرى زۆرمان بۇ گواستراۋەتەۋە، لەم چىرۆكانەش
 بۇمان دەرەكەۋىت كەخۇشەويستى بەپىي سىروشتى خاۋەنەكەي دەگۆردى،
 جاخۇشەويستىيەكەي دەرەچى لەۋو حالەتەي كە خاۋەنەكەي لە سەريەتى بۇ كەسىكى تەۋاو
 جياۋاز لە سروشت و حالەتەكانى لەۋو شەۋەكەي دەگۆرىت بۇ رۆژ، و كاتژمىرەكانى لە
 چاۋەروانى خۇشەويستەكەي دەگۆرى بۇ چەندەھا سال و رۆژ.

چەمكى خۇشەويستى

خۇشەويستى برىتى يە لە پەيوەندى نىۋان دوو كەس، ۋەچەندەھاپىناسەي ھەيە، جا
 خۇشەويستى برىتى يە لە ھەزو ئارەزوۋ، و برىتى يە لەگەنجىي، و برىتى يە لەعیشق، و خۇ
 شەويستى واتە شەيدايى، و پەرۋشى كە خەم و خەفەتى بەدۋادادىت، ھەروھە برىتى يە لە
 دلدارى، و سۆزو خۇشەويستى، ۋەتامەزرۆبوون و ھەزكردن، و شەيدايى.... ئەمانەش برىتى
 يە لە ناۋەكانى خۇشەويستى، جاۋا لە خوارەۋە راڧەي ئەم پىنناسانە دەكەين:

خۇشەويستى: برىتى يە لە ئارەزوۋى دەرۋون بۇ شىتەك يان بۇ كەسىكى تر.

- ھەرزەكارى و شەيدايى: شەيدايى برىتى يە لە نەرم و نيانى و پەرۋشەيەكەي. ۋە دەلىن

پياۋى شەيدا: دلدارىكى ئارەزوۋ مەندە.

- خۇشەويستى ھەزلىكردن: پەردەي دل، برىتى يە لە پارچەيەك بەبى خۇشەويستى ۋەك

پەردە يەكەن ۋايە، دەلىن: كەۋتە داۋى خۇشەۋىستى. ۋاتە: خۇشەۋىستىيە كەي راگە ياندى. كاتىك خىزانى غەزىزى مىسرى كەۋتە داۋى خۇشەۋىستى گەۋرە مان يوسىف سەلامى خۇاى لىيىت (خۇشەۋىستىيە كەي كارى تىكرد). (قد شىغفەھاجبا).

خەفەت: ئەۋ كاتەي كەناخۇشى بەدۋايدادىت، بەۋاتاي ناخۇشى ۋن كەردنى خۇشەۋىستە كەي يان بەزە جەت گەشىتن پىي.

- دلدارى: برىتى يە لە بەھىزترىن پلەكانى خۇشەۋىستى تائەۋ كاتەي ھەردوۋ خۇشەۋىستە كە دەبنە يەك گيان. ۋە دەشېت خۇشەۋىستىيە كە يەك لايەن بىت

- پەريشانى: برىتى يە لەسوتان يان بەھىزترىن دلدارى لە ئەقن ۋ ناخۇشى.

- دەردى قورس: ئەۋ خۇشەۋىستىيە كە خەم ۋ خەفەت بەدۋاى خۇي دادىنى.

- سەرنج راکىشان ۋ پەروشى: ئارەزوۋ مەندىيەتە بۇ خۇشەۋىست. دلدەرمىش بەزەيى

يە.

- پەژارە: ئەندىشەي خۇشەۋىستى، ماناي: گروپلىسەي سەند يان سوتاندى. ئەگەر خۇشەۋىستى پەيۋەست بوۋ بە دلدارىيە كەي ئەۋا سەردە كىشى بۇ شىت بوۋن. بەماناي: زالبونى سۆز ۋ ھەلۋە شاندىنەۋى عەقلى. ۋە لەسەر ئەم بنچىنەيە خۇشەۋىستى شىتىكى جوانە ناكىرى قەدەغەي بىكەين، ۋە سۆزىكى پەشۋاكۋە ئەگەر دەستى پىكرد ۋە زالبوۋ بەسەر كەسىك كەنەيتۋانى دەستى بەسەر دابگرى لە دەست پىكردنەۋى تاكۇتايى.

بەلام بۇنەۋەي ئەۋ پەيۋەندىيە بگوريت ۋە سوۋتانى سوتەمەنى مىللەت بىبات بۇ خۇشگۈزەرانى ۋ بەختيارى: پىيۋىستىمان بە ژمارەيەك مەرج ھەيە:

يەكەميان: دەبىت لە نيۋان ژن ۋ مىرددا ھەبىت، ھەتا بتۋانىت باۋەر بەيەكتر بىكەن بەبى كۆسپ ۋ تەگەرە تادەگاتە خۇشەۋىستى بۇ پەژارەيى ۋ خەمناكى ۋ ناخۇشى.

دوۋەميان: دەبىت لە كاتىكى گونجاۋدا بىت، بەماناي نايىت ئەۋكەسە لە قۇناغىك دابىت كە گونجاۋ نەبىت بۇ خۇشەۋىستى، چۈنكە توشى زۆر گىرو گىرت دەبىت. لە كاتىكىدا رۇژانە

گويمان لە چىرۆك و بەسەرھات دەبىت لەژىرناۋى خۆشەويستى، يان ناۋى دەنپن خەمى
خۆشەويستى، ۋەتوشى سزاي خراب دەبىت، يان پەشيمان بوونەۋەيەكى دوورودرىژ.

- چىرۆكى كچىك

ئەمە كچىكە چىرۆكى خۇي دەگىرتتەۋە، ئەو لەبەھىتتىن پىلەكانى ئاخ ھەلگىشان و
پەشيمانى دا بوو: سەرھات لەئاخاوتنىكى تەلەفۇنى پاك ويىگەرد دەستى پىكرد. گەشەي سەند
بۆ چىرۆكىكى خۆشەويستى خەيالى، كچەكە دەيوت: بەھەلەي بىردم كەوا خۆشى دەۋىم و
دېتەخوازىيىنم... داۋاي كرد بىيىنم... نەمەيشت... ھەرەشەي لى كردم بەسەر ھەلگرتن و
پچراندنى پەيۋەندى... بىيەيزىم نواند... ۋىنەيەكى خۆم بۆ نارد لەگەل نامەيەكى گولۋاي
بۆندار، نامەكان گۆرپدرانەۋە... داۋاي لى كردم لەگەللى بچمە دەرەۋە... بەتۈندى رەفرم كردهۋە،
بەۋىنەكانم ھەرەشەي لى كردم، بەنامە بۆندارەكان بەدەنگەكەم لەتەلەفۇن كەوا تۆمارى
كردبوو، لەگەللى دەرچووم بەمەرچىك بەزووتىن كات بگەرپتەۋە گەرامەۋە بەلام؟ گەرامەۋە
بەكۆلىك شەرمەزارى، پىم ووت: باھاسەر گىرى بگەين: ئابروچونە، بەھەموو سوك
ۋگالتەپىكردنەۋە پىيى وتم: من داۋىن پىس ناھىنم. ئەمەيە ئەنجامىكى ناخۇش، دۋاي
ئەزمۈونىكى سەخت، ئەمەش بانگەشەيەكە پىۋىستە بۆ ھەموو كچىك: وريابە زۆر وريابە لە
تېۋەگلان بەشېك لەم جۆرە پەيۋەندىانە، يەككە لەھاۋرى كچەكانت كەخراپە فرىوت بدات و
راتبىكىشى بۆلاي خۇي بۆ شىك لەم جۆرە پەيۋەندىە بەدەرەشتانە كەواخۇي ئارايشت داۋە
بۆت، ۋەھەلت خەلەتېنى بەۋەي كە ئەۋەي لەگەل خەللى روويدا ئەم لەگەللى روونادات
لەۋنابرو چونە يان شتى تر... نەكەي باۋەر بەم جۆرە شتانە بگەي، ئەمانە ھەموو لەفېلەكانى
شەيتانە، باش بزانە كۆتايى ئەم پەيۋەندىە قەدەغەكراۋانە ھەمووكات ئەو كۆتايىيە
كەباسكرايان لەۋىش توندترە. ھەروەھا وريابە لەباۋەر پى كردن بەو گەنجانەي كەوا يارى بە
كەرامەتى خەلك دەكەن، ئەوانە بەخيانت و درۆزن پۆلېن دەكرىن، لەۋانەيە يەككە لەۋانە

واخۇي پيشان بدات بەراست گۆيى و دلسۆزى، چونكە ئامانجى ئەمانە ھەموكات يەك ئامانجە، ۋەئەۋەش زانراۋە ئاقل لى ي ناترسى، توش لە ئاقلەندەن بە.

-تېيىنى و پىسيار

ئەۋەي لىرەدا تېيىنى دەكەين ئەم سۆزداريە دەيىت بېيىتە سەرچاۋەيەك بۇ بەختىارى، دەشېيىتە رق و قىن لەسەر خاۋەنەكەي، ئەۋەش وامن لىدەكات ئەم پىسيارە بەپەلەيە بكەين: ئايا خۇشەۋىستى لەبەدبەختى يە يان لەبەختەۋەرى يە؟

ۋەلام: خۇشەۋىستى دەيىتە ھۆي سوتاندەن و ئىش و ژان كاتىك بەيەك گەيشتەن بەخۇشەۋىستەكەت لەسەرت قورس دەيىت، يان كاتىك خۇشەۋىستەكەت بەۋشەكى و بايەخ پى ئەدانت دەيىنى، دەيىت لەخۇشەۋىستى بەختەۋەرى و كامەرانى و دلنەرمى پەرۋشى و ئارامى ھەيىت كاتىك لەنزىك خۇشەۋىستەكەت دەژىت، لەسۆزو زمان شىرىنى و بەزەيى خۇشەۋىستەكەت دەخۇيتەۋە، ۋەلە دلنەۋاي ھاۋسەرگىرى دەژىن خۋاي گەۋرە بەرەخمەتى خۋى بىپارژىت.

-چارەسەرى خۇشەۋىستى

خۇشەۋىستى دەگەرىتەۋە بۇ ھەست و سۆزىكى شىپرزە زال دەيىت بەسەر كەسيك و دەيكاتە مولكى خۋى، بېرو ھۆشى خەرىك دەكات، قسە دەكرىت لەبارەي رەفتارەكان زۆر لەگۇرپانكارى، پاشان ئەگەر ئەۋ خۇشەۋىستى لەكاتى خۋى نەبوو، تېرېۋونى نىە بۇ كوزاندەۋەي تامەزرۆكانى، دەيىت لەۋكاتەدا خۇشەۋىستى تۈۋش بوو بەنەخۇشەكان پىۋىستى بەچارەسەرى خىراۋ دروست ھەيە.

- چارە چى يە بۇ چارە سەرگىردنى خوشە ويىستى؟

شىكار: چارە سەرگىردن دەپىت لەبىنى ھاۋسەرگىرى ھاۋتوانا، ۋە ۋەستايىت لەسەر شەرىعى خۋاي گەۋرە و سنور بىپارىزى، ۋە كارگىردن بەپىتى ئەھكامەكانى، ۋە بەجى گەياندىنى ئەركەكانى ۋە فەرمانەكانى خۇدای گەۋرە، ۋە سەبر گىرتن لەسەر گىرگىيەكان و بەر پىرسارىيەتپەكان. ۋە ئىستى.....

- چىمان دەۋىت لە ھاۋسەرگىرى؟

پىش ئەۋەدى بىچىنە ناۋ ھاۋسەرگىرى چاكتىر وايە دەستىنىشنى ئامانجەكانى بىكەين داۋاكارىن جى بەجى بىكرىت لەكاتى ئەۋ پەيۋەندىيە پاىيە بەرزە، ۋە چۆن دەگەين بەبەختەۋەرى خىزان بەھەموۋ ماناكانى؟

ئەگەر ويىستت دۋارۋىژىكى خۇشت دەست كەۋى پىۋىستە رابىردۋوت ۋە مېژۋوت ۋە پەسەنت بىزانىت، تاكو لەرىگىيە راست لانە دەپت، ۋە زۆرىك لەبەختەۋەرى ۋولاتان دەگىرنەۋە، ۋە زۆر جار لەبىرمان دەچىت كەئىمە ھەموۋ مان لەيەك گىيانىن، ۋە زۆر جار لەبىرمان دەچىتەۋە ئىمە لەخۇلېن، ۋە دەبىنەۋە خۇل ۋە ھەروەھا دەگەرىنەۋە بۇ لاي خۋاي گەۋرە، خۇدای گەۋرە ئىمە لەخۇل دروست كىردۋە، ھەروەك خۇدای گەۋرە دەفەرمۋىت ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ واتە: لەنىشانەكانى خۇدايەتى و يەكتا پەرسىتى كەئەۋ ئىۋەدى لەخۇل دروست كىردۋە، باب و باپىرەتانىشى لەخۇل دروست كىردۋە لقىش ۋەك رەسەنەكەيەتى ﴿أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾، ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاشان ئىۋە ئاقلەمەندىن تواناي قسە كىردن و راپەراندنى بژىۋى ژىانتان ھەيە. پاشان ئەۋ ئىۋەدى بەخۇرايى دروست نەكىردۋە، ھەركەسىك تواناي لەسەر ئەۋە ھەبوۋ ئەۋا ئەۋ خاۋەنى يەكتا پەرسىتى و تەسبىحاتە.

ۋەماناي: ﴿خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾. واتە: ئافىرەتان كە لەلايان نىشتەجىن،، (من انفسكم) واتە: لە مەنى پىۋاۋەكانو لە رەگەزەكانيان.

ۋە دەلىت: مەبەست لى ى ھەۋايە. خۇداى گەۋرە لە پەراسوۋى ئادەم درووستى كىردوۋە، ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾، ئىبن و ەباس و مەھىد دەلىت: المودە: سەرجى يىە، والرحمة: منالە.

ۋە دەلىت: المودە: سۆزى دلە كانە ھەندىك بۇھەندىكى تر. السدى دەلىت: المودە: خۇشەۋىستى يە، والرحمة: بەزەبى يە، مانا كەى رىۋايەت كراۋە لەئىبن و ەباس دەلىت: المودە: خۇشەۋىستى پىاۋ بۇ خىزانە كەيەتى، والرحمة: بەزەبى كەى بۇ ئافرەتە كەيەتى كاتىك توشى ناخۇشى دەبىت.

ۋە دەلىت: پىاۋ ئەسلە كەى لەزەۋى يە، ھەرلە زەۋىش ھىز ۋەردە گرەت، ۋەلەۋىش رزگار بونە كەۋا سەرەتا لى ى دروست كراۋە پىۋىستى بەنىشتە جى بون ھەيە لەسەرى، ئافرەتەش دروست كراۋە بۇ ئەۋدى بىتتە ئارامگەيەك بۇ پىاۋ. لىرەدا پىۋىستە ھەر كەسەك ئەۋ ژىانەى قىۋل بكات دەبىت بزائى ۋەلامى ئەۋ پىسارە بداتەۋە: ئەۋ لەچ شتەك دروست كراۋە؟ ۋە بۇ چى دروست كراۋە؟ ۋە ھەرۋەھا لە ئايەتى خۇاى گەۋرەدا ھاتوۋە: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾. ۋەمەش داۋادە كرىت لەمرۇق ئەنجامى بەرزى ھەبىت و بگاتە ئەنجامىش، ۋە كۆشش بكات بۇ گەياندنى ئامانجە كانى لەھەموو كارو كىردەۋە كانى.

ھەر ھەموۋمان رىگايەكى درىژ دەمانگرەتەۋە لەسەر ژىانىكى ھاۋبەش كۆدەبىتەۋە لەنىۋان دوۋكەس بىگومان پىشتىۋانى و چارەنوسى خۇداى گەۋرەپىيان دەگات، پاش ماۋەيەك كەم بكات يان زىادبكات دەبىتە خىزان. ئەۋ خىزانەش تەنھا تۆۋى كۆمەلگايە بۇ ئەۋە دروست كراۋە كەخۇا پەرسىتى بكات لەسەر زەۋى، بەلام لەگەل ھەموۋ ئەۋانەش چارەنوسى لەدنيا لەبىرناكات، ۋە ھەرۋەھا خۇشى چاكەۋ شادومانىش لەبىرناكات بەۋەى خۇداى گەۋرە پى ى خۇشە. ۋە تى دەكۆشى بۇ گەيشتە بەشادى و دلارامى لە ھەموۋ بۋارە كانى ژىانى. لەسەر ئەۋ بىچىنەيەى ھەموۋ كەس ئارەزۋى لە ھاۋسەرگىرى ھەيە ۋەبۇ ئەم كارە نۆيەش ژمارەيەك ئامانج ھەيە: تاۋدەكو ھاۋسەرگىرىە كە بەختىار بىت. يان تىبكوشى بۇ بىياتنانى

بۇ ھاۋسەرگىرى چەند ئامانغىچكى بىنچىنەيى ھەيە پىۋىستە ھەموو ژن و مىردىك كۆشش
بىكات بۇ گەشتىن بىي وەك:

۲- رووخوښی.

۳- به زہی.

۴-بہر چاروونی.

مرؤف له هه موو قوناغيت له قوناغه كانی ژبانی پیویسته بگهریت به دواى بهرچاو رونی و
دلنیایی، بهم نایه ته له خودای گهوره دهپاریتـه وه ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا فُرَّةً أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾. (الفرقان: ۷۴).

واته: (خوداودنده پيمان ببه خشه له خيزانه كانان و وچه كانان بهر چاو پروونی و دمانگیره بیهيشه وایۆ له خودا ترساوان).

وہبؤ ئەوہی ژیانێ ھاوسەرگیری بێتێتە خوشەویستی و بەزەیی پێویستە ئەم مەرجانە ی
تێدا بێت:

-دادوهری ئایینی خودا له مافه کان و ئهرکه کان بۆ ههریهک له ژن و میڤرد:

ئەگەر ژن و مېرد لەژێانی رۆژانهیان تەرازووی داد پەرەریان دانا لە مافەکان و ئەركەکان ئەوا رەگ و ریشەى ناکۆكى لەنیوانیان نامەینیت، وەبەختیاریان بۆ هەڵدەكەوى كە بەلەكانى لەسەر مالى ژن و مېرد دەلەرىتەوه، چونكە داد وەرى كردن بۆ پێوهرەكانى خودای گەوره كەواى داناود دەروون هەست بە پشوو دەكات، وەهەرودها نزیک نەكەوتنەوه لە سنورى خواى گەوره وەلێردا هیچ كۆیڕەوهرى و دژایەتى و ناكۆكى ناییت ئەگەر ترس و دلە راوكێش

لە ھەردوۋ لايان رەببۇدا.

نۇنە ۱):

يە كىك لە ئافرىدە كانى رۇژناۋا گىرايە ۋە، ئەو مۇسلمان نەبۇ، ئافرىدە كە كچە كەى خۇى
 بىر دە مۇگەۋىتىكى مۇسلمانان، ۋە داۋاى لە كچە كەى كىر بچىتە ئاۋ ئىسلام، كاتىك پىرسىيىرى
 ئەو شتەى لىكرا سەرەراى ئەۋەش مۇسلمان نەبۇ، وتى مەن شتەى لە ئىسلام خۇندۇتەۋە
 ۋە فېرېرېۋم، كەۋا ئىسلام زۇر لە ماف و ئەركە كان لە سەر مۇسلمان ۋاجب دەكات، لەۋانە رىز
 گىرتنى گەۋرە، ۋە رىزگىرتن لە باب و باپىران و بەسالاچۋان، بۇيە ھەزم كىر كچە كەم لە كاتى
 گەۋرە بۇنىشدا لە سەر ئەو رەۋشەبىت، ۋە بۇيە وىستە مۇسلمان بىت.

نۇنە ۲):

ھەروەھا ئافرىدە تىكى تىش گىرايە ۋە كەئەۋ ئاۋاتە خۋازبۇ لە مالى مۇسلمانان بىبۋايە
 ئەگەر ژنى چۋارەمىش بۋايە، ۋە يان خەمەتكار بۋايە، بەۋەى كەئەۋ دەيزانى لە سەر چۋىيەتى
 مافى ھەلسۈكەۋت كىرەن لە گەل خەللىكى تر، يان ئەۋەى ئاين ۋاجبى كىرەۋە ئەركە كانى و دابىن
 كىرەن ماف بۇ خەللىكى تر لە ژيانى ئاسودەيان دا.

- ھاۋسەرگىرى خۇشەۋىستى و دۇستايەتى و سەقامگىرىيە بۇژن و مىرد

ھەموۋ ژن و مىردىك لە پەيۋەندىە كانىان بەدۋاى سى خاسىيەت دەگەرەن:

خۇشەۋىستى و دۇستايەتى و بەزەيى، ئەگەر لە ماناكانى تۈزىكىش لىك نىك بىن، بەلام
 لەنىۋان ھەست بەجىاۋازىەكى ۋرد دەكەين.

خۇشەۋىستى سۆزىكە پەيۋەندىە كانى دل تازە دەكاتەۋە، ۋە لەناۋ دەرونەۋە ھەلدەستى،
 دۇستايەتى يان پەيۋەندى دەبىتە رۇخسارى خۇشەۋىستى، ۋەژن و مىرد رىگا دەكەرن بۇ

دەربىرىنى رى ئى رابواردن و قىسەى خۇش و دىيارى گۆرىنەۋە، بەزەش برىتى يە لەزۇرى بەشدارى كىرنىكى راستگۇيانە لەخۇشى و ناخۇشىدا، ۋەبەتەنگ ھاتنىكى دىلئۆزانە، ۋەھەر ھاۋكارىيەك مۇۋۇ بتوانى بىكات، ئەمەش دەبىتە ئاۋەردانەۋەيەك لەپەرۇشى و زەردەخەنەيەكى پىرىشنگدار، ۋەقىسەى خۇش، ۋە يارمەتىدانى پارەشت و مەك.

جا ئەۋ ھەموو پەيۋەندى و كارو كىردارانەى كەئانىنى ئىسلام ياساى دانائە بۇ مۇۋقايەتى بۇ ھىنەندى ژىيانىكى كامەران و رەزامەندى بوون لەدونىا، ۋە ئامانچ و مەبەستىكى گەۋرەيان بۇ دانائە لە دوارۇژ ئەۋەندە لەدنيا كۆشش دەكەن ۋەك ئەۋەى ھەتتا ھەتايە دەژىن، ۋەئەۋەندەش بۇ دوارۇژ كاردەكەن ۋەك ئەۋەى بەيەنى دەمىرن، بەم جۇرە دەگەنە بەختىيارى دونىاو دوارۇژ.

-ھاۋكارى نىۋان ژۇن و مىرد لەژىيانى ھاۋبەش دا لەژىر دروشمى خۇنەۋىستى و قورىبانى دان؛

ھاۋسەرگىرى ھاۋكارىيەكى ھاۋبەشە لەنىۋان ھەردوۋولادا، نەك ناكۆكى و مىلمانى بۇ تۆلە كىرنەۋە لەۋى تر، يان پەيۋەندى كۆيلەيى و سەردار، بەلكو لەۋ ژىيانە ھەموو خىزمەتى يەكتر دەكەن، ھەر بۇيەش ژۇن و مىرد پىكەۋە كۆشش دەكەن بۇ بىيات نانى خىزانىكى داد ۋەرانە، ناكىت ئەۋ بىنەيە تەۋاۋ بىت تەنھا دەبىت كارەكەنىيان بە قورىبانىدان و خۇنەۋىستى و لىبوردەيى و ئارامگىرتن ناۋبەن، ۋەئەگەر ھاتوۋخۇنەۋىستى و لىبوردەيى و خۇبەخت كىرن لەناۋ خىزان نەما ئەۋا لەھىچ شۇيىنىكى تر ئەم بەختەۋەرىيە نادۆزىتەۋە، ۋە بەختەۋەرىش لەھىچ رىگايەك نادۆزىتەۋە.

-داد پەرۋەرى و ويژدان لەھەمووکارو کارووبارەکانى ژيان:

داد پەرۋەرى لەھەر شوئىنك بىت چاكەو بەھرەۋەرى زىاد دەكات، بەشىۋەك باشت ژيانى ژن و مېرد پىۋىستى پىيەتى بۇ لوتكەى دادپەرۋەرى لەھەمووشىنك، و دەبىت ھەردولا دادپەرۋەرى لەگەل يەكترى بكەن، و ستمەش لەنيوان موسلمانان بەگشتى قەدەغەكراۋە، و دەتايەتەش لەنيوان ژن و مېرد، و پىداگىرى لەسەر دادپەرۋەرى و بەرپرسياردەتى لەنيوان ھەردولا بونۇي ھەست كردن بەجەورو ستم دوور دەخاتەۋە، و ئەو دادپەرۋەرىيە كەئىمە دەمانەۋى كۆلەگەيەكە لەكۆلەگەكانى ژيانى ھاسەرپىتى بەگشتى. ئەمەش ھەلۋىست و وشەى جوان و داۋاكارى و خەرج و بۆيۈى و باۋەرى دەگرىتەۋە.

لەنیشانەكانى دادپەرۋەرى نيوان ژن و مېرد ئەمانەن:

۱- دووركەوتنەۋەى بەردەوام لە دەمەقالتى و جنىۋدان.

۲- قورس نەكردنى بارى يەككە لەھاسەرەكە ئەگەر لەوزەى دانەبوو.

۳- دەست گرتن لەخەرج كردن و دووركەوتنەۋە لە پىسكەيى.

۴- پىۋىستە ھىچ كاميان گوئەگرىت لەقسەى پاشەملەو بوختان چيان، يان ئەوانەى ھەولەدەن بۇ دوورۋويى، نەبۇ كەسانى تىكەدرو مال كاۋلكەر.

۵- نايىت ستم لە ھاۋەشى ژيانم بكەم بەبەرۋورد كردنى لەگەل ھاسەرۋانى تر، ھەموو كەسك تايەتمەندى خۆى ھەيە ۋەھەندىكەش كەموكورى ھەيە، و دەگەرېم بەدۋاى لايەنەباشەكان لە ھاۋەشى ژيانم.

بەرپرسيارەتلىكى تەۋاۋ لەنيوان ژن و مېرد:

دەستەبەرى يان بەرپرسيارەتلى لە كارەگرنگەكانە كەۋا پاپۆرى ھاسەرپىتى پىيدا تىدەپەرېت بۇ سەر رىگاي دامەزراندن و چاكەو بەختەۋەرى و رزگارېون، بەختەۋەرىش لەھىچ خىزانىك نادۆزرىتەۋە ئەگەر لەسەر بنەماى زۆردارى كەمتەرخەمى و خۆدزىنەۋە ستم كردن

بېت. ۋە بۇ ئەۋەدى بزانىت ھەركەسى بېھەيت باشترىن ئامانجەكانى بېھىتتە دى لەژيانى ھاۋسەرى داياخود مالىك كۆلەگەى ژيان دامەزرىنى لەسەر بنچىنەى دەستەبەرى و ھاۋكارى و خۆشەويستى و دۆستايەتى و بەزەبى شايەنى پېشكەش كەردنى كەسانى چاك و رۆشن كەرەۋەى دروستە كەگەلەكەى پېۋىستىتى.

بەلام ئەگەر كۆمەلگا كەمان گۆرا بۇ كۆمەلگايەك ھەناسەبركىتى پى بكەۋىت بەدۋاى لاسايى كەردنەۋەيەكى كۆيرانە بۇ كۆمەلگاكانى رۆژتاۋا ۋەك بەھاۋ خورپەۋىشتەكانى، ۋە بوۋە دىل لەكۆمەلگاكانى ئىسلامى ئەۋا ۋىنەيەكى پوۋچەل دەبىت بى بەھاۋ پېۋەرىكى جىگىر، ئەۋ كاتە ئەۋ كۆمەلگەيە كەسانىكەمان بۇ بەرھەم دىنى كە ھىچ بەھاۋ مانايەكيان نيە، ھەۋەھا دەبنە توخىكى بەدىلگىراۋ كەشايەنى ئەۋەن ھىچ بەرپرسىارەتى و راسپاردەبىيەك لەئەستۇ بگرن.

چەند ئامانجىكى تر:

ھەندىك ئامانجى تر ھەيە دەكرىت دابىرىت لەسەر ژيانى ھاۋسەرگىرى لە دۋارۆژ، لەگەل ئەۋەش ئەمانەش لەناۋ ئامانجەكانى پشوۋودان. ئەۋ ئامانجانەش:

۱- تىركەردنى ئارەزوۋمەندى سىكىسى.

۲- دەستكەۋتنى ئەۋكەسەى ھاۋكارى دەكات لەسەر پىكخستنى ژيانى.

۳- مىندال بوون.

ئەۋەدى تىبىنى ئەۋ مەبەست و ئامانجانە نايەتەدى تەنھا لەچارچىۋەى خۆشەويستى و بەزەبى و دلىيى نيوان ژن و مىرد، ئەمەش نابىتە تىركەردنى سىكىسى پرىماناى مرقۇايەتى نيە تەنھا ئەگەر لە چۈچىۋەى خۆشەويستى و بەزەبى پياھاتنە ۋەبىت، ۋە ھىچ لەزەت لەمىندالەكانىش ۋەرناگرىت تەنھا ئەگەر خۆشەويستى و بەزەبى لەگەلدابىت، ۋە ناكرىت پارىزگارى لە پارەۋ پول و تەندروستى يان پارىزگارى لەسەر كەسانى تىرى تەنھا لەچار

چپوهی خوشه و یستی و به زهیی پیا هاتنه وه نه نجام ده دریت.

له سه ره نه و بنچینهیه هه موو گه نجیک ناکریت ته نه کۆشش بکات له هاوسه رگیری دا بۆ تیرکردنی پتویستییه کانی ئاینی و ئاره زووه کانی ئاده می، به لکو هه ول ده دات له داوادی به جی هینانی ئامانجه به رزه کانه، وه مه به سته گرنگه کان له یاد ناکات، به لکو ده بیته چاوه کانی به روونی و به ئاشکرا جیگیر بکات له هه ر ساتیک، چونکه ده بیته چاوگی به خته وه ریه که ی له دونیا، وه وه ریگایه کیشه بۆ به هه شت له دواروژ به ئیزنی خوی گه ورده.

سووده کانی هاوسه رگیری:

هاوسه رگیری ته نه ها سنورداریه بۆ تیرکردنی ئاره زووی سیکیسی، یان تیرکردنی هه واو هه وهس به کچیک له کاتی جلی بوو کینی، یان ئیش و کاری ئاههنگ گێرانی بووک و زاوا نهو کاته ی هه موو پیکه وه کۆده بنه وه، به لām هاوسه رگیری رینگای پیکهینانی خیزانی موسلمانه، نیه ته کان چاک ده کاته وه بۆ کۆمه لگایه کی به ختیار، وه ریگایه که بۆ په روه رده کردنی نه وه یه کی چاکه خواز باوهری به خودای گه ورده هه بیته، وه خه بات ده کات له پیناوی خودا، وه شه هیدیش ده بی له پیناوی خودای دلۆقان، وه ریگایه که بۆ پاک بوونی به نده یه کی ئیماندار ی ده ستپاک، بۆ نیشته جی بوونی خو ی و هاوسه ره که ی، نه گه ر هاتوو هاوسه رگیری له سه ر بنچینه ی عه قل و بیروه له سه ر بناخه ی داد په روه ریه کی دروست دامه زرا، نهوا گه لیک که لک و سوودی گرنگی هه یه هه ندیکیان باس ده که ین:

۱- هاوسه رگیری سه ره خو یی بۆ ژن و میرد ده هیئیه ته دی:

کوررو کچ پێش به هاوسه ری بوون به شیکن له تاکه کانی خیزان و ملکه چی نهوان ده بن، به لām ژیا نی کوررو کچ له کاتی هاوسه رگیریدا گو رانی به سه ر دادیت، وه رو خساریکی نو ی وهرده گریت، وه سه ره خو بوونی به ده ست ده که ویت، وه له و ژیا نه نو ییه دا کوررو کچه که ده بنه ژن

و مىرد، وه پەيكەر يىكى كۆمەلایەتى بچوك دروست دەكەن، وه دەگەنە سەر بەخۆ بوون و بەرپرسىارەتى ھەلدەگرن، وه بۆيان دەبىتتە ئامانچ لەژيان، وه بەرھەمى كارەكەيان لە خىزانە نوپەكەيان بەدىار دەكەوئیت، وه بەرپرسىارەتى كارگىرى خىزانە نوپەكەيان ھەلدەگرن، ھەردووکیان دەبنە بریار ھەر و خاوەندارىيەتى بۆ ياساكانى خىزان و نابنە ملکہ چى كەس، بۆيە ژيانىكى سەر بەخۆ نوئ دەست پى دەكەن.

بەلام ئەگەر ھاوسەرگىريەكە بوەژىردەستى خانەوادەكەيان، بزانه ئەوا ھاوسەرگىريەكەيان لەسەر ھەوا دروست دەبىت، وه بزانه بەختەوهرى ناچىتتە ئەو مالانە، بەتايبەتى ئەگەر يەكئەك لەژن و مىردەكە ئاواتى ھەبىت، وەلە ئامانجەكانىشى سەر بەخۆ بوون بىت لەژيان.

نومەى حالەتەك:

نومەى خىزانەك كەزۆر پابەندى كورەكەيان دەبن بەتوندترین شىو، وەوا لىك دەدەنەو ئەگەر كورەكەيان ژن بەپىنى ئەوا لىيان دەسەنن، وەپاشان لەگەل يەكەم رۆژ لەدىارى كردنى ھاوسەرەكەى دژايەتى بەبى ھۆ لەنىوان خانەوادەى كورەكەو كچەكە دەست پى دەكات، وەدەست پى كردنى ھەندىك گىرو گرفت رەنگە لەيەكەم رۆژى بووكىنى كۆتايى پىبىت، بەلام پىچەوانە لەيەكەم رۆژى بووك گواستەنەو، گىروگرفت و خۆتپەھەلقورتانەن لەھەموو كارو بارەكانى ژيان پەرەدەسىنى، لەگەل مامەلە كردنى خراپ لەگەل كچەكەو خزمەكانى بەبىيانوى ئەوہى ئەوان ھاتوون دەست بگرن بەسەر مالەكەياندا، ئەوژيانە بەردەوام نابىت لەنىوانيان بەبى گىروگرفت و ململانى، وەبەتايبەتى كە ئەوان لەيەكە خانو دەژىن، ململانى يەكان پەرەدەسىنى لەنىوانيان تادەگاتە لىك جىابونەو كاتىك ئەوان لەيەكەم رۆژەكانى ھاوسەرگىريدان.

بەھەمان شىو ئەم جۆرە ھاوسەرگىريە بەسەر نەكەووتووى دەگەرتتەو، بەھىچ جۆرىك سەر بەخۆى نايەتە دى كەوا ئافرەتەكە خەونى پىو دەبىنى كە بىتتە خاوەنى مال و مىرد، وه باوهرى وابوو كەدەتوانى لەگەل خۆى بىبات، ھەستى نەدەكرد كەوا تىروانىنى مىردەكەى

تېرۋانىنى خىزم ۋە كەسە كەيەتتى بە بەبى خۋاستى ئەۋ، ۋاھەستى دە كىرد كەۋا تەنھا مېردە كەي خاۋەنى فەرمانە، نەك دايىكى مېردە كەي، ۋە باۋەرى ۋابىۋو ژىيانى ژىن ۋە مېردا يەتتى لەگەل ھەمۇو فەرمانە كان ۋە تەركە كاندا خۋشى تېدايە لەگەل سەربە خۋىي بوندا.

۲- رابۋاردىن ۋە پىشۋو:

مىرۋۇ ئاتۋانىت بە تەنیا بژىت، ژىيانى تەنپايى ھېچ جۆرە بەختە ۋە رىيەك بەدى ناھىيىت، پەندىكى مىللى ھەيە دەلىت (بەھەشتى بى خەلگ خۋشى تىانيە) بۆيە مىرۋۇ بەردە ۋام دەگەرېت بە ۋاى كەسىك كەباۋەرى پېيىت، ۋە لە دانىشتى ھۆگرى يىت لەگەلىدا، ۋە ھەۋل دەدات لەگەلى رابۋىرىت. ۋە لە دۋايدا لە پىۋىستىيە كانى سىروشتى مىرۋۇ بىرىتى يە لە ھۆگرى ۋە خۋشەۋىستى ۋە دىلارامى. تەنپاش قورس ۋە خەمبارى يە، ۋە مىرۋۇش پىۋىستى بە مىرۋۇش تىرەيە بۆيى بېتتە دەست پاك ۋە چاكە خۋاز ۋە دىلنەۋايى ۋە دىلۋانى بۆ ئەۋەى ھۋرىيەتتى بىكات ۋە سىكالائى لەلابىكات، ۋە نەپىيە كانى لەلابىكىنى، ۋە سۋود ۋە رىگىت لە كەيفى كىردىن ۋە دىلنەۋايى ۋە مېھرىبانى لەگەلى دا، ۋە بەم جۆرە ئارامى ۋە دىلنەۋايى دەست دەكەۋىت، ۋە ئەۋ پىۋىستى بە ھۋرىيەكى دىلۋىزە لىي دىلپايىت، ۋە دۋستايە تىيەكى دىلۋىزى بۆ نىشان دا، ۋە رۋدى نەكات بۆ دەر خىستى خۋشەۋىستى بۆي.

ۋە چاكتىن كەس دەكرېت لى دىلپايىت ۋە ئەۋ پىداۋىستىيە سىروشتىيەت بۆ جى بەجى بىكات ھۋسەرە، ئافرەت يىت يان پىاۋ، ۋە ھەمۇو ھۋرىيەتتى ۋە خۋشەۋىستى شىتتىكى كاتى ۋە سىنوردارە تەنپا ھۋرىيەتتى ۋە خۋشەۋىستى نىۋان ژىن ۋە مېرد، ئەۋ بەردە ۋام ۋە بى سىنورە. چۈنكە ئەۋان دەبنە يەك ۋە يەك ئامانچى ھۋبەشيان ھەيە، ھەريە كەۋ پىۋىستى بەۋى تىرپانە لە ھەمۇو كەس زىاتىر، ئارامى ۋە دىلنەۋايى دىتە دى بەھۋى ھۋسەرگىرى درۋست ھەتا خۋاى گەۋرە لەئايەتە كانى قورئانى پىرۋز ئىشارەتتى پىداۋە.

ۋە لەبەر ئەۋەيە سۋدە كانى ھۋسەرگىرى درۋست ۋە بىنەرەتتى دەگەرېتەۋە بۆ ھۆگرى ۋە

ههست کردن به نارامی له گهڵ هاوبهشی ژیان، وه ناکریت تهو سوودهش بهیتهدی تهنها نه گهر ههلبژێردراوه که دروست و ریکهوتن بیت له گهڵ که سایه تیه کی بی هاوتاو به خواستی خۆی، وه هاو ده می بیت له هاوبهشی ژیان، به لām نه گهر ههلبژێردراوه که ی رازی کردنی خه لک بیت، یان خۆی وادیار بخات که تهو کچی فلان کهس و فیسار که سی هیناوه، یان خیزانه که ی به ناو بانگه و..... کچی فلانه..... به بی بوونی هیچ خاسیه تیکی هاوبهش له نیوانیان، بزانه رابواردن و رووخۆشی هیچ بایه خیکی نیه له گهڵ تهو جوړه هاوسه رگرییه.

به لām نه گهر ههلبژێردراوه که وه ههلبژێردراوی دۆست بیت بۆ ژیان له سه ر هه مان خاسیه ت و خواستی خۆی، بزانه تهو ده بیتته دۆستیکی راستی، وه هاوریته ده بی و هاو ده مت ده بی له ته نیایی ژیان و شته بایه خداره کان و نه رکه کان، وه هاوشانت ده بی له کاتی ته نگانه و خۆشیدا وه هه موو کات هه ولده دات بۆ رابواردن له گه لته و پاراستنی هه ست و وێژدانت.

۳- پاراستنی داوین پاکي:

زۆریه ی گيروگرفته کان که رووده دن له کۆمه لگاده گهرینه وه بۆ گيروگرفتی ئاره زومه ندیته ی له وانه ده ستریزی سیکی یان دزیکردن بۆ ده سته که وته ی پاره، یان هه ندیکی تر له چاو چنۆکی مرۆڤ و چاوتیبرینی، وه پاشان هاوسه رگیری واده کات بۆ تیرکردنی ئاره زوو ده کانی مرۆڤ نه مهش له هه موو ئاره زوو ده کان له پیشتره بۆی، وه به هۆی هاوسه رگیری مرۆڤ تیرده بیت له کرداری سیکی، وه نه مهش له به هیترین ئاره ووه کانی مرۆڤه، تهو کردارهش تیرده کریت به ریگای سروشتی، وه له هه مان کاتدا مرۆڤ له تاوان ده پاریزی.

وه نه مهش پیغه مه به ر دروودی خوی له سه ری رامان ده سپیری، وه ده فه رمووی: ﴿من استطاع الباءة فليتزوج، فانه اعرض للبصر، واحصن للخرج، ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له وجاء﴾ رواه البخاري. (هه رکه سی توانی بگهریته وه باژن بهیته، چونکه چاو ده پاریزی و دایده پۆشی، وه داوین پاکي ده پاریزی، وه هه رکه سیك نه یوانی پیویسته به رۆژووبیت چونکه

ئەۋد بۆكەن شەكۈمەندىيە).

ۋە بەك شەۋىيە ئىسلامىيەت پەنەنە تەركىزىدىن ئەم ئارەزوۋە سەككىسە بەخشىن ۋە پاداشت دەۋاتەۋد، بەماناى سوۋدو كەلگەن ۋەرگرتن لەدۇنياۋ سوۋدو ۋەرگرتن لەدۇارۆژ، ئەمەش لەفەر مۇدەھىيەكى پەنەمبەر درۋودى خۇاى لەسەربى لەئەۋدە ر (رەزائى خۇاى لەسەرىيەت) ھاتوۋە: (ۋى بۇع اءءكم صءءة)، (لەكائى ھەر سەر جىيى كىرئىك لەئىۋە چاكەيەك دەنۋوسرى). ۋەتەن: ئەم پەنەمبەرى خۇدا، دەكرى يەككە لەئىمە ئارە زوۋەكانى خۇاى دابىركىنى ۋە پاداشتىشى بۆكەنوسرى؟ قال: (أرأىتم لو وءعها فى ءرام أكان عله فىها وزر؟ فءذلك اذا وءعها فى ءلال كان له أءر) (رواه المسلم). فەر مۇۋى: (ئايان ئىۋە نەبىن ئەگەر ئەم ئاۋە بىكرىتە شۇيىنى ھەرام گۇناھىكى بۆدەنوسرى؟ يەھەمان شەۋە ئەگەر بىكرىتە شۇيىنى ھەلال چاكەيەكى بۆكەنوسرى).

ۋە لەچاكەكانى ئىسلام لەسەرمان لەھەمۇ كاتىك پاداشتىكى دانائە مادام ئاراستەكراۋە لەرئىگائى خۇاى گەۋرە، تاكو كاتەكانى رابۋاردنى تەبەت بەپىۋا لەگەل خىزانەكەى چاكەۋ خىرو پاداشت دەست دەكەۋىت بەرامبەر بەۋەش تاۋانىكك بۆكەنوسرى ئەگەر لەخراپە بەكار بەھىنەرىت.

تەبىئىيەكى گىرئە:

پىۋاى داۋىن پىس تاكو سوۋد بىيىت لەم پاداشتە لەكائى ئەنجامدانى پەيۋەندى سەككىسى، لەبەر ئەۋەى بۆ داۋىن پىس ئەم پەيۋەنىيە سەككىسە دەرازىتەۋە لەشتى تاۋان، ۋەخۇاى جوان دەكەل لەگەل ھەركەسى بۆ ئەم كىردارە نەشرىنە، ۋە شەيتانىش لەگەل ھەردوۋىكىان دەبىت، ئەم پەيۋەندىش لەيەكەم سەتەكانى ئارەزوۋ ۋە دل تەچۈن روۋدەدات كەھىچ جىۋاۋى نىيە لەگەل ئارەزوۋەكانى ئارەلەن، ۋە پاش كۆتەبى ھاتنى ئەم كىردارە تاۋانكار ھەست بەم گۇناھە دەكەل بەھەستىكى تاۋان ۋە پەشيمان بوۋنەۋە، ئەۋەش ئەگەر تاۋانكار تۈزىك ۋەزىدانى

لەلامايىت، ۋە ئەگەر تۈانى لەم جۆرە تاۋانە بىگەرپىتە ۋە ئەۋا سەرگەۋتۈۋ دەپىت، ۋە ئەگەر ھەۋلى دا ئەم كىدارانە زىاتىر لەجارتىك دووبارە بىكاتە ۋە ئەۋا ويىۋدانە كەي دەمىرىت، ۋە لەم كاتەشدا تەنھا ھەۋەس ۋە ئارەزۋوبىيار دەدات، بەشىپىنەيى لەسوارچاكى مەۋقايەتى دوۋردە كەۋىتە ۋە، ۋە لەم خالەدا دىياركەۋت ھاسەر گىرى بۆ ئەۋە ھاتۋە مەۋق بىپارىزىت بۆ مەۋقايەتپە كەي، ۋە لەھەمان كاتدا ئارەزۋوى خۆي تىردە كات بەبى زىان يان زەرەر گەياندن.

۴-مىندال بون ۋە زۆر بونى نەۋە:

مال ۋە مىندال رازاندنە ۋەي ژيانى دونيان، ۋە بۆيە لەسۋدە كانى ھاسەرگىرى بەرز دەگەرپىتە ۋە بۆ بونى مىندال ۋە مانە ۋەي ۋەچەي ئادەمى، ۋە لەھەمان كاتدا خىلىكە لەخىشلە كانى ژيانى دونيا، ۋە بونى مىندال چاك بونى كارتىكى چاكە بۆ دايك ۋە باۋك دەپىتە ھۆي بەختە ۋە ريان لە دونياۋ قىامەت، ۋە مىندال بۆ دايك ۋە باۋك دلىيى ۋە ئامانجە، ژيان دەپىتە خۆش گۈزەرانى ۋە جوجۆۋ ۋە رازاۋەيى، ۋە مىنداللىش برىتى يە لە بەرھەمە كانى ھاسەرگىرى، ۋە بۆيە لەھەدىسە كان باسكراۋە كەزۆر بونى نەۋە يەكىكە لەئامانجە كانى ھاسەرپىتى، پىغەمبەر درۋودى خۋاي لەسەرىي دەفەرۋىت (تزوجا الودود الولود، فانى مكاثر بكم الامم) رواه أبوداود.

ۋاتە: (ھاسەرگىرى بىكەن لەگەل ئافرەتى خۆش رەفتارۋ بەسك وزا، ۋەمەن راتان دەسپىرم بەزۆر بونى نەۋە چاك لەنىۋ مىللە تاندا).

۵-ھاۋكارى كىردن لەسەر چاكە ۋە خواتىرسان:

ژيان كورتە ۋە پاشان دەپىتە مىردن ۋە نەمان، ۋە ژيانىش جىگاي تاقى كىردنە ۋە كارە، ئەۋ كارەش پىۋىستى بە ھاۋكارى كىردن ھەيە لەسەر چاكە ۋە ترسان لەخۋاۋ كارى چاك، ۋە پىرۋژدى ھاسەرگىرى دەگەرپىتە ۋە بەفرياد رەسى لەسەر چاكە ۋە ترسان ئەۋ ھاسەرپىيە كەرتىككەۋت بە ھاۋبەشى ژيانى چاك ۋە ئىماندار ۋە بەدلى ئەۋ بىت، ۋە ئەۋ سود ۋە رگىرت لەھاندانى بۆ ھەزو

ئارەزو، ۋە رېئىمىيى كەردنى ۋە ھاورىيەتى كەردنى بۇ راسپاردنى فەرمانەكانى، ۋەداۋاى يارمەتى دەكات ھاۋكارى بىكات لەرىز گرتن ۋە كەردنى كارە چاكەكان، ۋە رۇيشتن بەردە لای خۋاى دلۇقان، ۋە بۇيە ھاۋسەرى ئىماندارو چاكە خۋاى يەككە لە نىعمەتەكانى خۋاى مېھربان كەۋامرۇڧ لى ى سوۋدمەند دەبىت لەدۇنياۋ دۋارۇڧ.

سوۋدەكانى ھاۋسەرگىرى بۇ كۆمەلگا

كۆمەلگا تەنھا بىرىتى يە لە كۆمەللىك خىزان ۋە كەسەكان، ۋە ئەگەر كەسەكە چاك بوو خىزانەكەش چاك دەبىت، ۋە ئەگەر خىزانەكەش چاك بوو كۆمەلگايەكەش چاك دەبىت، بۇ ئەۋەى كۆمەلگا بەرزىترىن پلەكانى سەقامگىرى بەدەست بەيئى پىۋىستە كەسەكان لە پەيۋەندىەكى خىزانى باشداين، ۋە لەۋ پەيۋەندىە پىرۋزانەش ھاۋسەرگىرى، بۇيە ھاۋسەرگىرى ۋە پىكەيئەنى خىزان فەرمانىكى پىداۋىستىە بۇ سەلامەتى ۋە ئاسايشى كۆمەلگا، ھەرچەندە گەنجان لەكارىكى گونجاۋ ژن دەھىئىن ۋە دەبەستىئەۋە بە خىزان، ۋادەكات گەندەلى ۋە لەخۇبايى بوون ۋە كۈشتن ۋە دزى ۋە تاۋان كەم بىتەۋە، ۋە دەستىرئى ۋە لادان ۋە نەبوۋنى ئاسايش ۋە خۇكۈشتن ۋە خۇ بىتەۋش كەردن ئەمانە سەرژمىرىەكان دىاريان كەردۋە كە زۇر بەى ئەم كارانەى كەروودەدەن لەۋ كەسانەن كەبىتەش لەبوۋنى خىزان ۋە باۋەشە گەرمەكان.

ۋە بۇيە ھاۋسەرگىرى بۇ پىرۋزە گزنگەكان دەگەرىتەۋە بۇ بىيات نانى كەسايەتى ۋە كۆمەلگا، ۋە ھىنانەكايەى خۇشەۋىستى ۋە دلارامى بەزەيى بۇ تاكەكەس، ۋە ھىنانەدى زۇر بوۋنى ۋەچە، بۇ پاراستنى كۆمەلگا، ۋە ئەم پىرۋزەيەش سوۋدو كەللى زۇرى ھەيە. ۋە بۇ ئەۋەى خەللك باشتىن سوۋد بىئىتەدى لەھاۋسەر گىرىدا، دەبىت بزانىت چۇن بەختەۋەدى بەدەست دەھىئىت لەھەموو قۇناغىك لەقۇناغەكانى؟ ئەمەش لەۋەرزەكانى دادى نىشان دەكرى، بەلام پىش گۋاستنەۋەت بۇ ۋەرزى داھاتو پىۋىستە لەسەرت ئامانجەكەت لەھاۋسەرگىرىدا جىگىر بىكەيت، ۋە لەم خشتەيەدا بىنوسەۋە:

ناما نجه کانم له هاوسه رگیریدا

له دواړو ژ	نامانجه کاتم له دونيا

بہ کورتی :

ئىسلام دىنىكى تەۋاۋ وپوختە بۆ ھەموو بارەكانى ژيان، ۋە ئىسلامىش ھاتو ھۆ ئەۋەى خەك لە تارىكى دەربەينىت بۆ روناكى، ئىسلام تەنھا بۆ ئەۋە ھاتوۋە تاكو بېيتە رەھىم ۋەزەبى بۆ ھەموو جىھان، ۋە دوايى ئىسلام بىنچىنەۋ بناغەى دارشتوۋە كە ھاسەر گىرى لەسەرى بىيات نراۋە، ۋە بۆ ھاسەر گىرىش سۈۋدى زۆرى ۋەك خۆشەۋىستى و دڵنەۋايى و مېھرەبانى داناو، ۋە مەۋقېش خۆى ژيانى پرىەتى لە بەختەۋەرى راستەقىنە.

پاشان ھەمبو زانستە مروڤايەتيە کان ھاتن ئەم چەمکەيان سەلمانە کەوا ئارەزووی مروڤ
لە تيرکردنی پيداويستيه کان و ھينانەدی ئارامی لەخودی خوێ وەلە کۆمەلگاکەي، وەلەم
چەمکانەي کەوا ليکۆلينيەو لەسەر کراوہ بەفراوانی دياردەي خوشەويستيه، وە ئايا
خوشەويستی کۆلويە يان بەختەوہري وە رون بۆتەوہ خوشەويستی ئەگەر ھاوسەرگيريەکەي
لەسەر ھيژو تواناپيک ھات ئەوا بەختەوہريە وە ئەمەش لەسوودەکانی ھاوسەرگيري مەزن.وہ
ھەندیک سودی تريشی ھەيە وەک:

۱- سەرىھ خۆ بوون.

۲- لیبورد ہی ژن و میڈر۔

۳- رایواردن و یشوو.

۴-مندالېون و زور بوونی وهچه.

۵- ھاۋكارى كردن لەسەر چاكەو ترسان لەخوا.

۶- لەگەل ھەندىك سوودى تر بۇ كۆمەلگا بەشىۋەدەكى گشتى.

خۆت تاقى بىكەرەۋە:

ئەۋەدى دىت كۆمەللىك رىنماين پىتۈستە لەسەر خۆت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى ئەگەر لەسەرى رىككەۋتەۋى ئەۋا نىشانەى (بەللى) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابنى، ۋە ئەگەر ھاتوو لە ھەلېژىر دراۋەكەت پا را بوويت نىشانەى (ھەندى جار) لەژىرى دابنى، ۋە ئەگەر رىكەۋتەۋە ۋە ۋە نىشانەى (نەخىر) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابنى.

ز	رىنماين	بەللى	ھەندى جار	نەخىر
۱	نامانچىكى جىگىر دادەنىم لەھەموو ھەنگاۋىك لە ھەنگاۋەكانى ژيانم.			
۲	كارە پىشەكەكانم لەژيان رىك دەخەم.			
۳	پىلاننىك دادەنىم بۇ رىكەستنى كاروبارەكانى ژيانم.			
۴	ھەست دەكەم من لە قۇناغەكانى ژيانم خۇش گوزەرانى و سەرکەۋتن بەدەيدەھىنم.			
۵	نامانچەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۶	تەيدەكۆشم بۇ زۆر كەردنى پىداۋىستىيەكانم بۇ ھاۋسەرگىرى.			
۷	سودەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۸	ھىۋادارم شانسم ھەبىت بە ئافرەتلىكى رىك و پىك.			

هه لسه نگاندن:

ئه گهر هاتوو هه لبه ژێرد راوه کهت به وه لامی (به لێ) بوو ئهوا دوو پله به ده دست ده هیئنی، وه
ئه گهر هاتوو هه لبه ژێرد راوه کهت به وه لامی (هه ندیک جار) بوو ئهوا یهك پله به ده دست ده هیئنی،
وه ئه گهر هاتوو وه لامی هه لبه ژێرد راوه کهت (نه خیر) بیئت ئهوا هیچ شتیک به ده دست ناهیئیت.
وه ده کریت خۆت هه لسه نگیتی وهك ئه مەمی خواره وه:

پله	جۆر
له سفر - ٤ پله	تۆ ئاماغه کانت باش جیگیر ناکمی، وه نازانی چون پیش ده کهوی له سه ر کاره گرنگه کان.
له ٥ - ٨ پله	تۆ له سه ر یه که مین ریگای به خته وه ریت له گه ل یه که م هه نگاو له ژیان هاوسه رگیری، پیویستت به زانیاری زیاتره
له ٨ - ١٢ پله	تۆ له سه ر ریگاده رۆیت، به لام هیشتا کۆسپ هه یه له قوناغی جیگیر کردنی ئاماغه کان له هاوسه رگیری.
له ١٢ - ١٦ پله	تۆشایانی ئه وه ی هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگای به ختیاری هاوسه رگیری وه پیویسته له سه ر به رده وام بیئت، وه گواستنه وه بۆ هه نگاویکی تر

به‌شی دووهم

هه‌ئبژاردنی هاوسه‌رو ماوهی ماوهی خوازینی کردن

- خۆئاماده‌کردن.

- ووریایی له‌م قۆناغه‌دا به‌خته‌وه‌ری به‌ده‌ست ده‌هینی:

یه‌که‌م: هه‌ئبژاردنی هاوبه‌شی ژیان.

دووهم: راستیتی له‌ماره‌کردن ئاهه‌نگه‌کانی بووک گواستنه‌وه و

دیارییه‌کان.

سی‌یه‌م: دووری له‌خزم له‌هه‌ئبژاردنی هه‌وسه‌ر.

چوارهم: سوور بوون له‌سه‌ر په‌یوه‌ندی چاک له‌و ماوه‌یه‌دا که پینچه‌وانه‌ی

شهرع نه‌بیت.

پینجه‌م: راشکاوی به‌هه‌مووشتیک بو‌لایه‌نی تر له‌و ماوه‌یه‌دا.

- گرییه‌ست

1
- هه‌ئوه‌سته‌یه‌ک له‌گه‌ل خود پیش ژن هینان.

- په‌یوه‌ندی نیوان گرییه‌ست وشه‌وی بووکی.

- په‌یوه‌ندی نیوان هه‌ئبژاردن بو‌ئافه‌رت و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

- په‌یوه‌ندی نیوان هه‌ئبژاردن بو‌پیاو و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

- پوخته.

- خۆت تاقی بکه‌وه.

- خۇ نامادە كردن :

ماوہى خوازىيىنى كردن ماوہىە كى گرنگە لەسەرەتاي ژيانى ھاوسەرگىرى، وە سەرەتاو بىنچىنە كەى دەگەر يىتەو بۆ ئەو كەسەى كەپىشتەر ژيانى ھاوسەرگىرى لەسەر بىيات ناوہ، وە ماوہى خوازىيىنىش ماوہى يە كترناسىن و رىككەوتن و نزيك بوونەوہىە، وە بۆ ئەوہى ئەو ماوہىە نيەت و مەبەستىكى باش پىك بىت بۆ بەختەوہرى ھاوسەر گىرى، وە دوور كەوتنەوہ بەپىى تى توانا لە گىرو گرتەكان كە بايە خدارن لە ژيان.

- وور يايى لەم قۇناغەدا بەختەوہرى بەدەست دەھىنى :

بۆ ھەموو قۇناغىك كارى گرنگ وە ئەرك و وور يايى ھەيە پى وىستە گرنگيان پى بدريت ھەر كەس دەيەو يىت بەختەوہرى لە ژيانيدا بەدەست بەھىنى، وە لە نامۆزگار يە گرنگەكان بۆ داھاتوو لەسەر ئەم قۇناغەى خوارەوہىە :

يەكەم : ھەلبىزاردنى ھاوہەشى ژيان :

خۇ نامادە كردن بۆ ژيانى ھاوسەرگىرى سەر كەوتوو دەست پى دەكات لەگەل يەكەمىن ھەنگا، ئەو يىش ھەلبىزاردنى ھاوسەرە، وە لىرە گەنج خوى دەبىيىتەوہ لەشلەژان و بەتەنگەوہاتن چونكە لە بەختەوہرىەكى راستەقىنە دەژىت، وە وا بىر دەكاتەوہ كە ئەو لەمالى ھاوسەر يەتە، وە لەخەيالى نوستن و دالغەلەيدان دەژىت لەگەل كچە خەيالىەكەى، وە ھەردەم واى بەبىر دادىت زۆرىك لەو خاسىيەتەنەى كەتومىدەوازە ھەبىت لەوہى كەلەگەلى دا دەمىيىتەوہ، وەشپىزەيى رۆژانىكى زۆر بەخەيال لەگەلدا دەژىت، وە ماناي جوانى راستەقىنە نازانى، يان نازانىت بەختەوہرى راستەقىنە لەكويدادەبىت. وە ھەندىكى تر بىرو باوہرى وايە كە بەختەوہرى ھاوسەرگىرى لەزۆرى سامان دايە، وەبەدەست ھىنانى سامان بەرىگايەكى سانا

بەبى ماندو بوون و هىلاكى يان كۆشش كردن لەژيان، وه ده گهرىت بەدواى ئافره تىكى ده لۆمه مند چونكه وابير ده كاته وه كه ژيان له گه ل به ختە وه رى و دلتىايى و دواررۆژىكى بريقه دار به ده ست ده هينى. وه هه ندىكى تر كه وا له قوولايى هه ستيان دايه كه خزمایه تى كردن له گه ل خاوه نى بنه ماله و وه چا Hazade ئه وهى بيه وى له دونيادا به ده ستت ده كه وى، كه چى نه و نازانى كه چ كار ه ساتىك خوى شار دۆته وه وه دوا رۆژيش چۆن خوى په نهان كردو وه.

وه ئىستا پاش نه و هه موو هه لېژىردراوه جوړاو جوړانه، كامه يه ه لېژىردراوى راست و دروست كه وا ئه وهى بيه وىت له به ختە وه رى هاوسه ر گيرى به ده ستى ده هينىت؟ ئايا هيج به لگه يه كه له سه ر نه مه هيه؟ پيغه مبه رى ئىسلام درودى خواى لى بيت له هه دىسيكى پيرو ز نامۆزگار يمان ده كات ده فهرمووى: (تنكح المرأة لأربع: لحسبها ومالها وجمالها ودينها، فاعظم بذات الدين تربت يداك) (رواه البخارى). (ئافره ت داخوا زى ده كرىت له به ر چوار شت: بۆ وه چه خزادى به كهى وه سامان وه ده لۆمه مند يه كهى، جوان يه كهى وه ئايينه كهى، چا چنگى خۆت له ئايينه كه گير كه ده سه كانت به پييت و به ره كه ت ده بى).

وه لېزه دا پيغه مه ر درودى خواى له سه رى بۆمان رونده كاته وه هه لېژاردنىكى تر زۆر له گه نجان به ناگادى نى نى ته وه، بري تى به هه لېژاردن له سه ر بنچينه ي ئاين و خوره وشت، ئه وه ش ئاراسته يه بۆ نه و گه نجان هى كه به دواى هاوسه ردا ده گه رىن، هيه دا واده كات خاوه نى مال و سامان و جوان بيت، يان شتى تر، وه ئاين له بير ده كات، وه له دواررۆژى نه ودا ئافره تىكى په يوه ست به بىرو باوه رى ئاين دان يه، كه وا له خواى گه وره ده تر سىت له كاتى سه ودا كردنى له گه ل مى رده كهى و تاكه كانى خي زانى وه زيان يان پى ناگه يه نىت، وه ده بيت هه وسه رىكى چاك بۆى وه چا و دى رى ده بيت له كار ه ساته كانى ژيان.

وه عومه رى كورى خه تابيش ره زاي خواى له سه رى ده فهرمو وىت: ئافره تان سى جوړن: ناسك، دا وىن پاك، مو سلمانه، خانه واده كهى داده مه زرىنى له خواردن و گوزه ران، ژيان و گوزه ران ديارنا كات له سه ر خانه واده كهى، وه هه ندىك ئازو و قه و خه زى نه ن بۆ مندا ل، وه سى

یه میان تووندوتیژو بهرق و کینهن وهك ئەسپیی وان خوای گهوره ده یخاته گهردنی ئەو بهندهیهی که خۆی دهیهوئیت. وهبۆیه یه کهمین ههنگاوی هاوسه رگری سهرکه وتوو بریتی یه له چۆنیهتی دهستیشانکردنی هاوسه ری ژیان، که ههنگاویکی گرنکه له سهره تای ریگا بۆ پیکهینانی مالتیکی ئارام، بۆیه پیویستی به له سه رخویی ههیه نهك په له کردن، وه وه رگرتنی کاتیکی پیویست بۆ بیرکردنه وه، وه ئەگه ر بریارت دا خیزانیک و مالتیکی هاوسه ریتی به خته وه ره له گه ل شه ریکی ژیا نیت پیک بهینیت بگه ری به دووای ئافره تیکی خوره وشت به رزو ئاقل و هیمن، ئەم زانیاریانه شت بۆ ته واو ده بیئت له کاتی زانینی خوره وشتی بنه ماله که وه پوره کانی وه خوشکه کانی، زۆریه ی جار ده کریت خوره وشت وهك یهك بن له نیوان تاکه کانی یهك خیزان، به لām ناتوانی ئافره ته که بناسیت ئایا خراپه یان خوره وشتی باشه ته نها پاش هاوسه ریتی، وه له وانه شه ئافره تی خراپ نه بیئت له وه ی که باسکراوه له فه لسه فه ی داوود: (ئافره تی خراپ وه کو توژی راوچی وایه کهس لی ی ده رباز نا بت ته نها ئەو که سه ی خوای لی رازی بیئت).

به لām به نیسبه ت بۆ جوانی روخساری ده ره وه ی ئەمه شتیکی بنه ره تی نیه بۆ هاوسه رگری، یان زۆر سه ره کی نیه له به ده ست هیسانی به خته وه ری هاوسه رگری، وه سه ره که وتنی ژیا نی هاوسه رگری پشت نابه ستی ته نها به جوانی هاوسه ره که، له هه مووی باشتر ده ستیشان کردنی مام ناوه ندیهك له جوانی و سه لامه تی له نه خو شی و هه ر که موو کووریهك به پی ی توانا، وه سه لامه تی هه ر کو سپ و ته گه ره یهك ببیته هۆی قه ده غه کردنی مندالبوون له دووایدا، بۆ زانین مندالبوون ده رامه تی که له لایه ن خوای په روه دگا ره وه ده ی داته ئەو که سه ی که ئەو بیه وئیت. وه ئەوه ش که پیغه مبه رمان درودی خوای له سه ریبت که ئەنه س ریوایه تی کردوو ره ی نایمان ده کات و ده فهرموئیت: پیغه مبه ر درودی خوای له سه ریبت فهرمان ده کات به ژن هینان و شوو کردن، وه زۆر به توندی شوونه کردن ره ت ده کاته وه.

وه له بنچینه سه ره که یه کانی هاوسه رگری سه ره که وتوو هه لبژاردنی ئافره تی خاوه ن ره سه نایه تی و بنه ماله یی و به خشنده بیئت بۆ میرده که ی تاوه کو شانازی به سه ریانه کاو، خۆی

بەگۈرەتر لەۋ نەزائىت، يان غەيىبى لى نەگىت بەۋ ھۆيەي كە لە بىنەمالەيەكى بەخشىدە نىيە،
 ۋە دەبىت لە تەمەنىش نىك بىت لى، باشتراۋايە تەمەنى پىۋا گەۋرە تىت لە تەمەنى
 ئافرىدە كە لە نىۋان چوار تا دەسال، ۋە پىۋىستە ئافرىدە كەش كارى ناۋمال باش بزانىت و
 دەست بلاۋو خۇش گوزەران نەبىت، چۈنكە ئافرىدە خۇشگوزەران ناچىتە مەتبەخ ۋە ھەلئاسى
 بەكارو بارى ناۋمال، لەۋانەيە گىرو گىرت رۋىدات لە كاتىكدا پىۋا ۋە كە نەتوانىت خىزمەتكار
 بەكرى بگىرت.

پىۋىستە پىۋا پىداگىرى بىكەت لەسەر دەست نىشان كىرى ئافرىدە تىكى رۇشنىر
 لەزىستە كەي ۋە لە رەۋشە كەي، ۋە نەزان ۋە كەم زان ھەلئەس ۋە كەۋتىان باش نىت لەزۋرەي
 كارەكاندا، ۋە ناتوانىت مىندالەكانى ۋە كۈيەك پەروەردە بىكەت، ۋە ناتوانىت يارمەتىان بىدات
 لەكارۋانى ژيانى قوتانجانە ۋە رۇشنىريان، بەپىچەۋانە ۋە ئەم خىزانە ناچىگىر ۋە ئىفلىچ دەبىت،
 چۈنكە لەسەر رىرەۋىكى نەزانە ھۈكەم لەسەر كارو بارەكان دەكرىت، ۋە ئافرىدە كەش دەبىتە
 دۈژمىنى پىۋا ۋە مىندالەكان، ۋە ئافرىدە تىك ھىچ رۇشنىرىيە كى گىشتى ۋە تايىبەتى نەبىت لە
 چۈنىيەتى مامەلە كىرەن لەگەل پىۋا ۋە كەي يان خەللىكى تر، ۋە ھەروەھا ھىچ سەلىقەيەكى نەبىت
 لەزىنىنى تايىبە تەندىيەكانى مىندالەكان، ۋە چۈن تىيان دەگەيەنى ۋە كىشەكانىيان بۆ چارەسەر
 دەكەت؟

ۋە لەسەر داۋاكارىش پىۋىستە بەدۋاي ئافرىدە تىك بگەرىت رىز لەژيانى ھاۋسەرگىرى
 بىت، ۋە ناۋدەرىت بەھاۋكارى ۋە لىبوردەيى ۋە زابۋون، ئەمەش لە نىشانەكانى بەختەۋەرىيە،
 ۋە بەختەۋەرى خىزانىش بىرىتىيە لە رازى بۋونى قەدەرى خۇداي مىھرىبان بۆ بەندەكانى، ۋە
 لىبوردەبىت بەرامبەر ئەۋكەسەي لەژىردەستىدان، ۋە ئارام گىرتىش لەسەر نەھامەتى.

تییینه کی گرنه:

ئهوهی دهگهریت یان داوا دهکات بۆ هاوسهرگیری پیویسته بزانیته که دهستکهوتن لهسهرهاوبهشی ژیانیکی نمونهیی لهسهر هه مووشتیک قورس و گرانه، هیچ مرۆفیک نیه لههه موو بواره کان هاوتاو بی که مووکووری بیت جگه له پیغه مبه دروودی خوی لهسهریته، بهلام هاوسهرگیری سهرکهوتوو ئهوهیه که سوود وهرگیری له پیکگه یشتن و ریکهوتن له نیوان ژن و میژد، وه دادپهروهری له په یوهندی هاوسهریته، لهوانهش باش مامه له کردن، وه دهر خستنی خوشه ویستی له نیوان ههردوولا.

نامۆزگاری:

با دوور کهوینه وه لهسهر هه لێژاردنی نمونهیی، چه ندیک له گه نجان هه روا دهگهرین به دوای هاوسهری نمونهیی له هه مووشتیک تاکو ته مه نیان بهسهر دهچیت و دهچه ساله وه وه وا خۆیان ده بیننه وه که ناتوانن بینه شایه نی ئهوهی هاوسهر بدۆزنه وه، وه کاتیک ویستیان دهست هه لگرن له هه ندیک سیفات ئه وکاتهی بۆی ده گهران ئه مجاره ده بینن ره تکرده وه که له لایه نی ترده ده بیت، چونکه له گه ل چونه ساله وه گونجاو نایته بۆیان، وه له دواییدا دیاری بکهو خاوهن چاکه بهو پشت به خوابه ستهو دهستیشان بکه، وه بزانه مادام تۆ مه به ست چاکه یه باش بزانی که خوی دلۆقان پشت و په نات ده بیت وری ی راست پیشان ده دات.

دووه م: راستییتهی له ماره کردنه کان و نا ههنگی بووک گواستنه وه کان و دیارییه کان:

داب و نه ریت به بۆ ماوه کان له هاوسهرگیری و ماره کردنه کان و دیارییه کان یه کیکن له کاره کانی یارمه تیدهر لهسهر تیکچونی ژانی ژن و میژد له کاته کانی دواییدا به دیارد ده کوی، یان هه نه بی لهو کارانه یه کهوا رووناکی به خته وهری لیل دهکات، بارگرانی

کردنی سهر شانی پیاو به ماره کردنی له راده به دهرو ئاههنگی بووک گواستنه وهی هیلاک له نرخه تیچونی پاره ته نهها به که ساسی و خهم و ماندوو بوون ده گهریته وه بۆ سهر ژیا نی ژن و میردایه تی، بۆیه ده بیته ماره کردن و ئاههنگ گیرانه که یه ک بگر نه وه له گه ل باری سهر شانی پیاو که گونجایی، تاوه کو هیوور کردنه وهی دهروونی به ده ست ده هی نن، وه هۆشی پشوویک بدات، وه دلێشی دلیاییته، تاوه کو پیشوازی ژیا نیکی به خته وه رانه بکات به فره حنایی و هه وهس و ئارامی و ره زابوون.

وه ههروه ها ته مه شیان هاوشیویه له سه ره ئه و دیارییا نه که له ئاههنگی بووک گواستنه وه و بۆ نه کاندایه که له پیش و دوا ییدا ده کریت، وا پتویسته به گوێره ی داها تی پیاو که بیته، نه وهش له به ره وه ندی ئافره ته که دا نی یه که زۆر پیدابگیری و داوا ی شتی گرانبه ها و زیاتر له توانای پیاو که دا بیته که زروفه که ی بواری ئه و شتانه ی تیا نه بیته، داوا کردنی شتی زیاتر سه ره تای ریگای ده ره چوونه له به خته وه ری خیزان که له دوا ییدا ده رده که ویته، چونکه هه لویستی نه ری نی ده نی شیته که له سه ره تای یه کترناسین.

مارهیی له ئیسلامدا:

مارهیی: بریتی یه له وهی که ده دریته ئافره ت بۆ سه رفرازی و پیکه وه ژیا ن له نیوانیا ن، وه بریاره کانی واجبه، خوا ی گه وه ره ده فره مووی: ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً﴾. (النساء: ۴) (ئیه مارهیی یه کان بده نه ئافره ته کان وه ک ریز لیئا ن و بیرو یا وه ره) وه پیغه مبه ردرودی خوا ی له سه ر بی ده فره موویته: (التمس ولو خاتما من حديد) (رواه البخاری). (داوا ی مارهیی بکه ن نه گه ره ئه لقه یه کیش بیته له ئاسن).

حوکه کانی مارهیی:

له حوکه کانی مارهیی نه مانه ی خواره وهیه:

۱- وا باشتره له سهری سووک بکه ی یان که می بکه یته وه، بۆیه پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ربی ده فهرموویت: (أعظم النساء بركة أيسرهن منونة) رواه أحمد. (به ریزترین ئافره تی پر خیر ئه و ئافره ته یه ماره یی و داواکاریه که ی که مترو سانترییت).

۲- ناولی ئانه که ی داده نریت له گرێ به سته که دا.

۳- په له کردنه که ی داده نریت له گهل گرێ به ست، وه دواکه وتنه وه که ی راست ده کریتسه وه یان هه ندیکی دوا ده که ویت بۆ دوا یی.

سی یه م: دووری له خزمایه تی له هه لێژاردنی هاوسهر:

له رینماییه کانی ئیسلامی کارامه له هه لێژاردنی هاوسهر په سندکردنی هاوسهری بیانی له سه ر ئافره تی خانه واده و خزمایه تی، سوور بوون له سه ر منداڵ بوون، وه ده سته به ری بۆ سه لامه تی به ده نی، هاوسهره که له نه خۆشیه کاریگهره کان و ناته واوی بۆ ماوه ییه کان، وه فراوانی بۆ باز نه ی یه کتر ناسین، وه زیاده بوونی په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کان. وه بۆیه پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ربیت ئاگادارمان ده کاته وه له هاوسهرگیری کردن له گهل خزم و خۆش دا، وه له ئاگادارکردنه وه کانیشی ده فهرموویت: (لاتنکحوا القراة، فان الولد خلق ضاویاً)، و قوله (اغتربوا ولا تضوا). ده فهرموویت (ئافره تی خزم ماره مه که ن، چونکه منداڵه که به له رو لاوازی له دایک ده بی) وه ده فهرمویت (دوورکه ونه وه په نا مه به نه به ر ئه م کارانه وه منداڵه کانتان که م ئه ندام و له رو لاواز مه که ن).

وه زانستی بۆ ماوه یی نوێ سه لماندویه تی که ژن هینان له ناو خزم و که س کۆرپه له لاواز ده رده چیت له بواری له ش و لار، وه له بواری زیره کیش، منداڵه کان خاسیه تی زگماکییه کی نه ویستراوی بۆ ماوه یی ده بن وه نه ریته کۆمه لایه تیه کانیش ناپه سه ند ده بن، وه نه وه که

كەتۈشى پىداۋىستى تايىبەتى پوۋكاۋە دەبى. ئەو راستىيەش پىتغەمبەرى ئىسلام درودى خۋاى لەسەربىت لەۋەتەى چۈۋاردە سەدە پىش ئەۋەى زانست بىت برىارى لەسەر داۋەو راستىيەكانىش بەچاۋ دەبىنرىن. ۋە ئەۋەش موعجىزەيەكە بۇ پىتغەمبەرى مەزغان درودى خۋاى لەسەربىت كە دەخرىتە سەر موعجىزە نايابەكانى ترو تاقى كەرنەۋە راستگۆيەكانى، كەچى تاكو ئىستاش زانست بەدۋايدا دەگەرئى، ۋە پىتغەمبەرى خودا راست دەفەرمۈى و بە ئارەزوۋى خۋى ھىچ ئاخاوتنىك ناك.

تېببىيەكى گىرنگ:

تېببىيەكىم لەبەر دەستدايە بەھۋى لىكۆلىنەۋە و كۆلنەدانم دەربارەى كۆمەلگا، زۆر بەى ئەو گىرۋ گرفتەنەى لەنىۋان ژن ومىرد روودەدەن بە ھۋى داخۋازى خزمەكانەۋەيە، ۋە ۋا چاۋەروان دەكرى مامەلە كەرن بە شىۋازىك بىت و كارەساتەكانىش بەشىۋازىكى تربىت، ۋە ھەندىكى تر لە كىشەكان دەروۋىن ۋەك شەرم كەرن، ۋە ھەندى جار ئەم كارە دەگاتە كۆسپ لەئەنجامدانى پەيۋەندى سىكسى، ۋە زۆرىك لە كىشەكانى كۆمەلەيەتى و دەروۋنى تر. بۆيە ۋاباشترە دەست نىشان كەرنى ھاۋسەر لە دەروەى سنورى خىزانەۋەبىت، تاۋەكو دەروۋغان روۋن بىتەۋە لەم جۆرە كىشانەى بەدۋايدا دىن.

چۈۋارەم: سوۋر بوۋن لەسەر پەيۋەندى چاك لەۋ ماۋەيەدا كە پىچەۋانى شەرىع نەبىت:

پىۋىستە ھەموو داۋاكارىيەك لە سەر ھاۋسەرگىرى بزائىت كەئەو پىرۋەيە پىرۋەى ژيانە، نەگەر ھاتوۋ ۋەستاۋ بىت لەسەر خۆشەۋىستى و بەزەبى و لىك نىزىك بوۋنەۋە بەمەر جىك دەرنەچىت لەسنوۋرى شەرىع ئەمە دەبىتە كۆلەگەى بەختەۋەرى لە داھاتودا، چونكە ھەرشىتىك لەسەر راستى بنىيات بنرىت ھەر بەراستىش دەمىننىتەۋە بەپشتىۋانى خۋاى گەۋرە. ۋە پىش گىرىبەستى شەرىعى ئافىرەتەكە بە بىانى دادەنرىت لەلای داۋاكار، ۋە بۆيە نابىت لەگەلى بىت و

به ئاره زووانه دهستی لیبدریت و نه ماچ کردیش، وه ناشییت سهیری بکریت تهنها روخساری وه ههردوو دهستی له بهدهنی ئافرهتهکه، وه ناییت بهتهنها لهگهڵی داییت، یان ههه شتیکی لهو جۆرانه، جگه لهوهی کۆمه لگا یه کتری ناسیوه لهم رۆژانه دا، بۆیه ئاگادار به بۆ داواکارو داواکارو هه لئه خلیسکیین به رهو زینا، چونکه نه گهر سهری شوړکرد بۆ ئهم کارانه ئهوا ئازارو شه رمه زاری دهیگاتی زیاتر لهوهی پیاو دهیگاتی، باشتره لهو گوناحه گه ورهیه ی کچه کهو کوره که له لای خوی گه وره، چونکه نه گهر کچه که رازی بوو پیویستی کوره که ی به جی گه یاند، ئهوا گالته ی پی ده کات زۆر جاریش به ره لای ده کات و وه ک ئهوه ی هیچ نه بووه.

بۆیه شه ریعه تی ئیسلام جیاوازی داناوه له نیوان داخوازی و هاوسه رگیری جیاوازیه کی روونیش، چونکه داخوازی مه رج نیه هاوسه رگیری لی بکه ویتته وه له ئافره تیکی دیاری کراو، به لām هاوسه رگیری به لگه نامه یه کی باوه ر پی کراوه. به لگه نامه یه کی تووندو تۆله، سنوره کان و مه رجه کان وه مافه کان و باسه کانی تیدا دیاری کراوه.

قورئانی پیروژ له سه ر دوو فه رمان گووزه ر ده کات وه ده رباره ی ئه و ئافره تانه ی پیاوه کانیا ن مه ردوون ده فه رمووی: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَدْرِكُوهُنَّ وَلَكِنْ لَا تَوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ البقره: ۲۳۵.

واته: (هیچ گونا هیکتان له سه ر نییه لهوه ی به ناراسته وخۆ خوازیینی ژنانی میرد مه ردو بکه ن، که هیشتا ماوه ی دیاری کراویان ته واو نه بووه و دروست نییه شو بکه نه وه، یاخود له دلی خۆتاندا بریاری خوازیینیان داییت، خوی گه وره به راستی زانیویه تی که ئیوه له مه ودوا ناویان ده به ن و باسیان ده که ن، به لām نه که ن به نه یینی به لئینیا ن لی وه ریگرن، مه گهر به شیوازی گوشتاریکی چاک و دروست و باو نه ییت، نه که ن بریاری ته واو ماره برینیا ن بدن هه تا ماوه ی دیاری کراو ته واو نه ییت).

وه داخوازی هه رچه نده پرو پاگهنده ی ده رباره ی بکریت هیشتا ناییت هۆی دلتیا بوون و

جیگیربوونی کار ده که، وه داواکاریش هیچ مافیکی له سه ر داخوازیه بۆی ته نجام بدات، ته نها ده ست به سه ر داگرتنی داخوازیه که بۆ ئه وه ی ئاگاداریکا ته وه که هیچ داواکارینک داوا ی پیشکه ش نه کات. ئه وه ی گرنگه له م داخوازیانه له لای داواکار تا وه کوو هاوسه رگریه که ته واو ده بیّت، وه ئه وه ی ئافره تیش ناگوازی ته وه بۆ باز نه ی هاوسه رگری ته نها به گریه سستیکی شه رعی دروست، وه کو کۆ له گه ی بنه ره تیش له گریه ست بریتی یه له وه لام دانه وه رازی بوون، وه لام دانه وه و رازی بوونیش ده برینیکی ده سه لات پیدراوو زانراوه له یاسا و شه رع دا.

وه نه گه ر ئه و گریه سه ته به وه لام دانه وه و رازی بوون نه ها ته دی، وه هاوسه رگریش نه یاسایی وه نه شه رعی وه نه ری پیدراو نابیّت، وه داخوازیش به بیانی ده می نی ته وه نابیّت له گه ل داواکار به ته نها بیّت، وه نابیّت سه فه ریشی له گه ل بکات به بی که سیکی نزیک ی وه ک باوک یان برا، وه له و بریاره زانراوه شه رعیه ی که هه یه نه گه ر داواکار گریه سه ته که هه ل بوه شی نی ته وه به بی ئه وه ی بچی ته لای پیویسته له سه ری نی وه ی ماره یی یه که ی بدات، خوا ی گه و ره ده فه رموو یّت: ﴿وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بَيْنَهُ عَقْدَةُ النِّكَاحِ﴾. البقره: ۲۳۷. واته: (نه گه ر ئی وه ئافره ته کانتان ته لاق دا پیش ئه وه ی بچه لایان له کاتی کدا ئه و ماره یی یه ی له گریه سه ته که دا بۆ ئه وانتان دانا بوو پیویسته له سه رتان نی وه ی ماره ییه که بده ن به ئافره ته که مه گه ر لیّتان خو ش بن یان ئه و که سه ی گریه سه تی ماره ییه که ی به ده سه ته لیّتان خو شبی). به لام نه گه ر داواکار ده ستگیرانه که ی به جی هیشت پاشا وه یه که م یان زۆر هیچی له سه ر پیویست نابیّت ته نها ئه وه ی خوره وشت و داب و نه ری ته کان له لۆ مه و سه رزه نیشت واجبی ده کات، ئه وه ش چۆن ده بیّت حا له ته که ش ئاوا یه ئه وه ی ناشکرا ده کریت بۆ خوازی نیی کار ناشکراش ده کریت بۆ به لی نده ره که وه ک و یه ک.

نامۇزگار يە بۇ كچ :

ورىابە لەو گەنجەنى گالتەت پى دەكەن لە قۇناغى داخۋازى، بەپى ى توانا ھەول ددات
بچىتەمالان و چىرۆكەكانى خۇشەويستى و ھەز لىكردن بھۆنىتەۋەو بىخاتە سەرمانەۋەى ژيانى
خۆى، ۋەبىكاتە گۇرانى لەگەل ھاورىيەكانى، ۋە كۆشش دەكات بۇ ئەۋەى شانازى پىۋە بكات
لە نىۋان دۆست و دوژمنانى، ئەمەش زۆر ناخايەنى و بەجى ى دەھىلى و دەچىتەلاى
ئافرەتتىكى تر، چونكە ھىچ زەرەر ناكات تەنھا چەند ديارىەكى سادەنە نەبىت، لەبەر ئەۋەى
ئافرەت تەنازول ناكات بۇ گەنج ھەتا ئەگەر ھاتو دەستگىرانىشى بىت لەھىچ شتىك ۋەئەو
مولچكى مىردەكەيەتى لە دا ھاتوودا، تاكو ھاوسەر گىرىيەكە بەدى دىت و ئاشكرادەبىت
لەناو خەلک، ۋە بۇ ئەۋەى بزانىت ھەلە بەيەك جار روونادات، بەلام دەكرىت بەچەند
ھەنگاۋىكى يەك لەدۋاى يەك رووبدات، ھەروەھا بەپىشەكى و ئاسانكارىەكان دەست پىناكات
كەوا لەدۋايدا بۇى دەبىتە پەشىمانى ۋەمبارى كە ھەرگىز كۆتايى نايەت.

پىنچەم : راشكاۋى بەھەموو شتىك لەوماۋەيەدا بۇ لايەنەكەى دىكە :

ھەموو لايەك سوورە لەسەر ئەۋەى قسە لەگەل لايەنى تىركات ئەۋەى لەژيانىدا ھەيە لە
مە بەستەكان، يان شارەزايىيەكەى، يانزىرەكەيەكەى، يان ھەلۋىستى، تاۋەكو خۇشەويستى
لەنىۋان يان تەۋاۋ دەبىت، ۋە ھەموولايەنىك يەكترناسىن لەگەل لايەنەكەى تر دەكات، ۋە
زانبارى روون لەنىۋان يان دەبىت يارمەتيان دەدات بۇ چارەسەر كىشەكان ئەگەر سەرى
ھەلدا، ۋە مىسۆگەر كىشەكانى خۇپاراستن بۇيان لەھەر مىلملانئىيەك. ۋە لەكاتى
راشكاۋىدا ھەردوولايەن پىداگىرى لەسەر ئەمانە دەكەن:

۱- ھەر لايەنىك بۇ ئەۋەى تر گرنگىر تايىبەتەندى خۆى روون بكاتەۋە.

۲- ھەر يەككىك لەۋان پىۋىستە ئەۋەى شتى خۇشى دەۋىت يان رقى لى يەتى بۇ ئەۋەى تر

روون بکاته وه.

۳- هه لایه نیتک بۆ ئه ویترا شاره زایی خۆی روون بکاته وه.

۴- هه لایه نیتک بۆ ئه ویترا تهراته وای و که موو کوری خۆی روون بکاته وه، داوای لی بکات یارمه تی بدات بۆ ده ربازیوون لی.

گریه ست:

ریکه وتن له سه هه وه سه گیری فه مانیکی دله کهس لی ی ده ر ناچیت، واجه به ناخاوتن ناماژه به وه لām دانه وه و رازی بوون به دیت، یان وه که ده لیتن به شیوازی گریه ست: (خیزانه که ت وه کیلی منه له سه ر کتابی خوا که قورئانه، وه له سه ر ریبازو سوننه تی پیغه مبه ری خودا)، وه له سه ر ئه و ماره یی یه ی که دانراوه له نیوانمان، وه میرده کهش ده لی: داخوازیه که م قبول کرد).

مه رجه کانی وه لām دانه وه و رازی بوون:

۱- تایبه تمه ندی به لیتن به سته کان (نابیت شیت یان بچوک بن).

۲- یه کبونی کۆره که، نابیت هیچ نیوانیتک هه بیت له به یینی ده سته واژه ی وه لām دانه وه و رازیوون به نیوانی کات یان ناخافتن.

۳- وه لām دانه وه و رازی بوون جیاوازی نا کریت ته نها ئه گه ر جیاوازیه که باشتربیت، وه که وه کیلی ژنه که ده لیت: خیزانه که ت وه کیلی منه له سه ر ماره یی به ره که ی (....) وه میرده کهش ده لیت: داخوازیه قبول کرد له سه ر ماره یی به ره که ی (....).

۴- ده بیت هه موو به لیتن به سته کان گوئیان له یه کتریت.

مه‌رجه‌کانی ته‌ندروستی گریه‌سته‌که:

۱-حه‌لاگی ئافره‌ته‌که، ناییت له‌سه‌ری قه‌ده‌غه بکریت به‌هۆی بنه‌ماله یان شیردان یان ژن و ژن خوازی.

۲-راسپێردراو(وه‌لی) که باوکی کچه‌که‌یه یان خزمه‌کانی باوکی یان سه‌رپه‌رشتیاره‌که‌ی، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر درودی خوای له‌سه‌ربێ ده‌فه‌رموویت:(لانکاح الا بولي) رواه الترمذی. (ماردی دروست بیه ته‌نها راسپێردراویک نه‌بیّت). وه‌ئیمامی عومهر ده‌فه‌رموویت:(ژن ماره‌مه‌که‌ن ته‌نها به‌مۆله‌ت وه‌رگرتن به‌راسپێردراوه‌که‌ی، یان خاوه‌ن رایه‌ک له‌ خزمه‌که‌ی یان گه‌وره‌یه‌کی نه‌ه‌و).

مه‌رجه‌کانی راسپێردراو:

۱-ده‌بیّت راسپێردراوه‌که یه‌کیک بیّت له‌خزمه‌کانی، وه‌ده‌بیّت نیریبیّت، پیگه‌یشته‌وییّت، سه‌ر به‌خۆبیّت، به‌هیزو توانابیّت.

۲-راسپێردراوه‌که مۆله‌تی لی وه‌رده‌گیری له‌ داخوازی کردن له‌هه‌ر که‌سیک بیه‌وی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵدابکات ته‌گه‌ر داخوازی کاره‌که کچ بیّت، وه‌ داوای فه‌رمانی لی ده‌کریّت ته‌گه‌ر بیّه ژن بیّت.

۳-بانگه‌یشتی راسپێردراوی نزیك ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی یه‌کیکی نزیکتر له‌نه‌ه‌و، وه‌ بانگه‌یشتی راسپێردراوی برای باوک ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی برایه‌ک ته‌گه‌ر هه‌بییّت.

دوو شایه‌تده‌ر:

۱-ده‌بیّت دووکه‌س یان زیاتر بیّت.

۲-ده‌بیّت دادپه‌روه‌ربن، راست بن به‌دورکه‌وته‌نه‌وه له‌گونا‌هه‌گه‌وره‌کان، واز بیّنن له‌شته زۆر بچوکه‌کان.

ئېھتىياتىي مەدەنىيەت بۆلەكتە ئالدىن دا :

دەپ سەرىيەست بىن ۋە خاۋەنى خورەشت ۋە ئاين ۋە دەستپاك بىن، ۋە پىغەمبەر دىردى خاۋى لەسەرىيەت دەفەۋىيەت: (اذا أتاكم من ترضون دينه وخلقه فزوجوه....). (ئەگەر يەككە ھات بۆ داۋا كىردى كچە كانتان ئەگەر ئەلەين ۋە خورەشتە كەي رازى بون بىدەنى). رەسەنەيەتى لەگىيەستى ھاسەرىگىرى ئەۋەي دەپىيەت پەيۋەست پىيەۋە تەنھا لە ھەندىك لەۋ ھالەتەنى خوارەۋە.

- ۱- پاش گىيەستە كە ئەگەر بەدىار كەۋت پىۋەكە ھەلخەلە تابو بە ئافەتە كە يان بە پىچەۋانەۋە، (ئەنە يەككىيان نەۋۇك پىيەت ۋە لايەنى دىكە ئەۋ راستىيە يان نەزانىيە).
- ۲- ئەگەر يەككە لە كور ۋە كچە كە ناتەۋاۋىيە كى ھەپىيەت ئەۋا دەتۋانىيەت گىيەستە كە ھەلۋە شىندىرەتەۋە بۆنە: نەخۇشەيە كەن (شىيەت، بەلەكى) ۋە ناتەۋاۋىيە كەن (كۆيى، كەرى).

پەيۋەندى نىۋان گىيەست ۋە شەۋى بۈۋكىيى:

دروست بونى ژيانى ھاسەرىگىرى بەختەۋەرى شىيەت نىيە تەنھا چەند قۇناغىيە ۋە ھەنگاۋىيە، ۋە ئەۋ قۇناغانەش پىۋىستە بۆ ئەۋكەسەي دەپەۋىيەت ژيانى لەسەر راستى ۋە بەختەۋەرى داپىت پىۋىستە چالاكى ھەموو قۇناغ ۋە ئەركەكانى بزانىيەت، ۋە لەۋ چالاكىيە گىرگانەش بىرىتى يە لە ۋەلامدانەۋەي ئەۋ پىرسىارە:

پەيۋەندى چۆن دەپىيەت لەماۋەي نىۋان گىيەست ۋە شەۋى پەردە؟

پىۋىستە ھەردوۋ داۋاكار ۋە لەسەر ھاسەرىگىرى بزانىيەت ئەۋ پەيۋەندىيە بە پەيۋەندى قۇناغى داخۋازى دەچىت، بەپىي شەرى ئەگەر بۆ پىۋەكە گونجا دەتۋانى لەگەن خىزانە كەي ھەرشىيەت بىكات تەنەت جۈۋت بونىش، بەلام بەم شىۋەيە نامۆزگارى ناكەم، بەلام لەمەيان پىۋەكە دەپىيەت خۆي بەدوۋىرگىيەت، چۈنكە ئەگەر مەدەنىيەت پىش شەۋى پەردە

له گهل ھاوسه ره که ی جووت بوو، چونکه پاشان نه گهر ته لاقي دا نهوا ژنه که ههقی خوښه تی ماره بیه که به ته وای وهر بگریته به بی کهم و کووری، به لام نه گهر ته لاقي دا به بی جووت بوون یان به بی نه وای به ته نیایی له گه لی هه لسو که وتی کرد بیته، نهوا کچه که هه موو ماردیی ناکه ویت ته نها نیوهی نه بیته، به لام نه گهر به رده وام له گهل ھاوسه ره که ی له گفت و گوو په یوه ندی دایته له نیوان گریبه ست و شهوی بوکی نی، نهوه شهوی په رده نهو خوښه تاییه تیه و له زهت و شیرینه ی نامی نی، هه تاکو هه ول ددهات که هه ر شهویک له شه وه کانی ناسایی رابردوی بیته باشتین شهو له ژیانی هه موو ژن و میړدیک. وه ده کریت هه رده و ھاوسه ره که له قوناغی گریبه ست که زیاتر له یه کتر نزیك ببنه وه، وه به باشی یه کتر بناسن، چونکه بژی هه یه ده ستیان به یه ککه وی و به شه ری لیك نزیك ببنه وه، به لام له گهل سوور بوون له سه ر سه ر پیچی نه کردن زیاتر له ههقی خوت، له گهل نه وه ش که شه رع ری ی پیداوه، به لام داب و نه ریت و یاسا نه مه رت ده کاته وه، وه داب و نه ریتیش نه ویه که خه لک ده زانن، نه ویش جووت بوونه له نیوان هه رده و ھاوسه ره که ته نها پاش نا هه نگی بووک گوازتنه وه و شهوی بوکی نی تاوه کو خوښه که ته واد ده بیته، وه هه موو شتیك ده بیته رووناکی و رییشان دان، وه هیچ له هه لویست و کاره سات روونادات له گهل لیل کردنی پوختی به خته وهری ھاوسه رگری ی له دا هاتوودا یان رووخاندنی نهو ژیا نه پیش بنیاتنانی، یان رووخاندنی کی شه و گیرو گرفت له وانه یه بیته هویه ک بۆ که ساسی و نه گبه تی له په یوه ندی ھاوسه رایه تی له دا هاتوودا.

هه لویسته یه ک له گهل خوت دا پیش ھاوسه رگری ی:

نهو بانگه وازه بۆ هه موو ژن و میړدیکه پیش ھاوسه رگری ی، پیویسته وه لامی نه م پرسیارانه بده نه وه وه به سه ریدا سه رکه ون له نیوان تاندا.

-ئاواته خوازت چیه له دواروژت؟ وه ناماغت چی یه له ژیا نته؟

-مه به ست چیه له تیگه یشتنی ھاوسه رگری ی، نایامنداله، یان سه فه رکردن و رابوواردن،

یان چیتر؟

- ئەو خاسىيەتەنە چىن كە خەزەكەي لە ھاوبەشى ژيانىدا يېيىنىت؟؟
- ئايا بەپىيىسى دەزانى لەيەكەم سالى ھاوسەرگىرى تان مىندالتان بىيىت؟
- ئايا يارمەتى دەر دەبىت لەھەر كىشەيەكى تەندروستى، يان ناتەواوى زگماكى؟
- ئايا تۆ كۆمەلەيەتى؟ ۋەكىن ھاورىكانت؟
- پەيۋەندىت چۆنە بەدايك و باوكت؟(براكانت، خوشكەكانت، دۆستەكانت).
- كاتى بەتالت بەچى بەسەر دەبەيت؟ ئايا ئاۋات چىيە؟ ھەتا چەند پابەندى بەئايىن؟
- ئايا چالاكى چاكە خۋازى و خۆبەخشىنت تياھەيە؟
- رات چىيە ئەگە دايكەم يان دايكت دەستى خستە ناو كارو بارى تاييەتيمان؟
- كىن ئەوانەي رىگايان پى دەدەيت بىنەناو مالت لەكاتى دەرچوونت؟
- كىن ئەوانەي رىگايان پى دەدەيت بىنەناو مالت لەكاتى دەرچوونت يان نامادەبوونت؟
- پروژە ھاوبەشەكانان چىن؟
- باشترىن كاتى پشۋوت چىيە كەلەبەر دەستدايىت؟
- ئىستا چاۋگەي بژيۋىت چىيە؟
- چۆن رووبەروى كىشەكانان دەبىنەۋە لە دۋارژۇدا؟

په یوه ندى نیوان هه لېژاردن بۆ خیزان وه به خته وه ری هاوسه رگری:

ئایا ده زانی ته نجامه کانی هه لېژاردن بۆ هاوسه ره له سه ره به خته وه ری هاوسه رگری چیه؟ ته وه خشته ی خواره وه په یوه ندى هه لېژاردنی میرد بۆ هاوسه ره که ی ژيانی دواروژ وه به خته وه ری هاوسه رگری روون ده کاته وه:

ز	په یوه ری هه لېژاردن	کارگری له سه ره به خته وه ری هاوسه رگری
١	ته نه ا جوانی نافره ت	ئه گهر ده ستنیشان کردنی هاوسه ره ته نه ا له سه ره بنچینه ی جوانی ته واو بیت به بی گرنگی دان به ئاین و ره وشت، ته وا ژیانیکی دواروژی ده گۆریت له توشبوونی میرد که به وه حاله ی ترسیکی توند له سه ره ژنه که ی که له ماوه ی تییه کانی مه یدانی و گهران به رچاومان که وت. وه په رۆشی راده به ده ره له ره فتاره کانیدا، وه زۆر به ی جار پیش ماوه یه ک په یوه ندیه که ده گۆریت بۆ که مه ترخه می، یان به هو ی نه وه ی لیراهاتنی پیاوه که له سه ره که یف و رابواردنی له گه لیدا، وه ته مه ش زۆر جارن رووده دات، یان کاتیك ته مه ن هیرشى بۆ ده هیئى یان کارگری مندالبون له سه ره جوانیه که ی، وه لیژهدا نافره ته که سامانه که ی وون ده کات، وه ته وه ش ده بیتته سه ره تای داروو خانى ژيانى هاوسه ریه تی وه به خته وه ری ده گۆریت بۆ خه م و په ژاره یه کی توند.
٢	نافره تیکی خاوه ن سامانیکی زۆر له پیاوه که به رزترییت	پاره و سامان هو کاریکه بۆ ژیان نه ک بۆ ئامانج، به لام ته گهر گهران گۆرا به ره و سامان بۆ ئامانج ته وا پیاوه که هه ولده دات له ماوه ی گهرانی به دوا ی هاوسه ریکی خاوه ن پاره یه کی زۆر، له پاره زیاتر هیچی تری نه بیت، ته و کاته بیگومان جوانی له بیر ده چییت یان هه ره هیچ نه بیت ریژه یه ک له جوانی، وه کاتیك چاوی

ز	پىنۋەرى ھەلپىزاردن	كارىگەرى لەسەر بەختە ۋەرى ھاۋسەرگىرى
		<p>پىنكەۋت ھەستى بە شادى و دلارامى و رەزابدون كرد، بى گومان چارەسەرى ئەۋەدەكەت چى لە رەۋشتى دا ھەيىت لە رەفتارە نابەجى يەكانى پاش ھاۋسەرگىرى، ئەمانە ھەموۋى خۇيەخت كردن و بەخشىنە بۆ پارەكەى... ۋە ئايا ئەنجامەكانى چى دەيىت؟ پاش ماۋەيەكى زۆر دوورنا ژيان دەگۆرىت بۆ مۆتەكە، لەبەر ئەۋەى ئافرەتەكەش ھەۋلدەدا ئەۋ ۋەزەى تىايەتى بەبىر خۆى بىننىتەۋە چۆن رازى بوو بەۋ پياۋە كە ھىچ شتىكى نىيە، كە ئەۋ دروستى كرد، ۋە ھەر ئەۋىش دەسەلاتى بەسەردا ھەبوو، ۋە ئەگەر تواناى ھەبوو رىزى لى بگرىت و زال بىت بەسەر ئەۋ خەمەى كەتەلاق بەدوايدا خۇيدا دەھىنىت، بەلام ئەگەر سوورىت لەسەر گەيشتن بۆ بەدەيھىنانى نامانجەكەى ئەۋ ئارام دەگرىت لە گەلدا بۆ كاتىكى ناسك ھەتا ئەۋەى دەيەۋى بەدەستى بگەۋىت لە ھەر فېلىك لە ژيانىكى دوور لە بەختەۋەرى و دىنبايى، ۋە پاشان بە پارەى ئافرەتەكە دەگەرىت بەدۋاى ئافرەتىكى تر بۆ ئەۋەى لە گەل ئافرەتەكە تىرى ئە بەختەۋەرىيە بدۆزىتەۋە كە ماۋەيەكى زۆرە لى ى وون بوۋە.</p>
۳	ئافرەتىكى خاۋەن ۋە چاخزادەۋ بىنەمالە	<p>جۆرىكى تر ھەيە لەپياۋان، باۋەريان وايە كە بەختەۋەرى راستەقىنە بەدەست دىت پىۋىستە لەگەل خاۋەن بىنەمالەۋ رەسەنايەتى بگرىت، لەبىرى چۈە كە ھەستى راستەقىنە بەبىنەمالە ئەۋەيە ھەست كردنە بەخودى خۆى و رىزگرتنەكەى،</p>

ز	پىۋەرى ھەلبۇزاردن	پىۋەرى ھەلبۇزاردن
كارىگەرى لەسەر بەختە وەرى ھاوسەرگىرى	<p>وہ ناچار دہ کریت ریزی لى بگيریت، بەلام ئەگەر ژيانى ھاوسەرگىرى دروست بىت لەسەر ئەو ھەلبۇزاردن، لەبەر ئەو دى دەست نیشان کردنى ئافرەت لەسەر بنەمالەيى و رەسەنايەتى بەچاوخساندن لە پىۋەرەكانى ھەلبۇزاردن تىردا، ژيان دىگوریت بۆ خەفەت و نارەحەتى و خەمبارى لەدواروژدا، بۆ نىشتەجى بوونىش ھىچ شانسىكى نابىت، وەزۆر جاران بەلىك جىابوونەو دىگوتايى دىت، يان دىگوریت بۆ بازنى مىلمانى، يان پىاۋەكە ھەمو مىنانى كەرامەت و پىاۋەتى لەدەست دەدات، وە وەك پاشكۆيەك بۆ بنەمالە لەژىر ناۋنیشانى كەلك و سوودوەرگرتن تەنھا بۆ ئەو ژيان بەسەر دەبات، وە ئەمەش ھىچ شتىك نى تەنھا چەند روژىك ژيان و ساتىك بەختە وەرى تىيانيە.</p>	<p>جۆرىكى تر لە پىاۋان ھەن ھەمو ئەو پىۋەرەرانى رابردو دادەنى بۆ دواروژى، وە دىيەۋىت خىزانەكى ھەمو پىۋەرەرىكى خىرو جوانى و سامانو وەجاخزادەيى و بنەمالەيى تىدەبىت، بەلام رەۋىت و ئاين لەبىر دەكات، بەبىانوى ئەو رابردو بەختە وەرى دەكات، بەلام كەسى تىگەيشتوۋ زىنگ ئەو دىيە دىگەرىت بەدۋاى ھاوسەرى دواروژى لە رەۋىتىكى باش، وە دىگاتە ئاينىكى دروست، لەو ھالەتەدا دەست پىشخەرى وە وازەينان لەھەندىك جوانى دەكات وە دۋاى بۆ دىخىتەو سەر شانسى دىبىت لە ئاين دا، بەلام ئەگەر گونجا بۆ ئەو ئاينە كەوا ھەمو پىۋەرەكانى تى تىدەيە ئەو زەرەرى نى، بەلام</p>

ز	پیوهری هه ئیژاردن	کاریگهری له سه ره به خته وهری هاوسه رگیری
		<p>چاکه زیاتر ده بیټ، وه ههروه ها په شیمانی چی ده که ی بۆ ژنیانی که سیټ که سووره له سه ره ئه وه له ئیژاردنه ؟ ئه وه بۆ چون و گه رانه جیگیری کرد که پیشبینی ده کریت له داها توودا بۆ ئه وه ژیان به خته وهری و شادی و رازی بوون و دلارمی و خوشه ویستی و به زهیی پیاها تنه وه، ئه وه یه که هه موو مروقیکی ئاقله مند به دوایدا ده گه ری، وه هه موو پیاویک ده زانی که ژیان پریه تی له ئه رک و گرانی و به رزو نرمی ریزه کانی لیخن ناکات، به لام گرنگترین شت که زال بیټ به سه ره ئه م به رزی و نرمیانه بریتی یه له ئافره تیکی خاوه ن ره وشت و ئاین. وه ههروه ها ژنیانی به خته وهری به رده وهام ده بیټ، وه مانه وهی ئه وه ئافره ته تاکو تایی ژیان به رده وهام ده بیټ، به لام نه گه ر جوانیه که که م بیټ و ره وشته که زۆر بیټ، وه نه گه ر سامانیش له کیس چوو ئه م سه برو نارامی ده دۆزیتسه وه له دوا رۆژدا. وه ههروه ها ژنیانی هاوسه رگیریه تی به خته وه ره به رده وهام ده بیټ به فه رمانی خودای دلۆقان تاوه کو راستیان بۆ ده ره ده که ویت.</p>

په یوهندی نیوان هه لېژاردن بۆ میرد وه به خته وه ربوونی هاوسه رگری:

ئایا کچه که ده زانی دهستیشان کردنی له لایه ن کوره که وه ئه نجامه کانی چیه له سه ر به خته وه ربوونی هاوسه رگری؟ ئه م خسته یه ی خواره وه ئه نجامه کانی دهستیشان کردنی کچه که بۆ پیاوه که ی له سه ر ژیا نی دوارۆژ روون ده کاته وه:

ز	په یوه ربوونی هه لېژاردن	کاریگه ربوونی هه لېژاردن له سه ر ژیا نی دوارۆژ
١	ته نه ا خا وه ن سامان	هه ندیک کچ هه ن ته نه ا ده گه ربی به دوا ی پیاوی خا وه ن سامان، له گه ل هۆیه کانی رابواردن، له ئۆتۆمبیل و ئه و که ل و په لانه ی که با وه ربوونی وایه که ژیا ن له سایه ی دا له پشتگیریه کانی به خته وه ربوونی، وه گرنگی نادا ت به ره وشت و زانست و ئایین وه چ با وه ربوونی هه یه له ئه نجامه کان له هه لېژاردنی له سه ر ژیا نی دوارۆژ؟ پیاوه که به چاویکی نیگه تیفانه سه ربی کچه که ده کات، وه ئاوا مامه لیه ی له گه لدا ده کات ته نه ا دهستی که وتوو، وه هیهی بۆ ئاماده ناکا ت ته نه ا ده یه ویه ی له لایه ن به رامبه ره که ی شتیکی ده ست که ویه، هه تا ئه گه ر شته که ش مامه لیه ی نه بیته له سه ر حیسابی خیزانه که ی، وه هه ره ها ئه و ژیا نه به نیسه بت ئه که پرده بیته له بار که وتووی و ناخۆشی و دلتهنگی جگه له بوونی هه ندیک رابواردنی خۆ هه لئه تینه ر.
٢	خا وه ن نه زموونی سۆزدا ری وه دروست کردنی په یوه ندی رۆمانسی پیش هاوسه رگری	هه ندیه له کچه کان با وه ربوونی وایه که به خته وه ربوونی له ژیه سایه ی گه نیک ده بیته بزانیته چۆن هه زی کچ ده بزوییه و ده یخا ته ناو هه زه کانی، وه چۆن وشه کان ده هونیته وه و ده ست ده گری به سه ر دلی ئافره تا ن به چا و پۆشین له کار و دوارۆژی، له گه ل ئه وه شدا ئایا ئه و وشانه له ویزدانیه وه سه ر هه لده دا ت یا ن ته نه ا ده ست کرد، وه هۆکاره کان پی ی ده لیت بۆ هه موو ئه وانه ی بیانه ویه راوی بکه ن یا ن بیخا ته ته له وه، وه له بنه ماکانی ژیا ن هیه هونه ربوونی تیدا نیه جگه له وو وشانه نه بیته. ئایا ئه نجامه که ی چی ده بیته؟

ز	پىئوھرى ھەللىۋاردىن	كارىگەرى ھەللىۋاردىن لەسەر ژيانى دىۋارۇ
۳	ھەللىۋاردىن لەسەر ئەو كەسەي لە ئاين و رەشتە كەي رازىيە	<p>پاش سەرەتاي دەست پى كوردنى ھاوسەرى ماو ھەپەسان روودەدات، لەسەر ئەو ھەللىۋاردىن ۋەشەكان ۋەشەكان دەپن و رۆمانسىيە تەكەش نامىنىت، ۋەكەسەكەش لەسەر پىسپۇرىيە ناتەۋاۋىيە كەي دەمىنىتتەۋە، ۋەھىچ شارەزايىيە كى تىدا نايىت بۆ دابىن كوردنى پىداۋىستى خىزان، ۋە لىرەيە كىشە سەر ھەللىۋاردىن، بەلام قەدەغەيە نىيە ئەم خاسىيە تانە لە پىاۋدا ھەللىۋاردىن، بەلام ئەم ھەللىۋاردىن لە پىشتر نىيە، ئەمە دەكەۋىتتە دۋاي ھەللىۋاردىن لەسەر بىنچىنەي شارەزايىيە ۋە لىتھاتۋىيە ۋە ھەللىۋاردىن بەرپىسارەتەي ئەمەيان لە بەرزەفرى پىاۋانە، ۋە ئەگەر ئەم خاسىيە تە سۆزدارىيەش لەم جۆرە پىاۋانەدا ھەللىۋاردىن ئەو خىرى زىاتەرە.</p> <p>ھەندىك ئافرىتان ھاوسەرەكەيان لەسەر بىنچىنەي ئاين و رەشتە ھەللىۋاردىن، ئەو ھەللىۋاردىنەش زۆر لە سەرپەشتىيە كاروبارەكان و ھەندىك لە ئافرىتان رەتەي دەكەنەۋە، بە گۇمانى ئەۋەي كە سەرپەشتىيەي فەرمانەكان دەيانەۋىيە بىگەرەيىن بەدۋاي پىاۋىكى سانا لەكارو باردا، يان خاۋەنى فەرمانىيەي بەرزىيەت، تاۋەكو ژيانى كچەكەيان مىسۇگەر بىكەن، ۋە لەبىريان چۈۋە كەژيانى بەخشندە ۋە بەختەۋەر بەستراۋە بەرەزەبۈۋىن، رازى بۈۋىن و دىنىابۈۋىن بەستراۋە بە ئىمان، كەۋاتە گەران بەدۋاي خاۋەن ئاين و بىرۈ باۋەر بناخەن بۆ دوستكردنى مالىيەي دەلخۆشكەر و ژيانىيەي بەخشندە، بەلام ئەگەر خاۋەن رەشتە كەي رازىيە بەبىيانۋى ئەۋەي كە سامانىيەي زۆرى نىيە بۆ كارى ئاھەنگ گىران بەو رەزەيەي كەۋا خوشكەكەي يان كچەكەي بۆي نامادە كراۋە... ئەمە دەپىتە نېشانەيەي كى ترسناك لەسەر ژيانى كۆمەلگا بەشىۋەيەي كى گشتى، ۋە پىشېنىيەي دەكرىت فېتنە ۋە گەندەلەيەي كى گەۋرە لە كۆمەلگا روۋىدات، لەناو خىزان، ۋە لە پەيۋەندىيە مەۋقايەتەيەكان، ۋە لە دۋايدا كۆتايى بە بەختەۋەرى ھاوسەرگىرى دىت.</p>

چەند نامۆزگاریهك بۆ ئەو كەسانەى قایل دەبن لەسەر قوناغى ھاوسەرگىرى:

پێیستە لەسەر كچ بزانیّت كە مێردى چاكە وویست بەخشندهییه، وە دەرامەتیكە لەلایەن خۆى گەورەو شكۆدار، وە خۆى میهرەبانیش نایدات تەنها بەمەلكەچى و پارانەو بۆ ئەو، خۆداى گەورە دەفەرموویّت: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾. الاعراف: ۹۶.

واتە: (سۆیندییت ئەگەر خەلكى ئەوشارۆچكەیه باوەریان هیئابایە، وە لەخووش بترسانایە ئێمە لە ئاسمان و زەویدا بەرەكەت و خویشیمان بەسەر دا دەباراندن بەلام ئەوان درۆیان كرد وە ئێمەش تۆلەیان لێدەكەینەو بەوێ كە دەیکەن).

پێیستە ھەموو باوەریان وابیّت كە ھاوسەرگىرى بژێویە، وە ھەموو ئەو بژێویەى بۆدیاریكراو، وە ھیوا مەخوازە لەو بژێوی كە خوا داویەپێت بەكەسى تریا ھاورێكانت، یان خزمى مێردەكەت كە دەولەمەندن، یان بەئافرەتى جوان، یان پیاویك خاوەنى بنكەیهكى گەورەیه دەیدات. پێغەمبەرى خودا درودى خۆى لەسەرپێت دەفەرموویّت (أنظروا الى من أسفل منكم، ولا تنظروا الى من هو فوقكم، فهو أجدر أن لا تزدروا نعمة الله) رواه مسلم. واتە: (ئێو سەیری ئەو كەسانەبكەن كە لە خوارووی ئێوەدان لەبژێوی و سامانداری، وەتەماشای ئەو كەسانە مەكەن كە لە سەر ووی ئێوەدان، ئەمەش لێتاتووترو شاھەینیتریانیە كە واگائتە بە نیعمەتەكانى خۆداى گەورەناكات و زیادەرۆى ناكات لەخەرجیدا). ھەمووكات كچان پێداگى دەكەن لەسەر ئەوێ دەروونیان رووناك بیّت، ھەوالی داخوازی خوشكەكان و خزمەكانى پێدەگات بەشادییەكى راستگۆیانە، داواى خێروخۆشیان بۆ دەكەن، وە بەراوردی خۆى و نیوان و كچەكانى ترناكات كەوا مێردیان كردوو ئەگەرچى بەتەمەن لەویش بچوكتەر، ئەگەر ھەلێكى زۆر لەپیش كچەكە رێكەوت بۆ داخوازی كردنى بەلام لەھیچیان سەرگەوتوونەبوو، ئەوێ مەگەرنەو بەیاروودۆخێك بۆ ھەریك لەمانە، یان باروودۆخێكى خێزانى، وە دەست نیشان كردنى خێزانەكەت بۆت، (..... قدر الله وما شاء فعل...) رواه مسلم.

ئافرەت سۆزى كۆدەكاتەو بۆ مێردەكەى، وە بۆی دەپاریژی ھەتاكو پیش ئەوێ پێیگات

ۋە سۆزى خۇي دەپارىزى بەگىنگى دان بۆ ھەر پىاۋىك يىت، ۋەخۇي دادەپۆشى لەو كەسانەي كەخەيال و ھىوا يەۋەن بۆي، ھەتا ئەگەر بۆ كەسىش ئاشكرائى نەكات، تاۋەكو گەۋھەرەكەي پىشكەش بەۋكەسەي دەكات كە خۋاي گەۋرە خەلالى كىردوۋە نەۋىشى لەو خەلال كىردوۋە.

راۋىز كىردن:

دەكرى داۋاكار سوۋد ۋەرگىر لەسەر ھاۋسەرگىرى، ۋە ئەۋەي ئارەزوۋمەندە لەدەست نىشانكىردنى ھاۋسەرى دروست بۆ ھاۋبەشى ژيانى پىۋىستە راۋىزىكات بەخەلكى شارەزاۋ خاۋەنى تاقي كىردنەۋەي دىسوزانە و لەپىناۋى خۋاي گەۋرە.

ھەلپىزاردنى باشتر (ئىستىخارە):

دەكرىت داۋاكار لەسەر ھاۋسەرگىرى روۋىكاتە ھەلپىزاردنى باشتر بەراستى و بەدلىسۆزى، ۋەپشت بە خۋدا بىستى لەماۋەي دروستى ھەلپىزاردنەكە بۆ ھەر بابەتلىك، يان ۋەرگىرتنى برىار لە ھەلپىزاردندا بۆ خۇي دەگەرپىتەۋە. ۋەلەو خەدىسەدا: پىغەمبەردى خۋاي لەسەرپىت فىرى ھەلپىزاردنى شتى باشترمان دەكات لەھەموو كاروبارەكاندا ۋەك ئەۋەي فىرى سورەتلىكى قورئانمان بىكات، دەفەرموئىت: (اذا هم احدكم بالامر فليركع ركعتين من غير الفريضة، ثم ليقل : اللهم اني استخيرك بعلمك و استقدرك بقدرتك، و أسئلك من فضلك العظيم، فانك تقدر ولا أقدر، و تعلم ولا اعلم، و انت علام الغيوب، اللهم أن كنت تعلم أن هذا الامر خير لي في ديني و معاشي و عاقله أمري). يان دەفەرموئىت: (عاجل أمري و آجله، فاذره لي و سره لي، ثم بارك لي فيه، و ان كنت تعلم أن هذا الامر شر لي في ديني و معاشي و عاقبة أمري). يان دەفەرموئىت: (في عاجل أمري و آجله، فاصرفه عني و اصرفني عنه، و اقدر لي الخير حيث كان، ثم ارضني)، ۋەدەفەرموئىت: (ويسمي حاجته) رواه البخارى.

ۋاتە: (ئەگەر يەككىكتان پەژارە مەبەستى بەفەرمانىك بوو بادوۋ ركەت نوپىشى سوننەت بىكات جگە لە فەرزەكان، دۋايى بابلىت: خۋايەگيان من تۆم سەر پىشك و بالادەست كىردوۋە بە

زانستەكەت، ۋەلىت دەپارئەمەۋە بەھىزو توانايىت بەتوانايى خۆت بەخشندە بەلەگەلم، ۋە لەچاكەۋ گەۋرەيت دەپارئەمەۋە، خۇداۋەندە تۆ بەتواناۋ دەسلەتلى ۋە من بى توانام، تۆ زانايىت زانينىت بە ھەموۋشتىكىدا ھەيە منىش ھىچ نازانم، تۆ نەينى زانين و زانيارىت بە سەر ھەموۋ شتە شاراۋەكاندا ھەيە، خوايە گيان تۆ دەزانىت ئەگەر ئەم كارە خىرى بۆمن لە ئاينەكەم و ژيانەكەم و دوارۆژم داھەيە ۱ ئەۋا بۆم ئاسان بكة، پاشان پشتىوانم بە، ۋە ئەگەر ئەم كارە شەرو خراپەي ھەيە بۆمن لە ئاين و ژيان و دوارۆژم. ئەۋا لىم دوورخەرەۋە. ۋە منىشى لى دوورخەرەۋە، خوايە گيان توشى خىرو چاكەم بكة بەھەر شويتىك بىت، پاشان لىم رازى بىە).

ئەي كچ شلە ژانت لەۋانەيە وات لىبكا قىژەيەكت لەدەمت دەرچىت، يان پىكەننى يەك لەدۋاي يەك، يان ھەر جولائەۋەيەكى ناشاز، ۋە خۆت پيارىزە لەسەر شىۋەۋە شۇداری خۆت، ۋەھەر كاتىك ھەستت بەكاردانەۋەيەك كرد يادگارەك بىنەۋە بەر خۆت.

۱-شەرم و ئابروۋى زۆرت گەت و گۆت لى قەدەغەناكات، چونكە ئەۋ دەيەۋى گۆيت لى رابگرى كاتىك تۆ قسەدەكەيت.

۲-كچ ئەگەر دىتى لەمالئەۋە تانەي لى دەدەن، يان دوورى دەخەنەۋە لەۋ جۆرە قسانە، يان بىتتە مايە شەكەت و بارگرانى لەسەرى، يان گرنگى دانىكى زۆر بەكارو بارى ماددى و دىيالى، پىۋىستە لەسەرى بەرەرەكانىيان نەكات، تەنھا ھەلۋىستى نارەزايى ۋەرگىت لە بەرامبەريان، بەلام پىۋىستە بەشىۋەيەكى چاك قەناعەتيان پى بەينى، ۋە ھەموۋ ھۆكارىكى لىزانانە، ئەگەر قەناعەتيان پى ھىنا، بەلام ئەگەر قەناعەتيان نەھىنا ئەۋا بەرەرچ دەدرىتەۋە(قدر الله وماشاء فعل).

۳-گەنج بىرى دەكەۋىتەۋە ئەۋەي سەرەتايى ھەبىت كۆتايىشى ھەيە، ۋە پى داگرى دەكات لەۋەي دەبىت ئەم ھەنگاۋانە تەۋاۋ بىت لە داخۋازىدا ھەموۋى لەژىر شەرعى خۇداي شۇمەندۈلدۈقانە، بىلەين نايىت ۋە ئەگەر زۆر بەكەمىش.

۴-گەنج فىر دەبىت چۆن دەچىتە سەر كامە قۇناغ لەژيانى، زانست و زانيارى بەدەست دەھىننىت كەبۋى ماندوۋ بوۋە بۇ ئەۋەي بەسەلامەتى لى تىپەرەيت.

۵- گەنج ھەمووکات لە ھەر ھەنگاویک لە ژیاڤیان مەبەست و ئامانجی بیر دەھینتەوہ، بۆچی ئەم ھەلبژار دنە دەبیّت، وەچۆن لەو ماوہیدا بەختەوہری و ئارامی دەست دەکەوی،

بەکورتي:

ژیانی مرۆڤ بەقوناغ و ھەنگاودا تێدەپەریت وە خەلکیش تێیدا دەژین تاوہ کو دلتیایی بۆ دیت، وە لەو قوناغانەش ئامادەیی کراوہ بۆ ھاوسەرگیری، وە یەکەم جار لەم ھەنگاوانە دەست پێ دەکات لەگەڵ بەدەست ھینانی بەختەوہری لەدیاری کردنی ھاوہەشی ژیاڤت وە دەبیّتە ھاویری لە ماوہی ژیاڤیدا، وە سووک کردنی خەرچ و پێداویستەکان بەپێی توانا، وە ھەر وەھا گرڤیدان بەجی بەجی کردنی شەری خودای گەورە لە ھەموو کات و ھەموو ژیاڤ دا، چونکە بەختەوہری و دواوژۆی تێدا یە.

وہ پێدەگری لەسەر راستگویی بە ھەموو شتیک پێش ھاوسەرگیری ھەتاوہ کو ئەوہ رونەدات بەستایش نەکردنی یەک دوا یەکی پاش ھاوسەرگیری و بەختەوہریش بگۆریت بۆ نازارو کاریگەری ھەبیّت تاکۆتایی ژیاڤ ھەردوو ھاوسەر دەبی ئەوہ بزائن کە ژیاڤ تەنھا کێلگە یە بۆ دوا روژ ھەر کەسیک بەباشی و پوختی چاندی ئەواخیریکی زۆر دەدووړیتەوہ لە دونیاو دوا روژدا. ھەر وەھا ئەو ھەنگاوە لەسەر دای ژیاڤی ھاوسەرگیریدا پتووستی بە پیلان و دانانی ئامانج ھەبە پێی توانا لەگەڵ پشتبەستن بە خودای گەورەو میہربان و داوای یارمەتی لێکردن، ئەمەش دەبیّتە پشتگیری لە خۆشگوزەرانی و راستگویی وە دەست کەوتنی بەختیاری و ئارامی لە ژیاڤت.

خۆت تاقی بکەوہ:

ئەوہی خواوہوہ کۆمەڵێکن لە پرسیار پتووستە ھەلسی بەجی بەجی کردنیان لە سەر خۆت، ئەگەر رێککەوتی لەسەری بەتەواوی نیشانە ی (بەلێ) لەژێر ھەلبژاردنە کە دا دابنێ، وە ئەگەر پارا بوی لەسەری نیشانە ی (نەندێ جار) لەژێر ھەلبژاردنە کە دابنێ، وە ئەگەر رێککەوتی لەسەری ئەوا نیشانە ی (نەخیر) لەژێر ھەلبژاردنە کە دابنێ:

ز	پرسىيەر	بەللى	ھەندى جار	نەخىر
۱	ئايال ئامانچى خوت دەزانىت لە ژيانىت؟			
۲	ئايال دەخوئىنىتەو لە ماوۋى گىرگى دانت لە ژياندا؟			
۳	ئايال رىز لە ژيانى ھاسەرگىرى دەگىرىت؟			
۴	ئايال دەزانى تو جىنشىنى خوداى گەوۋى لەسەر زەوۋى؟			
۵	ئايال ئەو نىعمەتەنى خوداى گەورە داۋى بەتۆ دەتوانى بىيازىمىرى؟			
۶	ئايال دەتوانى ھەلۋاردنى ھابەشى ژيانىت لەسەر شەرىنى خوداى گەورە دەستىنىشان بىكەيت؟			
۷	ئايال سىنورى مامەلە كىرگەن لە گەل دەسىگىرەنە كەت دەزانىت؟			
۸	ئايال پىداگىرى دەكەي لەسەر پىچى نە كىرگەن لە رادەبەدەرت لە قۇناغى گىرەستىدا؟			
۹	ئايال ھەست رەزىبون دەكەي لەوۋى خوداى گەورە مىھرىبان بۆ ساز كىرگەن؟			
۱۰	ئايال سىورەبىت لەسەر بەدەست ھىنەنەن بە خەتەرلىك لە ھەمۇ ژيانىتدا؟			

هه ئسه نگاندن:

ئه گهر هه لێژاردنت بۆ وه لآمی (به لێ) بوو ئه وا دوو پله به ده ست ده یێنی، وه ئه گهر هه لێژاردنه که ت به وه لآمی (هه ندی جار) بوو ئه وا یه ک پله به ده ست ده یێنی، وه ئه گهر هه لێژاردنه که ت به وه لآمی (نه خێر) بوو ئه وا هیه چ به ده ست ناهێنی. وه ده توانی خۆت هه ئسه نگێنی وه ک ئه مه ی خواره وه:

پله	بارودۆخ
له سفر - ٤ پله	تۆ مانای هه لێژاردنی باش بۆ هاوبه شی ژيانته نازانیت، وه هه ولێش ناده یته له پێناوی ئه مه یان.
له ٥-١٠ پله	تۆ له سه ر یه که م رێگای راستی له هه لێژاردنی هاوبه شی ژيانته، وه پێویستیت به زانیاری زیاتره.
له ١١-١٥ پله	تۆ له رێگادا ده رۆیت، به لآم هێشتا کۆسپ هیه له پێگه یشتنی ته مه نی هه رزه کاریت بۆ به ختیاری له قوئاغی داخوازی کردن.
له ١٦-٢٠ پله	تۆ ئاماده ی بۆ هه نگاو هاوێشتن له سه ر رێگای به خته وه ری، بۆیه پێویسته به رده وام بیت، وه بیه گوازیته وه بۆ هه نگاوی داهاوو.

به‌شی سییه‌م

زالبوون به‌سهر کیشهی ده‌ست نیشان کردن به‌هاویه‌شی ژیان و ماوه‌ی خوازبینی

- خوئاماده‌کردن.
- رارایی له سروشتی هه‌ئێژاردندا.
- جیاوازی له‌سهر ئاماده‌کاری.
- که‌م و کوری له‌یه‌کتر ناسین.
- بو‌چوونه هه‌ئه‌که‌ان ده‌رباره‌ی ژیان.
- هه‌ئێخه‌ئه‌تاندن له‌نیوان هه‌ردوولادا.
- گه‌ران به‌دوای هاوسه‌ردا ته‌نها بو‌تێرکردنی ناره‌زووه‌کان.
- ژن هینانی به‌رژوه‌ندی.
- ژن هینانی ناچاری.
- ژن هینانی عورفی یان داب و نه‌ریت.
- ژن هینانی مسیاری.
- زیاده‌ره‌وی له‌خو‌رازانده‌وه، وه‌ درو‌کردن له‌م قو‌ناغه‌دا.
- کیشهی سه‌ربه‌ستی له‌راده‌به‌ده‌ر له‌ماوه‌ی ده‌ست گیرانیدا.
- به‌کورتی.
- خو‌ت تاقی بکه‌وه.

خۆ ئاماده کردن :

قۆناغی هاوسه رگیری و پهسند کردنی هاوبهشی ژیان له گرنه گرتین ههنگاوه کانه له دروست کردنی به خته وه ری هاوسه رگیری، هه ر وه ها به خته وه ری له قۆناغه دا به ته واوی به ستر او ده به هه لێژاردنی دروست بۆ هاوبهشی ژیان، داوی رازی بوون و قه ناعه ت له سه ر نه وه لێژاردنه، له گه ل ته وه ش له وانیه شه ژان رووبدات، وه که سه که واهه ست ده کات که ژن هینان له به خته وه ری نیه، به لām ئیش و ئازارو ماندوو بوونه، راستیه که ی وانیه، به لām ده رچونی هه ندیک کهس له چوارچیوه ی دروست له هه لێژاردندا، وه مامه له کردن له گه ل کهسانی تر ته وه ش یه کی که له روودانی زۆر له کیشه کان، له و کیشه نه ش ته مانه ن:

پارایی له سروشتی هه لێژاردندا :

ئایا تۆ له جۆره کانی پارایی؟

وه ئایا تۆ هه ست به ترس ده که ی له پیشوازی کردن له قۆناغه ؟

پێویسته هه موو مرۆفیک که دیت ته نه و ریگایه گرنه که له ژیا نی ده بی بزانی ت که نه فس و ئاره زوو و شه یتان تیده کوشت بۆ شیواندنی نه وه هنگاوه گرنه که، وه نه فس و ئاره زوو که سه که راره ده که ن بۆ هه لێژاردن، یان جی به جی کردنی نه وه هنگاوه، چونکه نایه ویت پابه ندی ت یان زۆر گو ی نه دان وه به رپرسیاره تی له سه ر خودی خۆ ی بۆ یه هه ولده دات له کیشه کان رابکات، وه دووری به جی هینانی کرداری هه لێژاردن و سه ره تای قۆناغی خوازی تینی، که خۆ ی ده بینیت ته وه له راری و ئاره زوو له خۆ کشانه وه بۆ چه ند هۆکایتکی زۆر له وان ه: له خۆ ی پرسیار ده کات که هاوبهشی ژیا نی که وا هه لێژاردوو له جوانانه یه که خه ونی پێیه وه ده بیننی، یان نه وه که سه هه ندیک ناته واوی هه یه که ته و قبو لی کردوو ه، یان هه ندیک له پاکانه که وا دوودلی ده خاته ده روونی وه، بۆ یه داوی لی ده کات هه ست به به خته وه ری یان جیگیربوون نه کات له م قۆناغه دا، نه وه که سه ده بی بزانی ت که هه وه س و ئاره زوو نایه لیت سه ر بکه ویت.

بۇ ئەۋەل زالىمىيەت بەسەرىدا دەپىت بىناغەيەك دابىنى بۇ ھەلۋەتلىكى دروست، پاشان دەست بىكا بە دەست نىشانىدىن بەبى رازىيى، ۋە بۇ ئەۋەل ۋە ھاياتىدا بەختەۋەرى بە دەست بەيىنى پىتۈستە لەسەرى رازىيىت بەۋ ھەلۋەتلىكىدە ۋەمىل بىداۋ ئەمەيان مەدام ئەۋ سىفەتەنە ۋە ھەلۋەتلىكىدە تىيىدايە ئەگەر چى بەرۋەتلىكى زۆر نەبىت، چۈنكى ھىچ كەسنى نە ھەمۋە سىفەتلىكى تىيىدايىت، ۋە لىرەدا بەختەۋەرى رىۋەتلىكى كە دىارى دەكەت بەرەزەۋەنى دەۋۋەن ۋە شەر لەگەل ئارەۋۋە لەرەزەيان پاشىگە زەۋەنەۋە پاش ھەلۋەتلىكىدە. ۋە لە ھۆكەرەكانى دىكەدا بۇ رازىيى ۋە ھەلۋەتلىكىدە شەيتان كە ھەز ناكەت مالىكى دروست بىت لەسەر شەرەى خۇداي گەرە، ۋە ھەز دەكەت تۆۋى داۋىن پىسى بىچىنىت لەنىۋان خەلۋەتلىكى، ئەگەر بىنەرا مالىكى دروست كراۋە لەسەر تەقۋايان لەرەزەيان دروست بوندايە، ئەۋەستى قەدەغەى تىيى نەبىت، بۇ يە گومان دەخاتە دلى خاۋەنەكە بەۋەل كەپەلە بىكەن لە ھەلۋەتلىكىدە، تاۋەكۋ ئەۋ كەسە ھەست نەكەت بەختەۋەرى لەگەل ئەنجامى پەسەندەكەنە، ۋە پەلە دەكەت، ۋە رەنگەيەكە ھەلۋەتلىكى كامەيان جۈنەرە، ئەم جۈرە ھەلۋەتلىكىدە رەزەۋەنە بە دەست نەبىنى.

لىرە دەپىتە سەرەتايى خەم ۋە ناخۇشى، ۋە ئەگەر ئەۋ كەسەش بەدۋاى ئەۋ گومانانەدا رۆيشت ئەۋا كۆتايىيەكە جىا بونەۋەيە، بائەۋ كەسەش باش بزانى ئەۋ جىا بونەۋەيە كۆتايىيە كىشەكان نە، بەلام ئەۋ نازار دەكىشى بەنەخۇشى جەرەزەيى ۋە قىز لىبۋەنەۋە، دەپىتە پىش بۇ خاۋەزىنى دۋايى جىادەپىتەۋە..... ۋە ھىچ كەس نەبىنىتەۋە كە بەچاۋ چنۇكى بە دۋايدا دەگەرەت. چارەسەرىش بۇ ئەۋ كىشەيە كەخۇى لەناۋ كەسەكە پەنھان كەدۋە، لەمۋەى ژمارەيەك لەچالاكى ۋە شەرەزايى لە ژيانىدا، لەۋ چالاكى ۋە پىپۇرىيەنەش: دەپىتە ئامانچى خۇى بەباشى دىارى بىكەت، ھەردەم تىيىكۆشى بۇ بە دەست ھىنەنى شە سەرەتايىيەكان، دەبى بزانىت ناكەت كەس ھەمۋە شەيتان بە دەست بىنىت لە يەكەم جارىدا، دەبى بزانىت شەيتان گومان ناخاتە ناۋ دلى ئەۋ كەسەى كە قىۋەلى ناكەت ۋە ھەردەم تەغەتى خۋاى گەرە دەكەت.

ناکۆکی له سه ر ئاماده کاری:

نايا هه رده م تێده کۆشی بۆ زیاده رهوی له ئاماده کاری؟

نايا هه ولده دهی خۆت و خه لکی تر ته کلێف بکهی که شایسه نیت؟

له و کێشانه داده نریت که گه نه چ قه ده غه ده کات له سه ر رازی بوون له سه ر نه و هه نگاوه گرنگه له ژيان عورف و عادات زۆری له خه لک ده کات له سه ر ئاماده کردنی مال به شێوهیهکی تایبته. له وهی واجب کراوه پاش خوازییانی بارگرانی ههیه نازانم بۆچی؟ وهك: جهژنه كان يان بۆنه كان وه لاسایی کردنه وه كان، وه زۆری دیکه له داب و نه ریته خراپه كان که نه و قۆناغه گرنگه قه ده غه ده کات له ته و او بوون، پاشان ئاماده کای و به راوورد کردن له گه ل که سانی دیکه دا به گوێرهی رێژهی ده کریت، یان توانای نه و بارگرانییهی به بۆ ره چاو کردن بۆ جیاوازی تاکه كان، وه له دهسته وازه بلاوه كان له و بواره دا به که سه که ده لێن: نه گه ر به که مته ر رێژه ش رازی بین ده بیته وه کو خوشکه کهی بیته، بۆ ره چاو کردنی باری گوزه رانی نه و که سه . نه گه ر چاویك بخشینین به میژووی ئیسلامدا نمونهی باش ده بینین ئاماژه ده کات به وهی که به خته وه ری به زۆری سامان نیه، یان مه رج نیه که چه که وهك خوشکه کهی ئاماده کاری بۆ بکریت، یان وهك دۆست و خزمانی.... نمونهیهك ههیه له سه رده می پێغه مبه ر درودی خوی له سه ریته... که و هه ر دوو که چه کهی داخوازی کرد بۆ عوسمانی کوری عه ففان. وه نه و کاته له باشتترین شوین ده ژیا شانازیترین بنچینه له و سه رده مه دا باشتترینان بوو، چونکه عوسمانی کوری عه ففان له ده وله مه نترین نه و سه رده مه دا بوو، له هه مان کاتدا فاتیمه ی کچی دا به عه لی کوری نه بی تالیب خوا له هه مو یان رازی بیته له کاتی که دا نه و هیه چ مال و سامانیکی نه و ته و ته ی نه بوو ته نها که میك نه بیته که به شی پێدا و یسیه کانی نه ده کرد، لێ ره دا به ئیمان و ئیسلام هه موو پێکه وه له به خته وه ریدا ده ژیان نه وهی سامانی هه بووایه، یان نه وهی سامانی نه بووایه ته نها که میك نه بیته. وه لێ ره دا به خته وه ری به زۆری ئاماده کاری نیه وهك که ل و په ل یان شانازی کردن به رامبه ر خه لکانی تر، به لām به خته وه ری به دلنیایی و نیشه جی ی و خۆشه ویستی یه،

ئەمەش نايەتە دى تەنھا بە رازى بوون و خۆتەسليم كردن بەخوداى دلۆڤان، وه باوهرى هيئەن
بەقەزاو قەدەر. بەلام كەلو پەلو ئامادەكارى دەبيت لەسنوورى توانادا بييت يان بەگويرەى
توانا بەى دەست بلاوى يان رەزىلى....

تييبينيه كى گرنگ:

تييبينيه كم لەبەر دەستدايه لە كەل و پەل و ئاماجەكارى بۆ مالى هاوسەرگيرى، برىتى يە
لە پيداگيرى داىك و باوك لەسەر ئامادەكارى بە كەل و پەلى زۆر جۆراو جۆر لەو رۆژانەدا، وه
هەندى جار لەهەمان جۆر بەلام بەتاخمى جياواز، كاتيك تەماشام كرد دۇنيابووم لەو دى ئەو ژن
و ميتردە بەدرىژاىي ژيانيان بەكارى ناھيئەن ئەگەر سەد سالىش بژين، ئەى ئەم هەموو كەل و
پەلە دەگەنەنە بۆ كين؟ بروام واىە شتيك نيه تەنھا جىنگايە كى گەورەى دەويت بۆ تىكردى
ئەو هەموو كەل و پەلە زۆرانە، پاك و خاوين كردنەووە گواستەنەو، سودىكى زۆر كە
ناگەريتەو تەنھا بۆ كارگەى دروست كردنى ئەم كەل و پەلانە نەبيت، ئەو دى زۆر خەمبارم
دەكات ئەو دى ئەو هەموو كەل و پەلانە لە دەرەو دى ولات دەهيئەيت، چونكە هەردوو ژن و
ميتردەكە دەيانەويت وا خۆ پيشانى خەلك بەن كەل و پەلە كانيان جوانن و لە دەرەو هەيئەراون
و بە گرانترين نرخيش كراون.

تاكو كەى ئەو مەملانى يە دەميئيتەو بە خەرج كردنى بى بەرنامە، ئىستە ئەو
دادەريت لە كۆسپ و تەگەرەكانى هەندىك خوازيئى، بۆ هەندىك كەشيش دەبيتە هۆى قەرز
بەسەرەو تا ژيانى ماو دەبيت بە قىست بيداتەو، بۆيە تكادەكەم با ئەو داب و نەريتە
خراپانە بگۆرين.

كەم و كورى ئەيەكتەر ناسىندا :

خاۋازبىتى پىۋىستى بەماۋەيەكى باش ھەيە لە پىناۋ يەكتەر ناسىنى يەكىك لەلەيەنەكان لەسەر ئەۋى تردا، لەگەل ئەۋەشدا ھەر يەكىك ئەم تاقى كىرنەۋە دەۋلەمەندىكات بىدەسەلات دەمىنىتەۋە لە لاۋردنى شتە شاۋاۋەكان، تەنھا لەھەندىۋى حالەتى دەگمەن نەبىت، لەگەل ئەۋەشدا ئەمە زۆر پىۋىستە لەپىناۋ دروست كىرنى ژيانى ھاۋبەش لەسەر زەۋى رەق و بەرونىش ديارە، لەسەر ئەۋە بىچىنەيە دەكرىت ژيان دەست پىبكات لەسەر روناكى و ھىدايەت، ئەگەر ئەۋە بىچىنەيە ۋەستا لەسەر يەكتەر ناسىنىكى راشكاۋانە دەكرىت ئەمە بىتتە نىيەتتىكى چاك بۇ ژيانىكى شاد بۇ داھاتوو.

ۋە بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى بۇ ئەۋە كىشەيە دەبىت كىچ و كور پىداگىرى لەسەر ئەمانەى خوارەۋە بگەن:

۱- ھەريەك دەبىت كەسايەتى ئەۋىتر بزانىت.

۲- ھەريەكىك دەبىت بزانىت ئەۋى تر چى خۇشەۋىت و رقى لەچىە.

۳- ھەريەكىك دەبىت زانىارى لەسەر خىزانەكەى تر ھەبىت.

۴- ھەريەكىك دەبىت بزانىت مېژۋى ئەۋىتر چى تىدايە ۋەگىرنگىر پىسپورى لەچى دايە.

۵- ھەريەكىك دەبىت بزانىت ئەۋىتر ئارەۋى لەسەر چىە ۋە گىرنگىر نىمانجەكانىشى چىن.

۶- دەبىت ھەردوۋلا بەلئىن بەن لە چۆنىەتى يارمەتىدانى ئەۋى تر لەسەر سەركەۋتن و بايەخ پىدان.

۷- ھەردوۋ لارىككەۋن لەسەر سەرەتاي رىگاي بەختەۋەرى پىكەۋە.

بۇ چۈنە ھەلەكان دەربارەى ژيان:

ھەندى گەنج خەۋن و بۆچۈنى ھەيە دەربارەى ژيانى ھاۋسەرگىرى، ئەۋە خەۋنەش

گه مارۆدراون له چهند رۆژو شهوێك كه هه مووی رۆمانسیهت و په یوه ندی تایبه تی یه، ههروه ها روون کراوه ته وه كه زۆربه ی کێشه و به ربه ره کانیه كان كه گر په رده دات له ژيانی هاوسه رگیری نه و بۆچونه هه له و خه یالیا نه یه له ژيان و دوا رۆژدا، چونكه هه ندی كه س له جیهانی خه ونه گولاویه كان ده ژین، وا بیر ده کاته وه كه دوا رۆژ به هه شتیكه بی کێشه و گيرو گرفت، به لام پاش نه وه ی ده چیتته ناو دونیا تازه كه ی کاتیك به دوا ی نه و به هه شته ده گهریت نایدۆزیتته وه، بۆیه لۆمه ی هاوسه ره كه ده کات كه نه و به رپر سیاره، ئینجا به ربه ره کانی یه کی درێژ ده ست پیده کات كه ژيان تام و مانا که ی نامینیت، له کاتی کدا هه ندیک هیوا و ناوات له خه یاله وه ده رده چن ناتوانریت له سه ر زه وی جی به جی بکریت.

پیاو و نافرته له راستیدا مه لاتی که ی ناسمان نین، به لکو ئیمه مرۆڤین و له سه ر زه وی ده ژین، دوورین له به هه شتی به لێن پیدراو و جیهانه خه یالی یه كان. له و ریه ره ودا پتو یسته داوا کاران له سه ر خوازی نی بزانه كه ژيانی گولاوی که وا ماندوو بوون و هه لّخه لّتاندنی تیدانی یه نه وه به هه شتی دوا رۆژه، به لام ژيانی دونه ابهریتی یه مه نزلگای کارو تا قی کردنه وه و تیکۆشان، له گه له نه وه ش قورئانی پیرو ز وه سیه قمان ده کات كه چاره نوس له بیر نه که یین، ده بی باوهرمان وابیت كه نه و ژiane شیرینی تیدایه، به لام مرۆڤ جیاوازی ده کات له نه ویت له تیکه یشتن و کاردا نه گهر ئیماندار تووشی خۆشیه ک هات سوپاسگوزاری ده کات نه مه یان چاکه یه که له بو ی، وه نه گهر توشی ناخۆشیه ک هات تارام ده گری وه دیسان چاکه یه که له بو ی.

هه لّخه له تاندن له نیوان هه ردوو لایه ندا:

فیل باز نه و که سه یه که یه کیك له لایه نه كان پیاو یان نافرته ته که له په نای خۆی ده هیلّیتته وه فیل له نه وی تریان ده کات و درۆشی له گه لّدا ده کات، یان ده هیلّیتته وه و قسه ی بۆ ده کات، یان به ئامانجی دل خۆش کردن، یان به ئامانجی گرتنی و پارێزگاری لیکردنی، یان به ئامانجی شاردنه وه ی که م و کووریه کانی که ناتوانیت وا به ئاسانی لی ی ده ریا زییت، لی ره وه نا کوکی

سەر ههڵدەدات له نیتوان ژن و میرد ههکه به هۆی ئهو ههڵخه له تاندنه، ئاژاوه گیریش له م نیتونده رۆلی خۆی ده بینیت و قسه بۆ یه کێکیان یان ههر دوولا ده کات.

بۆ نمونه کچ یان کور له پیناو راکیشانی لایهنی تر بۆ لای خۆی ههڵدهستێ به قه ناعهت پێهینان به هاوسهر گیرى به هۆی زیاده رهوی، یان درۆهه له بستن به هۆی به زرزی پله و پایه ی سامانی یان رهوشتی، جگه له به ئیندانی به تال که له ههواوه ده رده چن، به لام که ده چنه گۆره پانی ژیان شته شاراوه کان ئاشکراده بن وه راستیه کانیش ده رده که ون، له و کاته ناکۆکی ده ست پێ ده کات یان بیر ده که نه وه له زهر بازوون له یه کتری، چونکه فیل لیکراو هه ست ده کات ههر له سه ره تاوه ئهو ی تر له گه لیدا راستگۆنه بووه، ئه ی کۆتاییه که ی چۆن ده بییت؟ باوه ر به یه کتری نامینیت.

له سه ر ئهو بنچینه پێویسته داواکاران له سه ر داخوازی بزانه که پێکه وه نانی مالتی باش و وه ستاو له سه ر خوشه ویستی و به زه یی کرداریکی بازرگانی خراپ نیه له چوا چێوه ی دا به ههر وه سیله یه ک بیت قازانج به ده ست به یینی، به لام ئهو په یوه ندیه کی پیرۆزه پێویستی به به ستانه وه کی پیرۆز هه یه وه ستاو بیت له سه ر راستی و راشکاوی له نیتوان هه ردوولا.

گه ران به دوای هاوسه ردا ته نها بۆ تیرکردنی ئاره زووه کان؛

تێگه یشتنیکی هه له هه یه له لای هه ندێ گه نج ده رباره ی تێگه یشتنیان له خوازیینی و هاوسه رگیری. زۆریه ی گه فجان هه وڵده دن له پناوی دامرکاندنی ئاره زووه کانیا ن هاوسه رگیری بکه ن. وه باوه ریا ن وایه که ژیا نی هاوسه رایه تی ته نها تیرکردنی ئهو لایه نه یه، بیتاگان له وه ی ئه وان ده روانه لایه نی ئاره لێ که نابیتته ئامانجێک بۆ پیکه یینانی خێزان، ئه مه یه که میانه، دووه میان ئه م جوړه هاوسه رانه زۆر نامیننه وه و به رده وام نابن، چونکه به خیرایی ئاره زووی سیکیسیان ده کوژیته وه، وه ئه م بینایه ده روخت که له سه ر ئهو بناخه یه ده ستی پێکردبوو.

ژیا نی هاوسه رگیری ده بییت له سه ر بنچینه ی تێگه یشن و هۆگری و خوشه ویستی و

تەۋاۋكارى پىكەۋە بىرئىت، ۋە بەجى گەياندىنى ئەركى خۇدايى، تاۋەكو بەردەۋامى و بەدەست
 ھىنانى بەختەۋەرى بەدۋادابىت، ۋە لەئەركەكانى دىكە باشى ھاۋسەرگىرى جگە لەتتەركردنى
 ئارەزوۋەكانى سىكسى برىتى يە لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارەتى خەرچكردنى بىژيوى، ۋە
 ئەركەكانى كۆمەلەيتى و پىشەيى، ۋە بەرپرسىيارەتى پەرۋەردەكردنى مىندال، ۋە چاۋدىرى
 خىزانى و زۆرى تىرىش.

ژن ھىنانى بەرژەۋەندى:

ژن ھىنان پەيۋەندىيەكى پىرۋزە لە نىۋان دوۋكەس روودەدات رىخۆشكەرىكە بۇ
 دامەزراندنى مال ماناى خۆشەۋىستى و بەزەبى و مىندال ھەلگىرى، بەلام چى روودەدات
 ئەگەر ئەو نامانجە پاىە بەرژە بگۆرىت بۇ نامانجى ماددى بەبى رەچاۋكردنى ھەلۋىستى
 مەۋقايەتى؟ ۋە چى روودەدات ئەگەر ئەو خۋازىيىنە گۆرا بۇ خۋازىيىنى بەرژەۋەندى؟ بەداخەۋە
 ھەندىك لە خۋازىيىنى ھەن لەسەر ئەو بىنچىنەيە دامەزراۋن و بەردەۋامىش روودەدەن، ھەندى
 كەس ھەن داخۋازى پىشكەش دەكەن لەدەروازەى بەرژەۋەندىيەكى دىارىكراۋ كاتىك
 نامانجەكەيان ھاتەدى ھەموۋ پاكانەۋ ھۆكارىكىان كۆتايى پىدەت و ژيان دەست پىدەكات
 بەناكۆكى و جىاۋازى.

نەمۇنەى حالەتەك:

گەنجىك لەھەموۋ شوئىتەك دەگەرىت بەدۋاى ئافرەتەكى خاۋەن سامان، كە زۆر
 پىۋىستىتى بىتتە ھاۋسەرى، لىرەۋ لەۋى گەرا تاكو ئافرەتەكى تەلاق دراۋى دۆزىيەۋە،
 ھەرچەندە سامانى ئەۋەندە زۆر نەبوۋ، بەلام بەشەك لە چاۋچىنۆكىيە پىك ھات و ھەندىك
 پىداۋىستى تىركرد، بەكردار چۈۋە پىشەۋە، چۈنكە ئافرەتى تەلاق دراۋ لەبارىكى بىرىندار داىە
 دەگەرى بەدۋاى يەكەك بىرىنەكەى بۇ تىمار بكات، ۋە رازى بوۋ، .... پاش ماۋەيەكى كەم

راستییه که دیار که وت، ههتا توانی له پاره که ی خواردو کهم بووه وه، تاکو ئافره ته که ههستی کرد که نهوی خوش ناویت، به لām له نیوانیان ته نهها بهرژه وهندی تاییه تی ههیه، کیشه کان دهستی پیکردو به خته وه ریش دوور که وته وه، په یوه ندیه کهش گۆرا بۆ مملانی و شهرو شوږو دله کانیش جیا بوونه وه.

ئا ئه مهیه کۆتایی خوازیینی بهرژه وهندی، وه هه موو که سینک نیه تیکی ههیه، ئه گهر ئه و ژیا نه تاله ژیا نی ئه و بیّت، ئایا دوا رۆژه که ی چی ده بیّت بهرام بهر خودای گه و ره و میهره بان، وه پرسیا ری لیّ ده کریّت ده رباری ئه و. راسپارده یی له لاهو وه و له ژیر چاودیری ئه و دابو وه، بۆیه خوازیینی بهرژه وه ند ساز ی نیه، به لکو بهر زتره له وه یان، له ژیر رۆشنا یی ئه م ئایه ته پیروژه خوا ی گه و ره و دلۆقان ده فهر مویت: (هن لباس: لکم و ائتم لباس هن).

ژن هیانی ناچاری:

له هه ندیک ب نه ماله و خیزان سیسته می خوازیینی خزمایه تی ههیه، یان ژن هیان بۆ کوره کان له یه ک خیزان هه ر له مندالیه وه بۆ دیاری ده کهن، ئه و خوازیینی ه پی ی ده لێن خوازیینی به ناچاری، ئه مه یان ترسان کترین حاله ته کا نی خوازیینی ه، که وا باوک کورو کچه که و مناله کا نیان خوازیینی ده کهن بیّ ئه وه ی گویّ بده نه ئاره زو وه کا نیان، ته نهها خه میکه و ده یانه وی لیّ ده ربا زبن، کا تییک به زۆره ملیّ خوارد نیکی دهیده تیّ به لām ئه و حه ز به م خوارد نه نا کات و ئیشتیه ای بۆ ناچیت. ئه مه ش وه ک خوازیینی وایه، خوازیینی ش زۆر جا ران تامی تیّدانیه، ئه گهر تامی شی تیّدابیّت به خته وه ری تیّدانیه، وه زیاتر له مه هه رکا رییک کیشه یه ک له نیوانیان رووبدات ئه و ئه و که سانه به نه فره ت ده کهن که بوونه ته هۆکا ری ئه و ژیا نه یان، که وا ئه و دۆزه خه یان بۆ درۆست کردو ون.

ژىن ھېنانى عورفى (داب ۋە نەرىت):

ژىن ھېنانى عورفى دابو نەرىتتىكى كارىيىدە كرىت لەسەر خوازىننى بەبى سەلماندىن بەبەلگە نامەيەكى رەسمى، ئەگەر بە نوسراۋ بوو يان نەنوسراۋ، دوو جۆرىش: جۆرىكىيان يەككە گرىتە ۋە لەگەل روكن ۋە واجبەكان، ۋە جۆرىكىيان وانپە.

جۆرى يەكەم: گرىبەستىكى دوورستە ھەموونىشانەكانى شەرىعى لەسەر رىك خراۋە، لەچىزۋەرگرتن، جىگىر كىردنى ھەقى ھەردوۋلا، ۋە دەبىت ئەم گرىبەستە جىگىر بىكرىت بەرامبەر لايەنى رەسمى بەرىگاكانى سەلماندىكى زانراۋ.

جۆرى دوۋەم: يىنەيەك لەۋ: ناۋەرۋكى گرىبەستەكە لەنىۋان پياۋو ئافرەتەكە دەكرىت بەبى شاھىدى لەسەر ئەمە، ئەمەش بەژىن ھېنانى نەپنى ناۋ دەبىت، ئەمە گرىبەستىكى بەتالە، بەھۋى نەبوۋنى شاھىد، ۋە بەھۋى بلاۋ كىردنە ۋە ئاگادار كىردنە ۋە كەھەندىك مەزھەب لەسەرى كۆكن، جووت بوۋنى سىكىسى ھەرام دەكات، چۈنكى ھەقى ھەردوۋلا تىيدا جىگىرنى، ئەگەر يەكىك ژنى مەرەكە بەبى سەر پەرىشتىار ۋە بەبى شاھىد ۋە مەرەكە كەشى شارەۋە، ئەۋ مەرەكە كىردنە بەتالە بەرىكەۋتنى پىشەۋايان، ۋە زانايانىش دەلىت: (ناكرىت تەنھا ئەگەر پەرىشتىارىك نەبىت) (ھەر ئافرەتەك بەبىمۆلەتى سەپەرىشتىار مېردى كىرد ئەۋا مەرەپپەكە بەتالە) يەكىكى تىش لەسەلەفەكان دەلىت مەرەپپە دروست نىيە تەنھا بە دوو شاھىد نەبىت، ئەۋ مەزھەبەش ئەۋو حىفە ۋە شافى ۋە احمد ۋە مالك دەلىن پىۋىستە مەرەكە كىردنە بە ئاشكرائىت، ۋە ژىن مەرەكە كىردنى نەپنى لە رەگەزى مەرەكە كىردنى تاۋانەكانە، خۇداي گەۋرە دەفەرمۇيت: (محسناات غر مسافحات ولا متخذات أخذان).

دەربارەى ژىن ھېنانى عورفى دكتور فرىد ۋاسىل دەلىت: خوازىننى عورفى بەبى شەرىع دروست نىيە لەم كاتەدا كەۋا ئىمەى تىيىن، ۋە بلاۋ كەرەۋە ئاينەكانىش دەربارەى ۋە تۋىانە، فېتنە تىدازۇردەبىت، شاھىدەكانىش لەۋەى كە شاھىدىيان لەسەردابوۋ نكۆلى دەكەن، ۋە شاھىد بەدرۋو ۋە نەكرەنى مافى ژىن ۋە مىرد، ئەم خوازىننىيە دروست نابىت تەنھا ئەگەر ئەۋ ئەرەكان ۋە

مه رجه شهرعیانه ی تیدا هه بیئت:

۱- دارشتنی شهرعی دروست له نیوان میرده که یان بریکاره که ی وه سه رپه رشتیاری ژنه که یان یه کیلک له بریکاره شهرعیه نزیکه کانی.

۲- ئاماده بوونی سه رپه رشتیاری شهرعی بۆ ژنه که له کاتی گریبه سته که بۆ ئه وه ی به خۆی سه رپه رشتیاری گریبه سته که بکات له جیاتی ژنه که، چونکه سه رپه رشتیاری شهرعی روکنیکه له روکنه کانی خوازیینی له لای ئاماده بووان، وه دواکه وتنی ئهم روکنه به تال ده کاته وه لای ئاماده بووان، ئه مه ش به شیوه یه کی گونجاو ده بینین بۆ ئهم کاته، بۆ قه ده غه کردنی فیل کردن.

۳- هه بوونی شاهیدی دادپه روه ر له کاتی دارشتنی گریبه ست وه دادپه روه ری ئاشکرا مه رجیکه له دروستی شاهیده کان له سه ر گریبه ستی هاوسه ر گیری، وه دادپه روه ریش له یه کیلک داواده کریت له گونا هه گه وره کانی نه نجام نه دبیت، وه زۆر سوریش نه بیئت له نه نجامدانی گونا هه ی بچوک.

۴- ئاشکرا کردنی ماره کردنه که، واته: خوازیینی له لای گریبه ست ئاشکرای گشتی یه، ئه مه ش به ریگا کانی ناساندنی به سه ر خه لکدا، له هه مووی گرنه گتر دامه زرانندی ئاهه نگ و خۆشی، وه بانگه یشت کردنی خه لک بۆ ئاماده بوونی گریبه سته که، ئاشکرا کردنی به هه موو هۆکاریکی شهرعی و ئاهه نگ گێران به ناو خه لکدا، بۆ هه دیسیکی عایشه ره زای خوای له سه ر بیئت ده فهرمویت: پیغه مبه ر درودی خوای له سه ر بیئت ده فهرمویت: (أعلنوا هذا النکاح، واجعلوه فی المساجد، واضربوا عیله بالدفوف)، وه ره زه نیش زیادی کردوه: (فان فصل مابین الحلال والحرام: الصوت) أخرجه الترمذی.

بۆیه ئاشکرا کردنی گریبه ست له لای مالیک روکنیکه له روکنه کانی ماره یی، ئه مه ش دروسته له م چه رখে دا، وه دروست له به ر ئه مه هه ر گریبه ستیک ده ریچیئت وه ئهم مه رجان هه روکنانه ی تیدانه بیئت گریبه ستیک شهرعی و دروست نیه، وه گریبه ستیش به بی ئه مه له فهرمانی داوین پیسیه.

ژن ھېناني مىسيار:

ژن ھېناني مىسيار: بىرىتى يە لە گىرىبەستى مارەيى لەسەر ئافرەت گىرىبەستىكى شەرىعى ھەموو مەرج و ئەرەكەكانى تىددايە، تەنھا ژنەكە بەرەزامەندى خۆى لە ھەندىك مافى خۆى لەسەر مىرد خۆش دەيىت، ۋەك نىشتەجى، ۋە خەرجى، ۋە مال دانان بۆى. ئەم دياردەيەش لەبەر زۆرى ئافرەتانى شىۋنەكردوۋ دامەزراۋە، ۋەھەر ۋەھا لەبەر نەبوونى تواناي ھەندى كەس لەسەر خەرجى زۆر و مال دانان، لەبەر ئەۋە پەيۋەندى بەم مالا تازەيە تەنھا ئەنجام دانى پەيۋەندى تايىبەتى نىۋان ژن و مىردە.

ھوكمى ژن ھېناني مىسيار/

سى راھەن لەسەر ھوكمى ژن ھېناني مىسيار ۋەك ئەمانە:

ھوكمى يەكەم: ئەمەيان رىپىدراۋە لە گەل ئەۋەش ناپەسندە، ۋە ماناي ئەۋو وتەيە گىرىبەستىكە ھەموو روكن و مەرجەكانى شەرىعى ئەنجام داۋە، ھىچ بەھانەيەك ۋە رىناگىرەت بۇ ھەرام ۋەك: ژن ھېناني ھەلۋەشاۋە يان ژن ھېناني كاتى، مەبەست لى ي ئەۋەيە ژنەكە رازى بوۋە بەلىخۆشبوون لە ھەندىك لە مافەكانى، ۋە ئەۋەى رىپىدەدات بەم جۆرە ھاۋسەرگىرىيە پشت دەبەستى بە ھەلۋىستى داىكى ئىمانداران سۈدەبنت زمەخا لى ي رازى بىت كاتىك گەۋرە بوو خۆى خەلات كەرد بە پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەر بىت كەۋا بىتە ھەۋى ي عائىشە، پىغەمبەرىش درودى خۋاي لەسەرىيىت بۇ عائىشەى دابەش كەرد بەدوۋرۇژ: رۇژىك بۇ ئەۋو رۇژىكىش بۇ سەۋدە.(رواه البخارى).

ھوكمى دوۋەم: ئەم جۆرەيان ھەرامە، نەيىنەكەش لەم جۆرە ھاۋسەرگىرىيە ئەگەر بلاۋ بىتەۋە لەناۋ كۆمەلگا ھىچ ئامانچىك لە ھاۋسەرگىرىيە بەدەست نا ھىنى، لەدلىنەۋايى و خۆشەۋىستى و چاۋدىرى تەۋاۋ بۇ مافەكان و ئەرەكەكان ۋە پەروەردەكردنى مىندال.

حوكمى سىيەم: ۋە ستانىك له حوكمه كەي، ئەۋەي ديار دە كەۋىت كەۋا مەرجادانى پىاۋە كە لا بردنى نەفەقە و مالدانانە، لە گەل ئەۋەش گرىبەست دروستە ۋە ھاۋسەر گىرىش دروستە، چونكە ئەم جۆرە ھاۋسەر گىرىانە ھىچ ۋەر ناگىت لە پىداۋىستىيە كان كەۋا ھەرشارە زايەكى دادپەرۋەر كە ئەيدات بەبى فراۋان بوون و روونكر دنەۋە لەو جۆرە ھاۋسەر گىرىيە. ھەرۋەھا ئەم جۆرە ژن ھىنانە بە كىشە كانى خواز بىنى دادە نرىت، چونكە ھىچ خۆشەۋىستى و بەزەبى و دلئەۋايى لەدۋاۋەيدا نىيە كە لەئامانجە كانى خواز بىنىيە، بەلام زۆربەي جار گەمارۆ دراۋە بە بەتتىركردنى ئارەزوۋە سىكىسى يان بۇ بەھىز كىردن. ئەۋەش سودىكى بەدپەتۋە لە گەلىك سوۋدى وون بو، بۇيەش ئەمە نابىتە كۆمەلگايەكى تەۋاۋ و بەختەۋەر لە گەل ئەم جۆرە خواز بىنىيە،

زىادە رۆيى لە نىۋان ئاراشت دان، ۋە درۆكردن لە ۋقۇناغە:

ئايا زىادە رەۋى دەكرى لە خۇئاراشت دان و دوور كەۋتنەۋە لە راستى لە ۋقۇناغى خواز بىنى؟

ئايا لە ۋقۇناغى خواز بىنى درۆكردن و لادان ھەيە؟

زۆر بەي گەنجان لە ۋقۇناغى خواز بىنى پىداگىرى دەكەن بۇ زىادە رۆيى لە ئاراشت دان و دەرختىنى ئەۋەي لە تايبەت مەندىيە كەي دانىيە، ئەگەر بۇ ئاراشت دان ئامانجىكى پاىيە بەرز ھەبو، ئەۋەش دلخۇش كىردنى لايەنە كەي ترە، يان دروست كىردنى پەيۋەندىيەكى خۆشەۋىستى يە لە نىۋان، ئەۋەش كاريكى باشە، بەلام ئەگەر ئەم ئاراشت دانە درۆ و شار دىنەۋە راستى بىت لە لايەنە كەي تر، ئەمەش ھۆكاريكى جىاۋازە لە بەدەست ھىنانى ئامانجە كان، چونكە ھەر يەككە لەۋانە يەخەي ئەۋىتر دەگرىت بەرەفتارىك كە پىشېبىنى نەدەكرا، زۆر كىشەش روودەدات، بەختەۋەرىش دوور دەكەۋىتەۋە، ئازاۋە جىاۋازى نرىك دەبىتەۋە و كۆتايىيە كەشى باش نابىت. بۇ زال بوون بەسەر ئەۋ كىشەيە دەبىت پىداگىرى بىكەيت لەسەر ئەمانە:

۱- يەكەم لەسەر ھەردوۋلا پىۋىستە راشكاۋىن بە خاسىيە تەكانى، ۋە ۋەستان لەسەر كەم

و كورپپەكانى، يان بەراست كىردنەوہى ئەو كەم و كورپپانە، يان يارمەتىدانى لايەنى دىكە لەسەر رازى بوونيان سەرىگىت.

۲- دەپىت خۇرازاننەوہ لەسنورى سەرنج راكىشانى ئەوى دىكەپىت، وە زىاد كىردنى پەيوەندى خۇشەويستى و بەزەپى لەنىوانيان.

۳- ھەر يەككە كۆشش بىكەت بۆ گەران بەدواى خاسىيەتى ئەوى دىكە لە باش و ناتەواوپەكان، وە وەستان لەگەلى بەبى لايەنى تاوہكو ژيان بە رەخنەو تانەو تەشەر دەست پىنەكات، چونكە بەختەوہرى لەلايان دوور دەكەوئىتەوہ.

۴- دەپىت رىكەوتنەكان لەنىوانيان لەسەر گرنگىزىن ھەنگاۋەكان پىت كە يارمەتى ھەموو لايەك بەدات لەسەر مامەلە كىردن لەگەل يەكتەر بە خۇشەويستى، تاوہكو ھەنگاۋەكان بەختەوہرى بەدەست بەپىن.

كىشەى سەرىبەستى لە رادەبەر لەماۋەى دەستگىرانىدا :

لە ھەندىك خىزاندا سەرىبەستىيەكى رەھا ھەپە لەژىر ناوئىشانى: مەن دلىام لە كچەكەم، يان پشت ئەستورم بە كچەكەم، بۆيە بۆ گەنجەكەو دەستگىرانەكەى سەرىبەستى فەراھەم دەكەن بۆ ئەوہى لەمال بچنە دەرەوہ، وە بەكەيفى خۇيان دابنىشن و برۆن بەبى پەيوەندى و سەنور، لە پىكەوہ دانىشتن بەتەنھا دەبوورئىن بەبىيانوۋى زياتر يەكتەر بناسن، لىرەوہ كىشە روودەدات، بەلام ئەو كىشەپە لەو بوارەدا روودەدات، ئەوہپە ئەگەر گەنج كۆپوۋەوہ لەگەل ئافرەتپك لەگەل ئەوہى شەرىنى نىيە بۆى لىك نىزىك بوونەوہ گەت و گۆ روودەدات، دواى دەست لىدان و پىشەكەكان دەرۋانن كە ئەمە سۆزو خۇشەويستى يە بەرامبەر خۇشەويستەكەى، ھەرۋەھا ئەگەر رىكەوتن و گرىبەست و دروست كىردن رۈنەدات ئەوا ھەردوۋلا زەرەرمەند دەبن، پىاۋەكە زەرەر مەند دەپىت چونكە پىشتى لە خواكردوۋە، لەوانەپە توشى چارەنوۋسىكى خراب پىت، وە ئافرەتەكەش زۆر زەرەر مەند دەپىت، ئاپروۋەكەى لەدەست دەدات و واخۆى دىتە بەرچاۋ كە

سووک و ریسوا بووه، ناوبانگیشی له ناو خه لک ده شیوێت،

به لām نه گهر نه م په یوه ندییه گه شهی سه ندو گه یشته په یوه ندییه ته نها ژن و میرده که پی ی ناگادار بوون، نهوا زهره مهنديه که دواپی بۆ هه ردوولایان ده گهریته وه به تایبه تی ئافرده ته که، بۆیه پیو یسته هه موو خیزانیك سوورییت له سه ر په روده کردنی منداله کانیان چۆن سه ربه سستی به ده ست ده هیئن، به لām به مه رجیک پیچه وانه نه بیئت له گه ل شه رع و ئاین، هه تاکو کاتیك په یوه ندییه کهش ته واوییت له سه ر بنجینه یه کی دروست بیئت، له دوا ییدا به خته وه ری و دلنه وایی و بیده نگی بچه سپیئت. به لām پاش گر یبه سته کهش ده بیئت سه ربه ستییه که بۆ هه ردو و هاو سه ره که نه گاته راده ی ژن و میردایه تی، تاوه کو به خته وه ری دروست له شه وی بوو کینیدا بیته دی، به لām نه گهر گه یشته په یوه ندی ی ژن و میردایه تی هه رچه نده پیچه وانه ی شه رع نیه، به لām پیچه وانه یه له گه ل داب و نه ریته کان.

ئیس تا بانگه وازی بۆ هه موو که سیك که ده یه ویت به خته وه ری شانسی بیئت له و قۆناغه دا وه مافی خۆی باش بزانیئت وه هه ولبدات بۆ به ده ست هینانی، وه نه گهر که کانی خۆی بزانیئت وه یارمه تی خه لکی تریش بدات بۆ نه م مه به سته، له گه ل نه وه ش کی شه ی دروست له هه له کردندا نیه، به لām کی شه ی گه وره نه ویه که سیك ریگای راست بناسیئت و به رد وام بیئت له هه له کردن، نه وه ش هه لویستی که سیکم بیر دینیتیه وه که ده لیئت: نه مه ژه هره نه گهر لی ی نزیك بیته وه نهوا ده ت کوژی، .... وه ده لیئت: ته نها یه ک جار هه لده ستم به تاقی کردنه وه ی، له و حاله ته دا نابیئت ته نها جاریکیش تاقی بکه یته وه چونکه دوا ییه که ی مردنه، هیچ ناقلمه ندیک شتیك تاقی ناکاته وه له هه لویست و روودا وه کان که ژیان و راستییتی ئیسپاتی کرد بیئت که نه مه درووت ده خاته وه له به خته وه ری و شادی.

بەكورتى؛

بەم راسپاردانە لەو وەرزدا دەردەچن:

- ۱- دەبىت دەست نىشانكردنەكە لەسەرەتاۋە لەسەر بنچىنەيەكى باش بىت.
- ۲- دەبىت دەست نىشان كردنەكە بەپلەي يەكەم لەسەر بنچىنەيى تايىن بىت.
- ۳- لە سەرەتاي يەكتىناسىن پەيوەندىم لەگەل دەزگىرانەكەم باش دەكەم، ۋە كۆشكىش لەسەر ھەوا دروست ناكەم.
- ۴- دەبىت لەيەكەم ساتى ھاۋسەرگىرى راشكاۋانە بىت.
- ۵- لەھەموو مامەلەكانماندارەچاۋى ھەقى خۋاي گەۋرە بگەين.
- ۶- لەئامادەكارى و كەلو پەلو خەرجىدا زىاتر لەتوانا زىادە رەۋى نەكەين.
- ۷- پاش دەست نىشان كردىكى باش بارا نەبين.
- ۸- لە كاتى دەست نىشانكردنى ھاۋسەردا باخۇمان لە ھاورىيى خراپ بەدوور بگىرىن ۋە بەرەو بىناتنان بەرەو يەكەم قۇناغەكانى خۋازىيىنى ھەنگاۋ بىيىن.
- ۹- با وريابىن لە ترسناكيەكانى ژن ھىنانى عورفى و ژن ھىنانى مىسار لەسەر كۆمەلگا.
- ۱۰- لە ھەموو ئىش و كارەكاندا با دل سۆزى بىر خۇمان بەيىنەۋە بۆ روو بەروو بوۋنەۋەي خۋاي دلۇقان، تاۋەكو سەرگەۋتوو راستگۇيىن.

خۇت تاقى بگەرەۋە؛

ئەمەي دىت كۆمەللىك پىرسىيارن پىۋىستە لەسەر خۇت جى بەجىيان بگەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى رىككەۋتى لەگەلدا ئەۋا لەژىر ھەلپۇاردنەكە (بەللى) دابىنى ۋە ئەگەر رارابوئىت ئەۋا نىشانەي (ھەندى جار) دابىنى، ۋە ئەگەر رىككەۋتى ئەۋا نىشانى (نەخىر) لەژىر ھەلپۇاردنەكە دابىنى.

ز	پرسىپارەكان	بەئى	ھەندى چار	نەخى ر
۱	ئايىا ترسناكى رارايى دەزانى چىيە لە ھەبژاردنى ھاوسەردا؟			
۲	ئايىا دەزانى كىشەكانى دىنە بەردەمت چىن لەكاتى يەكتەر ناسىندا؟			
۳	ئايىا دەزانى ترسناكى ژنەينانى بەرژەۋەندى چىيە؟			
۴	ئايىا دەزانى ترسناكى ژنەينانى عورفى چىيە؟			
۵	ئايىا دەزانى ئامانجى سەربەستى زىيادە رۆيى چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۶	ئايىا دەزانى تەگەرەكانى درۆۋ زىيادە رۆي لە رازاندنەۋە چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۷	ئايىا دەزانى بەرھەمەكانى تىگەيشتنى ھەلە چىيە لە سروشتى خوازىينىدا؟			
۸	ئايىا دەزانى چۆن خۆت پاك دەكەيتەۋە لە كىشەكانى قۇناغى دەستگىرانى؟			
۹	ئايىا دەزانى كىشەكانى روودەدەن لەكاتى بارگرانى لايەنى دوۋەم بەزىاتر لە تواناي خۆي چىن؟			
۱۰	ئايىا پىداگىرى دەكەيت لەسەر رىزگرتن بەسنوورى شەرىع لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			

هەلەسەنگاندن:

ئەگەر وەلامەكەت بە (بەلى) بوو ئەوا دوو پەلە وەر دەگىت، وە ئەگەر وەلامەكەت (هەندى جار) بوو ئەوا يەك پەلە وەر دەگىت، بەلام ئەگەر وەلامەكەت بە (نەخىر) بوو ئەوا هېچ وەر ناگىت. وە دەكرىت خۆت هەلەسەنگىنى وەك ئەمەى خوارەو:

پەلە	حالت
لەسفر - ۴ پەلە	تۆگەلىك كىشەت لەبەر دەم دايە لەو قۇناغەدا لە دروست كوردنى مالىكى بەختيار.
لە ۵-۱۰ پەلە	تۆهەول دەدەيت لە قۇناغى دەستگىرانىدا كان كىشەكان دوور بختەو، وە پىويستىت بە زانىارى زياترە.
لە ۱۱-۱۵ پەلە	تۆبەرىگادا دەرويت، بەلام هېشتا كۆسپ و تەگەرە هەيە لە بەختەو، پىگەيشتنت لە قۇناغى دەستگىرانىدا.
لە ۱۶-۲۰ پەلە	تۆشايەنى ئەوەيت هەنگاو بنىيت لەسەر رىنگاى بەختەو، پىويستە لەسەرت بەردەوام يىت، وە بگوازىتەو بۇ قۇناغى داھاتوو.

بەشى چوارەم

شەۋى پەردەو پەيۋەندى سىكىسى

-ئامادەكارى.

-ئاھەنگى خوازىيىنى.

-ئامۇزگارىيەكانى شەۋى پەردە.

-سەرەتاي جۈۋىت بوون.

-كايگەرى ماچ لەژيانى ھاۋسەرگىرى.

-ئارام گرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى سىكىسى.

-ژنەكە چى خۇش دەۋىت لەمىردەكەى.

-مىردەكە چى خۇش دەۋىت لە ژنەكەى.

-جىاۋازى نىۋان پىگەيشتىنى دوورەگەز.

-جىاۋازى نىۋان پىاۋ و ئافرەت لە سىكىس دا.

-رىكەۋىتىنى نىۋان ژن و مىرد لە جۈۋىت بووندا.

-جۈرەكانى جۈۋىت بوون.

-قۇناغەكانى جۈۋىت بوون.

-رۇلى ھەرىيەكە لە ژن و مىرد لە جولاندن.

-چى ھەيە پاش جۈۋىت بوون.

-ئاۋەرۇك.

-خۇت تاقى بىكەۋە.

ئامادەكارى :

ھەموو قۇناغىڭ لە ژيانى مرۇق بە گرنىگ و سىود بەخش دادە نرىت، وە مرۇقى ئاقل ھەموو ساتە كانى ژيانى گرنىگى پىدەدات لە ماوہى نىاز پاكى و دلسۆزى بۇ خوداى گەوردە مېھرىبان، ھەر وەھا خوداى گەوردە لە بىر ناكات لە خۇشى و ناخۇشىە كان، لەو رىزە وەدا ھەر كەسىك بىەوئىت پىويستە ژيانى نوئى دەست پىبىكات بە جۆرىك بەختە وەرو سەركە و تووئىت، وە نىازى وايت لە ماوہى ژيانە تازە كەى لە خوداى گەوردە نرىك بىتەوہ، وە مالىكى نوئى پىك بىنئىت دامە زرايت لە سەر شەرىى خوداى گەوردە مېھرىبان.

- ئاھەنگى خوارىيىنى :

ئانى ئىسلام شادى و خۇشى لەدە زوونە وە رىپىدراوہ، وە پىرۆز بايى و دەعوەت كردن، وە كۆبوونەوہى خەلك و خرم و دۆست و خۇشەويستان، وە ھەموويان دلخۇش دەبن لە گەل ژن و مېردە كە، وە پىرۆز بايى لە يەكترى دەكەن بۇ پىك ھىنانى مالىكى تازە، ژيانە دەست پىمە كە بە خراپە لە ژىر بىيانووى تەنھا شەوئىكە، چونكە پارمەتيدەرە بۇ گەنج لە سەر تاوان بە بىيانووى شادى دەربرىن، بۇغونە: ئامادە كردنى ھەندىك خواردنەوہ، يان پەنا بردنە بەر ھەندىك نمايش كردنى لاشە كانيان لە ژىر ناوئىشانى ھونەر، ئەمە چۆن زامنى سەركەوتن و بەختە وەرى دەكات لە داھاتوودا؟

لەم دەروازەدا ئەوہى دەيەوئىت سەرەتايى ژيانى دروست پىويستە شادى دەربرى و خەلكىش بەختە وەر كا، بەلام بە مەرجىك لە خوداى گەوردە ياخى نەبىت و دەرپچىت بە ھەر ھۆكارىكى رابواردن لە سنورى شەرىع.

نماؤزگاریہ کی شہوی پردہ:

شەۋيىكى بىياتنەرە شەۋيىكى جوانە رەۋايە خۇشى و شادى دەربىرى، ئەو خۇشە گشتگىر دەكرى لەسەر خزم و ناسىاو و دراوسى و خۇشەويستان و ھاورىيان، وە ھەرۋەھا دەكرى گۇرانى تىدا ئامانجگرىيت و كەيف و شادىش رىيىدراۋە، وە دەكرى چىشت لىنان و خۇنارايشتدانى تىدا ئەنجام بدرى، بەلام بەمەرچىك خەرجى كەسەكە زىاتر لەتواناى خۇى نەبىت، يان بچىتە خانەى دەست بلاۋى بەبى ئامانج، وە ھەرۋەھا كاتىكى خۇش و جوان تىدەپەرىت لەگەل خزم و دۇستان، پاشان شوين بۇ ژن و مىردەكە چۆل دەكەن، لەو ساتەدا ژيانى تايىبەتيان دەست پىدەكات. و اباشترە ھەردو ژن و مىردەكە ژيانىان دەست پىبەكەن بەدو و ركەعت نوۋۇكردن بۇ دەست پىكردنى ژيانىكى تازە، تاۋەكو خىرو بەرەكەت لەلايەن خوداى گەرۋە مېھرەبانەۋە برژىتە سەريان. وە پاشان پەيۋەندى تايىبەتى پەيۋەندى جىۋوت بوون لەنىۋان ژن و مىردەكە دەست پىدەكات، ئەۋەش پىۋىستى بەچەند ئامۇڭگارىەك ھەيە تاۋەكو بەختەۋەرۋ سەرکەۋتوبىن بەبى كىشەو گرفت لەژيانىاندا.... ئەمەى خوارەۋە گرنگترىن ئەو ئامۇڭگارىانەن:

۱- ژن و میترده که روژتیک یان چەند روژتیک بە هیلایکی و دەمارگیری و شپەزەیی دەژین: ئەنجامی جولەیی بەردەوام و داواکاریەکانی روژی بسوک گواستنەوه، یان روژانی پێشتر لە نامادەکاری و کەل و پەل، لە و حالەتەدا وا باشترە هەولێ جووت بسوون نەدەن لە شەوی پەردەدا، بەلکو ئەو شەوه بکەنە شەوی پشوووان، ئەم کردارە داوایە بۆ روژی دواتر یاخود روژانی تر، چونکە ئەگەر لەم شەوهدا ئەم کارە ئەنجام بدەن زۆر جارەن بەسەر نەکەوتن کۆتایی دیت، ئەگەر زاوا لەجاری یەکەم سەر نەکەوت وە هەولیدا بۆ جاری دووەم لە هەمان شەودا ئەوا شپەزەو هیلایک دەبیست و لەوانەیە سەر نەکەوتن بێستە هۆگری، بەلکو زیاتر لەمەش زاوا دەچیتە بازەنی گومانای لە سەر نەکەوتن، تووشی خەمۆکی سیکسی دەبیست، یان هەست کردن بەروخان، لەوانەشە خەلکەکە بۆ ئەوهی دەگەرێننەوه کە نووشتەیی لێکراوه بەتایبەتی لە

شۈيىنە فۆلكلورىيەكان.

لە ھەممۇ باشتر ئەۋدە بوۋك و زاوا ھەۋلەدەن كەش و ھەۋايەكى لەبار بەدەست بەيىنن پىيىت لە خۆشەۋىستى و شاعىرانە، ۋەك ئەۋدى سەرەتاي ئىۋارەيسەكى كەش و ماتە لەژىر تىشكى بىدەنگى، لەگەل شىتېك ۋەك گالتە كىرەنكى سوۋك و دىارەيسەكى جوان لەلەين بوۋكەكەۋە، چۈنكە ھەممۇ ئەمانە ۋە زىاتر باۋەرى بە پىاۋە كە دەكات و دلىيان نارام دەيىت. ۲- پىۋىس ناكات پىاۋەكە داب و نەرىتى خراپ بەكاربەيىنى، بەتايىبەتى لە گۈندەكان و ناۋچە فۆلكلورىيەكان روودەدات، ئەۋىش چاۋەرى كىرەن ئەنجامەكەيە، ئارەزوۋ دەكەن لەدەيتنى كراسى بوۋكى، ۋە زۆرى تىش لە ۋەشەتەنە كە ھەندى جار دەيىتە كىشەي دەروۋنى و چارەسەرىشى بەزەھەت دەيىت، ۋە تايىبەتى لەلەي ئافرەتەكە، ۋە لەۋانەيە كىشەكە چارە سەرى نەيىت ئەگەر ھات و ئافرەتەكە ھەستىار ياخۇد زۆر بەشەرم و ھەيىيىت، يان دەيىتە ھۆي دىل ساردېۋىنى كەسۋەكارى زاۋا لەسەر بوۋكەكە، ئەم كىشەترسەنەكانە دەيىت دوۋر بىرەنەۋە تاكو كىرەگەرى نەكات لەسەر بەختەۋەرى ھاسەر گىرى لە داھاتوۋدا.

۳- نامۆزگارى ئەۋكەسە دەكرىت كە لەلەيەكەم جار لە پەيۋەندى جوۋت بوۋن سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ بە نارام گرتن، چۈنكە ئەمە كۆتايى نىە، بەلام پىۋىستە بگەرەن بەدۋاي ھۆكارەكان بۆ چى ئەمە روۋىداۋە، دەكرىت بگەرەيتەۋە بۆ سى ھۆكار:

يەكەم: بەبىر خۆ ھىنانەۋە كە پىشتەر چەند ماندوۋ ھىلاك بوۋە، ئەمەش دەيىتە ھۆي بارى پىشۋى و شىپزەيى كەۋا سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ لەگەيشەن لەگەلى.

دوۋەم: لەۋانەيە كىشەيەكى دەروۋنى لەيەكەك ھاسەرەكان ھەيىت، ئەنجامى ئەزمۈۋىنى بەزان، يان كىشەي دەروۋنى، يان گرى و ئالۋىزەكى ھەيە لە رابردوۋدا، ئەمەش پىۋىستى بە دكتورىكى تايىبەتى ھەيە لە چارەسەرى دەروۋنى.

سىيەم: لەۋانەيە نۆشتە يان شىتېكى لەۋ بابەتەي لىكرابىت، ئەمەش چارەسەرى بەدۋعاۋ پىشكەۋەتنى ياسايى و شەرى ھەيە، پىۋىستى بە فالچى و جادوگەر نىە، چۈنكە پەنابردنە

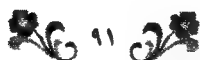

بهر ئهم جوړه خه لكانه كه سه كه له باز نه يه كي تاريك ده سور ټيټه وه، به ده ست هي ناني به خته وه ري له دنيا و دواړو ژدا لاواز ده بيت.

٤- ده بيت ميژده كه سروشتي تويكاري بۆ نه ندامي ميينه بزانيټ، په رده ي كچيني چونه؟ وه چۆن مامه له ده كات له گه ل ئهم هه لويسته تاوه كو سنوريك بۆ ئهم نازاره دابني كه ئافره ته كه تووشي ده بيت له گه ل يه كه م په يوه ندي جووت بوون، له هه مانكاتدا ده بيت له و بروايه دابيت كه نازاره كه ي ئه وه نده زۆر نيه تاوه كو نه ترسيټ و ببيت هوى ترسان له و كرداره له كاتي په يوه نديدا، به جوړيك روانيني ئافره ته كه به نازاري زۆر له ئه نجامي دراني په رده ي بوو كي ني دروست نيه، به لكو ترسي ئافره ته كه زال ده بيت به سهريدا، ئه گه ر ئافره ته كه نه ترسيټ ئه و ميژده كه به رووخوشي و سه ليقه وه له گه ل ژنه كه ي دا ده بيت به ماوه كي كه م له جووت بووندا نازاره كه شي هه روه ك نقورچه يه كي سوو كه به ده ست بگيريټ له به شيك له به شه كاني مرؤف.

٥- يه كيكي تر له داب و نه ريته نيگه تيفه كان كه پيچه وانه ده بيت ه وه له سه ر په يوه ندي جووت بوون له دواړو ژدا ئه وه يه كه له هه نديك پساوان واده زانن كه په رده ي كچيني ده بيت له شه وي يه كه مدا بدرټ، به لام و اباشتره كه ميژده كه پيدا گيري بكات له وه ي كونكردي په رده ي كچيني به شيويه كي هتواش و له سه ر خوويټ وه به چه ند شه وي كيش ته و او بيت، ئه وه ش به بيده نكي و به خته وه ري و پشو و دلنه وايي و چيژوه رگرتن رووده ات، به بي نيش و خه م و شپه رزيي. بۆ ئه وه ي ئه مه ش به بي نيشانه يه كي لابه لا ته و او بيت ده كريټ ئافره ته كه به هوي به كار هي ناني مه ره ميك وه (فازلين) بۆ يار مه تي داني نيرينه له سه ر ته و او كردني په يوه ندي جووت بوون له سه ره تايي كردار به بي كيشه وگرفت.

٦- له كاره گرنگه كاني سه ره تاي په يوه ندي جووت بوون برتي يه له رو شنبيري ميژده كه، وه زانياري هه بيت له سه ر سروشتي جياوازي تاكه كه سي له نيوان ئافره تان له په رده ي كچيني دا، وه كاردانه وه ي خوين هاتن له گه ل ئه نجامداني په يوه ندي جووت بوون جياوازه له ئافره تي كه وه

بۇ ئافرىدە تىپىكى تر، دەكرىت پاش كونكرىنى پەردەى كچىنى خويىنىكى زۆر بىت، لەوانەشە دلوپىك يان چەند دلوپىك خويىنى سووك بىت، ۋە لەوانەشە لەكاتى ئەنجامدان خويىن روونەدات بەگوپىرەى جىاۋازى جۆرى پەردەى كچىنى.

۷-ئەو خويىنەى كەلەوانەىيە لەكاتى كونبىۋىنى پەردەى كچىنى لە ئافرىدە تەكەدەبىت، لەوانەىيە دلوپىك بىت، لەوانەشە خويىنىكى زۆر ۋە ھىۋاش بىت لەھەندىك حالەتى قورس ۋە دەگمەنىشە، دەبىت مامەلەى لەگەلدەبەكى بەپاككەرەۋەىيەك تاۋەكو پىس نەكات، لە ھەمان كاتدا يارمەتى بدرى لەسەر سارىتوبونەۋە ۋە چاكبونەۋەى بەپەلە، ۋا باشترە پىاۋە كە نەچىتە لای پاش خويىن بەربىۋىن بۇماۋەى دوورۇژ يان سى رۇژ تاكو برىنەكە سارىتۇدەبىت.

۸-دەبىت ئۆزى ۋە مەيدەكە بەبىرىيان بىت لەدەۋى ئەم پەيۋەندىيە پاداشت ۋە چاكەيان بۇ دەنوسرى، كەۋا ئىسلام بۇيانى دانائە بەلام بەمەرجى نىەت پاكى، كەۋا لە ھەدىسىكى سەھىح دا ھاتوۋە: (وفي بضع أحدكم صدقة). قالوا: يا رسول الله، أيأتي أحدنا شهوته وكون له فيها أجر؟ قال: (نعم)، أليس اذا وضعها في حرام كان عليه وزر؟ كذلك اذا وضعها في حلال كان له أجره أحتسبون الشر ولا تحتسبون الخير؟ رواه مسلم. واته: (جووتوبون لەگەل خىزانى خوت پاداشت ۋە خىرە) ۋوتيان: ئەى پىغەمبەرى خوا:، ئايا ھەرىيەكىك لەئىمە ئارەزوۋى خوى دابركىنىتەۋە لەگەل ئەۋەى چاكەۋ پاداشتى بۇھەىيە؟ فەرموى (بەلى)، ئايا ئەگەر ئاۋەكەى لەشويىنىكى ھەرام بىكات گوناھى لەسەر نىە؟ ھەروەھا ئەگەر لە شويىنىكى ھەلالىش بىكات خىرو پاداشتى بۇ ھەىيە. ئايا ئىۋە شەرو گوناھ ھەژماردەكەن بەلام پاداشت ۋە چاكە ھەژمار ناكەن؟

۹-لەسەر پىاۋەكە پىۋىستە لەبىرى بىت كەبەگوپىرەى رەۋشت ۋە داب ۋە نەرىت بۇ ئەم حالەتە ئەۋ دەبىتە داۋاكار ۋە ئافرىدە تەكەش داۋا لىكراۋە، پىاۋەكەش داۋاللىكراۋە، پىاۋەكەش زىياترە ئارە زوۋە بۇى، ۋە لەۋىش كەمتر ئارام دەگرىت، بە جىاۋازى لە بلاۋكردنەۋەى ھەندى كەس كەدەلپن ئارەزوۋى ئافرىدە تە ھەيتىرە لەپىاۋ، راستى ئەۋەى سەلماندوۋە كە ئەمە

جیاوازه، ئەمەش راستیه کەیه کە شەرع ئیسپاتی کردووه.

۱۰- لەسەر ژنه کە پێویسته وه لایمی پیاوه کە بداته وه ئەگەر داوای سەرچێی ی لێکرد، ناماده نه بوونی خۆی رانه گه ییئیت کهوا لهو هه دیسه دا هاتووه (اذا دعا الرجل زوجته کاجتو، فلتاته وان كانت علی التنور).

۱۱- لەسەر ئافره ته کە پێویسته له بیری بیت گوناھی چهنده ئەگەر داوای پیاوه کە رهت بکاته وه به بی بیانوو، بهرق هه لساوی ده مینیتته وه، له وانه یه شهوق و ئاره زووی به فیرۆده دات و پالێ پێوه ده نێ بۆ لادان له رهوش ت یان بیر کردنه وه لێی، یان هه ره ییچ نه بیت شپرزهی و شیواوی.

۱۲- نابیت ئافره ته کە خۆی ته رخان بکات بۆ رۆژوو گرنتی سونهت ئەگەر پیاوه کە له مال بوو ته نها به مۆله تی نهو، چونکه هه قی پیاوه کە له پێشته ره له پاداشتی رۆژووی ناپیوست، وه له هه دیسیکدا هاتووه: (لاتصوم المرأة وزوجها شاهد الا بأذنه) متفق علیه. مه به ست لێی رۆژووی خۆ به خشین به ریکه وتنه، کهوا له هه دیسیکی تریشدا هاتووه.

سه ره تای جووت بوون:

ناماده کاری بۆ جووت بوون و پارانه وه، ده بیت پیاوه کە به ناوی خودای گه وه ده ست پێبکات، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لو أن أحدكم اذا أتى أهله قال: اللهم جنبني الشيطان، وجنب الشيطان وارزقنا، فان كان بينهما ولد، لم يضره الشيطان). وه لێ ی نزیک بکه ویتته وه به هیواشی و ئاخافتن و ماسچ کردن، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لا يقعن أحدكم على امرأته، کما تقع الهیمة، ولتین بینهما رسول). قیل: وما الرسل؟ قال: القبلة والکلهم. وقال: ثلاث من العجز فی الرجل....). وا باسکراوه کاتیک پیاو نزیک خیزانه کە ده که ویت و تووشی ده بیت به مانای: له گه لێ جووت ده بیت پیش نه وه ی له گه لێ بناخافی و رابویریت و له گه لێ پالدا ته وه نه و پیداو یستی خۆی لێ جی به جی ده کات،

پېش ئەۋەي ئافرىدە تەككە پېداۋىستى خۇي لە جى بەجى بىكات. غەزالى دەلىت: پاشان ئەگەر پىاۋەكە ئارەزوۋى خۇي لى جى بەجى كىد بالەسەر خۇيىت لەسەر خىزانەكەي تاۋەكو ئەۋىش ئارەزوۋى خۇي جى بەجى دەكات، لەۋانەيە ئاۋ ھېنانەۋەي دۈۋىكەۋىت، ئەۋسا ئارەزوۋەكەي دەۋىلىت، چۈنكە گۈي پى ئەدانى ناخۇشەيە بۆي، ۋە جىۋاۋى لە سىروشتى ئاۋ ھاتنەۋە لەۋانەيە يەگۈشە كىدچۈنى لىبىكەۋىتەۋە رىكەۋىتن لەكاتى ئاۋ ھاتنەۋە چىۋى زىاترە، نىبىت پىاۋ تەنھا بەخۇدى خۇيەۋە خەرىك بىت، چۈنكە لەۋانەيە ئافرىدە تەككە شەرم بىكات. دەبىت پىاۋەكە بىزانىت زۆر بەي كىشەكانى ھاسەرەيەتى سەرەتايەكەي كەمتەرخەمىيە لەلەيەن خۇيەۋە، ۋە شەرم ۋە ھەياش لەلەيەن ئافرىدە تەككەۋە، پاشان رىكەۋىتن رۈۋىادات ۋە كىشەكانى خىزانى بەدۈۋادىت.

نەۋىيەك لەسەر ئەمەيان:

ئافرىدە تەككە ھات شىكاتى كىد لە پىاۋەكەي خۋاردنى ناداتى، يان تىرى ناكات لە خۋاردن، كاتىك خىزم ۋە ناسىيارەكان لى يان پىرسى چۈن تىرت ناكات لەگەل ئەۋەي ھەموو جۈرە خۋاردە مەنىيەك لەمەلەكەتدا ھەيە؟ دەلىت: مەن لەمەللى تىرنامم... پاش گەران ۋە پىشكىن لەۋ فەرمانە رۈۋى بۆۋە كەۋا ئافرىدە تەككە شەرمەكەي نايەلىت بىلىت: پىاۋەكەم ئارەزوۋى ھەزم تىرناكات، ھەر بە كىدارىش رۈۋى بۆۋە كە پىاۋەكە لە گەلىدا بەبى ۋىژدانانە ۋە بەبى گۈپىدان بۆ سىروشتى ئەۋۋ بەبى گىرنگىدان پىي. لە خۇي ناپىرسىت؟ ئايا ئەۋ ھەزو ئارەزوۋەكەي تىرۋە يان نا؟ لەسەر ئەۋ بىنچىنەيە زۆر مالان تىكچۈۋە بەھۋى ئەۋ پەيۋەندىيە زىگماكىيە كەپىۋىستى بەپىرۋىۋى ۋە ھۋشيار كىدەۋە ھەيە لەھەموو دام ۋە دەزگا پەيۋەندى دارەكان.

كارىگەرى ماچ لە ژيانى ھاوسەزگىرى:

ماچ نىشانىيە لەسەر خۇشەويستى، ۋە ھىمايەكە لە نزيك بوونەۋە، ھۆكاريگىشە بۇ سەرەتاي ھۆگىرى ۋە بەزەيى پىياھاتنەۋە، ۋە پىشەكەيە بۇ جوتبىوونى نىوان ژن و مىرد، پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەرييت لە ھەموو ھەدىيەكدا كە پىشتر باسمان كىرد رايىسپاردوۋە، دەفەرموۋىت: (لايقعن أحدكم على أمرته كما تقع البهيمه، وليكن بينكم رسول). قىل: وما الرسول؟ قال: (القبلة والكلام).

(ھېچ كامىكتان لەئىۋە مەچۈنە لاي خىزانەكەي ھەروەك ئاژەل توۋشى دەيىت، با لەنىۋانتاندا نىردراۋىك ھەيىت) وتيان: نىردراۋ چىە ئەي پىغەمبەرى خوا؟ فەرموۋى: (ماچ و ناخافت). ھەروەھا ماچ كارىگەرى گەۋرەي ھەيە لەسەر بەختەۋەرى خىزان، ۋە دروستكردى خۇشەويستىيە لەنىۋان ژن وىرد، بەلام تىروانىنى ئافرەت بۇ ماچ جياۋازە لە تىروانىنى پىاۋ، ئافرەت ھەز لەماچى ھىۋاش و ناسك دەكات، بەلكو وانىشان دەدات ماچ ئامانجىكە لە خودى خۇي، لەۋكاتەدا ۋاھەست دەكات لەلاي پىاۋەكەي خۇشەويست و ويستراۋە، ۋە ۋا ھەست دەكات رىز لىننەكە لە خۇي و مىردەكەي، بەلام پىاۋ ۋادەروانىت كەماچ زۆربەي جاران سەرەتايەكە بۇ جوتبىوون و پىك گەيشتىنى سىكىسى.

ھۈنەرەكانى ماچ:

بۇ ماچ كىردن ھەندىك بىنەما ھەن تاۋەكو ئامانجەكەي بەدەست بېيىنى، لەۋانە:

۱-دەيىت لەخۇشەويستىيەۋە يىت بۇ بۇخۇشەويستەكەي.

۲-دەيىت بۇ ئارامى و دلنەۋايى يەۋە يىت.

۳-دەيىت ھەردوۋلا سوورىن لەسەر ئەۋەي بۇنى دەميان خۇش و جوان يىت.

۴-دەيىت ھەردوۋلا ھەۋلىدەن كەلىۋەكانى تەرىن، ۋە نايىت ۋوشك يان خراپ يىت.

۵-دەيىت لەلايەن ھەردوۋكىيەنەۋە كاردانەۋەيەكى باش ھەيىت.

۶-ماچ كىردن دەبىت بەلەسەرەخۇبىت تادەگاتە مژىنى لىۋەكان يان مژىنى زمان، بەلام پاش ماۋەيەك لەكاردانەۋەي نىۋان ژن و مىرددا.

ئارامگرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى جووت بووندا:

دەبىت ژن و مىرد بزىانن كە ئەوان پىۋىستىيان بەكاتىكى درىژ ھەيە بۇ بەدەست ھىنانى رىكەۋتنى سىكىسى پاش خوازىيىنى، ئەمەش بەردەۋام دەبىت بۇ چەند ھەفتەيەك يان چەند مانگىك يان زياتر يان كەمتر، بەنىسبەت زۆرەي ھاۋسەرەكان لىھاتوۋىي سىكىسى بە مەسەلەيەكى گىرنگ دادەنرىت، چونكە ۋا دادەنىت كەمەسەلەي گەشىتن بەرىكەۋتنىكى عەقلى و سۆزدارى زياترە لەمەسەلەي بەدەنى و لاشەيى. دەبىت ھەردوۋاۋسەرەكە بزىانن كە ئەۋ پەيۋەندىيە خۆرسكە ئەگەر ھەريەكىك ۋازى لىھىنا بۇ سروشتەكەي ئەۋا چەند كاردانەۋەيەك ھەيە كارە زكماكيەدەۋەستىنى، لەۋانە:

۱-ھەبوونى زانىارى لە بىرى يەكىك لە ھاۋسەرەكان.

۲-ھەبوونى خلتەۋ شتى كۆن دەربارەي ئەۋ پەيۋەندىيە.

۳-ھەبوونى پەرۋشى دەرۋونى لە يەكىكىيان، ۋە پەناناباتە بەر راۋىژكردن يان چارەسەرى.

۴-ھەبوونى كەم و كورى لاشەيى، يان كۆسپ و تەگەرەيەك قەدەغەي دەكات لەجىبەجى كىردنى پەيۋەندى بەشىۋەيەكى سروشتى، بۇيە رىكەۋتنەكە شەل دەكات لە نىۋان ھەردوۋا ھاۋسەردا.

ئەۋەي ئافرەتەكە ھەزەكات لە پىۋەكەي دا ھەبىت:

پىۋىستە لەسەر پىۋەكە چاۋدىرى يەكى باشى شوين و كاتى ئارەزوۋى خىزانەكەي بىكات بۇ كارى جووت بوون(ۋەك: پىش بى نوۋىزى بە چەندروژىكى كەم، ۋە پاش سەرەتاي خاۋىن بوۋنەۋە بە ھەفتەيەك) بۇ ئەۋەي لەلايەن ئافرەتەكەۋە زياتر قىۋول بىكرى ۋە ئافرەتەش

ھەزدەكات پىاۋەكە زىاتەر داۋاي سەرچىيى ي لىبكات ئەگەر چى ئافرەتەكەش زىاتەر ھەزى لىبىت كاتىك دەبىنىت خىزانەكەي لە بەردەستدايە ۋ بەتەۋاۋەتى تەسلىمى پىاۋەكەيەتى، ھەر چۆن ئارەزوۋى دەكات با ۋابكات، ئەمەش زىاتەر چىژى ھاۋبەش لەنىۋانىان روودەدات ۋ ئارامى ۋ دلنەۋايى بۆ ھەردوۋىكىانە.

ئەۋەي پىاۋەكە ھەزدەكات لەژنەكەي دا ھەبىت:

پىاۋەكە ھەز دەكات خۆشەۋىستى گۆرىنەۋە ھەبىت لە گەل خىزانەكەي، ۋە جل ۋ بەرگى شەرم داکەنى ۋ جل ۋ بەرگى ئارەزوۋ جولاندن لەبەربكات، ھەردەم تىدەكۆشى بۆ تىژكردنەۋەي ئارەزوۋەكان ۋ پىداۋىستىيەكانى، ھەموكات ھەلەدەدات بەروۋىيەكى خۆش بىيىنىت، مائەكەي بىيىتە جىگاي ئارامى ۋ پشودان، كەل ۋ پەلەكانى رىكبخت ۋ شوپنەكە خاۋىن بكاتەۋە، ۋە بۆنى خۆش لەخۆى بدات ۋ جىگاي خەۋتن بۆنداربكات. كارىك نەكات كىشەۋ ھەلۋىستىك رووبدات پىش گەيشتىنى تايىبەتى، ۋە دووركەۋىتەۋە لە ھەرشىك كە پىاۋەكەي توورە دەكات، ھەست بە پىاۋەتى مىردەكەي بكات، ئەمەش دەبىتە پاراستىنى پىاۋەكە لە لادان ۋ ئارەزوۋى تىركردن لە دەرەۋەي مال.

ماۋەي نىۋان پىگگەيشتىنى ھەردوۋرەگەز:

پىۋىستە ھەردوۋ ھاۋسەرەكە بزائن كەماۋەي بەتالى ۋ بۆنە لەنىۋان بەيەكگەيشتەكان چىن؟ پزىشكەكان نامۆزگارى دەكەن كە ماۋەي نىۋان دوو سىكس لە دە كاتژمىر كەمتر نەبىت، ھەر چەندە پىاۋەكە زۆر ھەزى لە جووت بوون بىت، ھەتاكو ئەگەر لەسەرەتاي ژيانى ھاۋسەريەتەش بىت، يەك لە ھەلەكان ئەۋەيە ھەندىك پىاۋ كاتىك جووت دەبن لە شەۋىكدە دەگاتە پىنجار، روون بۆتەۋە ئەم زىدە رۆيە زىان بە تەندروستى پىاۋەكە دەگەيەنىت، ئافرەتەكەش بە شىۋەيەكى زۆر لاشەۋ دەرۋونى دەشىۋىت، چۈنكە ھەرچەندە پىاۋەكە زۆر

سىكس بىكات ئافرىدە كە سارد دەبىت و تەنھا بۆرازى كىردنى پىاۋە كەى بىدەنگ دەبىت و هېچ لەزەت ك وەرنەگىت.

جىاۋازى نىۋان پىاۋ و ئافرىدە لە جووتبۇندا :

زۆر جىاۋازى لەنىۋان پىاۋ ئافرىدە ھەيە لە سىكس دا، لەوانە: سىكس لای پىاۋ ھەزو مەبەستىكە لە دەروونىدا، لە كاتى پەرىندا كۆتايى دىت، پاشان خاۋبونەۋە روودەدات، بەلام لەلای ئافرىدە لەبەر ئەۋەى گۆرانكارى رىشەيى روودەدات لەوانە سك پرىۋون مىندالبون، بۇ ۋا ھىما دەكرى لای ئەۋ ھۆكارىكە بۇ مەبەستىكى گەۋرەتر، ھەۋەسى و ئارەزوۋ لای پىاۋ كات و دەمى نىۋە ھەلگىشان و داكشانی پىۋە دىار نايىت، بە جىاۋازى ئافرىدە رازى بوونى لەسەر سىكس كارىگەرى بە كۆمەلىك شتەۋە ھەيە، لەوانە: مامەلە كىردنى مىردەكەى لە گەلى، ۋە بارى دەروونى، ۋە ئايا خاۋىنە يان نا ۋە زۆر شتى تر. پىاۋ زۆرتر جوۋلەى ئارەزوۋى سانائەت، ۋە دەتوانىت جووتبۇن ئەنجام بدات پاش چەند ساتىك لە بىر كىردنەۋە، ۋە ھەروەھا دەتوانىت پاش شىكار كىردنى مەسەلەيەكى ئالۋزى فىزىيان بىركارى ئەم كارە ئەنجام بدات، بەلام ئافرىدە پىۋىستى بە جولاندنى بە دەرو بىرو سۆزى ھەيە پىش گەيشتن بە جووت بوون.

ئەمە بە جىاۋازى پىاۋە كە دەتۋانى كۆنترۆلى سىكس بىكات لەسەر ھەموو شتەكان بەنىسبەت خۇى، پىاۋ لەسەرەتاي ژنەيىنانى زۆر بەھىز سىكس دەست پىدەكات، لە رۆژىكدا زىاتر لەجارىك. دۋايى تۋاناكەى لەگەل كات كەم دەبىتەۋە، ۋاى لىدىت پاش چەند سالىك لە دوورۇژ يان سى رۆژ جارىك سىكس ئەنجام دەدات، پاش كەمتر دەبىتەۋە بۇ دووچار لە ھەفتەيەك، ئەمەش جىاۋازى لە پىاۋان بەگشتى، بۇيە چىژۋەرگرتن لەنىۋان يان كەمتر دەبىتەۋە بەھۇى گەۋرەبوونو چۈنە سالەۋە.

بەلام ئافرىدە زۆر جاران شەرمەكەى لەسەرى زال دەبىت لە سەرەتاي ھاۋسەرگىرىدا، ئەمەش دەگەرىتەۋە بۇ ئەزانىنى يەك بۇ رۆشنىرى سىكسى، بۇيە بەلاۋازى دەست پىدەكات

دوايى لەگەل رۆيشتىنى كات زياتر دەكرىتە وە بۆ سىكس كردن، وە ئەندامى مېينە زياتر پىدەگات، ئامادەكارى زىاد دەكات بۆ وەرگرتنى رابواردن و نرخ دانان بۆ چىژوەرگرتن، ئەمەش وەك ئاگادارىيەك لەگەل كاتدا كەمىك لاواز دەبىت بۆ ئەنجام دانى كارى سىكس.

رېككەوتن لەنيوان ژن و مېرد لە جوتبووندا:

لەو ھۆكارانەى كەوا دەبىتە رېككەوتنى ژن لەگەل مېردا لەكاتى سىكس: خۆپەرستى پياوەكەيە كەوا ئارەزوو سىكسيەكانى خىزانەكەى فەرامۆش دەكات، پياوەكە پەلە دەكات لە گەيشتن بە سىكسى راستەوخۆ، وە خىرايى پەرىن لەلای پياوەكە، ئىش و ئازارنىش لەلای ئافرەتەكە دەبىتە ھۆى ساردى سىكسى، وە دەبىتە نەخۆشى كە پەيوەندى ھەيە بە ئەندامى زاوژى لای ئافرەتەكەو دوايش ترسان لە سىكپرى. ھەندىك پىداويستى ھەيە تاوەكو رېككەوتن لەنيوان ژن و مېرد رووبەت:

۱- پىيوستە ھەريەك لە ژن و مېردەكە سروشتى شىكارى بۆ خۆى و ئەويتەر بزانىت، تاوەكو مامەلەبكات لەگەل گۆرانكارىيەكانى كە روودەت پىش وە لەكاتى وە لە دواى جووت بوون بەبى كىشەو گرت.

۲- پىيوستە ھەريەكىك رىژ لەويتەر بنىت، سەيرە زۆرىش سەيرە لەپياوئىك بەھەموو دەرەقى و توندوتىژيەك بە درىژايى رۆژ مامەلە لەگەل خىزانەكەى دەكات لەدوايى كەدەبىتە شەو داواى سەرچىيى لىدەكات.

۳- رىژو تەقدىر دەكرىت بۆ ئەو ھەلوپىستەو زروفە لەناكاوانە تاوەكو لەكاتى مل نەدات بۆ ئەنجام دانى كاريك لىپرسىنەو ھى لەگەلدا نەكرىت، لەكاتىكدا ھەندىك بەر بەستى دەرەكى دەبىتە ھۆى ملنەدان ياخود رېككەوتن.

جۆرەكانى جووتبوون :

جۆرەكانى جووتبوون زۆرن، دەكرىت ھەمەچەشەنەلە سىكس دا لەنىۋان ۋى ۋى مىرد لەزدەت ۋى چىژۋەرگرتن زىاد بىكات، پىتۋىستە يە كىكىيان ئەۋىترىيان شارەزابىكات ۋە تاقىبىكاتەۋە بەبى شەرم ۋى ناچارىبون تاۋەكو ۋى ۋى مىردەكە سود لەم پەيۋەندىيە ۋە رەبگرن، ۋە ھەندىك جۆرى ترەھىيە لەھەمان كاتدا كەۋا پىزىشكەكان دەلئىن: لەكاتى سىكپرى لەلەين ئافرەتەۋە، پىتۋىستە ھەردووكيان رەچاۋى ئەمەبەكن، ۋە لەو جۆرانە كەزىاتر ھەلى سىكپرى دەرەخسىنى ئافرەتەكە لەسەر پىشت پالڭەكەۋى ۋە قاچەكانى بەرەۋ بەرزايى بلىند دەكات مىردەكەشى لە سەرەۋە دەبىت، كىردارى جووتبوون كۆتايى پىدەت، پاشان ئافرەتەكە بە پالڭانەۋە دەمىنىتەۋە لەسەر پىشت بۇماۋەى نىكەى نىوكاژمىر يان زىاتر، تاۋەكو مەنى پىاۋەكە رىگاي خۇى بگرىت ۋى بگاتە ھىلكەدانى ئافرەتەكە لەيەكەم گواستەۋە بۇ گواستەۋەكانى سىكپرى.

بەلام لەبەكارھىنەنى جۆرەكانى سىكسى كە شەرع رىپىدەۋە ماڭام دورە لە ئەنجامدانى كارى جووتبوون لە دواۋەى ئافرەتەكە، خۇاى گەۋرەۋ مىھەربان دەرەمۋىت: ﴿فأتواحرثكم أنى شنتم﴾. لەو جۆرانەى كە بلاۋ دەكرىت ۋى ۋى مىرد بزەن چۆن چىژ بەيەكتر بگەيەن:

۱- جۆرىكىيان پالڭەۋەتنى ھەردووكيان لەسەرەنەشتەۋە روۋبەروۋى يەكتر، پىاۋەكە ھەلڭەدەت بۇ تەۋاۋەكرىنى كىردارى سىكسى بەيەرمەتى خىزانەكەى.

۲- ھەردووكيان لەسەرلا پالڭەۋەن، ئافرەتەكە پىشتى لەروۋى پىاۋەكە بىت، پاشان كىردارى سىكس دەستپىدەكا پاشماۋەيەك لەم كىردارە ئافرەتەكە روۋبەروۋى پىاۋەكە بىتەۋە، تاۋەكو گالئەۋ گەپ ۋى خۇشى بەردەۋام بىت ۋى ئافرەتەكەش ھەست بە مۇقايەتى خۇى بىكات.

۳- ئافرەتەكە لەسەر سىك راكشى ۋى پىاۋەكەش لەسەرى بىت تاۋەكو كىردارى جووت بوون كۆتايى پىدەت، بەلام ئەمەيان پاش پىشەكى ۋى گالئەۋ گەمەى پىش جووتبوونە.

۴- ئافرەتەكە لەسەر ئەژنۇكانى ۋى لەسەر قۇلەپى يەكانى بوۋەستىت، پىاۋەكە لەدواۋەى بچىتەلاى، ئەم كىردارە پىتۋىستە بە دەست گەمەۋ ماچ كىردى روۋبەروۋ ھەيەپىش جووتبوون.

۵- پىاۋەكە لەسەر پشت پالڭەۋىت و ئافرەتەكەش بېچىتە سەرى، ئەم كىردارە جووتبىونە زۆر بلاۋە.

۶- پىاۋەكە لەسەر پشت پالڭەۋىت و ئافرەتەكەش بېچىتە سەر بەجۇرىك پشتى ئافرەتەكە لە پىاۋەكەى بىكات و كىردارى سىكىسى دەست پىدەكات.

قۇناغەكانى جووتبىون:

۱- قۇناغى رىخۇشكىردن: دەبىت گالئەو گەپ و دەستبازى و قىسەى خۇش تىدابیئت. تاۋەكو ھەردوولا ئامادەبن بۇ سەرەتای جووتبىون.

۲- قۇناغى جولاندىن: ھەۋەس و ئارەزوو دەگاتە ئاستىك رى خۇش دەكات بۇ ژن و مىردەكە بۇ لەزەت ۋەرگرتن، ئەندامى نىرىنە و مىینە لە حالەتى ئامادەباشىەكى تەۋاو دەبن و لىدانى دلش زىاددەكات.

۳- قۇناغى رەحەت بىون: بزواندىن ھەست جولاندىن دەگاتە لوتكە، پاشان لەرزىنى جووتبىون روودەدات. لە ھەموو دۇخەكان و اباشترە كاتىك لەرزەى جووتبىون روويدا لەيەك كات بىت بۇ ژن و مىردەكە.

۴- قۇناغى خاۋبىونەۋە: ئەمەش پاش قۇناغەكانى پشووۋان روودەدات و خاۋبىونەۋە بىدەنگى دەبىت ۋە دلنەۋاىى و خۇشەۋىستى لە نىۋان ژن و مىردەكە روودەدات.

- رۇلى ھەرىەكە لە ژن و مىرد لە جولاندىن دا

پىۋىستە ھەرىەكە لە ژن و مىرد رۇلى خۇيان بزائن لە جولاندىن ھەستى ھاۋبەشى ژيانى، يان رووداۋى پىشەكىەكان كە دەكەۋىتە پىش جووتبىون، لەو پىشەكىانەش: سەرنج راكىشانى ژنەكە بۇ مىردى بە جوانىەكەى و چۈنە دلىەۋە ۋەدەرخستنى رووخسارى جوان، ۋەسەرنج راكىشانى پىاۋ بۇ ئافرەتەكەى بە كەسايەتىەكەى ۋەرووخسارو تواناكەى لەسەر چاودىرى مال

ژن ومېرد دهبی بزائن زۆرتترین لادان كه رووده دات پاش هاوسه رگيرى هوکاره کهى بریتى
یه له خۆریك نه خستن و خوجواننه كردنه بۆ یه كتر . ئه ی بۆچى ژن له گه ل پیاوه کهى نابنه
لوتكه ی سه رنج راكیش بۆ یه كتر؟ وه بۆچى پیاو بۆ خیزانه کهى دلنه وایى وتیركردن به ده ست
ناهنتت؟

لەسەر ئەم بنچینە یە بۆ ئەوەی ژیاڵکی بەختە وەرۆ ئارام تەواو بێت، وەپە یوئەندی سێکسی بە خۆشەویستی و ئەوینی کۆتایی بێت، پێویستە ھەریەکیڤ سووربێت لەسەر تێرکردنی ئارەزووی ئەو تێرۆ رازی کردنی بێداویستەکانی .

چی دہیٔت پاش جووتبئون

پاش جووتببون له‌لای ژن ومی‌رد خاوبون‌هوه رووده‌دات، نه‌ندامی زاوژی ی هه‌ردوولا خاوده‌بنه‌وه بۆ سروشتی خو‌ی، وه‌لیدانی دل که‌وا له‌کاتی جووتببون(به‌تایبه‌تی پیش تی‌ربوون) که‌وا خیرایی زیادی کردبوو ده‌گه‌ریت‌هوه بۆ خیرایی سروشتی خو‌ی . هه‌روه‌ها هه‌ناسه‌دانیش، هه‌موو ته‌مانه له‌گه‌ل هه‌ست کردن به بشوودان که‌وا وه‌سف نا‌کرت .

نه گهر جووتبونه که به شه‌وییت نه‌وه ئاساییه دواى نه‌و به خه‌ویکی قوول پاشان له خه‌وه‌ستان ده‌بیٚت، له‌گه‌ل هه‌ست کردن به‌ئارامی و‌گرنگی پیدان وه‌چالاکى و باوه‌ربه‌خۆبوون، به‌لام نه‌گهر ژن ومی‌رده‌که هه‌ستیان به‌شتی‌کی تر کرد، نه‌مه ده‌بیٚته ناگادارى بۆیان پٚویسته ژماره‌ی جووتبوون که‌م بکه‌نه‌وه، یان له‌وانه‌یه ری‌که‌که‌وتنى سی‌کسى له نیوانیاندا نه‌بیٚت، یان په‌یوه‌ندى تی‌رکردن له نیوانیاندا نیه، یان هه‌ردووکیان یان یه‌کیکیان نه‌گه‌یشتوٚته قوٚناعی ره‌حه‌ت بوون یان چی‌ژوه‌رگرتن .

بە كورتى

بەختە ۋە رى ھاۋسە رگىرى لە ژمارە يەك راھىنان يان پەيوەندى روودە دات لەو پەيوەندىانەش پەيوەندى سىكسە، بۇ ئەۋەى ئەو پەيوەندىە بىيىتە چاۋگەى بەختە ۋە رى پىۋىستە ژن و مىرد رەچاۋى ئەمانە بكنە :-

۱- دەبىت ژن و مىرد يادى خوداى گەۋرە بكنە، ۋەسپاسى بەخشندەبى بكنە لەسەر ئەۋچاكەيە، ۋەپارىنەۋە لە سەرەتاي جوتوبون تاۋەكو خوداى گەۋرە سەرکەۋتوويان دەكات، ۋەقەدەغەيان دەكات لە فىلى شەيتان .

۲- ھەرلەيەك پىداگىرى بكات لە سەر زانىنى سروشتى لايەنى ترو سروشتى پىكھاتەكەى، تاۋەكو مامەلە كىردن لەو پەيوەندى يە لەسەر زانىن و رووناكى بىت .

۳- ھەرلەيەك لە خۇپەرستى دوور دەكەۋىتەۋە، ۋەخۇ ۋىستى لەو پەيوەندى يە، چونكە يەكىك لەسەر كەۋتەنى بىرىتى يە لە ھەست كىردن بە بەرامبەرەكەت ۋەپىداگىرى لە سەر خىروخۇشى ئەو .

۴- ھەردوۋلا خۇ بۇ يەكترى جوان بكنە، نارايشت بكنە، ئەو كارانە بكنە كە بەرامبەرەكەت ھەزى لىيە .

۵- دەبى بزانىن بۇ ھەموو قۇناغىك پىشەكى وزىرەكى ديارى ھەيە، دەبى سوورىن لەسەر ئەم جۆرە ھونەرانە لە پەيوەندى سىكسىدا .

۶- ھەردوۋلايەن پىۋىستە سەبروئاراميان ھەبىت تاۋەكو يەكتر ناسىن ھۆگرى لە نيوانيان رووبدات .

۷- ھىچ جۆرە نەيىنەكى خىزانى بۇ دەرەۋە نەبەين تاۋەكو لە ھەموو كىشەيەكى سادە دوور كەۋىنەۋە .

۸- لە بوونى ھەر كىشەيەك پەنا بىەينە بەر كەسى زىرەك ۋەھشىار ھىچ شەرمى تىانيە،

- چونكه خۆپاراستن باشتره له چاره سهركردن .
- ۹- له سهردتایی په یوه ندى له سهركيشه بچووكه كان پازنه دهین و به جیى نه هیلین تاوه كو گه ورد دهبن، بانیوانمان چاكبكهین یهك به یهك .
- ۱۰- باكیشه وگرفته تایبه تیه كان له كاتى ئەو په یوه ندى ده و لا بنیین، تاوه كو خوازیینه كه به مهرجی ناله بار دانه مهریت له كاتى ئەنجامدانى ئەو په یوه ندى یه .
- ۱۱- پیدایى بكهین له سهركه ئەو په یوه ندى ده تاوه كو توشى بیزارى و دلته نگی نه بین .
- ۱۲- ههول بدهین هه موو كاتیك پرسیار له لایه نى دیکه بكهین كه چى پیویسته تاوه كو چیژوئارامى دهست كه ویت .
- ۱۳- بادووركه وینه وه له توندوتیژی و رق هه لسانى كى خوو پیوه گرتوو بۆ ئەو په یوه ندى ده، تاوه كو له دوایدا توشى نه خۆشیه كانى دهروونى نه بین .

خۆت تاقىبكه ره وه

ئەمەى خوار وه كۆمه لىك به شن پىئويسته هەلسى به جى به جى كردنيان لەسەر خۆت .
 ئەگەر رىككه وتن لەسەرى بەتەواوى نیشانەى (بەلێ) لەژێر هەلبژاردنەكە دابنێ، وەئەگەر
 پارا بوبیت لەهەلبژاردنەكە ئەوا نیشانەى (هەندى جار) دابنێ، وەئەگەر رىكنەكە وتى ئەوا
 نیشانەى (نەخێر) لەژێر هەلبژاردنەكە دابنێ .

ز	بەش	بەلێ	هەندى جار	نەخێر
۱	ئایا پێداگیرى دەكەى لەسەر دووركەوتنەوى یاخییوون لە هەموو نیش وکارەكان ؟			
۲	ئایا خۆت بەزاناو رۆشنیر دادەنیت لەسەرەتای هەرچالاكیەك یان كاریكى گرنگ لە ژيانت ؟			
۳	ئایا یەكەم شەوت لەهاوسەرگیریدا بەبى توندوتیژى یان شیواوى یان كێشەوگرفت بردەسەر ؟			
۴	ئایا رینگاكانى جووتبوونی دروست دەزانیت ؟			
۵	ئایا مەبەستت دیارى دەكەیت لە پەیرهەندى سىكسیت لەگەڵ هاوبەشى ژيانت ؟			
۶	یان هەردەم كۆشش دەكەیت بۆ گەشەپێدانى خۆت، وہچاكردنى پەیرهەندى سىكسیت لەگەڵ هاوبەشى ژيانت ؟			
۷	ئایا دەزانى جیاوازی یەكەنى نێوان كچ و كور لە سروشتى سىكسى و رەچاوكردنى چارەسەرى؟			
۸	ئایا هەست بەرازى بوون و بەختەوهرى دەكەیت لە پەیرهەندى جووتبووتان ؟			
۹	ئایا لەو شىوازانه دوور دەكەویتەوه كەوا دەبێتە هۆى ساردى و كێشەكان لە پێكەتەى سىكسى ؟			

هه ئسه نگاندن

ئه گهر هه ئبژاردنه کهت بۆ وه لامي (به ئی) بوو ئهوا دوو پله به ده ست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت وه لامه کهی (هه ندی جار) بوو ئهوا یه ک پله به ده ست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت (نه خیر) بوو ئهوا هیچ به ده ست ناهینیت .

ده کریت وه ک ئه مه ی خواره وه خۆت هه ئسه نگینیت

پله	دۆخ
له سفر- ٤ پله	تۆ هونه ریه کانی پیکهاته ی سیکی نازانیت، بۆیه ئه مه پیکهاته ی هاوسه رگیریت ئیفلیج نه کات .
له ٥- ١٠ پله	تۆ له یه کهم ریگی به خته وه ریت، هه ندی ئه رکه کانی په یوه ندی سیکی دروست ده زانیت، وه پیویستت به زانیاری زیاتره .
له ١١- ١٥ پله	تۆ به ریگا ده رۆیت، له گه ل ئه مه ش هیشتا کۆسپ وته گهره له پیگه یشتنی پیکهاته ی سیکی به خته وه ری له دواوه یه، به دوا ی دا بگهری وچاره سه ری بکه .
له ١٦- ٢٠ پله	تۆ شایانی ئه وه ریت هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگی به خته وه ری هاوسه رگیری پیویسته به رده وام بیت، وه بیگوازیته وه بۆ هه نگاوی دوا یی .

بەشى پىنچەم

زالبوون بەسەر كىشەكانى شەوى پەردەو پەيوەندىەكانى سىكىسى

- رېخۆشكردن

- كىشەى نەبوونى شەرەزايى بۆرۈزى پەردە

- كىشەى كارتىكردن بە ھەندىك داب ونەرىيتى فۆلكلورى ۋەك : جادووشتى تر

- كىشەكانى بوونى ئالۋزى يان ئەو ھەئويستە ناشازانەى كە كەسەكە پىشتىر

تىايدا ژياوہ .

- كىشەى ترس وئەراوكى ئە پەيوەندى سىكىسى .

- كىشەى نەھىشتنى يەكىك ئە ھاوسەرەكان ئە بە ئە نجام گەياندى

پەيوەندى سىكىسى .

- ئامۇزگار يە ھەمىشەيىەكان پىش رۆزى بووك گواستىنەوہ .

- بە كورتى

- خۆت تاقىبىكەرەوہ .

رېخۇشكردن

لەگەل ئەۋەدى ھەممۇ كىچ و كورېك خەۋن بەم ساتە بەختە ۋە رانە دەبىنن، ساتەكانى بووك
گواستەنەۋە شەۋى بووكىنى و سەرەتاي پىكەينانى مال، بەلام ئەگەر پىشتەر پلانېك نەبىت
لەسەر ئەم ھەنگاۋە گىرنگە لە ژيانى بەشىۋازەكانى پالېشتى بۇ سەرکەۋتن، دەزانىت ترسناكى
لەۋ ماۋەيەدا دەۋرە دراۋە، باپىشېنى روۋدانى گەلېك لە كىشەكان بىكات كەۋا بەختە ۋە رى
دەگۇرېت بۇ كەساسى ھەتايى .

ئەمانەى خوارەۋە گىرنگىرېن كۆسپەكانى بەختە ۋە رىن لەۋ قۇناغەدا، ۋەچۇن زال دەبىت
بەسەرىدا ھەركەسىك بىەۋىت خۇى بىخىنىتە ناۋى :

كىشەى نەبوۋنى شەرەزايى بۇ شەۋى پەردە

زۆرىەى خەلک واراھاتوون كاتېك پى دىنىتە ھەر قۇناغىك لە ژيانى بى ئەزموننە، يان
زانپارىەكى باشى نىە لەۋ قۇناغەدا، يان ئەركەكانى چىن، يان خۇنامادەكارى پىۋىست چىە
تاۋەكو بەسەلامەتى پىداتىپەرى ؟

ھەرۋەھا توشى زۇر لە كىشەكان دەبىت، لە گىرنگىرېن كىشەكانى ژيانى ھاۋسەرگىرى
كاتېك بووك و زاۋا پى دەننە شەۋى بىياتنان بى ئەزمونن، يان ئەزمونىان كەمە، يان
زانپارى لە برادەرى نەزان ۋەردەگىر، يان زانپارى لە درامى خراپ ۋەردەگىر، يان زانپارى لە
چاۋگىكى نادروست ۋەردەگىر، بۇيە ھەرلە يەكەم رۇژى ژيانى خىزانى بەكىشەۋگىرگىر
دەست پى دەكات .

لەۋ كىشانەى كەۋا لەشەۋى پەردەدا روۋدەدات : تەنگانە توۋشى زاۋا دەبىت بەھۋى
خۇنامادە نەكردن بۇ ھەلۋىست يان سەرەتاي ئەنجامدانى سىكىسى بەشىۋەكى ھەلە، يان
گىر كۆپرەك توشى زاۋادەبىت بەھۋى نەبوۋنى شەرەزايى ئەمەش دەبىتە سەرنەكەۋتنى
تەۋاۋكردنى كىدارى سىكىسى ھەر لە يەكەم جارىدا .

بۆ دوورکه وتنه وهی ئەو کێشهیه بسوک و زاواده بیئت هونه ریه کانی ئەم شهوه بزانی، وه سه لیهی مامه له کردن له گه لهی، تاوه کو به سه لامه تی پێیدا تیپه ریت تاوه کو بیته دروازه یه کی دروست بۆ به خته وهی هاوسه رگیری و بنیاتنانی مائیکی به خته وه ر .

له هونه ریه کانی ئەمشه وه به خته وه ره ئەمانه ن

- ۱- ده بیئت پیاوه که بزانیئت که ئەو هاتۆته ژیانیکێ نوێ، وه کاریکی گرنه گ پێویستی به دلسۆزی ته واو هیه بۆ خودای گه وه ومیه ره بان تاوه کو هه موو ساتیک چاکه ی ده ست که وێ .
- ۲- هه ردوو هاوسه ره که ده بیئت سوورین له سه ره ئەوه ی تاوه کو سه ره تای ژیانیه به یاده کردنی خودای مه زن ده ست پێکه ن، واباشه دوو رکعات نوێژ پێکه وه بکه ن به مه به ستی سه ره تایه ک بۆ ژیهان به گوێرایه لهی خودای گه وه ره دلۆقان .
- ۳- پێکه گه یشتیهان با به وته ی خوێ و خوێه وستی ده ست پێکه کات تاوه کو سه ره تایه کی دروست له سه ره په یوه ندی سیکسی له نیوانیهاندا دروست بیئت .
- ۴- ده بیئت پیاوه که بزانیئت ئافره ته که به سروشتی خوێ شه رمی هیه جیاوازه له گه له ئافره تیکێ تر، ده بیئت سنووری شه رمه که ی بزانیئت تاوه کو ژیهانی به له که دارکردنی ئابروه که ی ده ست پێنه کات .
- ۵- ده بیئت ئارام بیئت له گه لهی سه ره تا په له ی لیئه کات، چونکه ته مه ن له نیوانیهان درێژه به پشتیوانی خودای گه وه ره میه ره بان .
- ۶- ده بیئت ئافره ته که به ته نگ ئەوه وه بیئت که فره مانیکێ گرنه گ له ئەستۆی دایه، په یوه ندی تری به دوا ده نه یه ت .
- ۷- ده بیئت ژنه که بزانیئت نیستاکه له گه له میردی خوێه تی بۆیه ده بیئت شه رمی خوێ بشکینیت، وه یارمه تی بدات له ته واوکردنی ئەو په یوه ندی له شه وی بنیاتناندا .

۸- دەبىت ئافرىقەتەكە بۇ پىياۋى خۇي كراسى تەنك و سەرنج راکىش لەبەرىكات و رووخۇشيش بىت لەگەلدا ئەمەش ئەركىكى زۆر قورسى ناۋىت بۇ گۆپىنى .

۹- دەبىت پەيۋەندى نىۋانىيان بەقسەي خۇش ۋە پەيۋەندى گەرم دەست پىيىكات كەۋا مەرۋۇ جىباكتەۋە لە ئاژەل ھەروەك ئەۋ پەيۋەندى .

۱۰- دەبىت ھەرىيەككىك سىۋىتى ئەۋىتر بزانىت، ۋە دەبىت بزانىت كە يەكتىناسىنى دروست پاش ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى دەبىت، ۋە كار لە ئەۋى تر نەكات .

۱۱- دەبىت ژن و مىرد بزانىت لە گىرنگىرەن ھۆكارەكان كەۋا يارمەتى دەدەن لەسەر بەردەۋامى و ژيانىكى خۇش دەبىت ھەرىيەكە ھەۋلىدات ئەۋىتر رازى بىكات، ۋە بگاتە ساتەكانى چىژى بەردەۋام .

۱۲- لە گىرنگىرەن جىۋازىيەكان كە لە سەرەتادا توۋشى دەبىت بىرىتى يە لە ترس و توۋندوتىژى يان كاردانەۋە، يان زانىارى ھەلە لەۋەي كە يەكىكىان دەستى كەۋتوۋە ۋە كاردەكاتە سەر پاپەپاندنى پەيۋەندى سىكىسى ھەرلە يەكەم ساتدا پىۋىستە ھەردوۋلا پىداگىرى بىكەن لەسەر دەستكەۋتنى زانىارى دروست لە چاۋگىكى باش .

كىشەي كارتىكردن بە ھەندىك داب و نەرىتى فۆلكلورى ۋەك جادوو و شتى تر

زۆربەي گەنجان بەتايىبەتى لە شوپىنە فۆلكلورىيەكان ھەندىك تىگەيشتىنى ھەلەيان لە بەردەست دايە دەربارەي سەرەتاي پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى، لە گىرنگىرەن ئەۋ تىگەيشتانە:

بلاۋكردەنەۋەي دياردەي ترس لە جادوو يان فالچى، يان ترس ۋەك دەلىن بە بەستەنەۋەي پىياۋ لە ژنەكەي يان بە پىچەۋانەۋە، ئەمەش دەيگەيەنيتە ترسىكى توۋند ۋە دەگاتە نەخۇشى ۋە دەبىتە ھۆي ئىفلىج بوۋىكى تەۋاۋ بۇ ئەنجامدانى سىكس، يان دەبىتە روۋدانى كىشەكانى

دەروۋنى .

راستەكەي ئەم جۆرە جادووانە بوونى ھەيە، ھەرۈەك لە ئايەتتىكى قورئانى پىرۋىزدا ھاتوۋە : ﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾ .
ھەرۈەھا لە تەفسىرىتىكى ئىبن كئىر ھاتوۋە بۇ سورەتى ﴿الفلق﴾، كە ئامازەي پىدراۋە كە پىتەمبەر درودى خۇي لەسەرىت، پارىزراۋە لەۋەي كە جادوۋى لى كرايىت .
بۇ ئەمەيە مىللەت تىبگات لەۋ دياردەيە، ۋەفترىن چۆن پارىزگارى وچارەسەرى دەكەن .

نەمۇنەيەك لەسەر ئەمەيان

رۆژىكىيان بانگ كرام بۇ سەردانى بووك و زاۋايەك لە دوۋەمىن رۆژى ھاۋسەرگىريان بسو، سكالايەكەش ئەۋەبوو كە جادوۋيان لىكراۋە، ناتوانن بە پەيۋەندى سىكىسى ھەلسن، ئەمەش دەبىتە ھۆي شىۋاۋى و توندو تىژى بۇ ھەموان، دەيانەۋىت چارەسەرىكى خىرا بىرىت .
چوۋمە لايان و بىنىم كە كىشەكەيان زۆر سادەيە، كە پەيۋەنددارە بە كىشەيەكى سىۋىكارى لە يەكەم و لە كۆتايى دا، بوۋەتە ھۆي كەم و كۆپەيەكى كاتى كە تواناي ئەنجامدانى سىكىسيان نەبىت .

ئەم سىۋىكارەش ھەندى جار بەھۆي زۆر قىسەكردنى خەلەك لەگەل ئۆزىمىد پىش ھاۋسەرگىرى روۋدەدات كەۋا بەسەر ھاتەكانى لە جادوۋ دا روۋيانداۋە، چۆن فلانەكەس توشى بوو نەيتوانى لەگەل خىزانەكەي خۆي جووت بىت، لەۋانەشە زۆر شىتى لەم جۆرە بەرگۈييان كەۋتەي .

ھەستام بە گفتوگۇۋ بىرھىنەنەۋەي بەسەرھات و پروپاگەندەي كارتىپىكراۋ ..... پاشان لەگەلئان بە ھىمنى دەۋام، لەكاتى قىسەكردن پىم ووتن : ئىستە ئىۋە لەبارىكى باشدان، ۋەلە بەرگىرى يەكى تەۋاۋدان، ۋەجادوۋ و فالچى ناتوانن زەفەرتان پىتبات .

پىم ووتن : ئىستە ئىۋە دەتوانن بە. ئاسانى ژيانى خۇتان ئەنجام بەدن ۋەچىز لە ھەموو شىتەك ۋەرگىر .....، پاش ماۋەيەكى كورت بە چەند سەعاتىك بە كىدار زانىم كە ئەۋان ژيانى

خۆیان به شیوهیه کی سروشتی ئەنجام دا .

سروشتیە من لەو بارهیه وه هیچ شتیکم نه کرد که جادوو که هه‌لوه‌شینمه وه یان شتی له‌و بابته .

بۆیه زۆریه‌ی ئەو بابته‌تانه‌ی که رووده‌ده‌ن بۆ ژن و میرد له‌ شه‌وی په‌رده‌دا زۆریه‌یان واپیشینی ده‌که‌ن که جادوو یان لی‌ کراوه، به‌لام ئەمه جادوو نیه، به‌لکو سروشکاریکی نیگه‌تیقه ژن و میرد که قه‌ده‌غه‌ده‌کات له‌ چیژ وه‌رگرتیان له‌ ژیا‌نی سیکیان .

بۆ دوور که‌وتنه‌وه له‌ سه‌ره‌ه‌ل‌دانی ئەم جو‌ره‌ پر‌وپا‌گه‌ندانه‌ پت‌ویسته‌ ئەمانه‌ بێ‌نینه‌وه یاد :

۱- جگه له‌ خودای گه‌وره‌ هیچ که‌سی‌ک ناتوانی‌ سودو زه‌ره‌رمان پێ‌گه‌یه‌نی‌ هه‌موو شتی‌کیش به‌ده‌ست ئەمه، وه‌له‌ هیچ شتی‌کیش نه‌ترسین ته‌نها له‌ خودای بێ‌گه‌ردو به‌ توانا نه‌بی‌ت .

۲- هه‌موو کاتی‌ک به‌نه‌ینی و به‌ ناشکرا یادی خودای دل‌ۆ‌شان بکه‌ین، زی‌کره‌کان رۆ‌ژانه‌ دووباره‌ بکه‌ینه‌وه، ئەمه‌ش پاراستنه‌ له‌ هه‌موو شه‌رێ‌ک .

۳- قورثانی‌ پیرۆ‌ز له‌ یاد نه‌که‌ین و به‌رده‌وام به‌رده‌وام بیه‌خوینی‌نه‌وه ئەوه‌ی له‌ تواناماندا‌بی‌ت له‌به‌ری بکه‌ین، خودای گه‌وره‌ش بۆ‌مان ئاسان ده‌کات، ئەویش چاک‌ترین پارێ‌زه‌ره .

۴- گو‌ی بۆ‌ چی‌رۆ‌ک و به‌سه‌ره‌اته‌کان شل نه‌که‌ین ئەوانه‌ی له‌سه‌ر ئەم لایه‌نه‌ قسه‌ده‌که‌ن، چونکه‌ زۆریه‌یان دروستکه‌ری دانه‌ره‌که‌ن .

۵- ژیا‌مان به‌یادی خودای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان و نو‌یژکردنی به‌ جه‌ماعه‌ت ده‌ست پێ‌بکه‌ین، پشت به‌خودای گه‌وره‌ به‌ستین، تاوه‌کو شه‌یتان له‌ پێ‌گامان دوورخه‌ینه‌وه له‌یه‌که‌م هه‌نگاو له‌ ژیا‌ماندا، چونکه‌ به‌ده‌ست هی‌نانی به‌خته‌وه‌ری خێ‌زان له‌ناوده‌بات.

۶- ئەگه‌ر ئەمه‌ روویدا کۆ‌سپ ده‌که‌وی‌ته‌ ئەنجامدانی سیکی له‌ یه‌که‌م ساتدا له‌سه‌ر ژن و میرد پت‌ویسته‌ خاوبه‌نه‌وه وه‌یادی خودا بکه‌ن هه‌ربه‌ویش دل‌ه‌کان دل‌یایی ده‌یسن، ئەنجامدانه‌که‌ش با دوا‌بخه‌رێ‌ت بۆ‌ ماوه‌یه‌کی که‌م، پاشان جی‌ به‌ جی‌ بکری‌ت .

كىشەكانى ھەبوونى ئالۋىزى يان ھەلۋىستى ناشازكە كەسەكە پىشتەر تىايدا ژياۋە

ھەندىك شارەزايى ھەيە لە ژيانى ھاوسەرگىرى، يان لە دوارژۇدا دەيىتە نىشانەيەك لە نىشانەكانى بەختەۋەرى و ئارامى، يان دەيىتە ھۆى ھەستىكرىن بە خەم و خەفەت لە ھەلۋىستىك دەكرا ساتەكانى بەختەۋەرى يان شادمانى يىت، لەو شارەزايانەش : لىھاتوۋى لە قۇناغى مىندالى، كە ھەندىك توشى دەيىت لە ترساندىن و سزادان يان پالەپەستوى فيركرىن و پىنمايى، يان ھەرشىتىك لەسەر ئەم بابەتە، لەو بابەتەش پەيوەندى سىكىسى .
توشى كەسىك دەيىت ئالۋىزىيەكى ھەيە دەربارەى ئەو بابەتە، لە دوارژۇدا دەيىتە رەۋشتىكى دەگەمن و ھۆكارى ناديار .

لەم ئالۋىزىانەش :

۱- مىندالىكى كىچ توش يىت بە دەستدرىژى سىكىسى لە يەكىك لەوانە لە مىندالى يا لەدواتر، بۆيە دەترسىت لە نىزىكبوونەى ھەركەسىك يىتە بەرامبەرى، يان ئەو گرى كۆيرەيە دىتەۋە بىرى لەسەرەتاي ژيانى ھاوسەرگىرى، ئەمەش دەيىتە روودانى رەۋشتى دژايەتىكرىن بۇ ئەنجامدانى جووتبوون بەشۋەيەكى سىروشتى لەگەل پىاۋەكەى .

نمۇنەيەك :- ھالەتەك ھەيە كىچىك تەمەنى چۈاردە سالى، ھات بۇ چارەسەرى لە گىرفتى پەژارەدارى و تووندوتىژى، بە ھۆكارىك كە توشى دەستدرىژى سىكىسى بۇ تەۋە لە نىزىكترىن كەسى كە باۋكىەتى، بۆيە توشى بى مەنەيى بوۋە لە خۆيى و كۆمەلگاۋ دەۋرۋەرى، بىرارى لەسەرى كەلەكە بوۋە نايەۋىت بىخاتە لاۋە، ئەۋىش بىرارى داۋە لە داھاتوۋدا مىرد نەكات .

۲- پەرۋەردەكرىنى ھەلە بۇ كىچان، بەجۆرىك بلاۋكرىنەۋە لە ترساندىنى كىچان لە پىاۋان، يان ترساندىنى لە نىزىك كەۋتنەۋەى يەكىك لىتى، دەيىت بە ھەموو توانايەك بەرگرى بىكات .

۳- ترساندىنى گەنجان لەو پەيۋەندىيە تازە يەدا، ئەمەش بە پىۋەرى بىر يار دادە نىيەت لەسەر پىۋەتى، يان بىر يار لەسەر كەسىك لەماۋەى تواناى ئەو كەسە لەم ھەلۋىستەدا، ۋە زۆرىك لە نامۆزگارى ۋە ئاگادار كەردنە ۋە كان، لەبەر زۆرى ئەم ترساندە توش دەيىت بە حالەتى فۇييا كە ھەندىك گەنج لە نىك بوۋنە ۋە يان لە كىچ ترسى سەرنە كەۋتن ۋە بى ھىۋابون توشيان دەيىت .

كىشەى ترس يان توقاندن لە پەيۋەندى سىكى

ھەندىك جار كىشە لە ھەندىك كىچ ۋە كور روودەدات بەتايىيەتى لە يەكەم ژيانى ھاۋسەرگىريان، ئەۋىش كىشەى ترس ۋە توقاندن لە ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكى، يان ترس لە ھەلگرتنى بەرپرسىارەتى، ئەۋىش بەھۋى ئەۋەى كەسە كە لە مندالىدا شارەزايى لە چاۋگەيە كى باش پىنەگەيشتۋە، ۋە بەتەۋاۋى خۆى نامادە نە كەردۋە ۋە پىش ژن ھىنان بە زانين ۋە زانىيارە كى رىكپىك، ۋە خۆى نامادە نە كەردۋە بۇ چۈنە ناو ئەو ژيانە تازەيە .

ھەروەھا گەللىك لە ھاۋسەرەن توشى ئەۋكىشانە دەيىت، لە ھەمۋى ترسناكتە كىشەى ئەنجامدانى سىكسە، يان باۋەرى ۋە يىت بە ئەنجامدەرە رەۋىشتە رىسۋاكارە كان دادە نىيەت يان لە ھۆكارە كانى كە مەكەردنە ۋەى كەسايەتتە، لەدۋايىدا ھەلۋەدەدات لىيى دوور كەۋىتسە ۋە يان ئەنجامدانى لە گەل دابكات بە زۆرى يان بە ترساندن، بەو شىۋازەى كەۋا ئەو تاۋانىكى كەردۋە يان كارىك دەيىت شەرمى لىبكاتسە ۋە، لە گەل ئەۋەش ئەو كارىكى رەۋا شەرى لە گەل ھاۋبەشى خۆى ئەنجامدەۋە .

پىۋىستە ژن ۋە مىرد خۇيان رزگار كەن لەۋىشتە كۆنانەى كە نىشتۋە لەسەريان، ۋە كۆشش بىكەن تاۋە كۈ چاكتىن ساتە كانى خۇشى لە گەل ھاۋبەشى ژيانىان بەسەردەبەن، ۋە ھەردۋولا سووربىن لەسەرنە ۋەى دەگەنە ئارامى ۋە دلنەۋايى .

كىشەى وازلى ھېنانى يەككە لە ھاسەرەكان لە ئە نجام دانى پەيوەندى سېكىسى

لەنپو ھەندىك ژىن ۋە مىرد دا ھەندى جار نەھىشتەن لە ئەنجامدانى سېكىس لەگەل لايەنى دېكەدا روودەدات، ئەو كېشەيەش لە نپو پياۋو ئافرەتدا روودەدات، بەلام لە لايەن ئافرەتەكەۋە زىاترە، چونكە جووتبۇون لەلەي ئافرەت گەلەك جار بەستراۋە بە ھۆكارى تر، لەوانەش سىكپرى ۋە مىندالبۇون ۋە بەرپر سيارەتېشى بەدۋادا نپە، بەلام پياۋو جووتبۇونى گەلەك جار بەستوۋەتەۋە بە تېرکردنى سېكىسى يان سۈشتى .

روودانى وازلى ھېنان لە لاي پياۋو يان ھۆكارەكەى سەرقال بۇونە بە كارىكى تریان ھەست کردنە بە بېزارى، يان بەستەنەۋە بە مالاۋە لەگەل كېشەكانى تر، يان زۆر ھۆكارى دېكە كەۋا دەبېتە روودانى ۋە رەسى ۋە دوركەۋتەنەۋە لەو جۆرە پەيوەندىە .

بەلام ئافرەت بېر لەۋە دەكاتەۋە پاش ئەنجامدانى سېكىسى چى روودەدات، يان پياۋەكەى گرنگى نادات بەۋەى ئافرەتەكەى بگاتە خۇشى يان قۇناغى رەحەت بۇون، يان دۋاى بخات بۆ كاتىكى گونجاۋ، يان تۈندۈتۈيۈ پەيوەندى نپوانيان، بۆيە جياۋازى خېزانى روودەدات ۋە پاشان وازلېھېنان يان ۋە رەس بۇون دەكەۋېتە ئەۋ پەيوەندىە .

نمۇنەى خېزانىك

بېرۈچۈنەك ھەيە كارىگەرى نەھىشتەن لەسەر جياۋازىەكانى خېزان نېشان دەدات، پاشان بەختەۋەرى خېزان دوردەكەۋېتەۋە لە نمۇنەى ئەم جۆرە خېزاندارانە، ئەۋ نمۇنەيە قسەمان بۆ دەكات پياۋەك زۆر ئارەزۈۋى ھەبۈو رۆزانە سېكىس ئەنجام بدات، بەلام پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە ھات ۋوتى لەسەر ئەم جۆرە پەيوەندىە ساردبۇۋىمەۋە، بۆيە وازلېھېنان دەستى پېكرد بە بيانۋى ئەۋەى مىندالى زۆرى لەبەر دەستدايە، ۋە ناتۋانېت ھۆكارىك بەكاربېنى بە قەدەغەکردنى سىكپرى، ۋە دەترسېت جارېكى تر سىكى پرىت .

پىاۋەكە دەستى كىرد بە بەكارھىننى فلانى لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكسى، بەلام ئەۋە بە نىسبەت ئافرىتەكە لە ھۆكارەكانى ساردوسىرى بوو لە ئەنجامدانى سىكسى، بوۋە ھۆى جىياۋزى لەنىۋانىيان تا گەيشتە ئەۋەى داۋاى تەللىق بىكرىت، پاش ئەۋە چاكە خىۋازان چىۋونە نىۋانىيانەۋە ئافرىتەكە گەرايەۋە لاي پىاۋەكە، بەلام پاشان چى روۋىدا ؟

پىاۋەكە بىنى لاۋازىەكى توۋند لە ئەنجامدانى سىكسى داھىيە، بىرواى وابوۋ كە ئافرىتەكەى نوۋشتوۋى لىكرىدوۋە تاۋەكو تواناى سىكسى نەمىنىت، بەلام ئافرىتەكە واى نەكرىدوۋە بەلام ھۆكارى چى بوو ئەۋ گۆرانكارىە لەناكاۋە درۋىست بوو ؟

لەۋرپەرۋەدا رىگاكانى خۇپاراستن و چارەسەرى لىپرەۋە كۆدەبنەۋە

- ۱- دەبىت پىاۋەكە گرنگى بەكاتىكى گونجاۋ بدات بۇ ئەنجامدانى كارى سىكسى، تاۋەكو ئافرىتەكە خۇى ئامادە كىرپىت بە دەروون و بە بەدەن بۇ ئەم پەيۋەندىە .
- ۲- پىاۋەكە گرنگى بدات لەسەر بەدەست ھىننى ئافرىتەكەى بە كۆتايى ئارەزوۋ، ۋەبگاتە رادەى دامىركاندەۋەى سىكسى، پاشان پىشۋو خاۋبوۋنەۋە روۋدەدات .
- ۳- پىۋىستە لەكاتى ئەنجامدانى سىكسى ھەندى وشەۋ ئاخافتنى خۇش لەگەل خىزانەكەت بىكەيت بۇنەۋەى لە ماندوۋىيەتپان كەم بىكاتەۋە .
- ۴- پىۋىستە پىاۋەكە رىز لە سىروشت و ماندوۋبوون و تواناى خىزانەكەى بىت كە بەدرىژايى رۆژدەيكىشپىت ۋەھەۋلبدات لەسەرى سوك بىكات، يان بەسۆزۋ نەرم و نىانى لەبىرى بىاتەۋە .
- ۵- دەبىت ئافرىتەكە ئارامى ھەبىت لەسەر پىاۋەكەى، ۋەدەبى بزانىت بەكارو فەرمىنىكى زۆر خەرىكە، پىۋىستە ھاۋكارى بىكات لە پتەۋكىردنى پىاۋەكەى بۇنەۋەى لەتوانى گەۋرەى ۋەك زىنا بىپارىزى، ۋەگۆپرايەلى پىاۋەكەى لە گۆپرايەلى خواۋەيە .
- ۶- پىۋىستە ھەموۋمان فىرىن چۆن چىژ لە ژيانغان ۋەردەگرىن لە ھەموۋ كاتىكدا،

پەيوەندى گەرم و گورپىش دەبىتتە ھۆكارى خۆشەويستى و دلنەۋايى ۋەزەبى ھاتنەۋە،
ۋەخەلكىش دەپارىژى لەلادان و زەلىلى .

ئامۇزگارىيە ھەمىشەبىيەكان پىش شەۋى گواستەۋە

ھەندىك ئامۇزگارى گىرنگ ھەيە لەدايىكىكەۋە بۇ كچە خۆشەويستەكەى، ئەم
ئامۇزگارىانەش ئەگەر ھەر كچىك گىرنگى پىدا رازى دەبىت لەسەر ھاسەرگىرى،
ئەنجامەكەشى زۆر لە كىشەكانى رابردوۋ چارەسەر دەكات يان كچەكە باۋەردار دەبىت لە
روودانى ھەرشىتىك، ۋەگۆرىنى چەمكىكى ھەلە دەربارەى خەسوۋ و خەزوران بەژنەيتان،
ۋەماناى راستەقىنە لە باۋكەۋە بۇ كوران چەق بەست دەكات .

كاتىكىش دايك خواخافىزى لە كچەكەى دەكات بۇ شەۋى گواستەۋەى : -

كچەكەم تۆ مالەكەى خۆت جىھىشت، ۋەلىيەۋە دەرچوۋىت، ۋەھىلانەيەك بوو تىدا
پىگەيشتى، بۇ ھىلانەيەك دەچىت كە لىي رانەھاتوۋى، بۇ لاي مىردىك كە ناياناسى، بۆى
بىبە بە چەتر دەبىتتە بەندەى تۆ، جا رەۋشتى بۇ پىپارىژە بۆت دەبىتتە زەخىرە :
يەكەم و دوۋەمىيان: لەگەل چاۋتىرى و قەناعەت بە، لەگەلدا بە لىھاتوۋى وگۆپرايەلى و
ملكەچى بە .

سى يەم و چوارەم: چاۋدىرى بىكە بۇ ئەۋ جىگايەى دىيارىكراۋە، ھەردەم شوينەكەى
بەسەرىكەۋە، باچاۋەكانى لەسەر شوينىكت نەبىت كەۋا پىس بىتن بەھەموۋ كات بۆت بىكات
بە خۆشترىن بۆن، چاۋەكانىشت كل رىژكە دەست و دەم و چاۋت بە سابوون بشۆ .
پىنچەم و شەشەم: كاتى خواردنى بەسەرىكەۋە، بىدەنگ بە لە كاتى نوستىنى، بزانە
گەرمى برسەتەى كلىپەى ئاگرە، ۋەخەۋى ناخۆشيش پەژارەيە .

ھەۋتەم ۋەھشتەم: چاۋدىرى كردنى لە مال و سامانى، گىرنگى دان بە خۆبى و مىندالەكانى

نۆيەم و دەيەم: هيچ فەرمانىكى پشت گوى مەخە، نەيىنە كەي بىلەمە كەۋە، چونكە ئەگەر فەرمانت پشت گوى خست رقى لىت ھەلدەستى، ئەگەر نەيىت ئاشكرا كەرد لە زولمى دلىيا نابيت .

نەكەيت لە كاتى دلتەنگى ئەو تۆ پىبەكە نيت ۋە لە كاتى پىكە نين و خۇشى ئەو تۆ دلتەنگى بىت، چونكە يەكەمىيان لە كەمتەرخەمىيە دوۋەمىيان لە شىۋاۋىيە، لەلەي ئەو زۆر خۆت بەگەۋرە رابگرە، ئەۋىش زۆر رىزىت لىدەنيت، نەگەيە ئەۋەدى كاريگەرەيت رەزابدونى ئەو لەسەر رەزابدونى تۆ بىت، ۋە خۆشەۋىستى ئەو لەسەر خۆشەۋىستى تۆ بىت ۋەك ئەۋەدى تۆ چىت خۆش دەۋىت و رقىشت لە چىە .

بە كورتى :

ھەموو گەنجىك خەون بە شەۋى پەردەۋ رۆژى زاۋايەتى خۆى دەبىنى ۋە ھىۋاۋ خەون و ئاۋاتە كانى دادەنيت، بەلام ھەندىك لەناكاۋ توشى كارەسات دەبن ۋە ھەموو خەونە گولۋايە كانى دادەپۆشىت ۋە خۆى لە پىش كىشە كان دەبىنيتتەۋە ئەو بەختە ۋە رىيە چاۋەروانى دەكرد لە دەستى دەدات .

لەو كىشەنەش نەبوونى شارەزايى وزانىارى لەسەر ھونەرىيە كانى مامەلە كەردن ۋەك ئەو رۆژانە، ھەروەھا بوونى ھەندىك داب ۋە نەرىتى ھەلە لە زۆرىيە ئەو ۋەلاتانەي كە كەسەكە دەخاتە ژىر كەش ۋە ھەۋايەكى دىارى كراۋ كە ناتوانيت لەم شەۋەدا چىژۋەرگى، يان توش بوونى بووك و زاۋا بە جادوويان بە نوشتە لىكردن ياخود چوونى جنۇكە شەيتانە كان بۆ ناۋ لەشيان .

ياخود كىشەى ترساندن و تۆقاندن لەو پەيۋەندىيە تازەيەدا ئەنجامى ئەزمونىكى ھەلەيە . ھەروەھا ئەو گەرتانە كۆسپ دەخاتە بەردەم بەختە ۋە رى خىزان لە يەكەمەۋە، پىۋىستە لەسەر بووك و زاۋا پىش چارەسەر كەردن خۇيان بپارىژن و خۇيان ئامادە كەردىت بۆ ئەم شەۋە

بهروشنیرییه کی نوی وزانستیکی دروست له خاوهن زاناکان، نهک له خه لکانی نهفسوناوی ونامۆزگاریه خه یالیه کان .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به شن پتویسته هه لسی به جیبه جی کردنیان له سه ر خۆت .
ئه گهر به ته واوی له سه ری ریککه وتی ئه وا نیشانه ی (به لێ) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنێ،
به لām ئه گهر پاراپوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنێ، ئه گهر ریک
نه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خیر) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنێ .

ژ	به شه کان	به لێ	هه ندی جار	نه خیر
۱	ده توانم زالبم به سه ر گرفته کانی په یوه ندی سیکی .			
۲	باشترین شیوازه کانی په یوه ندی هاوسه رگیری ده زانم .			
۳	ده توانم چیژوخۆشی بده مه هاوبه شی ژیانم له په یوه ندی هاوسه ریدا .			
۴	نایا له داب وه نه ریته هه له کان دوورده که ویته وه له په یوه ندی سیکسیدا ؟			
۵	نایا زالده بیت به سه ر گری کویره وه هه لویسته ناشازه کان ؟			

هه لسه نگاندن

ئه گهر هاتوو هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (به لئي) بوو ئه وا دوو پله به دهست ده هينيت،
 ئه گهر هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (هه ندي جار) بوو ئه وا يه ك پله به دهست ده هينيت به لام
 ئه گهر هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (هه خيتر) بوو ئه وا هه چ پله به دهست ناهينيت .
 ده كريت وهك ئه مه ي خواره وه خۆت هه لسه نكيئي :

پله	دۆخه كه
له سفر — ۲ پله	تۆ زۆر كيشهت هه يه له ئه نجامداني په يوه ندي هاوسهري تايبه تيت سوور به له سه ر زانين و چاره سه ري .
له ۳ — ۵ پله	تۆ له سه ر يه كه مين ريگاي چيژوه رگرتني له ئه نجامداني په يوه ندي سيكس، پتويستيت به زانياري ياتره .
له ۶ — ۸ پله	تۆ به ريگاي دروستدا ده رويت، به لام هيشتا كو سپ هه يه له پيگه يشتني به خته وه ريت، هه ولده زالييت له سه ر گرفته كاني په يوه ندي سيكسي .
له ۹ — ۱۰ پله	تۆ شاياني ئه وه ديت هه نكاو بنييت له سه ر ريگاي به خته وه ري له سه ر به رده وام بيت، وه ببيگوازيته وه بۆ هه نكاوي داهاوو .

بەشى شەشەم

تەكنىكەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى بەختەوەر

- رېخۇشكردن .
- بىنچىنەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى سەرگەوتوو .
- ھەبوونى دىئۆزى .
- كۆتايى پى ھىنانى جىاوازيەكان .
- پىشوازي كردن لى خىزم و كەسە نزيكەكان .
- دىيارى .
- بە دەنگەوۈ چوونى ئافرەت بۇ پىيوستىيەكانى پىياو لى سىكسدا .
- ئەو خاسىيەتەنە پىياو ھەزدەكات لى ژنەكەى دا ھەبىت .
- ئەو تايىيە تەمەندىيەنە ئافرەت ھەزدەكات لى پىياو ھەكەدا ھەبىت .
- نەينىيەك لى نەينىيەكانى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .
- ئەركەكانى ئافرەت لى چاندنى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .
- ئەركەكانى پىياو لى چاندنى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .
- تەنھا بۇ ئافرەتان : چۆن خۇشەويستى و دلى پىياو ھەكەت بەند دەكەيت ؟
- بەكورتى .
- خۆت تاقىبىكەرموۈ .

پىخوشكردن

ھەندىك باۋەريان وايە كە مامەلە كىردنەكان لە ژيانى ھاۋسەرگىرى لە كاروبارە زگماكيە پوختەكانە، پىۋىستى بە فېربوون و بەھىزكردن نىيە، ئەو بىردۆزەش دادەنرىت بە گىرنگىرىن پاشكەۋتوۋى زۆر لە كۆمەلگەكان، ئەمەش ملكەچىيە بۇ رابردوۋ، ۋە ۋەرگىرتنى زانىيارىيە لە خەلكى نەزان، ۋادەزانى ھەربە خۇرايى كاروبارەكان دەرپۇن، ئەمەش دەبىتە روودانى زۆر كىشەۋ گىرت لە ھەموو لايەنەكاندا .

بەلام ئەگەر سەيرى كىشەۋ پەيوەندى خىزانمان كىرد دەبىنن بە كىردار بەشىكى زگماكيە، ئەۋدى ئىمە دەبىنن لە نىۋە ئازەلەندا لە سنورى مامەلەكەردن لەنىۋانىيەندا ئامانچيان تەنھا زۆر بوۋنە، ۋەسنورى دايكايەتە، بەلام لەگەل مەۋقە ئەم كارە جىاۋازە، چونكە ژيانى قولتەرە، لەبەر ئەۋدى راستى و مېژوۋىي و دۋارۋژى تىايە، بۇيە زۆر شتى گىرنگى لەشەر شانە گىرنگىرىنيان ھەلگىرتنى راسپاردەيە كە زەۋى و ئاسمانەكان و چىكان نەيان توانى ھەلگىرن بەلام مەۋقە ھەلگىرت .

لەسەر ئەۋ رىرەۋەدا پىۋىستە مەۋقە مەشق بىكات لەسەر تەكنىكەكانى ژيانى بەخشىندەۋ مامەلەكەردن لەگەل ئەۋانى دىكەدا، بۇ ئەۋەي ھەست بىكات لە ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەرى تاۋەكو لە زۆرىيە خاسىيەتەكان شىرىنى بىچىژى ، يان ئەۋ رەۋشتانەي ھەست بە دلنەۋايى دەكات، ۋە بۇ ھاۋبەشى ژيانى بەختەۋەرى بە دەست دىنى .

- تىيىنيەكى گىرنگ : دەكرى تىيىنى ئازەلەن بىكەيت كە ھەلدەستن بە ئەنجام دانى پەيوەندى تايىبەتى ئامانچيان تەنھا زۆربوون و زايىنە بەشىۋەيەكى سروشتى و زىكماكى ۋە ھىچ گىرگىتيان نىيە، بەلام لەگەل زۆربوونى مەۋقە كۆسپ و تەگەرە دىتە پىش و چاۋگەي شىۋاۋى و توندو تىژىيە .

بىنچىنەكانى ژيانى ھاۋسەرگىرى سەرگەۋتوۋ

ھەموو پرۇژەۋ گرىبەستىكى بەشداربوو پىۋىستى بە توۋىنەۋەيەكى بە سود ھەيە،
 ۋەرىسايەكى تۆكمە روۋبەرۋى ھەموو ھاۋبەشەك بىرىتەۋە، ھەرۋەھا ھاۋبەشى نامانجە بۇ
 بىياتنانى مالىكى نوۋ و پرۇژەۋ ژيان ھەردوۋ ھاۋبەشە بىياتنەرە كە كۆدەكاتەۋە، پاش
 ماۋەيەك ھاۋبەشى دىكە دىنە ناو ژيانىان ئەۋىش مندالە ئەۋ ھاۋبەشەش پىۋىستى بە
 ياسايەكى بىنەرەتى و روۋن ھەيە لە نىۋانىاندا ۋە بۇ نىستەۋ نائىندەيان سەرگەۋتن و رزگاربوۋن
 بە دەست دەھىننى بە پشتىۋانى خوداى گەۋرەۋ مىھەرەبان، ئەمەى خۋارەۋە گرینگىزىن
 نامۆزگارى و رىسايە كەۋا بەختەۋەرى لە پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىيات دەنرىت : -

ھەبوونى دىسۆزى

دىسۆزى پىۋىستىەكى ژيانە لە كۆمەلگاكانى مەۋقايەتى بەشىۋەيەكى گشتى،
 ۋەگرىگىەكى لە رادەبەدەرى ھەيە لە ژيانى ھاۋسەرگىرى بە شىۋەيەكى تايبەتى، لە ماۋەى
 بەھىزكردنى پەيۋەندىەكانى ھاۋبەش لە نىۋانىان بەۋەى خىزمەتى بەرژەۋەندى ھەردوۋلا بىكات
 و بەختەۋەرىت لەگەلئاندا .

بەختەۋەرى ژيان ئەۋەيە كاتىك ژن و مىرد پىداگرى دەكەن لەسەر بەردەۋام بوۋىيان ۋە
 پارىزگارى كردن لەۋ ترسناكىەكى كە تىكى دەدات، ۋە كاتىك ژن و مىرد ھەست دەكەن
 ھەردوۋكىان پەناگەن بۇ ئەۋى دىكە، ۋەھاۋپىيەكى دىسۆزە لە تەنىشتى ۋەستەۋە لەكاتى
 تەنگانەدا .

تاقىكەرەۋەۋ لىكۆلەرەۋەكان سەلماندوۋيانە ھەركەسەك بە تەنھا كىشەۋ گىرتەكان
 ھەلگىرى بە زانين و نەزانىنەۋە بەبى بوونى لايەنى دىكە لەلايەن ژن و مىرددا، ئەۋا جىۋاۋزى لە
 نىۋان ھىزرو بىرو رەۋشتدا پەيدادەھىت و دەھىتە روۋدانى كىشەى ھاۋسەرى لەگەل ئەۋەى
 ھەموو پىداۋىستىەكانىش لەبەر دەستدا بن .

بۇچى رېژە تەلاق لە كۆمەلگاكانى رۇژناوا گەشتۆتە (۴۰%) لە كۆى گشتى ژيانى
 ھاوسەرگىرىدا ؟

وہ لآمەكەى روونە : بریتىيە لە نەبوونى دلئسۆزى، وە نەبوونى رىيازىكى دروست، لەبەر
 ئەوہى گەلێك مال تىكەدەدات، يان بەختەوہرى وون دەبىت و جياوازيەكان جىگايان
 دەگرىتەوہ .

پىويستى رۇمانسىيەت

بەختەوہرى ھاوسەرگىرى لەگەل ئەوہش پەرە لە بارقورسى و ئەرکی گران، پىويستى
 بەبوونى مەرجىكى سەرەكى ھەيە ئەويش خۆشەويستىيە ژن ومىرد پىكەوہ دەبەستىتەوہ، ئەوہ
 فەرمانىكە پىويستى بە روون كەرنەوہ نيە، بەلام گەرنگ ئەوہيە ئەم خۆشەويستىيە
 تەنداربكەيت، ئەو سۆزە لە ئاخفتن و كار دەربخەيت .

كاتىك پەرداخىك ئاوت پىشكەش دەكات دەبىت كاريگەرى ھەبىت لە چاندنى
 خۆشەويستى و بەزەيى لە دلئەوہ، ھەرۋەھا لە كاتى كاركەرنى پىويستە مەدحى بكەيت
 وەھەندىك خالى تەريش كە رۆلىكى كاريگەرى ھەيە لەسەر باوہر بەخۆكەرنى لە دەروونىيەوہ .

— ئەمەى خوارەوہ ھەندىك نامۇزگار يە بۇ زيادكەرنى گيانى خۆشەويستى لە نىوان ژن و
 مىرد : —

۱- بەدواى بەختەوہرىدا بگەرى لە ھەموو شوئىنك، بەختەوہرى تەنھا گەمارۆ نەدراوہ لە
 قورئىنكى تەنگ لە قورئىنەكانى مال، بەلكو لە ھەموو سوچىك و گۆشەيەك لە
 گۆشەكاندايە، بەلكو بەدواى دا بگەرى بە خۆت لە دەورو بەرت، لە منداالەكانت وە
 خزمەكانت وەكۆمەلگاكەت، ئەم گەرانەش بىگومان دەتگەيەنيتە بەختەوہرى بۇ
 دلەكانى لە دەورو بەرت بە پشتىوانى خوداى دلۇقان .

۲- تىگەيشتىنى لايەنى دىكەو پىداۋىستىيەكانى لە كارە ھەرە پىشپىنەكانىدا دايىت،
وہ كاتىك ھاۋەلى سەر پىگات ئەۋەى بىرى لىدەكاتەۋە راۋى دەكەيت، دەزانىت چى بۇ ئەۋ
خۆشەۋىستەۋ چى دژ بە ئەۋە، بىگومان دەگاتە ئارەزومەندى بۆت بە سووك و ئاسانى .

۳- بزائەۋ دلىبابە لە ھەمووماللىك گرفت ھەيە، ئەۋ كىشانەش كاتىك لەسەرمان دادەبەزىت
نارەھەتقان دەكات، ئەمەش قەزاۋ قەدەرى خوداى گەۋرەيە لەسەر ئىمەى دانائە،
ھەزۋەھا لە زۆر لايەنى شارائەش رەھمەتى تىدایە، ھەندىك كەس كاتىك ھەندى كىشە
روۋى تىدەكات بە حىكمەت مامەلەى لەگەلدادەكات، دەرگاكانى لەسەر دادەخات، ھەر
لەناۋ مالەكەيدا بە سەرىدا زالدەبىت، بەگۈيرەى گەۋرەۋ بچوۋكى گرفته كە مامەلەى
لەگەل دا دەكات .

برای بەرپز خوشكى بەرپز ئەۋەش بزائە ھۆگرى بوۋ لە ھەموو ماللىك دا لە دۆخى
داكشان و ھەلەكشان دايە، پىۋىستە ھەموومان بەختەۋەربىن و چىژۋەرگىن لە حالەتى
خۆشگۈزەرانىدا، لەسەر ئەۋ چاكەيەدا سوپاسگوزارى خوداى گەۋرە بىن، ۋەلە خۋاى
مىھەربان پىارپىنەۋە لەكاتى توۋرە بوۋنىدا رزگارمان بكات .

۴- داھىنەكانى دەروۋنى و رۆمانسى و ۋىنە نۆپىۋنەۋەكان زىادەيەكى جوانن بۇ ژيان،
ۋەك خۋى ۋايە بۇ چىشت دەبىت بە پىۋانە تىى بكرىت تاۋەكو بە كەمى و زۆرى
چىشتە كە تىك نەچىت، ۋەپىۋىستە لەكاتى خۇيدا تىى بكرىت تاۋەكولەزەتتىكى خۆشان
بداتى كە داۋاى دەكەين، كاتىكىش دەۋرات پىۋىستىمان بە خۋى نىە لە خۋاردنەكەمان
بكەين، تىكرەنىشى زىانغان پى دەگەيەنى .

۵- چارەسەر كەردنى ھەلەكان بەۋەى كەلە ھەموۋىان باشترە، ۋە بە شىنەيى حوكم لەسەر
كارەكان بدەين، ۋە ۋوتوۋيانە ھەندى پىداۋىستى بە حىكمەت بى باشە، ۋە كەسى
شارەزاش پشتگىرى بكات، سەبرو ئارامىش پىۋىستە .

۶- ياسايەك ھەبىت بۇ ژيانى ھاۋسەرگىرى، لەكاتى كىشەۋ گىروگرفت خاۋەن عەقل رەشنى

دەكاتەۋە، ۋەدلىك دەبووريت، لەكاتى خۇشگوزەرانى و بەختەۋەرىدا ۋابكات دلىك
يادبكات، ۋە زمانىك سوپاسگوزارى بكات .
۷- بزانه بەختەۋەرى ھەمىشەيى لە بەھشتدايە، لەبىر مەكە راتدەسپىرم لە دونيادا لەگەل
ژنىكى چاكدا بە يارمەتت دەدات لەسەر كىشەكانى ژيان ۋەقورسايىيەكانى .

كۆتايى پېھىنانى جياۋازىيەكان

پىۋىستە ژن ومىرد بزائن ھەريەكەيان لە شۆينەۋارىكى جياۋاز ھاتوون ۋەداب ونەرىتەكان
ۋەپەرۋەردەكردنيان جياۋاز بوۋە، قەدەرى خودا ۋابوۋە كە لەگەل يەك كۆيىنەۋە، ئەۋەش
پىۋىستى بەۋە ھەيە سەبرو ئاراميان لەگەل يەكتىدا ھەيىت .
لەكاتى روودانى جياۋازىيەك نايىت لە چوارچىۋەى مالبچىتە دەرەۋە ۋە دەكرىت بەبى
بىستنى ھىچ كەسنىك چارەسەر بكرىت، چونكە زۆر جارن ئەگەر يەكىك چوۋە ناۋ كىشەيەكى
سوۋكى يەكىكى تر گەۋرە دەيىت .
ھەرۋەھا ژن ومىرد دەبى بزائن ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر خۇشى و ناخۇشى دونىاي
تىدايە، بەلام ژيانى خۇش كەۋا ماندوۋوبوون و ھىلاكى تىدانەيىت تەنھا بەھەشتە لە خوداي
دلۇقان داۋاي دەكەين پىمان بەخشىت .

پىشۋازى كردن لە خزم و كەسە نزيكەكان

لە نىشانەكانى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى دەبى ئەۋەت خۇش بوى كە لايەنى ديكە خۇشى
دەۋىت، خزم و نزيكەكانى خۇش بوى، رىز لە دۆست و خزمەكانى بگرەۋ بە روۋىەكى گەش و
شاد پىشۋازيان لى بكە، ناكۆكى كاتىك دەتەقىتەۋە لە نىۋان ژن و مىرد بەھۆى سەردانى
خزمەكانى يەكىكيان و پىشۋازى نەكردن لە لايەنى ديكە، ئەمەش رق و كىنە دەچىنىت لە
دەروونى ۋە چاۋەرى دەكات بۇ فرسەتتىك بۇ تۆلە سەندنەۋە ۋەكو بەرامبەرەكەى .

لەوانە يە داب ونەرىتى تۆ واپىت حەزرت لە تەنبايى و بىدەنگىيە وە دوور كەوتنە وە لە تىكەل بوون لە گەل خەلك ، يان ئاسودە نابىت بەسەردان كەردنى فلان، يان بەيەك گەيشتنى فلان كەس، يان حەزنا كەيت مىوانىك لە مالا كەت بىينىت، ئەمانە پىش ژنەينان ھەموو راستن، وەپىش بەستەنە وەت لە گەل كەسىكى تر كەس گلەيىت لىنە كات لەسەر ئەو بىردۆزەت . بەلام لە ژيانى ھاوبەشيدا پىويسىتە رىز لە پاو ھەستى بەرامبەرت بگىرت لەكاتى پىشوازي كەردن لە دۆست و خەزم و ناسياوەكانى، ئەمە يە ژيانى ھاوبەش .

ژن و مىرد پىويسىتيان بە زانىارى يە لە ئامانجەكانى ژيانى ھاوسەريدا برىتيە لە زياد بوونى پەيوەندى لە نيوان ھەردوو خىزاندا، لە ھەموويان گرنگتر گرنگى دانە بە خەزمى ژن و مىردن وەسوربىت لەسەر پازى كەردنيان، پىشوازيان لىبەكە، چونكە بەو رەوشتانە خەزمى ژن و مىرد زياتر لەيە كدى نزيك دەبنە وە .

لە گرىنگترىن ھۆكارەكان كەوا يارمەتى لەسەر جىگىر بوونى ژيانى ھاوسەريگى دەدات بەدەست ھىنەنى كەش و ھەوايەكى گونجاو و بەيەك گەيشتنى خەسوو خەزورانە، لەوانە يە كىشەي خەسوو ەكان بە گرنگترىن ھۆكارى تىكەدانى بەختە وەرى ھاوسەريگى دابىرىت . ئەمە بالا بوونە وە نيە بەلكو لەو شويىنە وارانە ھەيە كەوا نەزانىن تىدا بالا يە و يان شويىنە وارىك پەيوەندى كۆمەلايەتى بۆمانوھى يە .

بۇ ئەو ەي ژيانى ھاوسەريگى جىگىر بىت پىويسىتە ژن و مىرد ھەست بەمە بکەن وەھەر وەھا خەسوو ەكان رۆللىكى چاك بگىرن لەپەر وەردە كەردنى و چاودىرى كەردنى مىندالەكانيان لىيان گەرتىن بابە خۆشى بژىن وە لە گەل گەيشتن بە سۆزو خۆشەويستى و ئامۇزگارى باش .

ديارى

ديارى بگۆرنە وە يە كەرتان خۆش دەويت وە بەتايىبەتى لە پەيوەندى ھاوسەريگىدا، بۆيە لە ھۆكارە كاريگەرەكان لە بەھىز كەردن و تۆكە كەردنى پەيوەندى ەكانى ھاوسەرى دا برىتيە لە

كەلك وەرگرتن لە ھەندىك كاتى گونجاو بۇ پىشكەشكردنى ديارى بۇ ھاوسەرى ژيانى، وەك ھىمايەك بۇ خۇشەويستى و گرنگى پىدانت بۇى .

پىشكەش كردنى ديارىيەك بۇ پياۋەكەت ئەوا لە پلەو پايەكەت بەرزى بە دەست دىنى، وە خۇشەويستى و رىزو سۆزو ھەستى بۇت زياتر دەبىت، ھەروەھا پەيوەندى ھاوسەرىتان بەھىز دەبىت، نرخى ديارىش لە خودى ديارىيەكە نىيە، بەلكو نرخە راستىيەكەى لە گرنگى پىدانه مانابەخش و ئەخلاقىيە ھىمايەكە لە خۇشەويستى و نەرم و نىانى و دلسۆزى .

ديارىش دەكرىت ووشەيەكى جوان بىت يان گوئىك يان ديارىيەكى يادگارى بىت، مەرجىش نىيە زۆرگران بىت يان شەكەت و ھىلاكى بىت بۇ پياۋەكە، بەلام دەبىت ديارىيەكە بە گويەرى توانا بىت، وەچەند ديارى سادە پىش ديارى بەنرخ گران كەوتوو بەلام گرنگ شىۋازو رىنگاكەيەكە ۋا ديارى يەكە پىشكەش دەكەيت .

بەدەنگەۋە ھاتنى ئافرەت بۇ پىداۋىستى پياۋ لە سىگىدا

لە ياسا گرنگەكان كەۋا يارمەتى دەدات لەسەر بەردەۋامى ژيانى ھاوسەرى ئەۋەيە بوۋى پەلەكردنى ئافرەتە بۇ بەدەنگەۋە چوۋنى داۋاي پياۋەكەى بۇ سەرجىتى، پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەر بىت دەفەرموئى ﴿إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَىٰ فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِهِ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّىٰ تَصْبِعَ﴾ .

ۋاتە﴿ئەگەر پياۋىك داۋاي لە ئافرەتەكەى كرد بۇ سەر جىتى ئەگەر نەچۈۋە لاي، جائەگەر پياۋەكە بەتورەيى مايەۋە، مەلائيىكەتى خودا تاكو بەيانى نەفرەتى لىدەكەن﴾ .

ھەروەھا ئايىنى ئىسلام پىداگىرى دەكات لەسەر سەلامەتى كەسەكانى وەبىگەردى كۆمەلگا لە ھەموو خرابەيەك، وەبلاۋكردنەۋەى خۇشەويستى و دلىسەۋايى لەنىۋ كۆمەلگا، ھەموو ئەۋانەش پىۋىستى بە خەبات و قوربانيدان و بەخشىن ھەيە .

ئەۋتايىيە تەندىيانەي پىياۋ ھەزەدەكات لە ئافرەتەكەيدا ھەبىت

بەختەۋەرى ھەستىكرەنە بە رەزىبوون، لە نىشانەكانى رەزىبوونىش ئەۋدەيە كەسىك بېسىنى يەككە بەختەۋەرى دەكات، ۋەلىي رازى دەبىت، لەۋ خاسىيەتەنەي كەۋا پىياۋ بەدۋايدا دەگەرەت لە ئافرەت دا ھەبىت ئەمانەن :-

۱- لە دەروونى خۇيدا بېپارىزى ۋە سامانەكەي لەكاتى ئامادەبوون و ئامادە نەبووندا، ھەست بە ترشىش بىكات لەۋەي كەھەيەتى .

۲- دلى خۇش بىت كاتىك سەيرت دەكات، ئەۋەش بەجۋانى لەش و لارو گىيانى و عەقلى، ھەركاتىك ئافرەت ناسك و جۋان بىت لە روخسارى ئەۋ كاتە سەرغى پىياۋەكەي زىاتر بۆ لاي خۇي رادەكىشى و زىاترىش پىۋەي دەبەستىتەۋە .

۳- دەكرىت كات و رىگايەكى گونجاۋ ھەلبىزى لەكاتى داۋاكرەن شىتەك دەۋى ۋە دەترسىي رەتى بىكاتەۋە بە شىۋازىكى باش، پىۋىستە ۋەشەي گونجاۋى بۆ ھەلبىزى.

لەسەر ژنەكە پىۋىستە پىياۋەكەي رابەئىي لەسەر پاشەكەۋت كەرن و خەرج كەرن بەپىي پىداۋىستى، پىۋىست ناكات ھەموو رۆژىك جەلەكانى خۇي بگۆرىت و ھەموو ئىۋارەيەك لە گەنگەزىن ئوتىل خۋاردن بىۋات و ھەموو سالىك گەشت و گوزار لە ئىۋارى دەرياكەن ئەنجام بىدات .

۴- لە كاتى مەشت و مېردا دەنگى خۇي لەسەر پىياۋەكەي بەرزەكەتەۋە، پارىزگارى لە مېنەي خۇي بىكات لە قسەكرەندا .

۵- با ئارام بگىرىت لەكاتىك دا پىياۋەكەي ھەزىبوو، ۋە سۈپاس گوزارىت لەگەل دەۋلەمەندبوونى پىياۋەكەي .

۶- پىياۋەكەي ھەندەت لەسەر پەيۋەندى دايك و باۋكى ۋەھارىكانى و خزمەكانى .

۷- پەيۋەست بى بە راستگۈيى و لە دۆكرەن دووركەۋىتەۋە ئەگەر فشارىشى لەسەر بىت .

۸- مەندالەكانى پەروەردە بىكات لەسەر خۇشەۋىستى خۇداۋ پىغەمبەر درۋدى خۋاي لەسەر

- بىت، ۋە ھەر ۋەھا پەرۋەردەيان بىكات لەسەر رىزگرتن لە داىك وباۋكى گويړاىە لىان بىت.
- ۹- رىگرنە بىت لە ۋدى پىاۋە كەى چۆن دەيەۋىت سىكسى لە گەل دابكات، ۋە چۆنىيەتى سىكسە كە تەنھا ئەۋدى خۇداى گەۋرە قەدەغەى كر دوۋە .
- ۱۰- لە خۇبايى نە بىت بە گەنجى و جوانيە كەى و زانىنى كارەكانى چۈنكە ئەوانە گشتى لەناۋ دە چن .
- ۱۱- ھەول بىدات نويىبونەۋە بىكات لە ژيانىدا، ۋە دووركەۋىتەۋە لە بىزارى .
- ۱۲- گويړاىە لى بىكات ئە گەر فەرمانى پىدا تەنھا ئە گەر فەرمانە كە ياخيىبونى خۇداى گەۋرە و پىغەمبەر درودى خۋاى لەسەر بىت تىدا نە بىت .
- ۱۳- رىگا بە ھىچ كەس نەدات بىتە ژوۋرەۋە لە كاتىكدا كە پىاۋە كەى لە مائەۋە نە بىت ئە گەر ھاتوۋ لە كەسە زۆر نزيكەكانى نە بىت، چۈنكە ئەمە گومانى لىدە كرېت .
- ۱۴- ئە گەر رەۋشتىكى خرابى لە مىردە كەى دىت دە بىت نارام بگرېت، لەوانە يە رەۋشتىكى باشتەر بىنى بۇ جارىكى تر لەوانە يە شتىكى باشتەر نە بىنىت لە يە كىكى ئە گەر تە لا قىدا .
- ۱۵- ھىچ كاتىك بىر لە يادگارە ھەلەكانى مەكەۋە، بەلكو ھەۋلبدە بىر لە يادگارە جوانەكانى بىكەيتەۋە كە پىدا تىپەر بۋويت .
- ۱۶- لە كاتى دەرچۈونى خواخافىزى لى بىكەۋ بە ھىمىاى خۆشەۋىستى تاۋەكو دەرگا لە گەلدا برۆ، ئەمەش دەریدە خات چەند گرېنگى بە پىاۋە كەت دەدەيت .
- ۱۷- ئە گەر لە دەرۋە گەرايەۋە مائ پىشۋازى لىبىكەۋ روو خۆشە و گويړاىە لى بىكەن ھەۋلبدە ماندوۋ برونى كارە كەى لەسەر سووك بىكە .
- ۱۸- كارىگەرى لەسەر پىاۋە كەى دروست بىكات لەسەر نزيكترىن كەسى ئە گەر باۋكىشى بىت .
- ۱۹- جگە لەۋ سەيرى كەس مەكە، ھەۋلبدە لاسايى كويړان بىكەيتەۋە .
- ۲۰- ئە گەر ويستى قسە بىكات تۆ بىدەنگ بە، بۋارى قسە كردنى بدەرى، بەمەش

پىياۋە كەت ۋاھەست دەكەت كە خىزانە كەي گىرگى پىدەدەت .

۲۱- لە پىش مېردەكەت ستايشى پىياۋى بىيانى مەكە تەنھا ئەگەر بۆ لايەنى ئايىنى
پىياۋە كە بىت چونكە ئەمە ھەستى پىياۋەكەت دەھەژىنى، ۋە زۆر كىشەي خىزانى
دروست دەبن، ئەمەش ۋادەكەت پىياۋەكەي چاۋ لە ژنەكەي ھەلنەگىت .

۲۲- چەندى دەكرىت قسە كەم بىكە زۆر بلى مەبە، كۆن ۋوتوويانە: ئەگەر ھاتوو قسە لە
زىو بىت ئەۋە بىدەنگى لە زىپە .

۲۳- ھەموو مافىكى سەرىشتىياري بىدە بە مېردەكەت كەۋا خوداى گەۋرە ۋاجىبى كىردوۋە
توندو تۆل بەۋ تەمبەل مەبەۋ كەمبەرخەمىش مەبە .

۲۴- رېگا بەكەس مەدە دەست بىخاتە ناۋ ژيانى ھاۋسەرىتان، ئەگەر كىشەيەكەش روۋىدا
ھەۋلەدەن بەبى ئاگادارى خىزم ۋە كەسەكانتەن چارەسەرى بىكەن .

۲۵- ھەۋلەدە لە زانىنى دەروۋنى پىياۋەكەت ۋە روۋخۇشەيەكەي، كەي دىلخۇشە؟ ۋەكەي
خەمبارە؟ ۋەكەي توۋرە دەبىت؟ كەي پىدەكەنەت؟ ۋەكەي دەگرىت؟ چونكە ئەمە لە
زۆر كىشەۋ گىروگىرەت دورەت دەخاتەۋە .

۲۶- ئاخافتىنى شىرىن كىلىلى دلە، پىياۋ زىياتر ژنەكەي خۇش دەۋىت كاتىك قسەيەكى
شىرىنى گوت ماناۋ مەغزايەكى سۆزدارى پىتوۋەبىت، بەتايىبەتى كاتىك پىياۋەكە بزانىت
ئەم ۋوشانە لە دىلىكى راستگۆۋ خۇشەۋىستەۋە دەردەچىت .

۲۷- ھەردەم خۇشەۋىست بە بۆ زانىن ۋە زانىياري سودمەند يارمەتيدەرە لەسەر جى بە جى
كىردنى ئەركەكان لەژياندا، ۋە زۆر كىشە دوۋردەخاتەۋە .

ئەو تایبەتەندیانەى ژن ھەز دەکات لە پیاوھەى دا ھەبیت

ئافەرت ھەز دەکات ھەندیک خاسیەت و رەوشت لە پیاوھەیدا ھەبیت کە لە پالپشتکردنی خۆشەویستی و ئەقینی لەنێوان ژن و میترد زیاد دەکاتن نامۆزگاریه گرنگەکان بۆ پیاو: -

۱- ئافەرت ھەز دەکات پیاوھەى دوورکەوتتەوھ لە ورووژاندنی ئەو بابەتانەى ھەستی خیزانەکەى برینداردەکاتن ئافەرتەکەش لە خۆى توورە دەکات، بۆیە دوورکەوھە ھەستانی کاریک لەبەرەمبەرى چونکە دەزانى ئەویش رازى ناییت .

۲- بەر ھەلستکار مەبە لە ھەر پیشنیاریک یان رایەک لەلایەن خیزانەکەت دەردەچیت بەبى گفتوگۆ، چونکە ئەمە ئازارى دەدات ھەستی بەرەمبەر نامییت، ھەرودھا کاردەکاتە سەر بەختەوھەرى ھاوسەریتان .

۳- ئافەرت پیاویکی خۆش دەویت سروشتى ئافەرت بە گشتى بزانییت، وەسروشتى ئافەرتەکەشى بە تایبەتى بزانییت، بەتوانای خۆى مامەلەى لەگەڵدا بکات .

۴- پیاویکی خۆش دەویت کەم و کۆریە شاراوھەکانى ئاشکرا نەکات ھەولبەدات لەبیری بباتەوھ .

۵- لە کاروبارەکانت راویژ بە خیزانەکەت بکە، بەتایبەتى لە کاروبارە سووکەکان، دەکریت لەگەڵت بېربکاتەوھو بریاریک دەریکەى وەیارمەتى بدە لەسەر وەرگرتنى بریار، گفتوگۆى لەگەڵدا بکە ئەگەر ھەلەت کرد ھەول مەدە گالته بەرایەکەى بکەیت ئەگەر ریک نەکەوت .

۶- ھیمن و لەسەرخۆبە لە فەرمانەکان و قەدەغەکراوھەکان، فەرمانەکانت بەراورد مەکە لەسەرى بە گەورەى و بەرزى لەگەڵ ئەوھش جیاوازی نێوانتان رۆشنیری یان تەمەن بییت .

۷- شىۋازى نەرم لەگەلدا بەكارپەنە بە جۆرىك ھەست بە مېنەى خۇى بىكات واى دابنى
لە ھاورپىكەىت يان برادەرىكى كارت جىاوازه .

۸- ھەموو پېداۋىستىيەكان لە خەرجكردن و لە كەل وپەلەكانى ناو مال و پېداۋىستىيەكانى
خىزانى بۆ دابىن بىكەن لېيىچىنەۋەى لەگەل دامەكە لە كاتىكدا ھىچت پېشكەش
نەكردوۋە كە يارمەتى بدات لە ئەرەكەكانى ۋەك خەرجى و كەل وپەل و ئامىرى تر، بە
ماناى پىاۋ داۋاى لە ژنەكەى نەكات ۋەك چىشتى بەتام يان شىرىن ۋەكو دراۋسى
يەكەيان يان خىزانى ھاورپىكەى، لە كاتىكدا ئەو ھىچى نىە لە ئامىرى كارەباىى يان
كەل و پەلە گونجاۋەكان بۆ كاركردن، كېشەكان سەرھەلدەدەن سەبارەت بەو ھۆكارانە
بەبى ئەۋەى تاۋانى ئافرەتەكەى بېت .

۹- لە ھەندى كاتدا گالتەى لەگەلدا بىكە ۋەيارى لەگەل دابكە لەگەلدا پېبىكەنە، لەكاتى
ئامادەبوونتدا لەمال تەنھا پشودان و بېدەنگى نەبېت لە پېكەنېن، ۋەگالتەۋگەپ
لەگەل برادەرانى مەكە، لەكاتىكدا لە مال دەبېت چەلەنگ بە ۋەبە غېرەت و برىار
دەربە لە كەس قەبۇل مەكە لە سنورى دەرىچىت، يان بېر لە گالتەجارى بىكاتەۋە ، ئەۋە
زولمىنىكى ئاشكرايە .

۱۰- بەشىك لەكاتەكەت بۆ ئەۋ بە وات لېنەكات كارەكەت كەمتەرخەمت بىكات لە تېكەل
بوونت لەگەلدا ۋاچاكترە بەشىك لە كات تەرخان بىكە بە كاركردن لەگەلدا بۆ ئەۋەى
ھەست بەنرخى خۇى بىكات، باگومان نەبات كە ئەۋ لە پلەى دوۋەمە يان پىاۋەكەى
گرنىكى پېنادات تەنھا لەكاتى بەتالى نەبېت .

۱۱- پېى بلى خۇشم دەۋى بە ۋوشە يان بە كردار يان بە ھىما ۋەھەرۋەھا دەكرىت بە ھىما
بە رىگايەكى ناراستەۋخۇ پېى بلى زۆر پەرۋشم بۆت .

۱۲- لە ھەندىك ھەلۋىستدا دىارى پېشكەش بىكە، ئەگەرچى دىارىيەكەش رەمى بېت .

۱۳- چاۋدىرى توندوتىژى ئافرەتەكەت بىكە لەتەندروستى و دەروونى، بەتايىبەتى لەۋ

کاتانه ی که باری ته ندروستی خراپه یان راریه وه : کاته کانی سووری مانگانه یان کاته کانی بوونی کیشیه که کاره کان بیسه روبهر ده بن، ههولبده بۆ چاره سه رکردنی کیشه کان .

۱۴- زالبه به سه ر هات و هاواره که ی وه ژۆر داواکاری له سه ر مه که، بزانه هه موو مرۆڤیک هات و هاوار ده کات و هه له ی سووکیش ده کات، ههولبده چاو بنوقیتی له و جوړه ناته وایانه .

۱۵- خۆت رزگار که له په شیوی، چونکه په شیوی داده نریت به دوژمنی به خته وه ری و له ناو بردنی، هه ر که سیك له ناو شیواویدا بژییت به خته وه ری نابینی و کیشه زیاد ده کات، عه قل ده شیوییت نایه لیت بیربکاته وه له چاره سه رکردنی کیشه کان .

۱۶- زوو تووړه مه به ، رزگار بوون له توره یی کاریکی قورسه، پیاوی ئاقله ندیش زوو تووړه نابیت وه تووړه بوونیش زانابیت به سه ریدا، چونکه به خته وه ری لی تیکده دات و ژیا نی پرده بیت له ناخۆشی، بۆیه پیاوی به هیز نه وه نیه له سه ر خه لکی هاواربکات به لکو نه و که سه یه خۆی ده گریت له کاتی تووړه بووندا .

۱۷- میڤردیکی نه زان مه به، چونکه کهم زانین به لیها تووی ژیا ن به تاییه تی له ژیا نی سیکیسی نیوان ژن و میڤرد ده بیت هه ی رق لیبوونه وه ی دوولایه نه له نیوانیا ن، هه روه ها ژیا نی هاوسه ریتان به رده وام نابیت و ژن و میڤرد په ناد به نه به رلیک جودا بوونه وه، یان هه ر هیچ نه بیت ژیا نی هاوسه ریا ن به خته وه ر نابیت .

نهیینهك له نهینه کانی به خته وهری هاوسه رگری

به خته وهری هاوسه رگری له مالتیک بارده کات کاتیک تیکه لاوی هه بیته له تیگه یشتندا،
یان هه له کردن له بیروباوه، یان زۆرجار کاتیک پیاوه که نازانیت به خته وهری هاوسه ری له
کوی یه وه چۆن به دهست دیت ؟

نایا پسپۆریه له ناماده کردنی خواردن ؟

یان جوانیه ؟

یان منداڵبوونه ؟

یان شتی دیکه یه ؟

ئه مه نمونه که بۆ ئافره تیکی به خته وه که ژیانیتی درێژی بردۆته سه ر له مالتیک کهوا
به خته وهری و سه رکه وتن تییدا پارێزراوه سه رباری روودانی زۆر له په شه باو بوومه له رزه له گه ل
ئه وه ش توانیویه تی زاله بیت به سه ریا و پارێزگاری ماله که ی بکات له هه موو خراپه یه ک .
کاتیک پرسیارم له و ئافره ته کرد ووتی : - به دهست هینان له سه ر به خته وهری هاوسه رگری
به دهستی ئافره ته، چونکه ئافره ته ده توانیت ماله که بکات به به شیک له به هه شت وه ده شتوانی
بیکات به به شیک له دۆزه خ .

نه لیتی : سامان، چونکه زۆر له ئافره ته ده و له مهنده کان هه نابه ساردن و میرده کانیان
له لایان رایان کردوون، وه نه مندالیش گه لیک له ئافره تان کورو کچیان بووه، له گه ل ئه وه ش
میرده کانیان ریسوایان ده کهن و خوشیان ناویت یان ته لاقیان ده ده ن .

وه زویش هه ن پسپۆرن له چیشته لینان، یه کیک له وانسه به درێژایی روژ چیشته ئاماده
ده کات له گه ل ئه مه ش سکالای خراپی مامه له ی میرده که ی ده کات وه که میش ریزی لی
ده نیته .

ئه ی نهینه که چی یه ؟ چی ده کهیت له کاتی روودانی کیشه وگرفت له گه ل میرده کهت ؟

ئافرىتەكە ۋوتى : كاتىك پىاۋەكەم تورە دەبىت ئاۋاۋ دەبىتتەۋە دەمار گرژ دەبىت، من پەنادەبەمە بەربى دەنگىيەكى تەۋاۋ بە ھەموو رىژىك ، تىكايە بىدەنگ بە لەگەلدا نەكەى لە ئاۋر دانەۋەيدا بە گالته جاريەۋە بتىنى ئەگەر بە چاۋىش بىت .

- بۇچى لە ژورەكە ناچىتە دەرەۋە ؟

ۋوتى: نەكەى.....چونكە ۋا گومان دەبات تۆ لەبەرى رادەكەيت تۆش ناتەۋى گۆيت لىي بى، پىۋىستە بىدەنگ بىت ھەرجى ۋوت ۋابكە تاۋەكو ھىم دەبىتتەۋە پاشان پىي دەلىم: ئايا كۆتايى پى ھات ؟ پاشان دەرەچەم چونكە ئەۋ ماندوۋ بوۋە پىۋىستى بە پشودان ھەيە پاش ئاخافتن ۋ ھاۋاركدن، ۋە لە ژورەكە دەچمە دەرەۋە ئىش ۋكارەكانى ناۋمال ۋ كاروبارى مىندالەكانم تەۋاۋ دەكەم، ئەمىش بە تەنبا دەمىتتەۋە چونكە شەكەت ۋ ماندوۋ بوۋە لەسەر ئەۋ شەرى كەۋا بەرپاى كرد .

چى دەكەيت، ئايا پەنا دەبەيتە بەر شىۋازى قسەنەكدن لەگەلدا بۇ ماۋەى چەند رۆژىك يان ھەفتەيەك ؟

نەخىر، نەكەيت چونكە ئەۋ نەرىتە خراپە چەكىكى دوۋ روۋە، كاتىك دوۋ ھەفتە قسە لەگەل پىاۋەكەت ناكەيت ئەۋە لەسەرەتادا لەسەرى قورس دەبىت، ھەۋل دەدات قسەت لەگەلدا بكات يان لىت نىك بىكەۋىتەۋە، بەلام پاش چەند رۆژىك رادىت لەسەرى، چونكە ئەگەر يەك ھەفتە قسەت لەگەلدا نەكد ئەۋ دوۋ ھەفتە قسەت لەگەلدا ناكات، پىۋىستە لەسەرت بگەرىتتەۋە لاي چونكە تۆ ئەۋ ھەۋايەى ھەلى دەمژىت، ۋە ئەۋ ئاۋەى كە دەخۋاتەۋە، دەست بەردارى نايت بى بە ھەۋايەكى نەرم، نەكەى بىتەبايەكى توند .

- كەۋاتە پاشان چى دەكەيت ؟

پاش دوۋ كاتژمىر يان زياتر پەرداخىك شەربەت يان فنجانىك قاۋەى بۇ دادەنىم، ۋە پىي دەلىم: - فەرموۋ بىخۆرەۋە، چونكە ئەۋ پىۋىستى پىيەتى، ۋە بەشىۋەيەكى ئاسايى تەۋاۋى دەكەم .

وه سوورده بیټ له سهر پرسیار کردم : ئایا تو تووره بویت ؟
ده لیم : نه خیر، سه بارهت به قسه ره قه کانی داوای لی بووردن ده کات و گوی له قسه ی جوان
راده گریټ .

— ئایا باوهر به لی بووردن و قسه خوشه کانی ده کهیت ؟
به لئ . . . . . چونکه من باوهر به خۆم ده کهم و ههست به کهم و کووری ناکهم .
— ئایا له منت دهوی باوهر به قسه کهی بهیانی که نهو تووره یه وه درۆ کردنه کهی که نهو
هینمه ؟

— پیاوهر که پئی ده لیت : به که رامه تی تو ؟
— ئافره ته که ده لیت : کامه که رامهت ؟
— که رامه تی تو، ئایا باوهر به هیچ وشه یه کی بریندار ناکهیت له مرۆقیکی تووره،
باوهر به قسه کهی بهیانی کاتیك هیمن ده بیټ ،
یه کسه ر لئی ده بوورم : چونکه من هه موو جنیوه کانم له بیر چوو، درکم کرد به گرنگی
گویی گرتن له قسه ی سوود به خش .

— وه به کورتی، نهوانه ی پیشتر رویدا ده کریټ بلیم نهیانی به خته وه ری هاوسه رگیری نه
قلی ئافره ته وه به ستنه وه ی نهو به خته وه ریه ش زمانه که یه تی، به لام نهیانی ماندوو بوون و
هیلاکی نهو یه له بۆسه دابیت وه له روانگه بوه ستیت بۆ هه له کان، یان چوونی تووره یی بۆ
ناو ده روون یان وه سوه سه کانی شهیتان که جیاوازی سووک گه وره ده کات، ماله که ده گۆریټ بۆ
بازنه یه کی مملانیټی و کوټایی یه کهی جیا بوونه وه ده بیټ .

ئەرگەكانى ئافرەت لى چاندنى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرىدا

بۆلگەن ۋە مىردىك رۆللىكى بىرەتتى ھەيە لى چاندنى تۆۋى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، زۆر لى تويۇنەۋە راۋ پىشنىارەكان دا ھاتوۋە بۆلگەن ھەريەكە لى ۋە مىرد لى دروست كىرى مالىك لى خۆشەۋىستى ۋە شادى دا بۇت .

ۋە دىكتور (جۆن جەرايى) ھىماي كىردۈۋە بۆلگەن ھەلۋىست كە ئافرەت دەتوانىت بۆلگەن زىياتر نىك بوۋنەۋە لى ھاۋسەرگەكى بەرھەم بېيىت :

۱- ھەلەيەكى نەجامدا، ھىچ نامۆزگارىيەكى بۆلگەن پىشكەش نەكرد، ۋە پىي نەۋوت: ئەي پىم نەۋوتى ؟

۲- ھىۋاي نەما لى جى بەجى كىرى كە بەتەما بوۋ بە دەستى بېيى، ۋە سەرزەشتى نەكرد .

۳- لى بىرى چوۋ ئەۋ شەي داۋات كىردۈۋە بۆلگەن ئامادە بىكات، ئافرەتەكە ۋوتى : خىراپ نىيە، بە يارمەتتە بىيىنى ئامادە بىكە، ئەمە قەدەرى خاۋيە ئەۋەي بىيەتتە دىكات .

۴- ئەگەر بىرىندارت كىرد بەبى مەبەست، ۋە ھۆكارى بىرىندارەكەي تىگەشت، داۋاي لىبۇردن دەكات، ۋە خۆشەۋىستى پى دەبەخشىت كە پىۋىستىتى ، ۋە چاكتىن شىۋاز خۆشى دەۋىت .

۵- داۋاي يارمەتتە لى مىردەكەت كىرد بەلەم بەرپەرچى داۋەۋە لىبەر ھەندىك كارى تايىبەتتى، تۆ بەرامبەرى مەۋەستەۋە لىسەر ھەمۇ شىتتىكى گەرەۋ بچوۋ .

۶- ئەگەر داۋاي پۆزىشى كىرد لى ھەلەيەك، پۆزىشەكەي قەبۇل بىكە بە خۆشەۋىستى ۋە لىبۇردن .

۷- كاتىك داۋاي يارمەتتى لىكرد رازى بوۋ ئەۋە بە روۋىەكى خۆش دەمىنەۋە .

۸- كاتىك پاش شەپكەردن لىگەلدا ئاشت بوۋەۋە، ۋە ھەندىك خىزمەتتى بچوۋكى پىشكەش دەكات، خىزمەتەكە قەبۇل بىكە رىزى بىگەرە خۆت سوۋك مەكە .

- ۹- به خته وه ریه که ی دهرده خات به گهرانه وه ی پیاوه که ی بۆ ماله وه، به که م و کوری یان کیشه کانی له گه لیدا ده ست پی مه که .
- ۱۰- نا ئومید بوو له چیشته خانه یان شوینی دانیشتن که وا ئافره ته که ی برد بۆ ئه وی، وا دهرده که ویت که رازی نیه به روو خۆشی و به زهرده خه نه .
- ۱۱- هیما بکه به هه ست و هۆشی به ریگایه کی نه رم و نیان، به بی گله یی یان به ربه رچدانه وه یان نا ئومید بوون

ئه رکه کانی پیاو له چاندنی به خته وه ری هاوسه رگیریدا

به خته وه ری نا کریت ته نها بۆ که سیك پی ت پی ت، هه روه ها نا کریت به خته وه ری هاوسه ری بی ت مه گه ر هاوکاری هه ردوولا پی ت له سه رچاندن و چاودی ری، له و ری ره ودا هه ندیک نامۆزگاری هه یه ده کریت پیاو له سه ر مه به ستی خۆشه ویستی له لایه ن هاویه شه که ی زۆری ده ست که ویت .

هه روه ها دکتۆر (جۆن) کۆمه لیک بیرکردنه وه و پێشنیار ده کات بۆ پیاوه که وه ک نه مه ی خواره وه : -

- ۱- کاتی گه رانه وه ت بۆ مال، یه که مجار ته نها به دوای نه ودا بگه ری پێش هه موو شتیك
- ۲- به ووردی له خیزانه که ت به رسه چۆنی به سه ر بردووه، نه مه نیشانه یه بۆ زانینت به و پلانه ی رۆژه که ی تی دا به سه ر بردووه (چی له تۆ روویداوه له م رۆژه دا؟ ئایا چی تازه ت له به ر ده ستدایه ؟) .
- ۳- له سه ر ده قه کان مه شق بکه وه په رسیاره کانیش له کاتی خۆی ئاراسته ی بکه .
- ۴- به ره نگاری ئاره زووه کانی خۆت بکه له چاره سه رکردنی کیشه کانی، جیا له وه ش هاوسۆز به له گه لیدا .
- ۵- خیزانه که ت ماچ بکه له کاتی ده رجوونیشته خواحافیزی لی بکه .

- ۶- رۆژى چوار جار دەستى لە مىلى بىكەو لە باۋەشى بىگرە .
- ۷- سوپاسى بىكە كاتىك كارىكت بۇ جى بەجى دەكات .
- ۸- كاتىك خواردنت بۇ دادەنىت ستايشى لىنانه كەى بىكە .
- ۹- جار جارسەرسوپمانى خۆت بۇ روخسارى دەربىرە .
- ۱۰- ھەر ھىچ نەبىت رۆژى دوو جار پىيى بلى : خۆشم دەۋىي .
- ۱۱- كەل ۋەلەكانت لە شوپىنىكى دروست دابنى، چاۋەرى مەكە ئەو بەو كارە ھەلسى، يان سەرزەنشتى بىكەى لە كەمتەرخەمىيە كەى، بەلام دەكرىت بەبىرى بەينىتەۋە .
- ۱۲- ئەگەر رۆژىك ماندوو بىت يان سەرقال بىت و داۋاى يارمەتت لىبكا پىۋىستە لە جياتى ئەو ھەندىك ئىش و كار بىكەيت، ۋەك: ئامادە كەردنى مىندالەكان بۇ قوتابخانە، يان رىكخستىنى ژوورى نوست يان ئامادە كەردنى خواردنى ئىۋارە .
- ۱۳- پىكەۋە دەرىچىن بۇ شوپىنى باخچەو ھەۋانەۋە، ئەگەر بۇ كاتىكى كەمىش بىت بەبى مىندال بىردن .
- ۱۴- لەسەر كار پەيۋەندى پىۋەبىكەو لە ھەۋالى پىرسە، يان بەشدارى لە گەلدا بىكە لە كارىك، يان پىيى بلى من تۆم خۆش دەۋىت .
- ۱۵- بىست خولەك بىبەخشە لەسەر سەرنىجدان بى ئەۋەى بەپەلە بىت لە فەرمانت، يان خۆت بە كارىك خەرىك بىكەيت ۋەك خۆپىندەۋەى رۆژنامە .
- ۱۶- كاتىك قسەت لە گەلدا دەكات رۆژنامە كە لە دەستت بىگرە، يان تەلە فزىۋنەكە داىخە تەۋاۋ سەرنىجى بۇ راگرەو تەماشاي بىكە .
- ۱۷- ھەندى جار دەستى لىبەدە كاتىك قسەى لە گەلدا دەكەيت .
- ۱۸- پىش ئەۋەى دەرىچىت پىرسىارى لىبىكە لەۋەى ئارەزوۋى ھەيە لە گەل خۆت ئامادەى بىكەيت ۋە ئامادە كەردنەكە لە بىرنەكەيت .
- ۱۹- ئەگەر دۋاكەۋىتت پەيۋەندى پىۋەبىكەو ھۆكارى دۋاكەۋىتنەكەتى بدەرى .

۲۰- کاتیك سه فهر ده كهیت بۆ ده ره وهی شار، په یوه ندی پتوه بکه کهوا به سه لامه تی گه یشتی به شوینی مه به ست، وه ژماره ی ته له فۆنی خۆتی بۆ به جیبه یله تاوه کو په یوه ندیت پتوه بکات .

۲۱- کاتیك سه فهر ده كهیت هه وائی بده ری چەند ده خایه نیت .

۲۲- پیلانی ده رچوونت له گه لیدا پیتش چەند رۆژیک دابریژه، نهك چاوه ری بکهیت تاوه کو رۆژی پشوو نینجا پیی بلی ی چی بکهین .

۲۳- پیدهنگ به له کاتی دواکه وتنی خیزانه کهت کاتیك نامادهن بۆ ده رچوون، یان گۆرینی جل و بهرگه کان زیاتر له جاریك .

۲۴- هاوسۆز به له هه ست ونهستی کاتیك هه ست به دلتهنگی ده کات .

۲۵- لیستیکی ژماره بنوسه له وشتانه ی که دهیه ویت دابینی بکهیت له چیشته خانه دابنی، کاتیك کاریکی به تال له بهرده ست دابو، شته گرنگه کان دابین بکهو مه هیله زۆر دوابکه ویت .

۲۶- جار جار دیاریه کی بچوکی بۆ بهینه وه وهك : چهپکه گۆلیك یان پا که تیك چو کلیت، یان هه ر شتیکی ساده که تهو سات نه بوو بیکریت .

۲۷- کاتیك نه خوش ده که ویت پرسیاری نه خوشیه که ی لیبکهو وه کاتی ده رمانه کانی بیر بهینه وه .

۲۸- بۆنه تایبه تیه کانت له بیریت، وهك : جه ژنی هاوسه رگری و جه ژنی له دایک بوون، له لای خۆت بنوسه تا کو له بیرنه کهیت .

۲۹- وازی لیپینه بابزانیت ده ته ویت ده ریجیت یان بجه ویت .

۳۰- پیکه وه ناماده بن بۆ خهوتن، له هه مان کاتیش برۆنه سه ر سیسه مه که .

۳۱- کاتیك داوای یارمه تیت لیده کات، به بوون و به نه بوون وه لامی بده ره وه بی ته وه ی سه رکۆنه ی بکهیت یان هه ستبکات تهو هه له یه، چونکه تهو داوای یارمه تی لی کردووی .

- ۳۲- ئەگەر ھەستىت برىندار كرد، ھەندىك سۆزى بدەرى، پىيى بلى (ببوره چونكە من تۆم برىندار كرد) دوايى بىدەنگ بە ۋازى لىبىنە ھەست بە تىگەيشتنەكەت دەكات .
- ۳۳- كاتىك ھەست دەكەيت ھەزەت لىيە لە ھەندىك كات دووركەويتەۋە، لىيىگەرى با دلنىايىت كە تۆ دەگەرىتەۋە، يان پىيىستىت بە ھەندىك كات ھەيە بۇ بىر كەرنەۋە .
- ۳۴- كاتىك ھىمەن دەبىتەۋە دەگەرىتەۋە، بەرىزەۋە قسەبكە لە ۋەي بىزارى كردوۋى، بەبى سەرزەنشت كردن، ئەمەش دەبىتە ھۆي ئەۋەي ھەردەم پەشىۋە نەبىت .

تەنھا بۇ ئافرەتان : چۈن خۇشەويستى و دلى پياۋەكەت بەند دەكەيت؟

زۆر ئافرەت ھەلۋەدەن دەست بەسەر دلى پياۋەكەنى دابگرن بە رىگاكانى باش يان بە شىۋازدەكانى بى سود، بىكەيەكى باش و شىۋازىكى ھەلە، ھىچ چىرۆكىكى راستەقىنە نىيە نىشانە بكات بۇ ئەۋ ھەلۋىستە كەۋا زۆر لە ئافرەتان دووبارەي دەكەنەۋە .

بەتايىبەتى لە شوپنە فۆلكلورىيەكان و گوندەكان ، لە گوندىك ئافرەتلىك ھاتە لاي زانايەك ئافرەتەكە ئەۋەي بە جادووگەر دادەنا، داۋاي لى كرد كاريكى جادوۋى بۇ بكات ھەرچەندە مىردەكەشى زۆرى خۇش دەۋىت خۇشەويستىيەك كە ھىچ ئافرەتلىك ئەۋەندە خۇش نەويستراۋە .

لەبەر ئەۋەي زاناۋ شارەزا بوۋ لەۋ بوارەدا بە ئافرەتەكەي ووت: تۆ داۋاي شتىك دەكەيت كە ئەۋە سانا نىيە، داۋاي شتىكى زۆر گەرەت كردوۋە .

زاناكە ووتى: نيا تۆ ئامادەيت خەرجى ئەم كارە بدەيت ؟

ئافرەتەكە ووتى: بەلى

پىيى ووت: ئەم كارە تەۋاۋ نايىت مەگەر موۋىيەك لە مىلى شىر ئامادەبەكەيت .

ووتى : شىر ؟

ووتى: بەلى .

ئافره ته که ووتی : جا چۆن ده توانم ئەمه بکه، شیر ئاژه ئێکی درنده یه و دلنیانیم له کوشتنم ؟ ئایا ریگایه کی دیکه ی ئاسانتر یان زیاتر ئاسایش نیه ؟

زاناکه ووتی : ناکریت ئەمهت بۆ ته وای بیت که ناتەوێت خو شه ویستی پیاوه کهت ته نها به مه یان رازی بکهیت، ئەگەر بیرت کرده وه ریگایه کی دیکه ی گونجاو هه یه بۆ به ده ست هینانی ناما نجه کهت .

ئافره ته که رویشت له خه یالێکی توند دابوو بیر ی ده کرده وه له چۆنیه تی به ده ست هینانی مووه داوا کرا وه که .

راویژی به که سینک کرد که بروای پێی هه بوو پێی ووت: شیر په لامار نادات ته نها ئەگەر برسی بیت، وه پێویسته تیری بکهیت تا وه کو له شه ری دلنیا بیت .

نامۆزگاریه کی وه رگرت و رویشت بۆ دارستانێکی نزیک، ده ستی پیکرد به فریدانی پارچه گوشت بۆ شیر که وه دوور ده که وته وه، به رده وای بوو له فریدانی گوشت و شیریش هۆگری بوو . له هه موو جارێک تۆزێک له شیر که نزیک ده که وته وه تا وای لی هات شیر له پشتی پالی ده دا وه گومان ی له وه دانه بوو که خو شی ده ویت، ده ستی به سه ری شیر که داده هیناو وه ده ستی له پرچی وه رده داو ده ستی له ملی کرد .

به لام شیر که له و چیژ وه رگرتن و هتور بوونه وه یه دا دلگران نه بوو ئەگەر ئافره ته که موویه ک له ملی شیر که ببات به هیواشی .

کاتی که موویه کی شیر که ده ست کهوت و په له ی کرد بۆ لای زاناکه که وای دانابوو جادوو گه ره مووه که ی دایی و خو شی ده روونی پر کرد بوو، که نه و ده ست ده گری به سه ر دل ی می رده که ی تاهه تایه .

کاتی که زاناکه مووه که ی بی نی لێی پر سی : چیت کرد تا کو توانیت ئەم مووه ده ده ست که وێ ؟

پیلانی که و ی کردنی شیر که ی بۆ باس کرد، کورتی کرده وه له زانی نی چوونه ناو دل ی

شېئىرەكە يەكەن مەيدان پاشان بەردەۋام بىۋەتارامى گىرت لەسەر ئەمە تاۋەكۈ گەشەتە
لېكەندەۋەي بەرھەمەكە :

ھەروەھا زاناکە لېي پىرسى : ئەي ھەۋار.....مېردەكەت زىاتىر دېندە تىرىيە لە شېئىر،
چېت لەگەل شېئىرەكە كىرد ئاۋاش لەگەل مېردەكەت بىكە دەيكەيتە مۇلكى خۇت، زانیت چۈن
دەچىتە ناۋ دلى، بىرسىيە تىرىكە كارى لى دەكەيت .

ئەم باسە تەنھا لەسەر ۋەن جىگىرنىيەت بەلگەلە ۋەنەيە لەسەر پىۋايش دەتۋانى
كارىگەرى ھەيىت لەسەر دلى خىزانى خۇي بە گەران بە دۋاي لايەنەكانى كەۋا خۇشى دەۋىت،
ۋەئەۋ شىۋازانەي كە چاكتىر، ۋە ھىما بىكەت بۆ ھەست و سۆزى، ئەمەش دەيىتە بەختەۋەرى
ھەۋسەرگىرى، پەيۋەندىيەكى ھەۋبەش، يان بىنەيەك پىۋىستى بە ھەۋكارى و پەيۋەندى و
يەكەتگىر تەن ھەيە تاۋەكۈ بىتۋانىت بەرگىرى رەشەباكانى ۋەن بىكەت.

ئىستە .....

باسى سى لە تايىبە تەندىيە پۈزەتەيەكانى ھەۋبەشى ۋەن بىكە :

۱- .....

۲- .....

۳- .....

كاتىك كىشەيەك لە نىۋانتان رۈۋەدات ئەۋ پۈزە تەشانە بىر خۇت بەيىنەۋە پىش ئەۋەي
ئەنجامەكانى كىشەۋ گىرت بەسەرتا زالىيەت .

قۇناغى دۈۋەم :

باسى سى لە تايىبە تەندىيە نىگەتەيەكان لە دەۋۋىنى خۇت بىكە ۋە كارىگەرى ھەيىت
لەسەر پەيۋەندى خىزانى .

۱- .....

۲- .....

۳- .....

ئىستا پىلاننىكى قۇناغى دابنى بۇ رزگار بوونت لەو تايىبە قەندىانە :

تايىبە قەندى نىگە تىش	ھۇكارە بىە كارھىنرا وەكان لە چارە سەر كىردنى	ئە و كاتەى كە پىئوستى تى	ئە نجامەكان

بىە كورتى

ئە وەى دەگە رىت بىە دواى بىەختە وەرى خىزانى پىئوستە لە دەروونى خۇى بىە دەستى بىەنى
بىە ژمارە بىەك تايىبە قەندى لە وانە : بوونى دىئوسۇزى : پىداگىرى لەسەر گۆرىنى شىوازى ژيان
بىە ھەندىك ھەلئوستى رۇمانسى زىاد لە وەش بىە جوان كىردنى ھەندىك تايىبە قەندى ئەرىنى
كەوا خۇشەوئىستى نىوان ژن و مىرد بىەردە وام دەكات .

ھەروەھا ژيانى ھاسەرگىرى مەلماننى ناكۆكى نىە بۇ سەلماندىن لە بىەھىزىرىيان بىە لىكو
برىتىە لە پەيۋەندى گونجان لەگەل يەكتر پىئوستە بۇ يەكتر لە ھەندىك تايىبە قەندى خۇشەن تاوەكو
رەزابوونى لايەنى دىكەى لەسەر بىت .

لىرەدا دەگەينە بىەختە وەرى ھاسەرگىرى لەگەل زانىنى ھەموو ژن و مىردىك ئەركەكانى
بىەرامبەر ئەوى دىكە، ھەروەھا دەستكە وئىنى زۇر لە چالاكى و خەسلەتەكان كەوا يارمەتىدەدات
لەسەر ئەنجام گەياندىنى بىەختە وەرى بۇ لايەنەكەى دىكە، دەبىت ھەرىكەيان فىزىن چۇن دەست
بىەسەر دلى ئەوئىردا دەگرى، ئىنجا خۇشەوئىستى دىتەدى، وەدلىنەواىى گىشتگىر دەبىت بۇ
بىەختە وەرى مال، بىەلكو بۇ كۆمەلگاش .

خۆت تاقیبکه ره وه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به ندن پێویسته هه لسی جیبه جییان بکه یت له سه ر خۆت ئه گه ر رێککه وتی له سه ری به ته واوی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، ئه گه ر پاپا بوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، وه ئه گه ر رێکنه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ .

ژ	به ش	به لێ	هه ندی جار	نه خێر
۱	ئایا ئاماژه کهت ده زانیته له ژیا نی هاو سه ریت؟			
۲	ئایا سوور ده بیت له سه ر گه شه پیدانی خۆت له رۆشن بیری هاو سه ری ؟			
۳	ئایا رێژ له هاو به شی ژیا نت ده گ ریت ؟			
۴	ئایا مافه کانی خۆت ده زانی به ره و رووی هاو به شی ژیا نت ؟			
۵	ئایا کۆسپ وته گه ره کانی به خته وه ری هاو سه رگیری ده زانی ؟			
۶	ئایا هاو کاری ژیا نت یار مه تیت ده دا له سه ر جی به جی کردنی ئه رکه کانی ؟			
۷	ئایا ئارام ده گ ریت له سه ر هه له کانی هاو به شی ژیا نت؟			
۸	ئایا پید اگیری ده که یت له سه ر زیاد کردنی خۆ شه ویستی و نزیک بوونه وه له نیا و ئانتاندا ؟			
۹	ئایا هه ست به رازی بوون ده که یت له ژیا نی هاو سه ریت ؟			
۱۰	ئایا پید اگیری له سه ر به ده ست هی نا نی به خته وه ری ده که یت بۆ هاو به شی ژیا نت ؟			

ھەلسەنگاندن

ئەگەر ۋەلامەكەت بە (بەلى) بوو ئەۋا دوو پلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بە ۋەلامى (ھەندى جار) بوو ئەۋا يەك پلە بەدەست دەھىنىت ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بە ۋەلامى (نەخىر) بوو ئەۋا ھىچ بەدەست ناھىنىت .

دەكرىت خۆت ھەلسەنگىنىت ۋەك ئەمەى خوارەۋە :

پلە	دۇخەكە
لە ۴ — ۵ پلە	تۆ نازانىت ماناى ژىيانى ھاۋسەرگىرى، ۋەلەگەل تەكنىكىاتەكانى ناڭىت .
لە ۵ — ۱۰ پلە	تۆ لەسەر يەكەم رىڭگاي ژىيانى ھاۋسەرگىرى سەرکەۋتوۋىي، پىۋىستىت بە زانىارى زياترە .
لە ۱۱ — ۱۵ پلە	تۆ لەسەر رىڭگا دەرۋىت، لەگەل ئەۋەش كۆسپ ۋەگەرە ھەيە بە پىڭەشىتنى بەختىارى ھاۋسەرگىرى .
لە ۱۶ — ۲۰ پلە	تۆ شايستەى ئەۋەت ھەنگاۋ بنىيت لەسەر رىڭگاي بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، ۋە پىۋىستە بەردەۋام بىست، ۋە بىگوازىتەۋە بۆ ھەنگاۋى داھاتوۋ .

بهشی حه و ته م

زالبوون به سه ر کیشه کانی ژيانی هاوسه رگيری

- ريخوش کردن
- بنچينه کانی شيکردنه وهی کیشه کانی خيزان .
- زالبوون به سه ر قايرؤسه کانی ژيانی هاوسه ری .
- تووره بوون دوژمنی به خته وهی هاوسه رگيری و کوشنده يه .
- کیشه ی ده ست به سه ر داگرتنی يه کيک له ژن وميړد بو رای نه ويتر .
- کیشه ی زوربلی نه گونجاو له يه کيک له ژن وميړد .
- کیشه ی خوبه ده سته وه نه دان له لايه ن نافرته وه .
- ره خنه ی به رده وام .
- شيوازی ورووژانندن له يه کيک له ژن وميړد .
- سووک ته ماشا کردن بو هاوبه شی ژيان .
- تينه گه يشتن به مافه کانی هاوبه ش له نيوان ژن وميړد .
- شاردنه وهی نه ينيه کان .
- ده ستختن له کاروباری تاييه تی .
- بيژاری و روتيني له ژيانی هاوسه رگيری .
- هه ستر کردن به نانوميدي له نيوان ژن وميړد .
- داهات و جياوازی له سه رف کردندا .
- کیشه ی نه نته رنيت و هوکاره کانی راگه يانندن .
- به کورتی .
- خوت تاقيبکه ره وه .

رېخۇش كىردن

لە گەل سۈرۈپون لەسەر بەد يەيتننى بەختە وەربوونى ھەندىك كۆسپ ھەيە
كەسەكە قەدەغە دەكات لە بەد يەيتننى ئەو بەختە وەربوونى لەسەر باشتىن شىۋە .
ھەروەھا ئەم كارە پىۋىستى بە دەستپىشكەرى ھەيە لە ھەموو مەۋقەكى ئاقلمەند بۇ
وەستان لەسەر ئەم كۆسپانە، وەزائىبون بەسەرىدا بە ھەموو ھۆكارو رېگايەك:
نەزانىن بە زۆرى لە نەرتىيەكانە كەوا كارەكاتە سەر ژيانى ھەسەرگىرى، يان
دوورخستىنەۋەى ژن و مىرد بۇ بەختە وەربوونى ھەسەرگىرى، بۇيە ژن و مىرد پىۋىستە چاكتىن
رېگا بزەنن لە رووبەروو بوونەۋەى كىشەكان پىش روودانى.

بىچىنەيەكانى شىكار كىردنى كىشەكانى ھەسەرگىرى

پىش ئەۋەى بىكەيتە ناو كىشەكانى ھەسەرگىرى جارىكى تر بە بىرت دەھىنەۋە كە
خۇپاراستن باشتە لە چارەسەر كىردن، ئەگەر كىشە بە كىردار روويدا بزەنە كە مامەلە كىردن
لە كىشەكان پىۋىستى بە مەشق و پىپۇرى ھەيە تاۋەكو كىشەكان بەبى گىروگرفت وزيان
چارەسەرىكىن .

ئەمەى خوارەۋە گىرگىرتىن بىچىنەيەكانن بۇ چارەسەر كىردنى كىشەكانى خىزان :-

۱- گەۋرە نە كىردنى كىشەكان

ھەندىك شىت و شەيدان و مەترسى دەخەنەۋە لە گەۋرە كىردنى كىشەكان، كاتىك
كىشەيەك روودەدات لەناو خىزان ئەوان گەۋرەى دەكەن، وە دەگۆرىت بۇ ئارىشەيەكى گەۋرە
لە ژيانىندا، ناتوان ھەرسى بىكەن لە گەل نىك و دوور قسەدەكەن، ئىش و كاريان دەبىتە ئەم
كارە، تەنھا ئەو رېگايە لە مامەلە كىردن لە كىشەكان ھەلوپىستەكان ئالۆزتر دەكات، وەك

ئەۋە وايە بەنزىن بە ناگردا بکات .

ئېمە دەبىت زياتر ژيرو يەكتر گرېن لە کاتى روودانى تەنگژەكان، پىۋىست ناکات گەورەى بکەين، ۋە ھېچ ھېكمەتېشى تېدانىيە بە نەزانى كەمتەرخەمى بکەين، چونكە ئەۋەش دەبىتسە ھۆى كەلەكە بوونى دۆخەكە لە پەيوەندىيە كانى خىزانى .

۲-بەكارھېنانى ھۆيەكانى گىفتوگۆ لە چارەسەرکردنى كېشەكان

تېگەيشتن لە نيوان ژن و مىرد ئالۆزترين كېشە دەتوئىتسەۋە، ۋە بەكارھېنانى ئەقلى سارد زامن كردنە بە كوژاندنەۋەى خراپترين جىاۋازىيەكان، ۋە ھەموو مەۋقېكى راست گىفتوگۆيەكى چاك بەكاردەھىنى، ۋە شىۋازى ھېمناۋە ھاۋارکردن و جنىۋدان و دەمارگىرى و ووروزاندن كەم دەكاتەۋە .

۳-دىارى كردنى كاتى گىفتوگۆ

بە دلىيايىيەۋە ھەموو كاتىك ناكىت گونجاۋ بىت بۇ گىفتوگۆ كردن و تېگەيشتن لە چارەسەرکردنى كېشە، ۋە ھەموو شىۋىنىكىش ئامادە نىيە بۇ گۆرىنەۋەى بىرو رايەكان وكردنەۋەى كېشەكان، بەلكو پىۋىستە لەسەر ژن و مىرد كات و شىۋىنىكى گونجاۋ ھەلبىژىرن . ھېچ گونجاۋ نىيە ژن داۋاي كردنەۋەى گىفتوگۆ بکات لە كېشە پاش ھاتنەۋەى مىردەكەى راستەۋخۇ لە ئىش و كار، كاتىك پىۋىستى بە پشودان ھەيە، ۋە ھېچ ھېكمەتى تېدانىيە لەكاتى خەۋتن گىفتوگۆى لەگەل دابكەى يان لە كاتى روودانى كارەساتىك لە يەككىيان دا، بەلكو پىۋىستە ژن و مىرد تەگبىر بکەن بۇ دانانى رى و شىۋىنىكى گونجاۋو ھېمەن لە جىگايەك دورور لە مندالان، ترسان لەۋەى لە كۆنترۆل دەرېچىت .

۴- نەرمى ۋە سىنگ فراۋانى

ھەردەم لە بېرمان بېت كە گفتوگۇ ۋە تېگە يىشتن تەۋاۋ دەبىت لە نىۋان ژىن ۋە مىرد روۋە دوو ھاۋبەشى گىيانى بە گىيانى، نەك لە نىۋان دوو دوژمن، ۋە دەزگاي خىزانى داۋا لە ژىن ۋە مىرد دەكات زىاتر دەست بە دلنەرمى بىكەن، بۇ يەكتەر لە مافى يەكتەر خۇشېن ، ۋە گويىرايەلى خوداي مەزن ۋە دلۇقان بىكەن .

۵- تېگە يىشتىنى پىداۋىستىيەكانى لايەنى دېكە

خۇبەرسىتى زۇرجاران كەسەكان پالپىۋە دەنېت بۇ تاۋانباركردنى خەلكى تر، ۋە خۇ تەرىك كردن لە بەرپرسىيارەتى، بەلام حىكمەت لەۋەدايە لايەنى تر بە ويژدان بېت. خۇشى تاۋانبار بىكات، جگە لە بېتتاۋان كردن ۋە پاكايەتى خۇى، ۋە خۇى لە شويىنكى تر دابنېت چونكە كېشەى خىزان زۇرجار ھۆيەكەى تاك لايەنە، بەلكو ھەموو بەشداردەبن ھەرچەندە لە بنەمالەۋ خانەۋادەى جياۋاز بن، تاۋەكو نەروخېن لە دانانى سنورىك بۇ كېشەكە لە يەكەم كاردا ۋە پىۋىستە خۇمان دوورە پەريز نەكەين لە كېشەكەۋ لۇمەى لايەنېك نەكەين ۋە گۆرەپانى خۇشان بېتتاۋان بىكەين، بەلكو پىۋىستە بە تازايانە ۋە ژىرانە مامەلە لەگەل خۇمان بىكەين ۋە چارەسەرى بنەرەتى بۇ بدۇزىنەۋە .

۶- بىرياردان بە گەرانەۋە بۇياسا

ھەندى كەس تەنھا سەركەۋتن بۇ خۇيان دادەنېن پىشت بەستىن بەۋەى كە لەكۆمەلگا دا ۋاباۋە لە راھىنان ۋە داب ونەرەيت بە حوكمى كاريگەرى مىراتەكانى كۆمەلايەتى كەۋا مافى ئافرەت رادەمالى: ژنى فلانەكەس لە ھىچ شىتېك ياخى نايېت، چونكە ئەۋ گەۋرەيە، ۋە ژنەكەشى ھىچ شىتېك بەرامبەرى نالېت بۇچى تۆۋەكو ئەۋ نايېت ؟ ۋە كېشەكانىش كۆتايى پىدېت، بەلام بىرياردان بە حوكم ۋە داب ونەرەيتە كۆمەلايە تىە زۇردارەكان ۋە پاشكەۋتوۋەكان كېشەى سەردەمى ۋە وشىياري ئافرەت چارەسەرناكەن بە ماف ۋە پىگەيشتىيان .

۷- له خواترسان

له سه مرۆڤ پێویسته لهو حاله تانه دا له خودا بترسی، به ییری بێتهوه که رۆژیک دادی خودای گهوره لێپرسینهوهی له گه لدا دهکات، نهو رزگاری نابیت له سزای خودا، نه گهر نهو به درۆده له سه سه رکه وتنی به سه ره هاویه شه که ی هیئا نهوا که س ناتوانییت له رۆژی لێپرسینهوه سه رکه وتن به دهست بهیینی تهنها نهو که سه ی خودای گهوره بۆی دهنوسی و پشتیوانی ده بییت له ژیا نی دنیادا، وه چاکه شی ده داته وه له رۆژی دوا یی .

خودای گهوره ده فهرموی ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِّنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ البقرة: ۲۳۱، واته: (مه یانه یلنه وه به نیشو نازاره وه بۆ نه وهی ده ست درێژی و سته میان لیبکه ن، هه رکه س نه وه بکات نهوا سته می له خو ی کردو وه، نه که ن ئایه ت و رینمووییه کانی خوا به گالته بگرن، یادی نازو نیعمه تی خوا بکه نه وه له سه رتان، ههروه ها یادی نهو شتانه بکه نه وه که له قورئاندا بۆتان رهوانه کراوه که پره له دانایی، له کاتی کدا نامۆزگاریتان دهکات بهوانه وههول بدن خواناس و ئایین پهروه رین و چاکبزانن که: به راستی، خوا به هه موو شتی که زانایه

۸- راویژگاری نیشانه ی حکمه ته :-

ناکریت هیچ که سیک داوا بکات کهوا ده توانی گرنگی به هه موو شتی که بدات، وه نهو به توانایه له سه ره چاره سه رکردنی گشت کیشه کان زۆر جار ان مرۆڤ به نه زانی نه چیتته ناو کاره کانن وه هه ندیک وا لیک ده ده نه وه له که می شاره زاییه له مامه له کردن له گه ل کیشه کان .

له گه ل هه موو نه مانه دا واچاکه ژن و میرد په نابیه نه بهر سوود وه رگرتن له راویژکردن به خرمان و پسپۆر لهو بواره دا، یان خاوه ن شاره زا نهوانه ی ده ست پاکن، وه پێویسته قه ده بکریت

لە فراۋان بوونى كېشەكە و دەستخستنه ناو كېشەكە لەلايەن ھەر كەسك.

زالبوون بەسەر قايرۆسەكانى ژيانى ھاسەرگىرى

لە ژيانى ھاسەرىدا ژمارەيەك قايرۆس ھەيە، داۋا دەكرىت لە ژن و مېرد سوورين لەسەر بە كارھينانى بەرنامەى دژە قايرۆس بە بەردەوامى لەگەل پېداگىرى لەسەر نويبوونەۋەى و بە كارھينانى ھۆكارى نوي لە چارەسەر كىردنى ئەگەر بينرا، ئەمەى خوارەۋە گىرنگىرىن قايرۆسەكانى ژيانى خىزانە، وەچۆن دەيىت خۆت بپارىزى و چارەسەرى بگەى :-

قايرۆسى يەكەم: پەرۋشى

پەرۋشى لە ھەست جولۋەكانە كەۋا لە نيوان ژن و مېرد روودەدات، ھەندى جار وەكو سوتەمەنى بۇ خۆشەيىستى بە سودە، بەلام لە زۆرەى جارەن دەيىتە بۆمبايەكى تەۋقېت كراۋلە دروست كىردنى بە ختيارى خىزان، بەماناى لە وانەيە ژيان لە داھاتوۋد ابگوريت بۆ دۆزەخ .

ھۆيەكانى پەرۋشى :-

- ۱- ئارەزوۋى دەست بەسەرداگىرتنى لايەنى دىكە و لەگەل رېزەگىرتن لە ھەست ونەستى .
- ۲- گومان كىردن بە ھاۋبەشى دىكە يان لە يەككە لە ھەلس و كەۋتەكانى .
- ۳- نەبوونى راشكاۋى لە نيوان ژن و مېرد .
- ۴- لووت بەرزى يەككە لە ھاۋبەشەكان رەۋشەكانى خراپ بى بۆ ئەۋىتر يان وورۇژاندىنى گومان لە لايەنەكەى دىكە .

-نامۆزگاريه كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

۱- رېزى سەربەستى و تايىبە تەندى ھاۋىيە شەكەت بىرگە تاۋەكو رېزى لە تايىبە تەندىيە كانىت بىگىرەت .

۲- راشكاۋى تەۋاۋ، ۋەگەتوگىزى ھېمەنەنەۋ بابەت يانە دور لە خۇپەرستى .

۳- دور كەۋتەنەۋە لە تېكەلېۋون بە پىيى تۈنە، بە تايىبەتە لە تۈنەي كەسىكدا بىت، چونكە دەبىتە ھۆي كەرنەۋەي دەرگەي پەرۋشى .

قايرۇسى دوۋەم: درۆكردن

درۆكردن لە كېشەكانى رەۋشە ھەندى جار دەگاتە نەخۇشى يان ۋەكو دەلېن نەخۇشى درۆكردن، ۋەنەخۇشىش لە دەلېلى براۋىيە لەسەر لاۋازى كەسايەتە، يان دەبىتە دوۋبەرەكى و ئاۋاۋە، ئەگەر درۆ روۋيدا لە ژيانى ھاۋسەرېدا ئەمە نىشانەيەكى ترسناكە بۆ سەرەتايى نەمانى بروا، يان ترس لە ئەۋىتر، يان ھەست نەكردن بە ئاسايش ۋەسەلامەتە، ھەموو ئەۋ نىشانە تەنھا ھېمەيەكن لەسەر وۋىۋونى رېگەي دروست بۆ بەختەۋەرى .

- ھۆيەكانى درۆكردن :

- ۱- ترسان لە سزا يان سەرزەنشت كەرن، يان دەرگەۋتەنە بە روۋخسارىكى خراپ .
- ۲- كەمتەرخەمى لە جىبەجى كەرنى كارەكان يان ئەركەكان، بۆيە پەنادەباتە بەر لايەنىكى تر بۆ جىگەرتەۋەي كەم و كورىيەكە بە درۆكردن .
- ۳- ھەلەتن و روۋبەرۋ نەۋونەۋە لەكاتى ھەلەو كەم و كورتى .

- نامۇزگارىيە كان بۆ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- فەرامۇشكەرنى ھەلە سادەكان بۆ ھەردوۋ ھاۋىيە شەكە، تاۋەكو لايەنىك پەنانەبات بۆ درۆكردن لەسەر لايەنەكەي تر .

- ھۇيەكانى توندوتىژى :-

- ۱- سەركىشى و نەرەزايى دەربرين و دەمەقالى ي ووروژاندن لە نيوان ھەردوولا، وە لايەنىك خۆي گەرەتر دەكات بەسەر لايەنەكەي تر دا وەتوندوتىژى بەرپادەكات دژى ئەويتەر .
- ۲- لاوازي ھاوبەشەكەي ترو چەلەنگ نەبوونى، وادەكات لايەنەكەي تر توندوتىژى بەكاربەيتنى دژى لاوازەكە .
- ۳- نەبوونى گفتوگو لە نيوان ھەردوولا دا، يان وونبوونى ريز لە يەكترينان لە نيوانياندا، لەگەل ھەرجياوازيەكى سادە سەرەتايەكە بۆ ئەنجامدانى توندوتىژى .

- نامۆزگاريهكان بۆ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- ھەردوولا سەبرو ئارام بگرن، كۆلنەدان وليبوردەيى تاوەكو گفتوگوئيەكە دەگاتە قەناعت لە نيوانياندا .
- ۲- بلاوكرەنەو ەي سۆزو دلنەوايى لە نيوان ھەردوولا دابەتايەتەي بەھيژ بەسەر لاوازا، وەلە پەيوەندى ھاوسەريدا تيربوون دەبيت دلارامى و دلنەوايى دەست دەكەويت و توندوتىژيش دوور دەكەويتەو ە .
- ۳- راستگوئيى وراشكاوى لە ھەموو بارەكاندا، تاوەكو ھەلوئىستە ساردەكان كەلەكە نەبن لەسەريەك، چونكە تيشكان و باركەوتن دەبيتە سەرەتاي توندوتىژى .

قايرۆسى چوارەم : خۇتايخستنى ھەلە لە لايەن خزمانەو ە :-

ژيانى ھاوسەرگيرى باش و بەختەو ەرو لانەيەكى ھيىم دەبيت كاتيك پياو دەستى خزمانى ھەلگرت لە ناو كاروبارى رۆژانەيدا، وە كاتيك بەلەمەكە بەيەك سەركرەدە ەروات، پيداگيرى دەكات لەسەر وەرگرتنى بريارە راويژو دادپەرورەي، بۆيە پيويست بە يارمەتيدەر ناكات لە بەريو ەبردنى بەلەمى ژيانى ھاوسەرگيرى بەيەكيك ھەتا ئەگەر نزيكترين خزميش بيت ئەگەر

- ۲- زانینی ئەرکه کان و بهرپر سیاره تیه کان بۆ ههردوولا وه جی به جی کردنیان به پیتی توانا.
- ۳- له کاتی روودانی ههله ساده کان نازیانه دانسی پیابنن، وه داوای به خشین بکهین راستگۆیانه بین جاریکی تر نه گهرینه وه سهر ئهم هه لانه .

فایرۆسی سییه م : توندوتیژی

به خته وه ری خیزان پیویسته بۆ دلسوژی و بهزهیی پیاها تنه وه له نیوان ژن و میرد.

پیویستی به سۆزو لیبوردهیی ههیه، به لام ئه گهر ئه وه په یوه ندیه چووه ناو دلره قی و توندوتیژی، بزانه وه دارستانیك وایه به هیز لاواز ده خوات، توندوتیژی داده نریت به رووخاندنی به خته وه ری خیزان، چونکه ماوهی نیوان په یوه ندی ژن و میرد زیاد ده کات، وه له نیوانیان دیواریک دروست ده کات له ترس دهیگه یه نیته رق لیبونه وه .

جیگای سهرسورمانه پیاو توندوتیژی دژی ژنه که ی بهرپاده کات له رۆژدا، وه به شه ویش داوای لیده کات وه لامی بداته وه بۆ په یوه ندی تایبه تی، جی سهرسورمانه ئه وه توندوتیژی یه نیستا پیاو دژی ژن ده یكات پیچه وانه بۆته وه، ئه مه ته نها بهرگۆی که وتن نیه، کاتیك گویت لیده بیته کیشه ی جیاواز ئه وه یه ژنه که توندوتیژی دژی میرده که ی بهرپاده کات، ئایا ماله که چون ده بیته وه چون پاپۆری ژیان ده روات و تیده په ری به ئه ندامانی خیزان بۆ چاکه و ناسایش له ناوه راستی ئه وه شه پۆله بهرزانه له توندوتیژی وه توندوتیژی دژ بهیه ک ؟

ههروه ها ئه گهر توندوتیژی له ده رگادا چووه ناو ئه ندامانی خیزان ئه وه به خته وه ری له په نجه رده دا ده چیته ده ره وه، خو شه ویستی له هه موو شوینیك راده کات، وه ماله که ده بیته باز نه ی مملانی به هیز سهرده که ویت به سهر لاوازا .

پتویستیت بوو ده بی یارمه تی له خاوهن شاره زاو تایبه تمه ند وه گرگین به راویژکردن و هاوکاری نه گهر خزمیش بوو شهوا باشتره، به لام زۆر له کیشه کانی خیزان دهستیوه ردانیکی زۆرو هه له ههیه وه که م نه زمونیش کیشه کان زیاد ده کات و ده بیته سه ره تای راستی بۆ هه لاتنی به خته وه ری مال .

وه ده گۆریت به شهرو جیاوازی پاشان بازنه که فراوانتر ده بیته له چوارچیوهی کۆنترۆل دهرده چیت پاشان ماله که ویران ده کات له سه ره شهو که سه ی که تیایه تی .

- هویه کانی دهست تیخستنی هه له له لایه ن خزمه وه :-

- ۱- دهرچوونی کیشه کانی تایبه تی بۆ دهره وه ی مال به هوکار یان به بی هۆ .
- ۲- سه ردانی زۆرکردنی خزمان و دهرچوون له گه لیاندا له سه ره درێژه پیدانی تایبه تی به بی بیانوو .
- ۳- هه سته کردنی هه ردوولا به بی هیژی وه نه بوونی توانا له سه ره چاره سه رکردنی کیشه کان.

- نامۆزگاریه کان بۆ خو پاراستن و چاره سه ری :-

- ۱- پاریزگاریکردن له سه ره نه یی و تایبه تمه ندی په یوه ندی خیزان، که ده بیته سنوری مال .
- ۲- مامناوه ندی له سه ردانکردن، دهستیوه رنه دانی خزمان له کیشه کانیا ن یان دووزمانه کان له ناشکرا کردنی هه واله کان یان رووداوه کان .
- ۳- نه بوونی ده که کان بۆ شهوانه ی نامۆزگاری ده که ن بی شه زموون وزانیاری و پسپۆری رابردوو شه مه ش ده بیته روودانی زۆر کیشه له مالانی کراوه به رووی که سه کان .

قايروسى يېنىجەم : خۇپەرستى :-

ژيانى ھاسەرگىرى دروست كراو ھاسەر ھاو كارى و خۇشەويستى و بەزەيى، ھەموو ئەو كارانە پىويستى بە ئەركى بابەتيانە ھەيە و دوور لە خۇپەرستى لە ھەموو كاتەكان، بەلام ئەگەر خۇپەرست چوو ھە ناو يەكك لە لايەنەكان سروشتى يە ھاسەر حيسابى لايەنەكەي ديكە. پاشان دەيىتتە شەرو ئازاوە كەوا بەختە وەرى خىزان لە ژيانيان رەشەدە كاتەو .

ھۇيەكانى خۇپەرستى :-

- ۱- خۇشەويستى خود وەپەيەندىەكان بە تىر كەردنى نەفسى خۇي بەبى رەچاوكەردنى پىداويستى كەسانى تر .
- ۲- ھەست نەكەردن بە بەرپرسيارەتى، وە وازەينان لە بەرپرسيارەتى خىزانى بە بيانوى ئەو ھى دەيەويىت پشووېدات، ھەتا ئەگەر ھاسەر حيسابى ھاويەشى ژيانىشى يىت .
- ۳- سەير كەردنى ھەلە بۇ بەختە وەرى ھاسەر ئەو ھى لە كاتىكى ديكەدا ئەو ھى بىەويى دەيكات .

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستن و چارە سەرى :-

- ۱- رىزگەردنى پىداويستى و ئارەزوو ھەكانى لايەنى ديكە وەك چۆن پىداگىرى ھاسەر ئارەزوو ھەكانم دەكەم .
- ۲- ھاو كارى كەردن لە نىوان ھەردوولادا لە خۇشى و ناخۇشەكان .
- ۳- زانىنى تىگەيشتىنى بەختە وەرى راستەقەينە، وەبەختە وەرىش تەنيا تىر كەردنى ئارەزوو ھەكان نىە ھاسەر حيسابى خەلگى تر، بەلام بەختە وەرى بىرىتى يە لە رازى بوون بە قەزاو قەدەرى خوداى گەورە و مېھربان وە بىت بە كۆمەل نەك بە خۇپەرستى .

ژیانی هاوسەرگیری به خشینتکی دوولایه‌نه، لایه‌نی تر هه‌رچی هه‌بیّت دديدات وه ده‌یه خشیته لایه‌نی دیکه، به ئامانجی تیرکردنی ئه‌ووتر، وه‌له روکنه‌کانی به‌خته‌وهری هاوسەرگیری پیویسته سه‌بروئارامیان هه‌بیّت له‌سه‌ر لایه‌نی دیکه له کاتی لاوازی بوّ تیرکردنی لایه‌نه‌که‌ی تر، یان به‌شیک له‌سه‌ر ده‌کیه‌کان یان جوان کاریه‌کان که توانای له‌سه‌ر نیه . به‌لام کیشی راسته‌قینه ئه‌وه‌یه کاتیکیه‌کیک له‌لایه‌نه‌کان هه‌ست ده‌کات ئه‌وه‌ی ترئه‌وه‌ی پیویستیه‌تی دابینی کردووه، له‌همان کاتدا ئه‌وه‌ی تر به‌خیلی پێ ده‌باتن وه هاوبه‌شی ژیا‌نی هه‌ست ده‌کات به‌خیلی پێ‌ردووه، پاشان کیشه‌کان ده‌ست پێ‌ده‌کاتن ده‌بیته‌هۆیه‌کی راسته‌قینه بوّ ده‌رچوونی به‌خته‌وهری و جیگیرنه‌بوونی له‌ماڵ .

17.

فايرۇسى ھەوتەم : بېزارى :-

ژيان بە خەسلەتتىكى گشتى پىيوستى بە نوپىۋونە ۋە گۇرپانە لە رېيازو شىۋازى ژيان، ھەتا ئەگەر ھەمووشيان ھەر رابواردن بوپىت، ۋە ژيانى ھاۋسەرگىرى ھەندى جار دەپىتە ئەرگىكى جىگىر، ئەمەش دەپىتە جۆرىك لە بېزارى، بۇ ئەۋەى ژۇن و مىرد زال بن بەسەر ئەۋ گرتە پىيوستە سووربن لەسەر نوپىۋونە ۋە، ۋە داھىنانى ھۆكارەكان و شىۋازە نوپىيەكان ژيانى ھاۋسەرگىرى لە رىگايەكى تەسك و بېزارى دەباتە رىگايەكى بەختە ۋەرى .

ھۆيەكانى بېزارى :-

- ۱- رۆتىنەكانى ژيانى رۆژانە بە بى نوپىۋونە ۋە .
- ۲- ھەژارى بۇ ھۆكارەكان و چالاكى نوپى لە كاروبارى رۆژانەدا .
- ۳- كاتى بۇشايى زۇر، ۋە نەۋونى ئىش و كارىك بۇ خۇ خەرىك كردن .

- نامۆزگارىيەكان بۇ خۇ پاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- كۆشش كردن بۇ نوپىۋونە ۋە ھەتا لە ساكارترىن كاروبارى خىزانى .
- ۲- پىداگىرى لەسەر گۇرانكارى لە بەرنامەى رۆژانە، ۋە داكەناندىنى جىل و بەرگى نمونەيى سوود دەگەيەنىت بە كۆتايى ھىنان لە ساتەكانى بېزارى .
- ۳- بەسەربردنى كاتى بەتالى بە شتە بە سوودەكان و بىرى نوپى، لەۋانەيە ژۇن و مىرد لەسەرى كۆكبن يان ھەموو ئەندامانى خىزان .

فايرۇسى ھەشتەم : تەمەلى

ژيانى ھاۋسەرگىرى بەئەرك و بەرپرسىارەتى دادەنرىت، جياكارى نيوان كەسىك و كەسىكى

تر له ژيان به شیوه یه کی گشتی یه کیکیان هموو ئهرکه کانی ژيان ریک ده خات. وهشته سهره تاییه کان دیاری ده کات وه بهرنامه یه کی کارا داده نیت بۆ جی به جی کردن و چاودیری، هندیکی تر که مته رخه می ده کات بۆ دواخستن و ته مه لی و له ش قورسی، ئینجا هموو ئهرکه کانی به سهر دا که له که ده بیئت. له ماله وه ههست به نه بوونی پیداو یستی و ههست کردن به سستی ده کات، پاشان ازور کیشه ی خیزانی بۆ دروست ده بیئت.

هۆیه کانی ته مه لی :-

- ۱- ته مه لی به هۆی سهرچاوه ی خودی که سه که که له سهری پهروه ده بوو رووده دات یان له سهری راهاتوو، وه ده بیئت چاوگی ئه وکه سایه تیه یان ئاراسته یه به و ره وشته.
- ۲- ته مه لی به هۆی پشت به ستن له سهر که سیکی دیکه رووده دات، یان گواسته وه ی کاره کان له یه کی که له ژن و میرد له سهر یه کیکی تر، یان پاشه کشه کردن له ئه رک که له ئه ستوی ئه وه به بیانوی که سیکی تر هه لده ستی به م کاره.

نامۆزگاريه كان بۆ خۆپاراستن و چاره سهری :-

- ۱- ریکخستنی ژيانی رۆژانه، وه دانانی پیلان ئامانجه کانی به روونی تیداییت، وه ریک خستنی کات و دیاری کردنی سهره تایه کان، ژيان چالاک و ریک ده خات و بهرگری له ته مه لی و له ش قورسی ده کات.
- ۲- باوهر به خۆبوون به پیتی توانا به جینه هیشتنی ئهرکه تایه تیه کان بۆ که سیکی تنر، چونکه ئه و کاره ته مه لی ده کوژی.
- ۳- ههست کردن به بهرپرسیاره تی رووه کاره کان، لپرسینه وه ی بهرده وام له سهر که مته رخه می و پشت گوئی خستن یان ته مه لی.

قايروسى نۆيەم: توورەيى

توورەيى لە زۆر ترين كارە ساتە كانە بە شيۋەيەكى گشتى مال كاول دەكات، ۋە ژيانى ھاۋسەريش بە شيۋەيەكى تاييەتى، چونكە سەرەتاي ھەموو ھەلە كانە، ھەرچى كاردانە ۋە يە ناتوانى حوكم بكات تەنھا بە ھىزىي نەبىت، بە ھىزىش زۆرانبازى نىيە بە لكو بە ھىزى ئەو كەسەيە توورەيى لە دەرووندا يىت، ئەگەر ژۇن و مىرد زال نەبن بەسەر ئەو توورەيى يە لە نيوانتاندە ھەيە ئەوا شەرو ناكۆكى زۆر بەرپا دەبىت .

ھۆكارەكانى توورەيى :-

- ۱- توورەيى بە ھۆى كىشەيەك لە كاردا روودەدات كە پياۋەكە ئازارى پىۋە بچىژى يان شتى تر لە كىشەكان .
- ۲- توورەيى بە ھۆى تەنگرەي دارايى يان نەفسى روودەدات كە تووشى پياۋەكە دەبىت.
- ۳- يان برىتى يە لە ھالەتتىكى رادەبەدەر تووشى ھەندىك ئافرەت دەبىت بە ھۆى ھەستكرن بە پالە پەستۆ، يان زياد بار قورسى ئەركەكان .
- ۴- توورەيى بە ھۆى مامەلە كرنى يەككە لە ژۇن و مىردەكە بە خراپى لە گەل لايەنەكەى تر دەبىت روودەدات .

نامۇزگار يە كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- پياۋەكە خۇى رايىنى لەسەر پشت گوى خستنى كارە قورسەكان و كىشەكانى پىش چۈنەۋە مال .
- ۲- ھەللىدات بە قوتدانى توورەيى كەسانى تر لە كاتىكدا دەگاتە لوتكە تاۋەكو پىكدادان روونەدات .

۳- رىزىگىرتىن لى ھەلۋىست و رووداۋە كان بە پىيى تۈنلە بىزىت تۈرۈپى
كىشە چارە سەرنەكەت بەلگە ئالۋىرتى دەكەت .

۴- پىيۈستە ۋەن و مىرد فىرى شارەزىيى بىن بۆلە ۋەزىرە بىزىت تۈرۈپى ۋە
راھىنەن بەكەن لى سەرى .

نامۆزگارىيە ئالتۇننىيە كان بۆلەكتە ھەربىي ۋە ۋەزىرە :

تۈرۈپى دۈرۈمنى بەختە ۋەزىيە و كۈشندەيە . تۈرۈپى لى لاي پىياۋ سەرتەي دا
رووخانى بەختە ۋەزىيە ھەسەرگىرە، ھەروھە تۈرۈپى ئەگەر روویدا زۆر لى كىشە كان
روودەدەن، ۋە تۈرۈپى لى لاي مىرد ھەردەم لىگەل تۈۋندۈ تىۋى و تۆقاندە، پاشان نەكەل
دەكەۋىتە ناۋ پەيۋەندى خىزان و ۋىيانى خىزانى .

ئەمەي خوارەۋە گىرگىرتىن نامۆزگارىيە بۆلەك تە چۈنەيتى ھالى بۈۋى كىشەي
تۈرۈپى لى لايەن مىردەۋە : -

۱- كاتىك دەيىنى مىردەكەت تۈرۈپە ھەلۋىدە تۈرۈ بۈۋەكەي قۈۋتەدەي و پىشۋازى
لىمەكە بەسكەلەكەن لى مەندالە كان و خەمى مەلەۋە، يان شىتەك بەكەي تۈرۈپەيەكەي
گەلەبەكەت يان زىاد بەكەت .

۲- كاتىك لى كارەكەت ھەلەيەك دەيىت بە جۈانتىن ناۋ مىردەكەت بانگ بەكە ۋە داۋاي
لىبۈۋەرنى لىبەكە ۋە ھۆي دۈكەۋەتن لىگەل كارىگەرى تۈۋند نەك بەيى گىرگى دان و بىن
مۈبەلاتى .

۳- ئەگەر گەت وگۈت لىگەل دابكەت و تۈرۈ بىت، نەكەي قەسەكەي بىرىت ۋە بەھەندەك
ۋەشەي نەسكە ۋەك: (دەزانم تۆشەكەت و مەندۈۋىت.....خۆت مەندۈۋەكە)
بەكاربەينە ئەم جۆرە ۋەشەن يارمەتەدەرە لىسەر سوۋكەردى تۈرۈ بۈۋەكە .

۴- له کاتی تووره بووندا مهی ووروژینه، و بیزاری مه که بهوشه و ده ریرینیك وا بزانی گالته کردنه به که سایه تییه که ی.

۵- مه خه وه نه گهر بزانی لیت تووره یه، هه ولیده له خۆتی رازی بکهیت، و هه ول بده له گه لیدا داوای ره زابوون بکات.

چه ند نامۆزگاریه ک له رازی کردنی میرد پاش نیگه رانبوونی :-

ریگای یه که م :-

بلیتیك و قه له میکی سوورو ده زوویه ک و ده مبووسیك ئاماده بکه، له سهر ههر کاغه زیك بنوسه: به سووری بنوسه خۆشم ده وپی وه بلیته کان به ده زووه که به سه ته وه با ده زووه که له ده رگای باله خانه که درێژی ته وه بۆ ژووری نوستن ئاماده به بۆ هاته وه ی با کاره که کت و پر بۆ له کاتی هاته وه ی میرده که ت.

ریگای دووهم :-

کاتیك رووناکی ژووری نوستن ده کوژینه وه کاتیك میرده که ت سه ری خۆی داده نی له سهر سه رینی، لپی نزیک به وه و دهستی به سه ری دابهینه و بلی: لیم رازی به.

ریگای سییه م :-

به ته له فۆنی گه رۆک نامه یه کی پۆزش بۆ میرده که ت بنیره داوای لیبووردنی لیبکه.

ئه و کیشانه ی ته گه ره ده خاته به رده م به خته وه ری هاوسه رگری :-

نه گهر ژن و میرد نه یانتوانی کیشه کانی هاوسه رگری بیاریژن، یان خۆیان بیاریژن له فایرۆسه کانی به خته وه ری هاوسه رگری ته و زۆر کۆسپ و ته گه ره دینه پیش به ختیاری هاوسه رگری، له م کۆسپ و ته گه رانه ش نه مانه ی خواره وه ن :-

كىشەي دەست بەسەرداگرتنى يەككە لى ژىن و مىردە بۇ راي ئەۋى دىكە:

ئەۋ كۆسپە كاتى روودەدات كە ھەندى پىاو وا دەرواننە ژنەكانيان ۋەك ئەۋى كە بەندەيە يان خزمەتكارىكە ھىچ كىش و ھىسابىكى بۇ ناكات، دەبىتتە شلەژانى دۆخەكەۋ دەرگەۋىتى باری مەلەلنى، بۇيە ژىن و مىردەكە پىۋىستە بە شىۋازىكى باش كىشەي خۇيان چارەسەر بىكەن، بە گۆيرەي بايەخ پىدانی سۆزۈ بىرو شىۋاز يان گرنگى بدەنە ژىانيان، ئەم لايەنە زىاتر تايبەتە بە پىاۋان پىۋىستە رىز لى ژنەكەي بىتت و دلىيايت لى بىرىندار كىردى كەرامەتى، چۈنكە ئافرەتى بىرىندار ھەست بە سوۋكى دەكات، ۋەئانوانىت مىندالى چاك پەرۋەردە بىكرىت، ۋەنەۋەكانىش توۋشى ھەلەي زۆردەبن .

بۇ ئەۋى ھەردوۋلا زالىن بەسەر ئەۋ كىشەيە دەبىت پەنابەرنە بەر ئەمانەي خوارەۋە :-

۱- دەبىت ھەرلايەك وا تەماشاي ئەۋىتر بىكات كە پەرداخەكە نىۋەي پىرە، وا تەماشاي نەكات پەرداخەكە نىۋەي بە تالە، بە ماناي يەكەم جار با تەماشاي شتە باشەكانى بىكات، پاشان با تەماشاي شتە خراپەكانى بىكات بە ئامانچى ئاراستە كىردى نەرم و سوۋكى نەك بە ئامانچى بە بىر ھىننەۋە بە كەم و كورى و ناتەۋاۋىيەكەي .

۲- با ھىچ كامىكىيان پەنابەرنە بەر گەۋرەيى لەسەر ئەۋى دىكە، باباش بزانىت خوداي گەۋرە ئەۋى داۋىيەتە ھەر مەۋقەك بۇ خزمەت كىردى ئەۋى دىكەيە، بەلام زۆر ئادەمىزاد ھەن خۇيان ئاشكرا ناكەن، ھەۋلىش نادەن ئەمە بزانن .

۳- رىزى راي لايەنى دىكە بگرە ئەگەر سادەش بىت دەتوانىت بەم ئاراستەيە ئەم ھىمايە بەكاربەيتىت: بە لى ئەۋى گوتت راستە .....بەلام دەبىت ئەمەي بۇ زىاد بىكەم.

۴- ژىانى ھاۋىكارى ھاۋەشە نايىت ھەۋلەدەم چاكەۋ مىنەت بەسەر لايەنى دىكەدا بىكەم بەۋەي خۋاي گەۋرە پىي بەخشيوم، ۋە قەدەغەي بىكەم لەسەر خەلكى تر .

كىشە قىسە كەردنى نەشپاۋ لە يە كىك لە ۋە مېرد :-

بەرۋوبومى زىمان لە ھۆكارە گىرنگە كانە لە بەدەست ھېنانى گەشتىن بەيەك يان روودانى كېشەۋ گېرۋ گىرت، قىسە كەردنىش ھۆكارىكە بۇ دروست كەردنى بەختەۋەرى ھاسەرگېرى، ۋە دەشېتتە سەرەتايەك بۇ تېكەدانى ۋە يان بە شېۋەيەكى گشتى .
لەو كېشەنەي روودەدات لەكاتى قىسە كەردنى ھەلە يە كىك سوكايەتى بە ۋى دىكەبكات .
زۆر نەشپاۋە ۋە مېرد بەو شېۋازە فەرميانە يان شېۋازى سەرۋەك ۋە خىزمەتكار قىسە لەگەل يەكتەدا بىكەن، بەلام پېۋىستە ئەگەر ھەر ھېچىش نەبېت دەبېت وريابن لەكاتى قىسە كەردن، چۈنكە خىلىسكانى زىمان دەبېتە ھۆى تەگەرەيى ۋە بى ھىۋايى .
ۋە دەبېت لەكاتى ئاخافتن ۋە لېكەدانەۋە جۆرىك لەسەر بەخۆيى ھەبېت، تاۋەكو ھېچ لايەك ھەست بە دەۋرە گېران ۋە دوو دلى نەكات .

كىشە ياكى بوون لەلاى ئافرەت :-

ياكى بوون چى يە ؟

ياكى بوون بىرىتى يە لە ۋەستان لەسەر بەرزايى، ئەۋەش جىگايەكى زۆر بەرزە لەسەر زەۋى ، ئەمەش ۋىنەيەكە پەيۋەندى بە ھەست ۋەستە بۇ لېكەدانەۋە لە بارى دەروونى، كەسى ياكى بوو خۆى دەردەخات ۋە گەرەيى پېشان دەدا بە سەر پېچى ۋە ياكى بوون .

ھۆيەكانى ياكى بوون :-

- ۱- رەنگە ياكى بوونەكە نەرىت ۋە مىرات بېت .
- ۲- يان خراب تېگەشتىن بېت بۇ ياساكانى شەرىك دەسەلاتدارە بۇ پەيۋەندىەكانى

هاوسه رگیری .

۳- یان نه نجامی دلّه راوکی ی شهیتانه کانی ئینس و جنۆکه یه .

۴- یان لیکدانه وه له بیزاری به وهی پیاوه که ی خراپ ئه رکه کانی خۆی جیبه جی ده کات. یان وا گومان ده بات پیاوه که ی زۆرداری ده کات له به کارهینانی کاریک که له ژیر ده سه لاتی ئه و داییت .

خودای گه و ره و میهره بان ده فهرمویت : ﴿ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ﴾ النساء : ۳۴. واته : (نافره تانی ژیر و دیندار و گونجاو هه میسه گوێرایه لی میرده کانیان، نهیانی نیوان خۆیان میرده کانیان ده پارێزن (به تایبه تی ئه ونه یانیانه ی خوا ده یه ویت پارێزراو بن) به هۆی ئه وه ی که خوا مافه کانی ئه وانی پاراستوه).

له سروشتی نافره تی ئیماندار و چاکه خواز وه له و خه سه له تی که هه یه تی به حوکمی بیرو باوه رو راستیتی و وێژدانی ده بیته نافره تیکی خواپه رست و گوێرایه ل .

نافره تی خواپه رست : - ملکه چی لیڤه دا له ویستن و رووتیکردن و ئاره زو و خوشه ویستی پیکدیت نه ک له ناچارکردن و زۆری لیکردن، وه له دواییدا ده فهرمویت : ﴿ قَانِتَاتٌ ﴾ نافه رمویت : طائعات : چونکه مه به ستی ئاخاوتنی یه که م په رۆشی یه .

به لّام نافره ته چاکه نه خوازه کان یاخیبووه کانت (هه رکه سیک بووه ستی له سه ر به رزایی ئه وه شوینی زۆر بلنده له سه ر زه وی) بریتیه له وینه کی په یوه ندیدار بۆ لیکدانه وه له باری ده روونی وه که سی یاخیبوو خۆی ده رده خات و گه و ره یی پیشانده دات به سه ر پیچی و یاخیبوون .

وه په یه ره وی ئیسلام چاوه ری ناکات تاوه کو به کردار ده که ویتته ناو یاخی بوون، به یداخیی یاخی بوون ئاشکراده کات، گرنگی مه ترسی سه ره به رشتیار نامینیت .

ده زگا که ده بیته دوو سه ربازگه ، هه رده بیته چاره سه ری بیرو باوه ره کانی یاخیبوون بکریتن پیش ئالۆزبوونی گیروگرفت، چونکه ئه مه سه رده کیشی بۆ گهنده لی دلنیایی، جیگیربوون و په ره رده کردن سه ر ناگریت. ئه مه ش ده بیته هۆی سه ر ئیشه و رووخان و تیکدانی هه موه

ده زگا که .

ئه وهی خودای گه وره شه رعی داناوه له مافه کانی بۆ ئافرهت هه ئقولاوه له خهسله ته کانی مرۆڤایه تی، وه له پارێزراوه کانی ئافرهتی موسلمان به که سایه تیه شارستانییه که ی و به ته وای مافه کانی .

زیاد له وهش سه ره پهرشتیاری پیاو له سه ری مافه که ی ووناکات له هه لپژاردنی هاویه شی ژیا نی، وه ده سه لات ی هه بی ت له فه رمانه کانی خۆ ی وه ده سه لات ی هه بی ت له پارو سامانی، هه تا دوا یین بنه ما به رزه کان له پهیره ی ئیسلامدا .

ئه مه شه رێک نیه له نیوان پیاو ئافرهت، پیاویک به تاوانی یاخیبوونی ئافرهت سه ری ئافرهت پانکاته وه رایبیکیشی به زنجیر وهک سه گی پهت له ملکراو، ئه مه هه یج کاتی که له پهیره ی ئیسلامدا نیه، به لکو ئه مه داب و نه ریتیکی شوینه واریه له هه ندی شوین و کاتدا .

به لام کاتی که ئیسلام دیت فه رمانه که زۆر جیاوازی هه یه له شیوه وینه دا ، وه له نامانج و مه به ست: ﴿وَاللّٰتِي تَخَافُوْنَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاٰجِرُوهُنَّ فِی الْمَضَاجِعِ وَاَضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اٰطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَیْهِنَّ سَبِيْلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا کَبِيْرًا﴾ النساء: ۳۴. واته: (ئه و ئافره تانهش له ئیوه ده ترسن سه رکه شی و سه ری پچی بکه ن سه رتا نامۆزگاریان بکه ن، (ئه گه ر سوودی نه بوو) ئه و له ناو جیدا پشتیان تی بکه ن (ئه گه ر ئه وهش سوودی نه بوو) لیان بده ن) به مه رجیک لی دانه که له ده م و چاونه بی ت و ئاسه وار به جی نه هی لی ت، ئه گه ر به م هۆیا نه له لادان و یاخی بوون وازیان هی نا، ئه و ئیتر سه ته میان لی مه که ن و ری گه ی تر مه گر نه به ر (بو ئازاردانیان) بی گومان خوا به به رزو بلندو گه وره یه . (ئه گه ر سه ته میان لی بکه ن تو له تان لی ده ستی نی ت).

هه روه ها لی ره دا چاره سه ر به سی ری و شوین داده بی ت : -

رىۋ شۆيىنى يەكەم : نامۆزگارى

نامۆزگارى شتېك نىيە تەنھا كراۋىيەكە بۇ دەرگاي گىفت وگۆۋ ووتوئىژ بۇ دەرخستىنى ھۆيەكانى ياخىبوون كە پىشتىر نىشاغاندا، ۋەكۆشش كىردن بۇ چارەسەرى، پىپاۋى سەرگەۋتوۋش ئەۋ پىپاۋىيەكە ۋا بە توانايىيەۋە ھەنگاۋ دەنىت بۇ جى بە جى كىردى، كەچى ھەندى كەس ئەمەبە لاۋازى بۇ خۇيان لىككەدەنەۋە . ۋە ھەندىكىش تەنيا باۋەريان بە پلاندانان بە زانىپارى خۇيان ھەيە بۇ ھەنگاۋنان ئەمىش ھۆيەكى سەرەكىە لە ھۆيەكانى ياخى بوون ، ۋا نايەۋىت دابنىت بەمەيان لە پىش خۇى و لە پىش خىزانەكەى .

بەلام نامۆزگارىيە سودى نابىت - پاش دورخستىنەۋەى ھۆكارەكانى ھەلپەسىردراۋ بە پىپاۋەكە، چۈنكە لىرەدا زۆربەى ئارەزوۋ ھەزو ويستىنە، يان كارتىكراۋىكى ياخىبوۋە، يان خۇ بەگەۋرە زانپن بە جوانى يان بە سامانەكەيەتى، يان بە ناۋەندى بنە مالىيە، يان بە ھەر نرختىك لە نرختەكان، ئافرەتەكەى لە بىردەكات كە ئەۋىش ھاۋبەشە لەۋدەزگايە، نەك بەرزىە بۇ مىلمانى يان بوارى شانازى كىردن .

رىۋ شۆيىنى دوۋەم : لىيان دوۋرگەۋنەۋە لە سەرچىيىگىردن

ئەمە بزوتىنەۋەكى گەۋرەى دەرۋونىيە لە پىپاۋەۋە لەسەر ھەموو ئەۋ نازەى لە ئافرەتەۋە نىشانەدرى لە جوانى و سەرنج راكىشى، يان نرختىكى تر كەۋا خودى خۇى پى بەرزىكەتەۋە، يان لە شۆيىنى ھاۋبەشەكە لە دەزگايەك لەۋىدا بەرپرسە .

بوخارى لە صحيحەكەى باس دەكات لە دەرگاي دوۋرگەۋتەۋەى پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت لە خىزانەكانى تەنھا لە مالىەكانيان، معاۋىيەى كورى ھەيدەفعە باس دەكات : (لىنى دوۋر مەكەۋە تەنھا لە مال نەبىت) ۋە يەكەمىيان راسترە .

مەلھەب دەلىت: ئەمەيە كەۋا بوخارى نىشانەى بۇ دەكات كە دەيەۋى خەلكى تىبگەيەنى ۋەك پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت ۋابكەن لە دوۋرگەۋتەۋە تەنھا لە مالىەكان لەگەل خىزانەكانتان بن، چۈنكە دوۋرگەۋتەۋە لىيان نىشتەجى بوون لەگەلىاندا ئازارىكە بۇ خۇيان

ۋە ئازارىيىكىشە بۆلگەن كەۋا كەۋتۆتە ناۋ ئەۋ دورە پەرتىيە .
خوداى گەۋرە فەرمانى دەرگەدوۋە بە دورگەۋتەۋە لىيان لەسەر جىيى چاكە لە مالىۋە
بىت .

راستى ئەمە دەگۆزىت بە گۆرانى بارودۆخەكە، لەۋانە دورگەۋتەۋەلە مالان توندترە لە
دورگەۋتەۋە لە شوينى تر، و بە پىچەۋانەۋەش، بەلام زۆرەيى جار دورگەۋتەۋە جگە لە
مالانىش ئازارىيەكە بۆ دەروون بە تايىبەت ئافرەت كە دەروونيان زۆر لاۋازە .
خاۋەن لىكۆلەرۋەكان جياۋازن مەبەست لە دورگەۋتەۋە : ھەموو خەلك كۆكن لەسەر
ئەۋەي چۈنە لايان قەدەغە بىكرىت، ۋە دانىشتن و نىشتە جىبۈون لەلايان لەسەر رۆشنايى
ئايەتەكە بىرىتە لە نەچۈنە لايان واتە دورگەۋتەۋە .

ۋە دەر خستەنەكەش ئەۋەيە سەر جىيى لە گەلدا نەكرىت .
ۋە دەلئىن: ماناكەي لەگەلى بىۋەي ۋە پىشتى خۆتى تىبىكەيت .
ۋە دەلئىن: ۋازى لىيىنى لە جووت بوون لەگەلدا .
ۋە دەلئىن: لەگەلدا جووت بە بەلام قەسەي لەگەل مەكە .

رىۋشۈينى سىيەم : لىيان دەن

خوداى گەۋرە دەفەرمۇيت : كاتىك نامۆزگارى سوۋدى نايىت ۋە دورگەۋتەۋە لەسەر
جىيى سوۋدى نايىت، دەبىت ئەم لىدانە لە جۆرىكى تىرىت، ۋەلە ئاستىكى ترە كە ھىچ
سوۋدى نايىت تەنھا ئەۋ ھۆكارە نەبىت ﴿ۋاۋىرۈھن﴾ لىياندەن .
گەۋاھىدەرە راستىيەكان و تىيىنىيە دەروونى يەكان لەسەر ھەندىك جۆرەكانى لادان دەلئىت:
ئەۋ ھۆكارە گونجاۋترىن ھۆكارەكانە بۆ تىركردنى لادانىكى دەروونى دىارى كراۋ، ۋە
چاككردنى رەۋىشتى خاۋەنەكەي ۋە رازى كردنى لەكاتى خۆي .
لەۋانەيە ئافرەت ھەبىت ھەست ناكات ھىزى خۆشەۋىستى پىۋەكەي كە چ نرخیكى بۆ

ئافرىقە كەي دادەنپت، لە مىردىك رازى دەپت كە تەنھا لە كاتى بە ھىزو ماسولكە ۋە خەفەتى دەداتى، ئەمەش سىروشتى ھەموو ئافرىقە تىك نىيە بەلام ئەم پۆلىنە لە ناو ئافرىقە تاندا ھەيە ، بوخارى لە سەھىحە كەي باسى كىردوۋە لە دەرگای ناچارىبون لە لىدانى ئافرىقە خىرداى گەورە دەفەرموئىت ﴿واضربوهن﴾ واتە لىدانىكى بى ئىش و نازار .

لە عبداللىھى كورى زمە دەگىرئىتە ۋە لە پىغەمبەر درودى خىل لە سەرىپت دەفەرموئىت: (ھىچ كەسىكتان ئافرىقەتى خۇتان فەلاقە مەكەن ۋەك فەلاقە كىردنى بەندە لە دوايشدا لە گەلىدا جووتىپت) .

لە ۋەھدەسەدا دەشى پەرۋەردە كىردن يان تەمىك كىردنىكى نەرم بىرپت بە لىدانىكى توند ۋە ئامارە بۇ گونجان بە لىدانى ئافرىقە كەمتر لەمەش، ۋە جووت بون يان سەرجىي كىردن خۇشتەر دەپت لە گەل مەيل و ئارەزو، ۋە ئەو كەسە لىي دەدرى رادەكات لەبەر ئەو كەسە كە لىيداۋە ۋە دەكەوئىتە نىشانە بۇ زەم كىردنى، بۇيە ۋاباشترە بە لىدانىكى ئاسان لىبىدەرت. تاۋەكو لە گەلىدا نەبىتە رق لىبونە ۋە ھەيەكى تەۋاۋ، ۋە زىادە رەۋى نە كىرت لە لىدان، ۋە زىادە رەۋىش نە كىرت لە تەمىك كىردن .

ۋە نەسائى گىراپتە ۋە لە دەرگای ھەدىسى عائشە: پىغەمبەر درودى خىل لە سەرىپت ھىچ كاتىك لە ئافرىقەتى خۇي يان لە خىزمەتكارى خۇي نەداۋە ۋە لە ھىچ شىكى نەداۋە تەنھا لە رىگای خودا نەبىت، يان پىشپىلكارى پىرۋزىەكانى خىل كىردىت ئەۋا لە راھى خودا تۆلەي لىكردۆتە ۋە .

رەخنى بەردەۋام :

رەخنى بىرپتە لە ۋەستانى زىادە رەۋى لىي لەلايە نىك روۋە ۋە لاىەنەكەي تر لە گىفتوگۇ يان

کردارێک یه کیێک له لایه نه کان ده بیینی کهوا هه له یه . ئه و کارهش شتیکی باشه له سنوری به سه ندی بیته ، وه به کاره یێنانی به شیوازیکی باش له گه یاندنی زانیاری یان ئاراسته کردنیکی نهرم و نیان .

وه کاتیێک په یوه ندییه کانی نیوان هاوسه ران لاواز ده بیته و توشی لیێک ترازان ده بیته بریتیه له ره خنه گرتنی تال و تیکشکاندنی گیانی پروابوون له دلێ ژن یان میرد ، وه کاتیێک پیاو توشی گالته پیکردنی هه لسوکه وتی یان هه لویستی ژنه که ی ده بیته به رامبه ر هه ندی کیشه ، له راستیدا ئه مه بناغه ی په یوه ندییه کانی نیوانیان تیێک ده دات به خیرایی بروسکه .

بۆ زانیان له راستیدا ره خنه گرتن کاریکی ئه ریانی یه ئه گه ر بنه ماکانی دروستی تییدا بیته کهوا ده بیته به هیزکردنی که سایه تی ، وه ئاشکره کردنی که سی لاوازو په نجبه دانان له کهم و کوپیه کان .

ئه مهانهش هه مووی پتویسته له بارودۆخیکی گونجاو ئه نجام بدریته ، به لام ئه گه ر ره خنه گرته که گۆرا بۆ شیوازی گالته پیکردن به یه کیکی تر ، ئه و ده بیته هۆی رووخاندنی بناغه ی ژیاانی هاوسه ری به ته واوه تی وه به خته وه ریش ده گۆریت بۆ خه م وخه فته و ناخۆشی .

رهفتاری وروژینه ر له لایه ن یه کیێک له هاوسه ران:

وروژاندن له و رهفتارانه یه کهوا په یوه ندییه کانی هاوسه رگیری هه لده وه شیینیته وه ، بۆ نمونه ئه گه ر یه کیکیان هه له یه کی له ده ره وه ی ماله وه کرد له هه لسوکه وتیدا ئه و ئه ویتگرژ ده کات ، هه تا ئه گه ر گه رانه وه مال ئه و تو له ی لی ده کاته وه هه سستی بریندار ده کات ، هه روه ها ده ست وه ده داته ناو کاروباری تایبه تی .

یان کاتیێک منداڵ هه له یه که ده کات باوکه که هه لده دات سزای بدات و دایکه کهش راده وه سستی و لیئاگه ریت و ده بیته هۆی ته قینه وه ی تووره بوونی پیاوه که به رامبه ری ، یان هه لده سستی به ته شقه له پیکردن به ئافره ته که ی به رامبه ر مندا له که .

مندالە کەش لە سەر دایکی هەڵدەچیّت لەو کاتەدا توورەبوونی ئافەرەتە کە بەرامبەر پیاوێکی دەتە قیّتەو بەو هۆیەو .

لە هەموو بارودۆخەکاندا چارەسەری کێشەو گرفت بە شەر کردن و هەست بریندارکردن سزایەکی خراپی دەبیّت، بەلکو کارەکه ئالۆزتر دەکات، لیڤەدا پیتیستی بە هاوکاری هەردوو لا هەیه لە راشکاوی و وەستان لەسەر هۆکارەکان کەوا دەبیّتە هۆی جیاوازی و ریکنەکەوتن، وە دانانی شیکاریکی هاوێش لە چارەسەرکردنیدا .

تاەکو ژیان نەگۆریت بۆ گۆرەپانی رەفتاری وروژێنەرانه .

ریسواکردن بە هاوێشی ژیان :

ریسواکردن برینیکی قولە کاریگەری لە دڵدا هەیه چارەسەرکردنیشی قورس دەبیّت بە شیوەیهکی گشتی، وە قولتر دەبیّت ئەگەر لە نیوان ژن و میرد روویدا کەوا پەيوەندی هاوسەرگیری لە نیوانیان تەواو بیّت وەله نیوانیان راشکاوی و روونی هەبیّت کەوا گەشتیبتێتە خوشەویستی و دڵنەوایی بەزەیی، ریسواکردن یان ئابروو بردن هەندی جار لە لایەتیک بۆ یەکیکی تر روودەدات بەهەستکردن بەوێ لەو بەرزترە، یان لەوی زیاتر سامانی هەیه یان خانەدانەترن یان دەسلاتی زیاترە، دەکریت ل ژنەکەت بەرزتریت لە زۆرباردا لەوانەیه دەولەمەند تریت یان بروانامەیهکی زانستی بەرزت بەدەست هێناییت بەلام لەگەڵ هەموو ئەو ئەمانەشدا هیچ هۆکاریک نیه بۆ ئەوێ خۆت گەورەتر بزانیّت لەسەر ژنەکەت وە هاوێشی ژیاونت .

شکاندنەوێ ژنەکەت یان بیرکردنەوێ لە گەورەییّت لەسەری ئەوا هەست بە بچووکی و سووکی دەکات ئەوێ کاریگەری نەرینی لە دەروونیدا بە جێدە هێلیّت، هەروەها کاریگەری دەبیّت لەسەر پەروەردەکردنی مندالەکان .

تۆ پێشتر خێزانەکەت هەلبژاردوو، وە رازی و دڵخۆشیش بوو، بۆیه لە ئەدەب و رەوشت

بەرزى نىە ھەولبدەيت سوو كى بكەيت يان بيشكىنيتە وە .
 ئەگەر ھەر جياوازيەك بوو لەگەلئىدا پئويستە لە رەگە وەر چارەسەرى كىشەكە بكەيت
 ئەمەش بەختە وەر يە بۇ تۆو خىزانەكەت .
 ئەگەر ھەستت بە دلتنەنگى كرد لە رەوشتى ئەوا رەوشت و خەسلەتەكان بىرخۆت بىنە وە
 لە كاتى پىشتەر ھەلتبئارد بزانە ھەموو كەسئىك مامەلە لەگەل مەوۇقدا دەكات، وە ئەو
 مەوۇقەش پاك نىە لە ھەلە، ھىچ كامىكتان پەنانەبەنە بەر سوو ك سەير كەردنى يەكتر، بەلكو
 بەختە وەرى لەگەل ئارامى و خۆشەويستى دادەبىت .

تېنەگە يىشتن بە مافەكانى ھاوبەشى نىوان ئۆن و مىرد :

بلا و بونە وەى دەر كەوتنى نەزانىن و تەفامى وە نەبونى پىداگىرى لەسەر زانىن بە زۆرتىرىن
 ھۆكارەكانى كىشەو گەرت دادەنرىت لە ئىيانى سەردەمىانەدا .
 وە رۆيشتنى دواى چەوت بىنى لە راگەياندىكى نا دروست، يان بە فەوۇدانى كاتەكان كە
 لە دوايىدا سوودى نابىت، ھەروەھا نەزانىن و تېنەگە يىشتن بە ئىيانى ھاوسەرگىرى و ئەرك
 و كارەكانى ھەريەكك تەو كە ئىيانى ھاوسەرگىرى دەبىتە ھەر شە بۇ سەقامگىرى مال
 و خەلگىش جياوازيان دەكەوئتە ناو شتەكانيان بە ھۆى نەبونى زانست و نەزانىن .
 وەلە ئىيانى تىكنا لاوى نىوان ئۆن و مىرد دەبىت زانىارى مافى ھەردوولا بۇ ئەوئىر رابگىرىت .
 ئەمەش زۆرىەى بارەكانى ملەلانى لە راستىدا بەدواى فەرت و فەل گەرانە لە نەزانىنى
 يەكك لە لايەنەكان لە مافەكانى لايەنى دىكەدا .
 ئىيانى ھاوسەرگىرى پىكەتو وە لە سەر مافەكان و ئەركەكان پئويستە لەسەر ئۆن و مىرد
 چاودىرى بىرى و رىزى بگىرى، وە زانىنى ئەو ماف و ئەركانە يەكەجار بىرىتى يە لە ھەنگاوى
 بىنەرەتى لە رىگەى دروست كەردنى خىزانىكى چاك .

دەرخستنى نەپتىيەكان :

ژيانى ھاوسەرگىرى پىئويستى بە راشكاوى ھەيە، ۋە راشكاۋىش پىئويستى بە دىلىكى گەرە ھەيە بۇ ئەۋەدى قەبۇلى ھەلەكانى ئەۋىتر بىكات، لىنى بىۋورىت و بىبەخشىت لەھەر خلىسكانىك، ئەمەش پىئويستى بە عەقلىكى شىاۋ ھەيە نەپتىيە بىپارىزىت و چاۋدېرىشى بىكات، بەلام ئەگەر دىاردەدى بىلاۋكردنەۋەدى نەپتىيەكان لە نىۋان ژن و مىرد بىلاۋبۈۋە ئەۋە نىشانەيەكى ترسناكە لەسەر وونبۈۋى پالپشتكردنى بە ختەۋەرى ھاوسەرگىرى .

ھەرۋەھا مىلمانى نىۋان ژن و مىردپەرەدەسىنىت بەھۋى لە دەستدانى پارىزگارى كردن بە ھەندى لە نەپتىيەكان لەنىۋان پىاۋۋىئافرەت، يان ھەستان بە ھەندى كار كەوا بىكات لايەنەكەى دىكە توۋرە بىكات، ۋەك ھاۋرىيەتى كەردنى ھەندى كەس. يان دەست گرتن بەسەر ھەندى بىرو بۇچۈن، يان شاردنەۋەدى ھەندى راستى .

دەست خستىنە ناۋكاروبارى تاييەتى :

رىزگرتنى ھەرلەيكە بۇ ئەۋەدى دىكە لە پالپشتەكانى بەختەۋەرى ھاوسەرگىرى دادەنرىت ۋەھەردەم تىدەكۈشى بۇ پاراستنى تاييەتمەندىەكانى ئەۋىتر، تاۋەكو ھەست بە ھىمنى بىكات لەگەل ھەركەسى بەشدارى لايەنەكانى ژيانى كرد، ئەمەشيان گرنگە، چونكە زۆرىەى كىشەكان كە دەكەۋىتە نىۋان ژن و مىرد ھۋىەكەى دەست خستىنە ناۋكاروبارى تاييەتى لايەنەكەى دىكەيە .

ئايىنى ئىسلام سىستەمىكى بۇ ژيانى ھاوسەرگىرى دانائەۋە، ۋە سنورىشى بۇ ژن و مىردەكە دىارى كەدوۋە، ۋەنىشانەى بۇ ماف ۋەركەكانى ھەرلەيكە كەدوۋە . پىئويستە لەسەر ژن و مىرد جوۋلە بىكەن لەو چۈارچىۋەى كە ئىسلام ۋىنەى كەدوۋە . لىرەشدا بۈارى ھاۋكارى كەردن ھەيە، ناكىت دەست بىرئىتە ناۋكاروبارى تاييەتى لايەنەكەى دىكە تەنھا ئەگەر خۋى داۋاى كرد .

ھەندى جارىش دەست خستنه ناو لەلايەنى دوور روودەدات وەك خزمەكان و ھاۋرپەكان،
بۇ غومونە خاتوننىك دەست دەخاتە ناو كاروبارى ژيانيان وەك رينمايى كار .
ئەمەش دەست پىدەكات بە دەست خستنه ناو خىزان دەبىتتە ھۆى روودانى جياۋازى نيوان
ژن و مىڭد ئەم دياردەيەش گشتى يەو زۆر كەس دەيزانىت .

بىزاري و رۆتىن لە ژيانى ھاۋسەرگىرىدا :

لەگەل گرنگى ژيانى رۆژانەو بەرپرسيارەتى كەۋا ھەست كردن بە بىزاري و دلتەنگى ھەيە
. بە تاييەتى ئەگەر ھاتوو ژن و مىڭد لە فەرمانگەيەكى جىگىر ئىش بكەن .
وہ بگەرپنەۋە مال لە كاتىكى ديارى كراو.....ئەمەش ژيانە .
لېرەدا لەسەر ژن و مىڭد پىۋىستە تاۋەكو ژيانيان بەختەۋەر بىت و دەدەرىچن لە لىۋارى
بىزاري ئەم راسپاردانە رەچاۋ بكەن :-

۱- رىك بكەون لەسەر بەيەك گەيشتن پىش ھاتنەۋە بۇ مال، ھەتا ئەگەر يەككىيان
رىگاگەي وەك پىۋىست نەبوو تىپەرى بەسەر رىگاى لايەنەكەي دىكە، بۇ ئەۋەي
ھەريەكەيان گرنگى بە ئەۋىتر بدەن پىش گواستەنەۋەتان لە كاتى گەيشتەنتان بۇ
ئەرەكانى ترى خىزانى (دايكايەتى، باوكايەتى، چىشتلىنەن، راپەراندنى كاروبارى ناو
مال).

۲- تىپىكى كار لە ناو چىشتخانە پىكېيەن، وەك ئەۋەي بۇ غومونە پىاۋ دەسەلاتى ھەبىت
چ خواردنىك ھەزى لى دەكات دروستى بكات، وەژنەكەش ھەلىسى بەلىنەنى .
وہ لەكاتى نامادەكردنى خواردنەكە قسەو گەتوگۇ لەگەل يەكتر بكەن، ئەمەش رۆژانى
ھاۋسەرگىرى يەكەم بىردەھىننەۋەكەش ھەۋايەكى پر لە خۆشەۋىستى و ھاۋكارى
دروست دەكات .

۳- خواردنەكە لە چىشتخانە داۋا بكرى، ھەردووكيان خواردنى گەرم بخۆن و كاتەكە اگىر
بكەن بە دانىشتن لەسەر زەۋى و گالتەۋگەپ .

۴- چاۋ بخشىننەۋە بە ئەلبوومى وئەنەكان، لەيادگارپەكانى رۆژانى بووك گواستەنەۋەۋە مانگى ھەنگوئىنى وورد بېنەۋە يان مۆلەت ۋەرگرتنى ئەم دوايىيەيان، ۋە پىكەۋە بىر بىكەنەۋە لە مۆلەت ۋەرگرتنىكى دىكە .

۵- دەكرىت پىكەۋە كىتېب بخوئىننەۋە ۋەك خوئىندەۋە چىرۆك، ۋە كىتېبى چاۋدىرى مىدالان دەبىتتە بۆنە، يان دەكرىت كىتېبى رۆمانسى يان رۆشەنبىرى يان كۆمىدى بخوئىننەۋە، گرنگ ئەۋەيە ئەۋكاتە ھىمانە پىكەۋە بەسەربەن ۋە زالىن بەسەر بىزارى ۋەدووبارە بوونەۋە .

۶- پىكەۋە يارى و گالتەۋ گەپ بىكەن، ۋە يارىكرىنىش بە شىكە لە دل راگرتن و خۆشەۋىستى، ۋە ئەۋە بەشىكە نابىت لەماۋە رۆژانى ھەفتەيەك، پرىيت لە شىۋاۋى و پالە پەستۆ. ۋە لە رىگاكانى دەستكەۋتنى ئەۋ پىكەيىنەرە ئەۋە ھەر يارى و گالتەۋ گەپىك بىكەن پاش عىشا، نەك ھەموو شەۋانىش بەلكو ھەفتە رۆژىك ھەلبىزىرن ۋە سووربن لەسەر يارى كردن .

ھەستىكرىن بە نەبوونى لە نىۋان ژن ومىرد :

زۆرىن ئەۋانە بۇ ھاۋسەرى دۋارۆژيان لەسەر بىنچىنە ۋەخەن و خەيالى پان ۋەبەرىن خانوۋ دروست دەكەن، ۋە دەبىتتە كۆشكىكى گەرە لە خەيالىيان، ۋە ئەگەر تىيايان دابوۋ دەبىنى تەنھا كاۋلېۋونە، ۋەھەست بە ھەژارى و كەساسى دەكەن كاتىك كە ژيان، كە ۋا وئەنە كىشاپوۋن بۇ ئەۋ خەۋانە لە كۆشكى گەرەۋ ژيانى خۆشى .

كاتىك خۆيان لەناۋ ئەۋ راستىيەدا دەبىننەۋە ھەست و سۆزىيان وون دەبىت لە پىشتى پەردەكان .

بەلام بە خىرايى دەكەن و ھەموو راستىيەكان بە ديار دەكەن مەلمانى دەست پىدەكات. ئەم نەبوونى و كەساسىيەش يان بەھۆى خۆپەرىستى لە يەككىك لە لايەنەكانە ۋەنەبوونى

وہ ژيانی ھاوسەرگيري دهیئت ژيانیکی گهرم بیټ .....ژيانیک بیټ لهسەر دلسۆزی و خۆشه‌ویستی دامه‌زراییت . به‌لام دوژمنداری وتووره‌برون و شه‌رکردن و لی‌دان کاریکن پیچه‌وانه‌ن له‌گه‌ل ژيانی ھاوسەرگيري و پیرۆزیه‌که‌ی، به‌لکو شیوه‌ی مرۆڤ ده‌گۆریټ و ده‌یگوازیته‌وه بو ناژه‌لیکی په‌لامارده‌ر گرنگی نیه ته‌نیا رۆچوون له‌سەر قوربانیدان وجه‌وساندنه‌وه له‌سه‌ریدا .

نیمایمى عدلى خواى لى رازى بيٲ ددفرمويٲ : ٲه گهر هه ژارى پياو بوايه ده مكوشٲ،
بو گه شه پٲدانى هه موو ٲومه ٲى ئيسلام به ده وه مندى و پاره زورى .

بۇيە زۆرىيە كىشەكانى خىزانى بە ھۆى ھەژارى يان پىداۋىستى بۇ پارەو سامان روودەدەن، ئەمەش ناچارى نىيە، بەلام زۆرىيە جار لەگەل ھەستەردن بە پىداۋىستىيەكان روودەدات ۋە رىنگاى رازى بوونى بەبەشى خۇداى گەورە نازانىت .

ھەرۋەھا پىۋىستە ھەژارى ۋكەم دەرامەتى نەبىتتە ھۆكار بۇ مىلمانى لە ژيانى خىزانى و پارچە پارچە كەردنى .

ۋە مەۋقايەتى نىيە بۇ ئافرەت دەست بەردارى مەردەكەى بىت لەبەر ھەژارى ۋ كەم دەرامەتى، تەنھا ئەگەر پىاۋەكە خۆى جەزى لە تەمبەللى بىت .

ھەژارى ھەرگىز شەرمەزارى نىيە ۋە قەدەرىكى پراۋىش نىيە بەسەر كەسدا، بۇيە دەبىت مەۋقە گەشەين بىت لە ژيانىدا، بۇ دۋارۋى پراۋىت بەشەۋق ۋ خۆشەۋىستى ۋ ئومىدى .

دەبىت ئەكە لە ناۋ دلى پىاۋەكەيدا مۆمى ئومىدى ۋ ھىۋاى دابگىرسىنىت .

پالى پىۋە نىت بۇ كارى راست لە پىناۋى ژيانىكى باشتر .

ۋەلەسەر پىاۋەكەش پىۋىستە لە بىرو ھۆشى ئەكەيدا تارىكى ۋ ناخۆشى رەشەكەتەۋە .

بۇ ئەۋەى رۆژى ئومىدو ھىقى ھەللىت لە دەروونىدا پىرىت لە روۋناكى ۋ دۋارۋىكى روۋناك لە سىپەدەيەكى رۆشن ۋ بەختىار .

پىۋىستە ئۆن ۋ مىرد بزەنن ژيان پىۋىستى بە ھاۋكارى ۋ ئارامگرتن ھەيە لە رۆژە نەبوونى ۋ تارىكەكاندان دەبىت بىرەكەنەۋە كە بەختەۋەرى بە پارەو سامان نىيە .

بەلام رەزەبوون بە ختەۋەرىيە، دەبىت ئۆن ۋ مىرد بزەنن كە رەزەبوون پەيۋەندارە بە بروابوون بە خۇداى مەزن ۋ دلوۋان بە قەزاۋ قەدەرۋ خىرو شەر .

كىشەى ئەنتەرنىت ۋ ھۆكارەكانى راگەياندن :

لەگەل پىش كەۋتنى ھۆكارەكانى تەكنەلۇژيا ھەندىك كىشە ھەن دەبىتە ھۆى بلاۋبوونەۋەى دىاردەى تاكە كەسى ۋ ۋەپالپىشتى دىادەكانى كۆمەلەيەتى ۋ بەيەك

گەشتەنى خىزان دەكەن بۇ ھەموو تاكىك لى خىزان كاتىكى درىژ ھەيە بەرامبەر شاشەكانى كۆمپىوتەر يان تەلە قىزۇن بەسەر بەرەيت ھەروھە كار دەكاتە سەر پەيۋەندى خىزانى.

لەسەر ئەو بىچىنەيە كىشەكان خۇيان مەلاس داۋە لەسەر ژيانى ھاۋسەرگىرى ۋەك ئەمەي خوارەۋە :-

- ۱- نەبوۋنى پەيۋەندى لە نىۋان ژن ومىرد يان نىۋان ھەۋالەكان .
- ۲- سەيركردنى تاكەكان بە رەۋشتەكانى نەشياۋ، ۋەھولدان بۇ لاسايى كىرنەۋەي بەبى گەرەنەۋە بۇ پىۋەرىكى جىگىر .

بۇ چارەسەر كىشەيە دەيت خىزان رەچاۋى ئەمانە بكات :-

- ۱- دىارى كىرنى كاتىكى جىگىر بۇ ئەو بەرنامانە واباشترە سەيركردن بە كۆمەل يىت بە پىۋە تۈۋان .
- ۲- نابىت ھاۋبەشى ژيانت دابىيىت و بە راۋردى بكەيت لەگەل شتە نائاسايىيەكان، بەۋەي كەگويت لىۋوۋە يان دەيانبىنى بى ئەۋەي بزائىت ئەۋ چى لە دەروونىدا شاراۋەيە .
- ۳- ھەستىكردن بە چاۋدىرى خوداى گەرەۋە مىھرەبان لە ھەموو كات و شۈيىنكىدا .

بە كورتى :

پىۋىستە ژن ومىرد بە زۆر چالاكى خۇيان جوان بكەن تاۋەكو بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى لە نىۋانىندا دىتەدى، بەزىادەش بۇ پىداۋىستىيان لە دروست كىرنى دىۋارىك لە پاراستن بۇ روۋدانى كىشەكان كەۋا يەكپىزى ئەۋ بەختەۋەرىۋە جىگىر بونى لىل دەكات .
ۋەلەۋ چالاكىانەش :-

- ۱- ھەموو ژن ومىردىك پىداگىرى بكەن لەسەر بەرگىركىرنى قايرۇسەكانى ژيانى

۱۲- نايىت داھات و جياوازى لى دەستكە ورتنى خەرجى ھۆكارىك بىت بۇ كىشەى نىۋانىان با

قەناعەت كالاىەك بىت كەوا پارىزراۋ لى رۇژە كەمدەستەكان و نەبوونىەكانى ژيان .

۱۳- دەبىت ژۇن و مىرد بزانن كەوا خۇپاراستى باشترە لى چارە سەركردن، نايىت چاۋەرىى

روودانى كىشە بكرىت تاۋەكو دەستبكرىت بە چارەسەركردن .

بەلام دەبىت ھەرىەكىك ھەلىسى بە ئەرەكانى پىش داواكردن بە مافەكانى، ۋە دەبىت

سەبرگرتن گەۋرەترىن چەك بىت بۇ زالبوون بەسەر تەنگ و چەلەمەكانى ژيان .

ۋە دەبىت ژۇن و مىرد بىرەكەنەۋە كەوا ھەردەم پاش خەم و خەفەت و ناخۇشى شادى

ۋە بەختەۋەرى و رووناھى دىتەدى .

خۇت تاقىبەكەرەۋە :

نەمەى خۋارەۋە كۆمەلىك بەشن پىۋىستە لەسەرت جىبە جىيان بىكەيت، ئەگەر رىك

بوويت لەگەلىدا بەتەۋاۋى ئەۋا نىشانەى (بەلى) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنى .

ۋە ئەگەر پارا بوويت ئەۋا نىشانەى (ھەندى جار) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنىن ۋە ئەگەر

رىك نەبوويت لەگەلىدا ئەۋا نىشانەى (نەخىر) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنى .

ژ	بەش	بەلى	ھەندى جار	نەخىر
۱	ئايادوۋردەكەۋىتەۋە لە رەخنەى بەردەۋام لە ھاورىي ژىانت ؟			
۲	ئايادىداگىرى دەكەيت لەسەر تىرىۋونى پىداۋىستىەكانى ھاورىەشى ژىانت بە سۆزو دلنەۋاش ؟			
۳	ئايادەرامەتى پىۋىست دابىن دەكەيت بۇ خەرجىەكانى مال ؟			

			٤	ئایا پیداده گریته له سهر راشکاوێ بۆ هاوبهشی ژيانته به تهواوهتی ؟
			٥	ئایا ههولنده ددهیت له سهر نویبونه وه له ژيان و دوورکه و تنه وه له بیزاری ؟
			٦	ئایا خۆت حوکم ددهیت له کاتی تووره بوون ؟
			٧	ئایا کاتی خۆت رێک دهخیت و به باشی ئه نجامی ددهیت ؟
			٨	ئایا له ژياندا شتی جوان هیه ؟
			٩	ئایا ههست به زه زابوون ده کهیت له ژيانته وه له هاوبهشی ژيانته ؟
			١٠	ئایا ریز له تاییه ته ندیه کانی هاوبهشی ژيانته ده گریته ؟

هه لسه نگاندن :

نه گهر هه لێژاردنه کەت بۆ وه لآمی (به لآی) بوو ئەوا پله به دهست دههینیت، وده گهر هه لێژاردنه کەت بۆ وه لآمی (هه ندی جار) بوو ئەوا یه ک پله به دهست دههینیت .
به لآم نه گهر هه لێژاردنه کەت بۆ وه لآمی (نه خێر) بوو ئەوا هیچ به دهست ناهینیت .
وه ده کریت خۆت وه ک ئەمه ی خواره وه هه لسه نگینیت :-

پله	بارودۆخ
له سفر — ٤ پله	تۆ له ناو گێژاوی کیشه وگرفتی ماله وه ده ژیت و بی شوماره، دهست پێشخهری بکه له زانین و چاره سه ری .
له ٥ — ١٠ پله	تۆ له سه ره یه که م رێگای به خته وه ریت، له گه ل ئەوه ش هیشتا کۆسپ وته گهره هه یه له ژیا نی هاو سه رگهریت، ئاگاداریه یه ک به یه ک چاره سه ری بکه .
له ١١ — ١٥ پله	تۆ له سه ره رێگا دا ده رۆیت، به لآم هیشتا کۆسپ وته گهره هه یه له پێگه یشتنی به خته وه ریت .
له ١٦ — ٢٠ پله	تۆ شایانی ئەوه ی هه نگاو به او یژی له سه ره رێگای به خته وه ری، وه پێویسته له سه ره به رده وام بیت، وه بیگوازیته وه بۆ هه نگاوی داها توو .

به‌شی هه‌شته‌م

به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل به‌جیه‌ینانی ئه‌رکه‌کان (خه‌رجی و منداڵ)

- ئاماده‌کاری

- به‌خته‌وه‌ری له‌خه‌رجی .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی ته‌واوکردنی به‌پر‌سیاره‌تی خه‌رجیدا .

- خه‌رجکردنی ئافه‌رت له‌پاره‌ی می‌رده‌که‌ی به‌چاکه .

- به‌خشین له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- دیاری ناردن له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- هاوکاری کردنی ئافه‌رت بۆ می‌رده‌هه‌ژاره‌که‌ی .

- راویژکردن به‌می‌ردی له‌خه‌رجکردنی پاره‌ی ئه‌و .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی را‌په‌راندنی کاروباری مال .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان .

- باوکه‌کان خۆیان دا‌بنی‌ن بۆ په‌روه‌رده‌کردنی منداڵه‌کان .

- زانی‌نی مه‌به‌ست و ئامانج له‌کاروکرده‌وه‌کانت .

- زانی‌نی تاییه‌ ته‌ندیه‌کانی منداڵ .

- زانی‌نی کێشه‌کانی منداڵ .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان له‌سایه‌ی رووداوه‌ ناخۆشه‌کاندا .

- په‌روه‌رده‌کردن به‌خۆشه‌ویستی .

- به‌گورتی .

- خۆت تاقیبکه‌ره‌وه .

ئامادەكارى :

بەختە وەرى تەنھا بە دېھىنان نىيە لەسەر تىر كىردن بۇ پىدا وىستىيە كان و ئارەزو وە كان، بەلام
 ھەندى جۆر بەختە وەرى بە بەخشىن گە مارۆ درا وە ئاكرىت چا وەرى ي بەرامبەر بىت.
 ئە و جۆرە بەختە وەرىيەش ئە و كەسانە ھەستى پىدە كات كە ئامانجى دىيارى كىردىت .
 وە كارەكەى بە دىل سۆزى بۇ خوداى گە وەرە ئە نجا مىدرا بىت، دا وای رەھمەت و بەھەشتى
 لىدە كات، ئە و جۆرە كەسەش كە لاى خوداى گە وەرە رەزا بونە و لىي نىكە .
 وە نىكە كە و تەن وەش لە لاى خوداى گە وەرە نايە تە دى تەنھا بە تىكۆشان و ماندو و بون و
 بەخشىن بە سامان لە رىگاي خوداى مىرەبان .
 لىرەشدا پىشېركىكاران پىشېركى دەكەن لە رەزا بونۇ خوداى گە وەرە مىرەبان .
 كاتىك كەسىك دەبىت لە بەخشىن و خەلات بۇ شتىك ئە و كەسە سەرۆك و بەرپرسە لە و
 شتە، لە ھەمان كاتدا بەرپرسىار دەبىت لە لاى خوداى گە وەرە دا وای پاداشتى لىدە كات.
 ئە و لە و كاتەدا لە بەررترىن پەلە كانى بەختە وەرىيە .
 بەختە وەرى لە خەرجى، وە بەختە وەرى لە نىكە خولقىنەرەكەى كە خوداى مەزىن و
 دىلۇقانە.

بەختە وەرى لە خەرجى :

كىشەى خەرجى و بونۇ پىدا وىستىيە كانى مال لە ھۆكارە گىرگە كان دادە نرىت كە و
 دەبىتە روودانى كىشە و جىا وازىيە كان، ئە گەر ھاتو تىگە يشتىنىكى ھەلە ھەبو بۇ سىروشتى
 ژيان يان بەرپرسىارە تىيە كان، يان مامەلە كىردىكى ھەلە لە گەل بە جىيەننى ئەركە كان،
 وەھەندىك دەروانىتە خەرجى لەسەر ئە وەى كۆسپ و تەگەرەيە بۇ بەختە وەرى يان قەدەغە كرا وە
 بۇى، وەھەندىكىش دەروانن بۇ قورس و گرانى لە دابىن كىردى جىوانكارى بۇ مال لە
 روودانە كانى توندوتىژى و ئاكو كىيە كانى خىزانە، وە ئە و ھەموو تىگە يشتىنە ھەلەن .

به لّام به خته وهری راسته قینه له بۆسه دایه له کهسیک له پاره که له نیو دهستی داییت .
وه خهرجی بکات له دانیشتوان وه کهسیک نیه نهو مولگی پاره بیّت .
به خته وهری راسته قینهش له گهل پاره دایه کاتیک کهسه که ههست بکات له پاره که له
دهستی داییت نهک له دلیدا .

خاوهن مالّ پتویسته لهسهری هه موو پیداو یستیه کانی ژیا نی دابین بکات، وه دابین کردنی
پیداو یستیه سه ره کیه کان بۆ دامه زران دنی مالّ وه ته و او کردنی پیداو یستیه کانی .
له سه ر ژنیش پتویسته یارمه تی پیشکه شی میژده که ی بکات بۆ دامه زران دنی مالّ . وه
خزمه تکردنی تاکه کان و هه لسان به کاره کان که و یارمه تی پیاو بدات له سه ر دابین کردنی که ل
وپه له کان و نازووقه ی مالّ .

له گهل بوونی جیا وازی زانا ئایینه کان له مافی میژد له سه ر ژنه که ی له خزمه تی مالّ
وهه لسانه به کاروباره کانی، وه له خزمه تکردنی میژده که ی وه هه لسان به پیداو یستیه کانی،
خه لکی کۆکن له سه ر نه وه ی مافی میژد نیه له سه ر ژنه که ی له و کاروبارانه ته نها نه گه ر خۆی
هه لیبژیژی به بی ژۆرلیکردن، یان نه گه ر پتویستی پیی نه بیّت .

بۆیه ده بینین که و خۆشی پیکه وه ژیا ن نه وه یه له مافی هه ردووکیانه نیتوانیا ن چاکبکه ن،
نه مه ش ده که ویتته لای ژنه که که راسته وخۆ به پیی توانا هه لسیّت به کاروباری خزمه تکردنی
له ماله که ی .

وه هه روه ها به گویره ی باری میژده که ی له ئابووری ورۆشنییری وه به گویره ی داب
ونه ریتی کۆمه لایه تی به شیوه یه کی ریک ویتک، وه به گویره ی بارودۆخی مالی باوکی وگه روه
بوونی تیایدا، وه به گویره ی ئاره زوو مه رجی پیاوه که له کاتی پیشکه ش کردنی داخوازیه که ی .
ده بیّت نهو کاره به ته و او ده تی له کاتی داخوازی و پیش گرێبه ست روون بکریته وه وه ته و او ی
به رد ریته وه، بۆ ریگرتن له ژۆر کیشه و گرفت که له نه عجام نه دان هه ندی ژن ژۆر جار یاخیده بن و
ده لّین : من خزمه تکار نیم، به داخیکی ژۆره وه هه ندی ژن راهاتوون له سه ر ته مه لّی

وهه ناستن به ئیش و کاری ماله کانیان به تیگه یشتنی هه له لهو رایه ی زانا ئایینه کان بۆیه پێویسته له سه ره تا به ته واوی روون بکریته وه، له وانه یه بارودۆخی پیاوه که له باره ی ئابووری یان کۆمه لایه تی یان ده روونی نه گونجیت خزمه تکاری ژن به کری بگریت .

هاوکاری نیوان ژن و میرد له پیناوی ته واو کردنی بهرپر سیاره تی خه رجیدا :

بهرپر سیاره تی خه رجی ناوه ستیته سه ر دابین کردنی پیداو یستییه کانی مال یان نه و کهل و په لانه ی یارمه تی خیزان ده دات بۆ پر کردنه وه ی پیداو یستییه کان به ته نها .
وه دابین کردنی ریگاکانی ژیان، به لام له بنچینه ی هاوکاری کردن له خه رجیدا هاوکاری ژنه بۆ میرده که ی له رێنمایی کردن و دابین کردندا، یان ری وشوین دانان له خه رجیدا تا وه کو بپیته هاوکاری کردنیکی هاوبه ش .
وه له لایه نه کانی که وا ده کریت هاوکاری هه بیته وه که ئه مه ی خواره وه یه : -

خه رج کردنی ژن له مال و سامانی میرده که ی به چاکه :

ژن بۆی ده کریت له مال و سامانی میرده که ی خه رج بکات، به لام به مه رجیک ده بیته له ژیر چوارچی وه ی شه رج دابیت (زه ره رو زیانی نه بیته)، هه روه ها به ده ستپاکی مامه له له گه ل مال و سامانی میرده که ی بکات، له و حاله ته دا خێر و به ره که ت گشتگیر ده بیته له سه ر ماله که، له و خه سله ته دا ده بیته باشت رین ئافه رت .

له عان شه (ره زای خوا ی له سه ر بیته) که وا هیندی کچی عه ته به ووتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا، ئه بی سفیان پیاویکی ره زیله، ئه وه نده پارم ناداتی به شی خۆم و منداله که م بکات ته نها کاتی که پارهی لێده به م ئه و نازانیته، پیغه مبه ر درودی خوا ی له سه ربیته فرمووی: (ئه وه نده ببه

که بهشی خۆت و کوره کهت بکات به چاکه {رواه البخاري} .

ئه مهش به لگهیه له سههر ئه وهی که ئیسلام زولم له کهس ناکات، مافی هه موو کهس ده دات.

به خشین له مال و سامانی میرده کهی به چاکه :

ده بیئت ژن چاودیرییت له سههر مال و سامانی میرده کهی و بیپاریزی، وه له پیناوی خودا بیبه خشی یان مافی فه قیرو هه ژار له بیر نه کات له مال و سامانه کهی، ده توانییت به ئه قل و دادپهروه ری کاروباری ماله کهی پێوانه بکات و مافی مال و مندا له کهی بداتن وه بۆ هه ژارو لیقه و ماوان له مال و سامانی خۆی و میرده کهی بیبه خشی، قال رسول الله صلی الله علیه وسلم : (إذا انفقت المرأة من بينها طعام غیر مفسدة کان لها اجرها بما أنفقت ولزوجها أجره بما کسب) {رواه البخاري} .

پێغه مبه ر درودی خوای له سهرییت ده فره مویت: (ئه گهر ئا فره ت له مالی خۆی خواردنی به خشی خراپ نیه له وهی که به خشیویه تی پاداشتی ده دریتی وه بۆ میرده کهشی هه مان پاداشتی هیه له وهی به خشیویه تی) .

ئه مه جوړیکه له سه رهستی ئا فره ت کهوا شه رع پێیدا وه بۆ ئه وهی بۆ جیهان روون بیته وه کهوا ئا فره ت خزه تکار نیه بکپردی و بفروشی، یان هیچ مافیکی نیه یان هیچ جوړه سه رهستییه کی نیه .

به لām ئه وهی ئیستا زانیمان کهوا ئا فره ت سه رهسته به وه رگرتنی بریار، وه ئا فره ت پشکی هیه له مال و سامانی میرده کهی به مه رجیک به شیویه کی چاک هه ل سو که وتی پێبکات تا وه کو مافه کان وون نه بیئت و ئه مانه تیش وون نه بیئت .

دیاری وخه لات کردن له مال و سامانی میرده که ی چاکه :

مالی موسلمان له سهر هاوکاری و خوشه ویستی و لیک تیگه یشتن دههستی، ههروهها چی له دهست پیاو دایه له مال و سامان یان شتیك وەك ئەو، ههندیك له پیاوان ههست به ره زابوون و قه ناعهت دهكهن كهوا بۆ ژنه كانیشیان ماف لهو ماله دا ههیه له بهرئه وهی ئەو تیگه یشتنه له نیوانیان دا ههیه بۆیه بۆ ژنه كەش ده بیئت له به شتیك له مال و سامانی میرده که ی رهفتاریكات به لām به چاکه به بی زۆرداری و زیان گه یاندن .

هاوکاری کردنی ژن بۆ میرده هه ژاره که ی :-

پیاو بهرپرسه له خهرجی و مسۆگهر کردنی پتویستی مال به لām له کاتی گونجانا ئافهت دهتوانی هاوکاری میرده که ی بکات له کاتی دهستکورتی له مال و سامانا، تاوه کو نرخ و به های خوشه ویستی ژیان بۆ خیزان بیته دی، وه ری و شوین و رهوشتی ئافهت زیاد دهکات بۆ خهرجی له کاتی که مده رامه تی میرد له پاره پهیدا کردن، ئەمهش دوو چاکه به دههست دههینیت: چاکه ی په یوهندی خزمایه تی وه چاکه ی خهبات کردن له پیناوی خودای گهوره و میهره بان .

عن ابي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: جاءت زينب امرأة ابن مسعود قالت: يابني الله إنك أمرت اليوم بالصدقة . وكان عندي حُلِي فأردت أن أتصدق به، فزعم ابن مسعود أنه وولده أحق من تصدقت به عليهم، فقال النبي صلى عليه وسلم: « صدق ابن مسعود، زوجك وولدك أحق من تصدقت به عليهم » ﴿ رواه البخاري ﴾ .

له ئەبو سه عیدی خودری خوا لیتی رازی بیئت: زهینه ب خیزانی ابن مسعود هات ووتی: ئە ی پیغه مبهری خوا، تو ئە مرۆ فه رمانتدا به خیرو سه دهقه کردن، ههندی خشلم هه بوو وویستم بیکه مه سه دهقه، وه ابن مسعود ووتی من و مندا له که مان له هه موو کهس مافی زیاتره خیرو سه دهقه بکه ی به سهریان، پیغه مبهر دروودی خوی له سهر بیئت فه رمووی: ((ابن

مسعود راستی ووت، پیاوه کهت و مندالەت له هه موو کهس مافی زیاتره، خێرو سه ده قه یان پیبکهی .»

ئایا هاوکاری و یارمه تیدان ههیه له مه باشت، وه ئه مه پالپشته بۆ بنیاتنانی مالیکی به خته وه ئه مه ئه رک و مافه کان ریکده خات وه بی گومان درێژهی پیده دات .

راویژکاری میژدی بکات له خه رچی مال و سامانی :-

له زۆریه ی بارودۆخه کان ئافره ت مامه له به سۆز و نه رمی ده کات نه ک به نه قل، بۆیه پیویستی به هه ندی هاوکاری ههیه له گه لیدا له وه رگرتنی بریار له خه رجیدا . به تاییه تی له پیاوان وه هێچ کهس نیه له میژدی نزیکتر . بۆیه پیویسته راویژ به میژدی بکات له هه موو شتیك له وانه ش له خه رجیدا .

فعن عبدالله بن عمرو قال: لما فتح رسول الله صلى وسلم مكة قام خطيباً فقال في خطبته: «لا يجوز لامرأة عطية إلا بأذن زوجها» {رواه النسائي} .

عه بدوللای کوری عه مرو ووتی: کاتیك پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بیّت مه که ی نازاد کرد هه لسا به ووتاردانیك له ووتاره کهیدا فه رموی: « بۆ ئافره تیك نابیّت ببه خشیّت ته نها به مۆله ت وه رگرتنی میژده که ی نه بیّت» .

له فه تحی باری دا له ئیمام مالیك ده گێردرێته وه: ئافره ت بۆی نیه ببه خشیّت به بیّ مۆله تی میژده که ی نه گه ر ژیه ر رابه ریش بیّت ته نها له سی یه کی نه بیّت .

له دکتۆر یوسف قه ره زاویان پرسی ده رباره ی مافی پیاو له مووچه ی خێزانه که ی؟ وه لامی دایه وه: واجبه پیاو به رپرسیار بیّت له خه رچی مال و ساماندا له سه ر خێزان هه تا نه گه ر ژنه که ده وله مه ندیش بیّت. وه نه گه ر به ملیۆنه هاشی هه بیّت . پیاوه که به رپرسه له خه رچی و به خێوکردنی خێزان .

خوای گه وه ده فه رموویّت: «الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضكم على بعض

وبما انفقوا من اموالهم». واته: «پیاوان سه ره رشتیار و گه وره له سه ره ئافره تان به وهی خوی گه وره هه ندیکتانی له سه ره هه ندیک په سه ندتر داناوه وه به وهی له مال و سامانه کانیا ن خه رج ده که ن و ده به خشن».

وه پیاو خه رجه دکات و به ختو که ره و ماره یش ده دات، وه ئه ویش راده سپێردریت ته نها له خاله تی ده ستکورتیدا نه بیّت. هه ندیک مه زه هیش هه ن ده لیت: - نه گه ر پیاو ده ست کورت و که مده رامه ت بیّت. وه ئافره ته که ش ده و له مه ندیّت ئه و ئافره ته که پاره ی خه رجه دکات بو ی ده به خشیّت. چونکه مافه کان ئالو گوژن.

به لām نه گه ر ئافره ته که بو کار چوه ده ره وه که و له سه رده می ئیستادا ئافره ت فه رمانبه ره و له ده ره وه کار ده کات له و خاله ته دا پیاو راده سپێردری وه ده کریّت ئافره تیش یارمه تی بدا له خه رجی مال. یان نه گه ر پیاوه که پتیست بوو. وه له و سه رده مه ماندا له زۆربه ی وولاتان پیاو ئافره تی فه رمانبه ر ده خوازیت بو هاوکاریکردنی یه کتر له پێکهینانی مائیکی موسلمان. بۆیه پیاو به ته نیا ناتوانیّت خه رجی مال دابین بکات و ئافره تیش به ته نیا ناتوانیّت ده بیّت هه ردووکیان پێکه وه ریکبکه ون بو خه رجی و دابین کردنی پێداویسته یه کانی مال و مندال. له و خاله ته دا بو ئافره ت ده بیّت له سی به شی یه ک به ش له سه ریه تی وه پیاویش له سی به ش دووبه ش له سه ریه تی. چونکه ئیسلام بو پیاوی داناوه دووبه ش ببات، ئه مه ش له ماف و نه که کاند.

له سه ر بنه مای پێشودا هه ندیک وا ده زانن که ئه و ئاراستیه بو ئه وه یه پیاو دابنریت به راویژکار بو ئافره ت له سه رمال و سامانه که ی، به تیروانییکی نه رینی بو ئافره ت ده روانن. به لām راستیه که ی وانیه. چونکه ئه مه یان مافه که ی که م ناکاته وه، وه پاره که ش پاره ی ئافره ته که یه. ئه و له ناو په یوه ندی و پاراستنی میرد دایه، پیاویش راسپێردراوه ئافره ت به ختوبکات و خه رجی بدات، ئاره زووی بو ی هه بیّت له به خته وه ری و شادیدا. هه ره ها پیاویش ده بیّت له هه موو که س زیاتر پارێزگاری له مال و سامانی ئافره ته که ی بکات. به

تایبه تی نه گهر خودای گه وره چاودیر بیت له سهر مامه له و کارو کرده وه کانی، لهو پیره وه یه دا ده بیت نافرته راویژ به میرده که ی بکات له سهر مال و سامانه که ی . لهو کاته شدا رینگا به نافرته دراوه رهفتار به سامانی میرده که ی بکات به چاکه . نه مه زامنکردنی یه کتره . نه مه ش خوشه ویستیه . نه مه ش هاوکاریه له سهر نیش و کاری چاکه .

نافرته یارمه تی میردی ده دات له خه رجیدا له سه رمال له کاتی توانایی دا :-

هه ندی جار به هو ی گرانی نرخه کان و ژماره ی جوانکاریه کان هه ندی که س خو ی لهو گیژاوه دا ده بینیت ه وه، هه روه ها خه رجکردنی له فیروون و ته ندروستی و شتی تر له پیداو یستیه کانی شارستانین له گه ل هه موو نهو نه رکانه دا هه ندی له پیاوه کان به زه حه مت ده توانیت پیداو یستیه کانی مال و نه وه ی ده یه ویت ده سته به ری بکات، لیژده دا پتویسته یه کیك له ته نیشتی به وه ستیت نزیکترین که سیش خیزانه که یه تی، نه گهر هه یبوو ده توانیت چاودیری پیاوه که ی و ماله که ی بکات له سهر خه رچی نه مه ش باشترین کاره کانه له خیرو چاکه دا، کاتیک یارمه تی میرده که ی ده دات رزگاری ده کات له ناخوشیه که له ناخوشیه کانی ژیان .

هاوکاری نیوان ژن و میرد له پیناو پیلان دانان بۆ کاروباری مال :-

ژیان هاوکاریه کی هاوبه شه، نهو هاوکاریه ش ده بیت له هه موو لایه نه کانی ژیان بیت . پیاو له ماله وه له هه ندی کاردا یارمه تی ژنه که ی ده دات، یان هه ندیک داواکاریه کانی مالی بۆ ناماده ده کات، یان هه لده ستی به هه ندی نه رک کهوا نافرته ته که دیاری ده کات له سهر ره خساندنی کاروباری مال . پیغه مبه ریش دروودی خوی له سهر بیت پیشه نگی هه موو جیهان بوو .

فعن أسود قال: سئلت عائشة ما كان النبی صلی الله علیه وسلم یصنع فی بیته؟ قالت: »

كان يكون في مهنة اهله - تعني: خدمة أهله - فإذا حضرت الصلاة خرج إلى الصلاة» ﴿البخاري﴾ وفي رواية عن أحمد: قالت: «كان بشراً من بشر، يغلي ثوبه، ويحلب شاته، ويخدم نفسه» وفي أخرى «كان يخيظ ثوبه، ويخصف نعله، ويعمل ما يعمل الرجال في بيوتهم».

ئەسودە دەگیریتەوه دەلیت:- لە عاتشه پرسیار کرا پیغه مەبر دروودی خوای لە سەر بیټ لە مالهوه چی دەکات؟ ووتی: «ئەو لە نیش و کاری مالهوهی دەبیټ- بە مانای: خزمەت کردنی مال و خێزانی- وه ئەگەر نوێژ نامادە بوودەردەچیت بۆ نوێژ».

وه لە ربوایه تیکی تر لە ئەحمەد دەگیردیتەوه: عاتشه دەلیت: «ئەو مەرۆڤ بوو. وه لە مەرۆڤیش بوو، جله کهی دەشوات، وه مەر دەدۆشیټ، وه خزمەتی خۆی دەکات» لە جیگایه کی تریش: «جله کانی دەدووری، نەعلە کانی دەدوریتەوه وه لە پیتی دەکات، وه ئەو کارە دەکات که پیاوان لە مالهوه دەیکەن».

بەر پرسیاریه تی ژن لە ڕەخساندنی کاروباری مال مانای ئەوه نیه هەلسی بە خۆی به هەموو نیش و کارەکانی ناوماڵ بکات مال، لە خواردن، وه شوشتن، ووتوو کردن، وه خاوینکردنه وه و ریکخستن و جوانکردنی مال، بەلکو مانای بەرپرسیاریه تیه کهی سەرپەرشتی کردنه لە سەر ئەمانه، بەلام یان ئافره ته که هەلدهستی بەم کارانه، یان پیاوه که هەلدهستی بەم کارانه یا به بەشیك لەم کارانه، ئەمەش دەههستیتە سەر زۆر هۆکار وه: توانای پاره و پول، کاتی گونجاو لە هەر یه که له ژن و میرد و کور و کچه کان.

ههروهها ناشوب و گێژاوه کان رووده دهن له ژبانی هاوسه رگیردا ده باره ی خه زجکردنی پاره و پول. یان ناکۆکی ده باره ی دابین کردنی ئامیژی کاره بایی یان فیتکه ره وه؟ یان بۆچی وهك فلان و فلان دراوسی ئەو شته مان بۆ نامادە ناکهیت؟

وه له وه هه لمه ته دا ئەوه بانگه وازه بۆ ئەو که سانه ی ده گهرین به دوا ی به خته وه ری هاوسه رگیردا، وه ئاره زوو ده کهن دوور که ونه وه لهو کیشانه ی په یوه ندی به خه رجیدا هیه یان هه لگرتنی بهرپرسیاریه تی ئەمه ی خواره وه:-

۱- دابهش مال و سامان له نیو خه لکدا ئەمیه قه دەری خوای گهوره و میهره بان له جیهاندا، ده بی هه موو بزانیته که به دهست هینان له سه ر مال و سامان ته نها به پشتیوانی له خودای مه زن و دلۆڤانه بۆ ئەو که سه ی خۆی ده یه ویت، وه له و به واره دا زۆر له شاره زایانی ئابووری ده لێن: ئەگەر ئیمه هه موو مال و سامانی جیهانغان کۆبکرا ده ته وه به یه کسانێ دابه شان ده کرد تا وه کو هه ژار و ده وله مه ند نه مابان وه بۆ ما وه یه ک وازیان لێبێنن ئەوا جاریکی تر هه ژار هه ژار ده به وه و ده وله مه نیش ده وله مه ند ده بووه . ئەمه ش حیکمه تی خودای میهره بانه زۆریه ی لیکۆره وه کان سه لماندوویانه که به خته وه ری هاوسه رگیری نه به سترا وه ته وه به زۆری مال و سامان، یان زامنکردنی باشتین که ل و په لی ناو مال به لām به سترا وه ته وه به نیمان و رازی بوون به به شی خودای گه وه ره و میهره بان بۆ هه ر که سیته .

۲- ده بیته هه موو سه ره په رستیار و به رپرسیته پێداگیری بکه ن له سه ر مال و مندالی بۆ دا بینکردنی ژیا نیکی خۆش و به خته وه ر بۆ خێزانه که ی . وه تی بکۆشن بۆ داوا کردنی ئازوو قه، پشت نه به ستی له سه ر ئەوه ی که وا رزق و رۆزی به بی ماندوو بوون هه ولدان بۆی دیت یاخود به نووستن خوای گه وه ره و میهره بان هه موو ماندوو بوون و هه ولدانیک به یی توانای کۆشه که یه تی و کردنه وه ی ده روازه کانه بۆ رزق و رۆزی .

۳- ده بیته ژن ئارامگریته له سه ر بارودۆخی پیا وه که ی، ده بیته بزانیته که قه ناعه ت گه نجینه یه که کۆتایی نایه ت، ته ماعکاری و چاو له ده ستی خه لکی تر خه م و خه فه ته و کۆتایی نایه ت . به بیرێ بیته وه که وا پێغه مبه ر دروودی خوای له سه ر بیته له مالی خۆی بۆ ما وه ی مانگیه که له سه ر یه ک ئاگردانی دانه گیر ساوه، ئەو له به ر ئازاری برسی بوون به ردی له سکی خۆی ده به ست، وه به خته وه ره ترین که سیش بوو به با وه ره یێنانی به خودای تا ک و ته نها . له گه ل ئەوه ش ئەگه ر فه رمانی بکرا ده یه چیا ی مه که که ببایه زیتر ئەوا ده بوو . . . . .

۴- دەبى بزانىت كەۋا ھەموو ساتىكى فەرەحنایى ۋە دلتەۋايى گرنىگرە ۋە باشتەرە لە سەرۋەت ۋە سامانى دونىا، پىۋىستە بگەرەت بە دۋاى ئەۋ ساتانەدا، ۋە ژيانىت بە فىرۋەدە لە گەرەن بە دۋاى مال ۋە سامان يان خەم ۋە خەفەتەك لە سەر ئەۋەي كەنىە .

۵- دەبى لە بىرى بىت ئەۋ كەسەي پارەي ھەيە خۇشتىن ساتەكانى بەختەۋەرى ئەۋ كاتەيە كە خەرچەكەت بە تايىبەتى ئەۋ خەرچەكەرنەش لە پىناۋ خوداى گەرە ۋە مېھرەبان بىت، ۋە لەبىر نەكەت ئەۋ ساتانەش لە كاتى لە خەرچەكەرنەدا لە سەر مال ۋە مىندالى يان لە سەر ھەزار ۋە دەستكورتدا بىت .

۶- دەبى ھەموو ژىن ۋە مىردەك كۆشش بىكەن بۇ رىكخستىن ژيانىان بەپىي ى توانايان ۋە دانانى شتە سەرەكەكان لە خەرچەكەرنەدا بە ماناى ناژىم لە چارچىۋەي زياتر لە تواناكانم .

۷- ژىن ۋە مىرد دەبى دوور كەۋنەۋە لە پەنا بردن بۇ قەرەز كەرن بۇ دابىنكەرنى جوانكارى چونكە قەرەز بە شەۋ خەم خەفەتە ۋە بەرۋۇش شەرمەزارىە، لە گەل قەرەزىش بەختەۋەرى يان دلتەۋايى لە ژيانى ھاۋسەرگىردا نابىت .

۸- دەبىت ھاۋكارى لە نىۋان ژىن ۋە مىرد لە ژياندا ھەبىت، ئەگەر ھاتوۋ پىياۋ نەيتۋانى پىداۋىستىيەكانى خىزان بۇ مال دابىن بىكەت ئافرەت بۇي ھەيە خۇي بىبەخشىت- نەك زۆرى لىبىكرىت- لە سەر كار كەرن ۋە يارمەتىدانى مىردەكەي لە پەرۋەردە كەرنى مىندالەكان ۋە دابىنكەرنى پىداۋىستىيەكانى .

۹- بۇ ئافرەتەك كە كار ناكەت دەكرىت ھەندەك مەسروقاتى مال زامەن بىكەت ۋە يارمەتىدانى مىرد لە سەر خەرچەكەرنى ژيانى خىزانى لە كاتى فىرۋونى ھەندى شەرەزايى كە مال پىۋىستىيەتى بۇ مەسرفە كەرن لەۋ شەرەزايانەش ۋە كەۋ- نەخشەكەرن يان دروۋمان يان پىشەسازى شىرىنى ۋە دابىنكەرنى ھەندەك خوارەمەنى ۋەك: سەركە ۋە تورشىيات يان مورەبا ۋە ھەندەكى تر لە شتە سەرەكەكان كەۋا ھەموو مالەك

پىۋىستىيە تى *

۱۰- ۋە مىرد پىۋىستىيە بە بىريان بىت كەۋا لەگەل گرتنى ئەۋ ھۆكارانەش لەۋانەيە ھەندى تەنگەزە ۋە ھەلۋىستى تووند و تىۋى رووبدات ئەمەش پىۋىستى بە ئارامگرتن و ۋەستان بۇ رووبەروو بونەۋەي * بەلام تىكشكان و شىۋاۋى و تووندوتىۋى ئەۋ تەنگەزەيە چارە ناكات * لە كاتىكدا ئەم كاردانەۋانە زۆر لە كىشەكان لە سەر يەك كەلەكە دەكات كەۋا ھەلچون لە ۋىيانى ھاۋسەرگىرىدا روو دەدات يان بەختەۋەرى دەكوژىت *

بەختەۋەرى لەگەل مندالان :-

خۋاى گەۋرە دەفەر موۋىت: «المالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» مال و سەرۋەت و سامان و مندال خشل و جوانكارى ۋىيانى دونيان، بۇ ئەۋەي ۋىيان لە ھەموو كاتىك ۋىيان بەختەۋەر بىت لەگەل مندالان * ۋە بۇ ئەۋەي ۋىيان رازاۋە و بەختىار بىت لەگەل پەرۋەردە كەردى مندالان ۋە لەگەل زۆرى ئەرك بۇيان، پەرۋەردە كاران پىۋىستىيە بىرو و بۇچونى خۇيان بگۆرن لە پەرۋەردە كەردن، بە جۆرىك پەرۋەردە كەردن لە پىش چاۋى پەرۋەردە كاران نەبىتتە بارگرانى يان كىشە * بەلكو بىتتە ئەركىكى بەچىژ لە ستايش كەردى بەختەۋەرى و شادى بۇ ھەموان * ۋە مندالان، درىژ پىدەرى سەروشتن بۇ باۋكان، ۋە يەككىن لە بازنەكانى ھەستەكەردن بە جوانى بۇ نادەمىزاد * ۋە ئەۋانەش لە پالپىشتەكانى بەختەۋەرىن، لەسەر ئەۋ بىنجىنەيەش نەمەيان دىتە دى «مال و سامان و مندال جوانكارى ۋىيانى دونيان» *

مندالان بەروبوۋى ھاۋسەرگىرى و خۇشەۋىستىيە * ھەرمالىك بەتال بىت لە مندالان مالىكە روكنىك لە روكنەكانى بەختەۋەرى تىيدا كەم دەبىت * ۋە مندالان چاۋگەي خۇشى و شادى مەۋقن، ۋە بۇيان پىۋا دەبىتتە باۋكىكى بەزەيى و ئافەرەتەش دايكىكى دلتەرم * بوۋى مندال پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بەھىز دەكات و زىاتەر پتەۋى دەداتى، لىرەدا نىشانە دەكرىت كەۋا مندال نىعمەتتىكى خۋاى گەۋرە و مېھربانە، ۋە بە بوۋى مندال ۋە مىرد

ھەست دەكەن يەككە لە ئامانچە ھەرە گرنگە كانيان ھاتە دى لە ژيانى ھاوبەشيان، ۋە بەردى
 بناغەيان دانائە لە بنياتناني دوا رۆژىكى ھاوبەش .
 ئەمەي خوارەۋە ھەندى ئامۇزگارين تاۋەكو پەرۋەردە كەردنى مىندال بېيىتە بەختەۋەرى و
 ساتە كاني خۆشى لە نيوان ژن وميەرددا:-

باۋكەكان خۇيان دابىنى بۇ پەرۋەردە كەردن:-

يەكەمىن قۇناغە كاني ئامادە كەردنى مەۋۇ و پەرۋەردە كەردن دەستپىدە كات لە گەل سەرەتاي
 سەكپى دايك ۋە سەرەتاي پىكەينانى كۆرپەلە . ھەرۋە ھا يەكەم ئەركى پەرۋەردە ۋە ھاۋشىۋە
 لە گەلىدا دەستپىدە كات لەو كاتەي دايك پىشۋازى لە كۆرپەكەدا دەكات، ۋە چۈنپەتەي
 خۇئامادە كەردن بۇ ئەۋەي بېيىتە دايكىكى چاك لە سەر دروست كەردنى نەۋەيەكى چاك بېيىتە
 پالپىشتىك لە پالپىشتە كاني ھىزو توناي گەل . لەبەر ئەۋەي خۇئامادە كەردنى مەۋۇ تەنھا
 دەستپىدە كات لە گەل سەرەتاي فېرېۋون . ۋە نەك لە سەر ئاستى دەستكەۋەتن و فېرېۋون ئەمە
 سەنگى مەھەكى راستىيە لە سەر توناي مەۋۇ . بەلكو ئەمە سەنگى مەھەكى زانستى و
 كۆمەلەيەتە . بە ماناي توانايى لە سەر خۆشەۋىستى و كار پىكەۋە . ۋە لەم دەروازەيەدا
 سەرەتاي گۆرپان و چاكسازى لە گەل سەرەتاي پەرۋەردە دەستپىدە كات لە كاتى سەرەتاي
 پىكەياتنى مەۋۇ كە ئەۋە ھىشتا كۆرپەلەيە .

كەۋا پىشت دەبەستى لە سەر زامىن كەردنى كەش و ھەۋايەكى باش بۇ كۆرپەلە لە ماۋەي
 ژمارەيەك پىۋەر گرنگەترينيان:-

۱- ھىمنى و لە سەر خۇيى دەروۋنى بۇ دايك، ۋە دووركەۋەتنەۋە لە توند و تىژى و دەمارگىرى
 و شىۋاۋى .

۲- دووركەۋەتنەۋەي ماددە زەرەمەندەكان لە كۆرپەلە ۋەك: داۋدەرمان ۋە جگەرەكىشان ، ۋە
 ماددە ھۆشبەرەكان و شتى تر.

۳- پىنداگىرى لە سەر خۇراكى پوخت و تەۋاۋا ۋا باشترە لە ژىر سەرپەرشتى دىكتور بىت تاۋەكو زولم لە كۆرپەلە نەكرى لە تىربوۋنە بنەرەتپەكان لە سەرەتاي پىكەتەنى ۋە ئامادەكردنى پىش ئەۋەدى دەرېچىت بۆ روۋناكى .

۴- پەيوەندى باش لە نيۋان باوك و دايك بارودۆخىك لە رىكەۋتن و پىكەۋە ژيان بەدى دەھىنىت . ئەمەش سىروشتى لە سەر تەندروستى دايك رەنگ دەداتەۋە لە بارى دەرۋونى ۋ جەستەيى، ھەرۋەھا يارمەتى دەدات لە سەر پىكەتەننى كۆرپەلە بە شىۋەيەكى ساغ و سەلامەت .

۵- زامىنكردنى شۆپنەۋارىكى ھىمىن و پاك دوۋرىت لە پىنس بوۋن يان دەرۋو بەلا يان نەخۇشپەكانى كەدا كۆرپەلە تۈۋشى زۆر نەخۇشى ترسناك بىكات .

بەلام ھەنگاۋى دىكە لە ئامادەكردنى دايك و باۋكان بۆ خۇيان بۆ پەرۋەردەكردنىكى تەرىتى، ھاۋەشى لە پىكەتەننى ئەۋەدى نوۋ، بىنەماكان و ئامادەكارىيە سەرەكپەكان ھەلگىرى بۆ ھەستەنەۋە گەلەكەي . ۋە زانىنى خەسلەت ۋ رەۋشە نەشپاۋەكان . ۋە كۆشكردنىكى تەۋاۋا بۆ دەرۋاز بوۋن لەۋ خەسلەتەنە يان رەۋشەنە كەۋا مەۋقۇ بەرھەمدار ئىفلىج دەكات يان كىلەكانى سەرگەۋتن ھەلدەگىرى، لەۋانە:-

۱- خۇ رزگار كىردنى باۋكان لە داب و نەرىتە بۆماۋەكانى لە رابردوۋ ۋەك: شىۋازە كۆنەكان لە پەرۋەردەكردن و فېربوۋندا . چۈنكە ئەۋ شىۋازانەش: شىۋازى رۆتىنى ۋە لاسايىكردنەۋە لە رىنمايىپەكان و ئاراستە كىردندا يان سزادان ۋە شتى دىكە .

۲- خۇ رزگار كىردنى باۋكان لە كىشەكانى كەسايەتى، ئەمەش دەبىتە ئىفلىج كىردنى ئەنجامدانى ئەركى پەرۋەردە بە شىۋازىكى دروست . ۋە كاردەكاتە سەر تەندروستى دەرۋونى ۋ ئەقلى بۆ نەۋەيەكى نوۋ . لەۋ كىشەنەش ۋەك: دايك دەناسرىت بە دلتەنگى يان گۆشەگىرى، ۋە باۋكىش دەناسرىت بە تۈۋندۈتۈشى ۋ سەر لىشىۋاۋى يان كاردانەۋە تۈۋند، يان مامۇستايەك گېرى كۆپرەك يان پىداۋىستى لە مامەلە كىردن لە گەل

قوتايىيەكانى بە سەرىدا زال دەبىت ۰۰۰۰ ئەو ھەموو كىشانە بە دلتىايىيە ۋە كارىگەرى دەبىت لە سەر پىكھاتەى نەۋىيەكى باش ۰ ۋە ئەگەر بە خىۆكەر نەيتوانى خۆى دەرباز بىكات دەكرىت داۋاى يارمەتى لە تايىبە تەندىيەكە بىكات پىش لە دەست دەرچوون چونكە سزاكەى بەزەيى پىيدا نايەتەۋە ۰ ئەو كىشانەش دەگوازىتەۋە بۇ ئەو كەسەى سەرپەرشتىارى دەكات ۰ يان دەبىتە كىشەيەكى درىژخايەن پاشان دەگوازىتەۋە بۇ نەخۆشى دەروونى ۰ كەسايەتى مەۋقۇش لە كەسىكى بەرھەمەينەر بۇ كەسىكى پىۋىست بۇچاۋدىرى و سەرپەرشتىارى دەگورىت ۰

۱- دەبىت سەرپەرشتىاران خۇيان تەرخان بىكەن بۇ ئەو ئەركە گىرگ و پىرۆزە بەدانانى لىكۆلىنەۋەكى دروست ۋەك گەۋرەترىن پىرۆزە بۇيان، ئەو لىكۆلىنەۋەشەش دابىرىت لە سەر چەند بەندىك لەۋانە: ئەركەكە چى يە؟ ۋە گىرنگى چىيە؟ ۋە چۆن دەكرىت جى بە جى بىكرىت؟ ئەو ئامانجانە چىن كە لە دوايىدا لىى چاۋەروان دەكرىت؟ ۋە چۆن دەكرىت بىيەنىتە دى؟ ۋە پىداۋىستىيەكانى پىرۆزە لە بابەتى زانستى و فىربوون و راھىناندا چىن؟ ۋە چۆن دەكرىت ھاۋكارى نىۋان دەزگا جىاۋازەكان- مال و قوتابخانە و رۆلى خواپەرستى- بۇ بە ئەنجام گەياندىنى ئەو ئەركە؟ ۰

۲- دەبىت باۋكان و سەر پەرشتىاران زانىريان ھەبىت لە سەر شارەزايى پەرۋەردەيى جىاۋاز كەۋا مامەلەى تىادەكەن لەگەل بەھرەدارى ۋە خاۋەن پىداۋىستىيەكانى تايىبەتى، ۋەشتى تر لە شارەزايىيەكانى پەرۋەردە و فىرکردن ۰

لەو دەسپىكەدا ئەگەر سەرپەرشتىار بىيەۋىت خۆى تەرخان بىكات بە باشى بۇ ئەو ئەركە ۰ ۋە لە گەلماندا بەشدارى بىكات لە ئامادەكردنى نەۋىيەك بىنەماكانى راپەرىن و پىشكەۋتن ھەلگىرى ۰ پىۋىستە لە سەر بەخۆيى دەسپىبىكات و دەربازى بىكات لە ناتەۋاۋىيەكان تاۋەكوە بتوانىت بىبەخشىت: چونكە چۆن دەتوانىت بىبەخشىت كەچى ناتەۋاۋىشى ھەبىت؟ بۇيە دەبىت دەسپىبىكات بە دەرباز بوون لە كەم و كورىيە تايىبەتيەكانى، چونكە ئەۋەى ھىچى نەبىت

نابەخشىت • ھەروھە دەبىت ھەنگاۋىكى گەورە بە دەست بەيىت لى سەر رىگاي بەختەۋەرى
لەگەل پەروەردە كىردنى مىندالەكان ۋە دروست كىردنى ماللىكى بەختىار •

دەبىت مەبەستەكە بزانىت و ئامانچىش لى كىردەۋەكانت :-

زىن و مىرد دەبىت ھەر دەم بە بىريان بىت ئامانچ لى كىردەۋەكانىيان ۋە لى پەروەردە كىردنى
مىندالەكانىيان، دەبىت دابىيىن كە ئايا ئامانچەكت لى ھەي كە خەلگ دەلىن: كەۋا كورەكت
كارىكى تايىتەيان لى پەلەۋ پاىەكى بەرزە؟ يان پىت دەلى: - دەتتوانى سەرپەرشتىاربىيات
ئەگەر ئەۋە ئامانچت بوايە بزانه كەۋا زىانت زياتر گرنگى پىدەدا. نەك لى بەر خاترى خۆت يان
لە پىناۋ مىندالەكانت بەلكو دەبوۋ لى پىناۋى خەلگ • لى ھەلەتەدا بەختەۋەرى دوور دەبىت لى
خۆت و مالت •

بەلام ئەگەر مەبەستت ۋە ئامانچت لى پەروەردە كىردنى مىندالەكانت بىرىتى بىت لى رازى
بوونى خۋاي گەۋرە ۋە لى پىناۋ زىاد كىردنى دانىشتوان بىت بۆ پەرستىنى خۋاي تاك و تەنيا •
ۋە ئامادە كىردنى تاكىك بەشدارى بىكات لى بەرز كىردنەۋەي ئاينى خۋاي گەۋرە لى سەر زەۋى •
لى ھەلەتەدا ھەموو تەنگاۋى و كىشەكان لى كاتى پەروەردە كىردن ئاسانت دىبوۋنەۋە، ۋە
ئارامىش لى سەرىدا دەۋەستە ۋە ھەروھە بەختەۋەرىش دەبوۋ ھەتاكوۋ لەگەل
زەھمەتپەكانىش •

زانىنى تايىتە تەندىپەكانى مىندال :-

سەرپەرشتىار پىۋىستە تايىتە تەندىپەكانى مىندال بزانىت • ۋە سىروشتى گەشەسەندىن لى
قۇناغەكانى تەمەنە جىاۋازەكانى، بزانه ھەموو قۇناغىك جىاۋازى ھەيە بە گۆرەي
تايىتە تەندىپەكان، ۋە گرنگىر قۇناغەكانى گەشە سەندىن كەۋا مىندال پىيدا تىپەردەبىت
ئەمانەيە :-

- ۱- مىنالى بچووك و ساۋا كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان لە دايك بوون بۆ پىنچ سالان.
- ۲- مىنالى مام ناۋەندى كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۶- ۱۲ سال.
- ۳- مىنالى دواكەتو و پىنگەيشتو كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۳- ۱۵ سال.
- ۴- ھەرزە كارى زوۋ يان تازە كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۶- ۱۸ سال.
- ۵- ھەرزە كارى مامناۋەندى كەوا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۹- ۲۱ سال.

گرىنگىزىن تايىبە تەندىيە كان كەدەبى بىزانىت لە ھەموو قۇناغە كانى تەمەن ئەمانەن:-

- ۱- تايىبە تەندىيە كانى جەستەيى.
- ۲- تايىبە تەندىيە كانى ئەقل و ھۆش.
- ۳- تايىبە تەندىيە كانى كۆمەلەيەتى.
- ۴- تايىبە تەندىيە كانى كاردانەۋە.
- ۵- تايىبە تەندىيە كانى زىندەگى و گىيانى.

زانىنى كىشە كانى مىندال:-

سەرپەرشتىار پىۋىستە گرنگىزىن كىشە كانى مىندال بزانىت كەوا توۋشى دەبىت. ۋە گرنگىزىن كۆسپ تەگەرە كە بەدى ھىنانى بەختەۋەرى ئىفلىج دەكات لەگەل ھەلگرتى كىشە كان. ۋە چۆن دەكرىت پاراستن و چارەسەرى بكرىت؟

بەختەۋەرى لەگەل مىندالان لە سايە پىشھاتە خەماۋىيە كان:-

رۆژانە رووداۋى تازە و مىللىنى ي جۇراۋچۇر ھەيە، ئەم مىللىنىيەنەش تا رۆژى دوايى دەبىت، مىللىنى يەكەش لە نىۋان ھەق و ناھەقدايە. ئەم مىللىنى يانە لە سەر باوك و سەرپەرشتىارە كان واجب دەكات فېرېن چۆن مامەلە دەكەن لەگەل مىندالە كانيان لە سايە

پیشها ته ناخۆشه کان ته گهر پیشها تی سیاسی بیّت یان کۆمه لایه تی .

به جوړیک زۆر له رووداوو هه لۆیستی تووند هه یه له سه ره هه مو ان پیویسته له گه لیدا بوه ستین ، وه هه و لدا ن بۆ تیگه یشتنی یان به شداری کردنی له چاره سه ره کردنا ، وه پیویسته گه و ره و بچووک پیکه وه هاوکار بن ، به لām پرسیاریک هه یه خۆی ده رده خات: ئایا گفتوگو کردن له گه ل مندا لāن له سه ره نه و کیشه یه له نه رکه کانی په رو ه رده یه ؟

وه لām هه کی: بۆ گومان به لۆی، په رو ه رده ش زۆر لایه نی هه یه، نه ک یه ک لایه ن، په رو ه رده بریتیه له ناماده کردنی مرۆف ناماده کردنیکی ته و او له هه مو لایه نه کان، نه و مرۆقه ش ده بیّت له گه ل خه می وولاته که ی و ئایینه که ی بۆیت .

له و ده ستپیکه دا پیویسته به خۆکه ر مندا لē کان فیّر بکات و سه ره رشتیان بکات به په رو ه رده یه کی سیاسی و کۆمه لایه تی و کاردا نه وه و لاشه یی و نه قلی .
به لām له گه ل وه رگرتنی ژماره یه ک له تیبینی وه ک ته مه ی خواره وه :-

۱- ده بیّت مندا لē کانت فیّری نه رکی گرنگیدان به فه رمانی مو سلمانان و به دوا دا چوونی

هه وālē کان یان بن، به لām به مه رجیک ده بیّت له چاو گه یه کی باوهر پیکرا وه وه بیّت .

۲- ده بیّت سه ره رشتیکار روودا وه کانی رۆژانه له گه ل مندا لē کانی گفتوگو بکات به ئاسانی و به ساده یی . وه به زمانیک ساده بۆ نه وه ی له روودا وه کانی دادی زیاتر گو ی بۆ شل که ن، نه بیّته هۆی ته نگه ره له تیگه یشتن بۆیان .

۳- ده بیّت به بیرمان بیّت که ئیمه قسه له گه ل که سیّک ده که یین هیشتا له پیش سالāنی راسپاردن دایه . وه راینا سپیترین بۆ کار زیاتر له ووزه و توانای نه و دا بیّت تا وه کو کاردا نه وه ی پیچه وانه تییا ندا روونه دات .

۴- ده بیّ مندا لē کان فیّر که یین که نه و روودا وانه مانای رووخانی ئیسلام یان بیّه یز کردنی نیه . به لām نه و هه لۆیستانه ئارامی مو سلمانه کان وه ده ستگرتن به ئاینه که یان تا قی ده کاته وه .

۵- ده بیّت مندا لē کان فیّر که یین دوژمن هه ر چه ندی هیّز و ده سه لاته که ی سه ته مکار بیّت، نه وه

ماناى شتىك نيه له هيزى خوى گه و ره و مهيره بان، وه خوى گه و رهش توناداره له ناويان
ببات وهك ئەو هى كرى له گەل عاد و سه موود و فيرعه ون و زورى تر له وانهى خويان به
گه و ره داده نا .

۶- دهبىت مندالەكان فيركهين ئەو هى رووده دات له كوشتن و بريندار كردن به لگهى ترسنوكى
دوژمنه كانه له دژى سه ربازانى خودا . وه به لگهى ترسنوكى و لاوازيانه، وه هيزو
تونايىش تهنه نا بۇ خودا و پيغه مبه ركهى وه بۇ ئيماندارانه .

۷- دهبىت مندالەكان فيركهين كه هيزو توانا له منداليك كاتييك به رديك هه لده گريت وه
سه ربازيكى چه كدار لى ده ترسى لىب دات .

۸- دهبىت مندالەكان فيركهين كهوا له نار موسلمانان پياوى دووروو هه نه، نه مانه كۆمه لىكن
سنووره كاني ناپاريزن، وه ريز له مافه كاني موسلمانان ناگرن، له گەل ئەو هى نه مانه به
موسلمان داده نرين وه ئەوانه له دوژمنه كاني ئىسلام ترسناكترن له سه ر ئىسلام .
چونكه نه مانه ناپاكن و ريز له وهد و به لىن ناني، وه ده كريت درۆ بكه ن يان دزى
بكه ن . يان جاسوسى بكه ن له سه ر براكانيان . پيوسته زور ناگادارى نه مانه بين . نابىت
نه مانه له سه ر موسلمان حىساب بكرىت . چونكه خوڭيان ناويىن .

ئەگەر ده سترىژى كرايه سه رمان يان مالم يان سه روه ت و سامانان، يان له سه ر
پيروژى موسلمان و مافه كانيان له سه رته به رگرى لىيان بكهى به و هى كه هه يه تت .

۹- دهبىت مندالەكان فيركهين له گەل هه موو ناخوشيهك خوڭى هه يه، وه ئەگەر بۇ
موسلمانەكان ئەوانهى ده ستيان به دينه كه يان گرتووه تووشى هه نديك ناخوشى هاتن ئەوا
خوى گه و ره و دلۆقان به لىنى سه ركه تنى پيدا ون له دونيا وه به هه شتيش له دوا روژ .

۱۰- دهبىت مندالەكان فيركهين كه خه باتكردن و به خشين و يارمه تى بۇ براكانيان له هه موو
شويتيك به دوعا و خوڭه ختكردن . وه بلاوبونه و هى ريكه و تنامه له نيوان هاوريان و
براده ران .

۱۱- ده بېت سهرپه رشتيار پيشهنگ بېت بۆ مندالە كانى له ههست و هيژ و توانايى، تاوه كو مندالە كان ههست به تيكشكان نه كهن . تاوه كو له سهر ترس رانين .

۱۲- ده بېت به بيرمان بېت هه موو كاريك پتيويستى به ئارامگرتن هه يه، وه پهروه ردهش چاكترينى كاره كانه .

پهروه رده كردن به خوشه ويستى :-

پهروه رده شاره زايى و هونه ره وه ههروه ها پتيويستى بۆ ئيشى پوخت و راهينانى به رده وام هه يه، وه بۆ ئه وهى به خته وهى له پهروه رده كردنى مندالە كان به دهست به ينى له سهر باوكان پتيويسته بزانييت چۆن ئاوردانه وهى خويان ده گۆرن بۆ پهروه رده يه كه له ئاوردانه وهى تووندو تيژى و سزادان بۆ ههست به خوشه ويستى كردن تا كەش و ههوايه كى له بار له به خته وهى و دلنه وايى به رههم بېت بۆ هه موو يه كه كانى خيژان .

ئهو ههستهش له زۆربهى باوكان دا هه يه، به لام به خيڤايى ده گۆرييت و ده گوازييت هه بۆ شيوازيكى تووند . يان رهق كاتيک مندالە كهت به هه ندى جل و بهرگ دهرده كه وييت . يان هه نديك رهوشتى ناله بار ده كات ، ئه مهش هه له يه . . . . .

ئيمهش وا ليده كات ئه م پرسياره له باوكان بكهين . . . . .

چى ده كهيت كاتيک مندالە كهت ديت به هه لئس كه وتيكي نه شيوا وه به پلهى دوژمنسدارى به په رچت بداته وه ؟

بى گومان كاردانه وهى باوك دهر باره ي ئهو رهوشتانه ده گۆرييت . به لام زۆريه يان لۆمه ي مندالە كانى ده كات يان سزاي ده دات، ماله كەش ده بېتته گيژاو و هاتوو هاوار . وه تووندو تيژيش له لاي باوكان، وه چۆن ده بېتته دلنه وايى و بهزه يى ؟ به لام ئه گهر سهرپه رشتيار له گه ن خويدا وه ستا ده بينييت كه هه موو هه له كانى له سهر مندالە كهى هه لگرتوه . بيرناكه ته وه له خۆى ناپرسيت، ئايا پهروه رده م كردوه به پهروه رده كردنيكى باش ؟ يان

هه له کان له پیکهاتهی منه بۆ که سایه تی منداله که؟

لینکۆلینه وه کان نیسپاتیان کردووه که رهوشتی مندال زۆر ده بیته کاردانه وه بۆ نه نجامدانی هه له له پهروه رده کردنی لهو نه نجامدانانهش نه مانهی خواره وهن:-

۱- سیسته میکی ساده له پهروه رده کردن وه نه ووتنی ووشه ی «نا» بۆ منداله که، وه هه ندی جار نه گهر باوک یان دایک دیتی قوزسه له دانانی سنووریک بۆ رهوشته کانی مندال، بیگومان منداله که به رده وام ده بیته له رهوشته که ی تاوه کو ته سلیمی کهس و کاریان ده بیته.

۲- نه بونی راستگویی له پهروه رده کردن یان به جووته له پهروه رده کردندا، رهنگه دایک و باوک ریکنه که ون له سه ر پیوه ره کانی رهوشته به روونی و جیگیری.

۳- توندو تیژی دایک و باوک یان یه کیکیان، بی گومان یه کیک له دایک باوک که رۆلی دایکایه تی یان باوکایه تی که مته رخه م ده کات، به هۆی داواکاریه کانی ئیش و کار. یان به هۆی کیشه تاییه تیه کان. یان به هۆی جیا بونه وه یان مملانی ی هاوسه رگیری.

۴- ناز پیدانی زیاد وه به تهنگه وه هاتنی هه موو ئاره وه کانی مندال. یان پاسه وان کردنی زیاتر بۆ دایک و باوک له هه موو شتیک پاسه وانی ده کهن

۵- هه سته کردن به تاوان، یان چونکه یه کیک له دایک و باوک له منالیه وه چاودیریان کردووه و بی بهش بووه له هه موو شتیک. وه دهیه ویت بۆ منداله که ی هه موو شتیک به دهست بهییت کهوا نه وان به دهستیان نه هیناوه.

۶- ئاواتی له به داهینانی جوانی زیاتر بۆ منداله کان وه زۆر بهری که سوکاره کان پیشبینی شتی گه وه و بهرز ده کهن بۆ منداله کانیا. وه پیشبینی ده کهن که خالی به هیژ لییان به دیار بکه ویت به بی دیار که ووتنی خالی لاواز. نه نجامه کهش بی گومان منداله که هه سته ده کات که نه و تونایه ی نیه له سه ر به تهنگه وه هاتنی پیشبینیه کانیا، نه مهش واده کات به شیوه یه کی نه گوخوا و هه لسه کهوت بکات.

ۋە ئەگەر ئەم رەۋشتانە روويدا لە پەرۋەردە كەردنى مندال پېشېبىنى لىدە كرىت توۋشى زۆر كېشە بېت . يان رەۋشتىك كەۋا بەدەست ھېنانى بەختەۋەرى لە مالدا ئىفلىج دەكات، بۆيە ئەم كارە پىۋىستى بە تەنگەۋە ھاتنىكى خېرا ھەيە بۇ پاراستن يان چارەسەر كەردنى لەم تەنگىزانە . ۋە لە ھۆكارەكانى پاراستن و چارەسەر كەردن ئەمانەى خوارەۋەن:-

۱- كار كەردن لە سەر بىياتنانى پەيۋەندىيەكى پتەۋ لەگەل مندال، ھەر چەندە خۇشەۋىستىت بۇ مندالەكەت زىاتر بېت ئەۋىش خۇشى دەۋىت، ۋە چاكتەر پىنمايىيەكانت قەبوۋل دەكات بۆيە رۆژانە ھەندى كاتت تەر خان بىكە بۇ بەخشىن بە كۆرەكەت يان كچەكەت . گرنگىيەكى تايبەت لە گەلى دا قسە بىكە ، ۋە بۆى بخوینەۋە بە تايبەتى پېش خەۋتن .

۲- ۋەلامى ئارەزوۋە گونجاۋەكانى بدەرەۋە، چونكە ھەر كاتىك ۋەلامى داۋاكارىيەكانى مندالەكەت دايەۋە، پېشېبىنى لىبىكە ئەۋىش ۋەلامى داۋاكارىيەكانت دەداتەۋە .

۳- دەسەلاتدار مەبە، كات و بوار بدە بە مندالەكەت بۇ دەستپىكەردنى راي خۇى لە كاتى دانانى ياساكان، ئەمەش دەبېتە رېز كەردنى لە ھەستى مندالەكەت، ۋە پىگاي پىبىدە لە دەستنىشان كەردن ئەگەر ھەزىشت لى نەبوۋ . چونكە ئەمانە مافى خۇيەتى .

۴- بىبە پېشەنگ، ئەگەر ھاتوۋ ئاراستەكانت بەرەۋ دەسەلاتىكى ئەرىنى بوۋ، بى گومان مندالەكەت رېز لە دەسەلات و بىنەماكانت دەگرېت .

۵- پالپىشتىكى ئەرىنى بە، بى گومان سوۋدى ھەيە لە پىشكەش كەردنى كەل و پەلى ئەرىنى ۋە بەسوۋدىشە بۇ مندالەكەت كاتىك رەۋشتىكى باش دەكات .

۶- سزادان، لە چاكتىن رېگا كارىگەرەكانە لە كۆتايى ھېنانى كېشە . فېر كەردنى مندال بەۋ رەۋشتەى كە دەبىباتە ئەنجامىكى نەشیاۋ، گرنگ ئەۋەيە راستگويى ھەبېت ۋە پاشەكشە نە كەردن لە بەكار ھېنانى رى و شوينى توۋند .

۷- بازە بە سەر ھەندى رەۋشتەكانى مندالەكەت كە لى رازى نىت، بەلام دەستەۋاژەى ۋەك: (تۆم خۇش ناۋىت ئەگەر ئەۋ كارەت كەرد) بەكارمەھىنە، رەخنە لە رەفتارى بگرە،

بەللام رەخنە لە منداڵەكە مەگرە .

۸- بىنەمايەك دابىنى، ۋە ھەروەھا بىنەماو رىسا دابىنى بۆ منداڵان ۋا دەكەن زىياتر توانايان ھەيىت لە سەر جى بە جى كردنى، لە كاتى دانانى رىساكان دەيىت چاودىرى ئەو كاران بىكرىت:-

- چاودىرى جىاوازى تاك لە نىوان منداڵەكان، كەس و كار توانايان ھەيە دەستىنىشانكردنى ئەو شتەي كە گونجاۋە بۆ منداڵەكانيان ۋە ئەو رىساينەي كەوا پىۋىستيان پى ھەيە، ۋە دەگونجىت لەگەل كەسايەتى ۋ ئاستى پىگەيىنى .

- ھۆكار لە بىنەماو رىساكە دەيىت پىيەۋە پەيۋەست يىت روونبەكرەۋە . ۋە ھۆكارى دانانى ياسا ۋ رىساي بۆ باس بىكە ۋا دەكات منداڵەكان زىياتر ئامادە بن بۆ قەبولكردنى .
- پىشېينى گوى رايەلى لە منداڵەكەت بىكە كاتىك داۋاكارىكى لىدەكەيت، ھەلس ۋ كەوتەكەت بىكە كەۋەك پىشېينىت دەكرد، ۋا مەكە ھەست بىكات تۆ پىشېينى ئەۋەي لىناكەيت .

۹- پەروەردەكردن بىگوازەۋە بۆ بەكارھيئەت زىياتر ھەيىت جىا لەبەكارھيئەت زىياتر سزادان ۋ سەرزەنشت كردن، ۋە بەكارھيئەت زىياتر ھەيىت ۋ دىلنەۋايى لە مامەلە كردن لەگەل منداڵەكان جىا لە بەكارھيئەت زىياتر ۋ توند ۋ تىزى .
بىگومان لەمەشدا ئەركى پەروەردەكردن دەگوازىتەۋە بۆ ساتەكانى بەختەۋەرى .
لە ھۆكارەكانى پەروەردەكردن بە ھەيىت زىياتر ۋەمانەي خوارەۋەن:-

ۋوشەي خۆشەۋىستى:-

پىۋىستە ھەموو سەپەرشتىارىك لە خۆي بىرسىت: چەند ۋوشەي خۆشەۋىستى لە رۆژىكدا بە منداڵەكانمان دىلىن؟ ۋە ئەو ۋىنەي منال ۋىناي دەكات لە بىرو ھۆشى خۆي يەككە لە ئەنجامەكانى ئەو قسانەي گوى لىدەيىت . ۋە ئەو ۋوشانەي كەوا دەمانەۋىت بە

مندالە كانغان بلىين يان خىرى پتويه يانيش نا . هەندىك لە باوكان ئەم قسانە بە منالە كانيان دەلىن (بىقيمت و بىنرخى دەكەت، ناوى دەزىنىت، يان شتى تر) ئەمەش دەبىتە سەرھەلدانى زۆر كىشە بۆ مندالە كان لەوانە: گۆشە گىرى، ترس، باوەر بەخۆ نەبوون .

ئاور لىدانە وەى خوشە وىستى :-

مندالان ھەلۆستە كان پىش ووشە كان دەخویننە وە، ئەمەش نامۆزگاريە كە بۆ سەرپەرشتىاران . چاوەكانت لە چاوى مندالە كەت بېرە لە گەل زەرەخەنەيە كى سووك، وە منگە منگ بە دەنگىكى نەبىستراو بە ووشەى «فلان خوشتم دەويت» پىي بلى . ئەم رىگايەش كاريگەر و بەرھەمدارە لە سەر پەيوەندى نيوان باوك و مندالە كان وە يارمەتى دەدات لەسەر پاراستن و چارەسەر كردنى زۆر لە كىشە كان .

دەست لىدانى خوشە وىستى :-

زۆر لە لىكۆلىنە وە كان سەلماندوويانە تەنھا دەست لىدان ھەست دەگۆریت بە خوشە وىستى و گەرمى پەيوەندى بەرز دەبىتە وە بۆ بەرزترين پلە . ئەگەر ھاتوو ئەم كەسە بە دەست پىاخشاندن ھەستدار بىت . وە ئەگەر وويستم قسە لە گەل مندالە كەم بكەم يان نامۆزگارى بكەم لە دوو شوينى لىك دوور دانانىشين . چونكە ئەگەر لە شوينىكى دوور دانىشتم دەبىت دەنگى لى بەرز بكەمە وە . بە دەنگى بەرز لىم رادەكەت .

ئەمە بانگەوازە بۆ باوكان و سەرپەرشتیاران. رەزىلى مەكەن بە منداڵەكانتان بە باوەش
کردنى خوشەويستى وەك پىويستى خواردن و خواردنەو و ھەوايە، ھەر چەندى لىت وەرگرت
زىاتر پىويستىت پىي دەيت.

ماچ زۆر کارده کاته سەر منداڵ، بە جۆریک هەست بە نزیک بوونەوه و خوشەویستی دهکات. پیغه مبهەر دروودی خوی له سەر بیته کیکه له کچه زاکانی خوی ماچ کرد. یان ههسەن یان حوسین بوو، نهقرهعی کورپی حابس بینى ووتى: ئایا ئیوهش منداڵی خۆتان مایچه کەن؟! بە خودا من ده کورم ههیه هیچ یه کیکیانم ماچ نه کردوه!! پیغه مبهەر دروودی خوی له سەر بیته پیووت: «ئایا پیتهی نه داوه کهوا خوی گهوره رهجهتی له دلت دهرهیناوه» ئەى باوکان ماچ کردنى منداڵان یه کیکه له هیماکانی خوشەویستی و بەزەیی بێداهاتنەوه.

له سەر ئهو بنچینه یه دا پتووسته سه ره رشتیاران به پئی ی توانا مامه له له گه له هه موو
تا که کانی خیزان بکه ن، بزانی ت کامه یان لی هاتوون وه کامه یان پتووستی تای به تی هه یه،
به رنامه ی باشیان بو دابنن، وه بزانه خوای گه وره زولم له که س ناکات هه ر چه ند ئه گه ر
کو سپ و ته گه ره ش دروست بکات. وه رازی بوون به به شی خوای گه وره و میهره بان به پیدانی
به خته وه ری. هه تا ئه گه ر ئه م کاره پتووستی به زیاتر ماندوو بوون و تیکۆشان کرد.

ئىستا:

بىر ھەستە كانت بۇمىرە لە كاتى بەجى گەياندىنى ئەركى ھاسەرگىرەيت؟

۱- ۰

۲- ۰

۳- ۰

ئەگەر بەختە وەرەيت دۆزىيە وە ئەوا ھەموو ھەنگاويك لە ھەنگاوە كانى ژيانت دادەپۇشىت .
بزانە كە تۆ لە سەر پىنگايە كى دروستى . وە ئەگەر ئىش و ئازارو ماندوو بولوت دۆزىيە وە لە بە
جى گەياندىنى ئەركە كانت . بزانە بە خۇدا چۈنە وە ھەيە وەك ئەمەى خوارە وە :-

۱- ديارى كرنى ئامانجە كانت وە دىسۆزى لە كارە كانت .

۲- گەشە پىدانى پسپۇريە كانت وە زياد كرنى زانىاريە كانت .

۳- بزانە پسپۇريە كانت زال دەيىت بە سەر كىشە كانى خۆت و مندالە كانت .

۴- گەران بەدوای سەرچاوەى داھاتى باشتر، بزانە زەوى خوای گەورە فراوانە .

۵- خۆت رابىنە لە گەل ئارامگرتن، چۈنكە لە گەل ناخۆشى خۆشى دىت .

۶- دىنيابە خوای گەورە زولم لە كەس ناكات، بەلام مەژە بۇ دەروونى خۆى زالمە .

۷- لە بىرت يىت « قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا » .

» ئەى موحەمەد، پىيان بلى ھىچمان توش نايىت تەنھا ئەوەى خوای گەورە بۇمانى

نوسىوہ» .

۸- پىداگىرى بکە لە سەر پشت بەستىن و پەنابردنە بەر خودای مەزن و دىلوفان، ئىستا گۆران

دەست پىبکە، وە دەگەيتە سەرکەوتن بە يارمەتى خوای گەورە و مېھربان .

به کورتی

به خته وه ری به چه مک و مانایه کی کورت نیه له سهر شادی و دلخۆشی یان چیژ وه رگرتن به هه ندی چالاکی رابواردن، به لام به خته وه ری له به جی گه یاندنی کاره کان یان نه رکه کان رووده دات هه رچه نده ماندوو بوون و هیلاکی تیدابیت.

هه روه ها به خته وه ری له هاوکاری له سهر ریسک و پیکی کاروباری مال و زامنکردنی پیدایستیه کان رووده دات. بۆ ئه وه ی به خته وه ری له و چوارچیویه دا به دهست بهینین، پیویسته ئه و که سه فیڕ بیت که وا له گه ل خه لکی ده ژیت وه له پیناوی ئه واندان ژیت به مانای من چیژ له وه وه رده گرم که له گه ل ئه واندان خۆم به خته که م له پیناوتان، وه لیڤه دا کاتی خۆش و جیگیر و به رده وام ده ژین و به سهر ده بهین.

خۆت تاقی بکه ره وه :-

ئه مه ی خواره وه کۆمه لیك به شن پیویسته له سهر خۆت جی به جیان بکه یت. ئه گه ر ریککه وتی له گه لیدا به ته واوی نیشانه ی «به لی» له ژیر هه لبژاردنه که ت دابنی، وه ئه گه ر پارا بویت له هه لبژاردندا ئه وا نیشانه یه ک له ژیر «هه ندی جار» دابنی وه ئه گه ر رینه که وتی ئه وا نیشانه یه ک له ژیر «نه خیر» دابنی.

ز	بهش	به ئی	هه ندی جار	نه خیر
۱-	ئایا ده توانیت ماله کهت له پیداو یستیه سه رکیه کان زامن بکهیت؟			
۲-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له کاتی پاره خر جکردن له سه ر کهس و کارت؟			
۳-	ئایا پیداکری ده کهیت له سه ر فیربوون و راهینانی کهس و کارت له سه ر رازی بوون و قه ناعهت سوپاس گوزاری بۆ خودای مه زن و دلۆقان؟			
۴-	ئایا تایبه تمه ندیه جیاوازه کانی منداله کانت ده زانیت؟			
۵-	ئایا گرن گترین کیشه کانی که را منداله کانت ده بیته، ده زانیت؟			
۶-	ئایا پیداکیری ده کهیت له سه ر پاراستنی منداله کانت له کیشه و گرفته کان؟			
۷-	ئایا ریگای گونجاو به کار ده هیته له چاندنی تۆوی به ها کان له لای منداله کانت؟			
۸-	ئایا هه لدهستی به په روه ده کرنی منداله کانت به خوشه ویستی؟			
۹-	ئایا گرن گکی به جیاوازی تاکه کان و شاره زایی تایبه تیه کان ده دهیت؟			
۱۰-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له به جی گه یانندن بۆ هه موو نه رکه کانت؟			

هەئسەنگاندن :-

ئەگەر ھاتوو ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى ((بەلى)) بوو ئەوا دوو پەلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى (ھەندى جار) بوو، ئەوا يەك پەلە بەدەست دەھىچنى. بەلام ئەگەر ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى ((نەخىر)) بوو ئەوا ھىچ بەدەست ناھىنىت. ۋە دەكرىت ۋەك ئەمەى خوارەۋە خۆت ھەئسەنگىنى :-

پەلە	بارودۇخ
لە سفر - ۴ پەلە	لەبەر ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتى لە كىشەكانت ئازار دەكىشىت. ھەست بە ماندووبوون دەكەيت لە بەجى گەياندن لە ئەركەكانت.
لە ۵ - ۱۰ پەلە	تۆ لە سەر يەكەم رىگای دروستى بۇ ھەستكردن بە پشوو لەگەل ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتى ۋە پىۋىستىت بە زانىارى زياترە.
لە ۱۱ - ۱۵ پەلە	تۆ لە سەر رىگای سەرکەوتنى. بەلام ھىشتا تەگەرە ھەيە لە پىگەيىنى بەختەۋەرى لەگەل بەجى گەياندنى بۇ كارەكانت.
لە ۱۶ - ۲۰ پەلە	تۆ شايانى ئەۋەيت ھەنگاۋ بەاۋىژى لەسەر رىگای بەختەۋەرى، پىۋىستە بەردەۋام بىت ۋە بىگوازىتەۋە بۇ ھەنگاۋى داھاتوو.

بەشى نۆيەم

زالبوون بە سەر ئەو كېشەنى ھاوكاتە ئەگەل ئەركەكان

- خۇنامادەكردن

- كېشە تەنگرەي دارايى و خەرجى

- كېشە و گىرەتەكانى مەندالان

- كېشە تەماشەكردنى تەلەفزيۇن

- كېشە دوا خستنى خويندن و كۆشكردن

- كېشە نەبوونى پەيوندى و بەردەوامى نيوان تاكەكانى خيزان

- بە كورتى

- خوت تاقى بىكەرەو

خۇ ئامادە كردن :

ژيان ويىستىگە تاقىكرىدە وە گرفتارى، بىگومان رزگارى دەبىت ئەو كەسە لى باقى كرىدە وە سەركە وىت . لى وەرزى پىشودا قىسە مان كرىد لى سەر بەختە وەرى . چۆن ژن و مېرد بە دەستى دەھىن، ھەتا لى سايە ھەلگرتنى كىشە كان وە لى ژىر سايە خەرجى دابىت؟ لى گەل ئەو ھەندىك كىشە روودە دات . ئەمەش يان بە ھۆى نەزانىنى مەوۋە يان بىرچونە وە بۇ ھەندىك ئىش و كار، يان كەمتەرخەمى بۇ ھەندىك ئەرك، يان بە ئەنجام گەياندى ئەركىك بە رىگايە كى ھەل، لىو ھالەتە ھەندىك كىشە روودە دات كە پىويستى بە چارەسەرى خىرا ھەيە تاوەكو لى بەختە وەرى لى مالىدا نەكوژىت. خۆشەويستى و بەزەبى و دلىئەوایی بگوازىتە وە بۇ ئازار و ترس و خەفەت.

ئەمەى خوارە وە گرىنگرتىن كىشە كانى بە دوادادىت بۇ ھەلگرتنى بەرپرسىارىەتى . وە چۆن دەكرى زال بىت بە سەرىدا:-

كىشەى تەنگزەى دارايى و خەرجى :-

كىشەى تەنگزەى دارايى لى يە كىك لى كۆسپ و تەگەركانى بەختە وەرى دادەنرىت . وە لى ھۆكارەكانى زۆربەى ناو مالىەكانە، بىگومان ئەو كىشەيە پىويستى بە چارەسەرى ھابەش ھەيە . بە جۆرىك ھەموو ئەندامانى خىزان ھۆكارى تىدا بكن، وە ئەمەى خوارە وە ئامۇزگار بىن بۇ چۆنىەتى مامەلە كرىد لى گەل ئەو تەنگزەيە:-

۱- ژن و مېرد بە تايەبەتى ژن بوودجەى مالىە وە دابىت لى سنوورى داھاتى جىگىر بۇ خىزان، نەك لى سنوورى دەرچون و سەركردن .

۲- دەبىت ژن راوژ بە ھەموو ئەندامانى مالىە وە بكات لى ئامادە كرىدنى بوودجەدا .

۳- دەبىت چا و بە بوودجەدا بىشىندىتە وە ئەگەر كەمى روویدا، بە جۆرىك زۆر بۆند و گرىبەست قاىبىلى گۆرانە .

- ۴- ده بیټ منداڵه کان مه شق و راهیټان بکهن له سه ر ئاماده کردنی بوودجه دا . زۆر له باوکان باوهریان وایه کوره کان له زگماکه وه فیتری ده بن ته مه ش هه لیه . به لام هه موو پسپۆریکی تازه پیویستی به راهیټان و فیتربون هه یه .
- ۵- ده بیټ ده سته که وتنی پاره وپوول له ریگیایه کی هه لاله وه بیټ، تاوه کو به ره که ت زیاده بکات و کی شه و کۆسپی له نا کاو روونه دات .
- ۶- ده بیټ پاره له شتی هه لاله خه رج بکریټ ، تاوه کو هه موو هه ست به چیژ وه رگرتن بکهن له خه رجیه که دا .
- ۷- ده بیټ بوودجه له نیوان ئاستی ده سته که وتن و تی کرای خه رجیه که دا بیټ . به جوړیک نه بیټه زیاده ره وی یان خه رج کردنی له راده به دهر .
- ۸- دوور که تنه وه له قه رز کردن به پی ټی توانا، قه رز کردن با بۆ جوانکاری نه بیټ .
- ۹- ده بیټ دوور بکه ونه وه له خه رج کردنی ته وانه ی پاره و پول په یدا ده کهن بۆ ئاگا داربوون له کاره ساته ناخۆ شه کانی ژیان، پیویسته به شی ک بۆ پاشه که وت دابنریټ په نای بۆ نه بردریټ ته نها له کاتی ته نگانه .
- ۱۰- ده کریټ ژن هه ندیک شتی به چووک له ماله وه دروست بکات، وه ک جل و به رگی مندا لان و هه لئا وه شتی تر که وا یارمه تی ده دات له پاشه که وت کردنی به شی ک له مه سروفات .
- ۱۱- ده بیټ هه موو ته ندا مانی خیزان بزانیټ که وا خوا ی گه و ره هه ندیک خه لک له سه ر هه ندیک با شتر دانا وه له ئازوو قه پیدان، ده بیټ بزانی چۆن قه ناعه ت و رازی سوون دروست ده کهن
- ۱۲- له کاتی ته نگژه ی دارایی که س و کاری ماله وه ده بیټ ده ست به پاره و پووله وه بگرن، ده کریټ روژیک راهیټانی له سه ر بکریټ له جوړی ده ست پیوه گرتن و ده رچوون له کاتی ئاساییدا .
- ۱۳- ده بیټ که سوکاری مال په یوه ست بن به شته سه ره کیه کانی ئیسلام له کاتی خه رجیدا»

پِیۆستییه کَان، پِیداوِستییه کَان، شته نایابه کَان».

١٤- ده بیته دوور که ونه وه به زیاده په وهی له پِیۆستییه کَانی ئیستا له سه ره پِیۆستییه کَانی دواړوژ چونکه له دواړوژ ته نگه روود دات.

١٥- ده بیته سه ره په رشتیاری مال دوور که ویتته وه له زیاده په وهی له کار له سه ره حیسابی خیزان و منالی، ده بیته بزانی هه ره کیك له ماله وه مافی به سه ره وه هیه، خوی سه رقال نه کات به زوری ئیش و کار به بیانوی هینانه دی شتی جوان.

١٦- هه موو ئه ندامانی خیزان دوور که ونه وه له خه رجکردنی پاره و پوول له سه ره بیدعه و داب و نه ریتی نه شیوا. هه تا نه گه ره لاسایی کردنه وهش بیت. لاسایی کردنه وهش پاش ماوه یه که ده بیته نه ریت، نه ریتیش ده بیته واجب وه کاریکی زهرووری له داهاتوودا.

١٧- ده بیته پیاو مو لکی ژن له مو لکی میرد جیا کاته وه به له بهر چاو گرتنی هاوکاری و خوشه ویستی به لام له سنووری شه رع و پازی هه ردوولا بیت.

کِشَه کَانی مندالان :-

مندالان نِعمه تیکه له لایه ن خودای گه وه ره و میهره بان دهیدا به وه که سه ی که نه وه دهیه ویت. نه وه به خشینهش پِیۆستی به چاودیری گرنگیدان هیه ته وه کو بیتته باشترین شیود، به لام نه گه ره ناته واویه ک یان که مته ره خه میه ک روویدا له قوناغه کانی ئاماده کردنی ته واو پِیشبینی ده کریت هه ندی کِشه یان شپزیدی له لایه ن منداله کَان روویدات.

نه وه شپزهدیه و په شیوانهش به هو ی بوونی ئاراسته کردنی هه له له په ره درده کردن. نه وه ئاراسته کردنهش :-

ئاراستە كردنى دەسە لاتداریه تی :-

ئەو ئاراستە كرنه هەندىك لە باوكان بەدواى دەكەون، بە بیانوى ئەودى ژن و منداڵى مولكى ئەون، وه مامەلە كردن لە گەلیاندا دلرەقى و تووندوتیژی لە هەموو شتیكدە هەلده گری.

ئاراستە كردنى زیاد چاودیری كردن :-

ئەو ئاراستە كرنهش ئەگەر هاتوو پیچەوانەى دلرەقى بیته هەروها ئەمەش دەبیته هۆی کیشه، بیگومان منداڵ و لیدەكەت پشت بەستن و ملکه چى باوكیان بیته.

ئاراستە كردنى خستنه پشت گوی و كه مته رخەمی :-

بە جۆریك باوكان هەست دەكەن كە ئەو ئەركە بە بەرەكەت یان بە زگماکی پەرودردە دەبیته. ئەم ئەركە گرنه پشت گوی دەخەن و كه مته رخەمی تییدا دەكەن. پاشان دەگاتە سزای خۆی.

ئاراستە كردنى ناز پیدان :-

ئەو ئاراستە كرنهش لە هەندىك باوكان روودەدات لە ژیر بیانوی دابینكردنى هەموو شتیك بۆ كۆرەكەى، بەودەش نازی هەلده گری وە پاشان زۆر کیشه روودەدات.

ئاراستە كردنى دلرەقى :-

ئاراستە كرنىكى هەلەیه تووندوتیژی و ترس و تۆقاندن بەكار دەهیندریت لە ئاراستە كردن و رینمایى دا.

ئاراستە كىردنى دوودلى و شىپىزەيى:-

ئەم ئاراستە كىردنە دووانەيى ھەلدەگىڭىز لى پەرۋەردە كىردنە، ماۋىيەك دىلرەقى و توندوتىڭىيە، ماۋىيەكى تر ناز پىدانە، ئەمەش بە گۆرەي ھەۋەس و ئارەزوۋى سەپەرشتىيار ، ئەم ئاراستە كىردنەش دەپتە ھۆي پىشت گۆي خىستىن لى بىياتنانى كەسايەتى مىندال .

ئاراستە كىردنى جىيا كىردنەۋە:-

ئاراستە كىردىكى ھەلەيە، بەجۆرىك فەرق و جىياۋى لى نىۋان مىندالان بە شىۋەيەكى ناداپەرۋەرەنە - ۋەكۈ - جىياۋى كور لى گەل كىچ، يان شىتى تر لى جىيا كەرۋەكان . ئەمەش دەپتە ھەلچوون لى مىندالان و زۆرى تىرىش لى كىشە .

ماناى شىپىزەيى رەفتار لى مىندالان:-

ئەمە كەمۋوكورىيە لى رەفتارەكانى مىندال روودەدات كىردەۋەكان و ۋوتەكانىيان دەگمەنە يان دوۋرە لى يەكتەر، ئەو شىپىزەيىيەنەش:-

- ۱- ۋىرك گىرتىن يان ياخى بوون .
- ۲- دىرۋ كىردن .
- ۳- دىزى كىردن .
- ۴- رەفتارى دوژمىندارى .
- ۵- تىرس .
- ۶- ھەلچوون .
- ۷- مىز كىردنى خۇنەۋىست .
- ۸- خۋىپتە گىرتىن بە تەماشا كىردنى تەلەفىزىۋن .

۹- دواخستنى خويىندىن .

۱۰- نەبوۋنى پەيۋەندى نىۋان باوك و مندال .

ھەموو ئەو كېشەنە دەبىتتە ھېمەيەكى ترسناك بۇ داھاتوو، ئەگەر ئەو كېشەنە لە ھەر مالىك رووبدات دەبىتتە ھۆكارى نەمانى بەختە ۋە رەببى لەو مالى . چونكە ئەۋەى بە دواى ئەو رەفتارەنەدا بىكەۋى ھۆكارىكەن بۇ سزا، ۋە توۋندوتىژى و ھەرپەشەكردن دەبىتتە ئازاۋە، بۇ ھەموو لايەنەكانى خىزان، پاشان ئىش و ئازار بۇ ھەموۋان روۋدەدات .

كېشەى تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لە لايەن مندال :-

كېشەى تەلەفزيۇن لە زياتر ھۆكارەكان دادەنرېت كەۋا سەردەكېشى بۇ مىلمانى ى خىزان، دايك بانگى مندالان دەكات نامىرەكە بىكۋىتتە، ئەمەش دايكېكى ترە كاتېك ھەلەدەدات دەربازىت لە ھات و ھاۋارى مندالان تەلەفزيۇن بۇ پىدەكات . . . . . ۋە ھەرۋەھا .

بەلام ترسناكترىن شت ئەۋەيە سەرپەرشتيار ۋا دەروانىت كە تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لەو ھۆكارەنەيە كە پىداۋىستىيەكانى مندال تىر دەكات .

« مارى وين » دەلېت ئەزمۈنى تەلەفزيۇن پەيۋەندى نىە بە پىداۋىستىيە سەردەكەكانى مندال، ئەمەش زەرەرگەيانەنە بەو پىۋىستىيەنە .

مندالەكەش بەشىك لە رۆژەكەى دەروات لە چالاكى نەخەۋتن ۋە نە بەياريش بەلكو لە جىگايەك لە نىۋان ئەمە ۋە ۋەيتىر، چالاكەك ژەر خواردى دەدات بە بابەتەكانى بىنراۋ و بىستراۋ لەگەل ئەو رەفتارەنەى كە ئاسابى نىن لە نىۋان مندالانى بىچووك، ۋەك بىدەنگى تەمەلى و خاۋ و خىلچىكى، كەچى مندال پىۋىستى بە گەشەى تواناكانيان ھەيە لە سەر ئاراستە كردنى خودى خۆى، تاۋەكو فەرمانەكانيان ۋەك ئادەمىزادەكانى كۆمەلەيتى بىت .

ئەمەش بەراۋورد كىرەنەكە لە نىۋان ھەندىك پىداۋىستىيەكانى گەشەى مندال ۋە ئەۋەى دىشەتى ۋەك كاتىكردىك لە كاتىكردەكانى تەلەفزيۇن لە سەر مندال ئەمەش ۋەك نمونەيەكە :-

۱	۱	دژيەكەي ۋەكارتىكردن بۇ تە لە فزىيۇن •	لە پىداۋىستىيەكانى گەشەى مندال
۱	داۋابكرىت ماۋەيك بۇ بە دىھىننى پەيۋەندىيە بنجىنەكانى خىزان دابىرىت •	كەمكردەۋدى ماۋەى پەيۋەندىيەكانى خىزانى •	
۲	گەشەپىكردى تواناكانيان لە سەر روۋىتىكردى خودى •	يارمەتى بدات لە سەر ملكەچى بە بەردەۋامى بۇ بابەتەكانى بىيىن و بىيىن •	۲
۳	دەستكەۋتنى شارەزايىيەكانى راگەياندىنى سەردەكى (خويندەۋە، نووسىن) •	گەشەكردى زارەكى بە ھىز نەكرىت و بەلكو ھەموۋى پىشۋازىيەكى نەرىنى بىت •	۳
۴	بەدەستەپىننى گەشەى ۋوشىيارى ئەقلى بە شىۋەيەكى باشتر لە رىگى فىربوۋنى بە جىگەياندىنى دەستى و پىياخشاندىن و كردار	ئەمانە بەدەست نەھىندىت تەنھا بە تەماشاكردى نەرىنى	۴
۵	خەيالى مندال بە شىۋەيەكى باشتر لە رىگى چالاكى خودى بەدەيدەھىيىت •	لە رىگى چىرۆكە خەيالىيەكان ئەم رۆلە نەبىيىت كە گەۋرەكان دايدەنن دۋايى لە تەلەفزىيۇن پىشكەشى مندالان دەكەن •	۵
۶	پىۋىستى بە دۆزىنەۋەى لايەنەكانى ھىزو لاۋازى بۇ كار و يارىكرەن •	تەماشاكردى سنوۋرىك دادەنى لە تىكەلبوۋن لە چالاكى راستەقىنەكەۋا ھەل لە دەستەدات بۇ تواناكانيان بۇ تاقىكرەنەۋە و دۆزىنەۋە •	۶

لە ۋەككارانى كەوا تەلەفزيۇن ترسناك دەبيت لە سەر مندالان كاتيك ئەزمونى ژيانىان سنووردارە. چالاكىيەكانى ژيانى راستەقىنەيان كە بە دوايداديت يادەوريەكانى تاقىكردنەوكانى تەلەفزيۇن لادەبات ۋە نەك پىچەوانە، ۋەك ئەۋەي لە ئىستادا ھەيە لە بار و زرووفى ھەرزەكاران لە سەير كردنى تەلەفزيۇن.

ھەروەھا مندال توۋشى راھاتن دەكات ۋە توانايان نابيت لە سەر ھەست كردن بە رووداۋە راستەقىنەكان، لە كاتى سەير كردنى تەلەفزيۇن ووزيەكى گەورە لە ئامپىرەكەۋە بەرەو رووت دەرەچيت كەچى تۆ لە حالەتتىكى نەرىنى لە بەرامبەرى دانىشتوۋى، ئەم ووزيەش دەچيت بۆ ناۋ لەش و دەرۋونت، كاتيك ئامپىرەكە دەكوژىتتەۋە ۋە دووبارە ئەم ووزيە ديتتە دەرەۋە. ھەندىك مندال كاتيك ئامپىرى تەلەفزيۇن دەكوژىتتەۋە بۆ ھەموۋ لايەك رادەكەن يان باز دەدەن بە بى ئامانچ، يان روو دەكەنە ئاۋ خواردنەۋە يان نان خواردن يان ھات و ھاۋار دەكەن.

ئەو مندالەي راھاتۋە لە سەر سەيرى كردنى تەلەفزيۇن دوا كەۋتن لە تواناكەي روودەدات لە سەر داھىنان و دروستكردنى يارى. ۋە نوسىن و خويندن، ۋە بە ئەنجامگەياندنى ئارەزوۋكان، ئەمەش چالاكىن زالەدەبيت بە سەر مندالەۋە ۋە گەشە و تواناكانى مندال بەھيز دەكات، لەم بارەيەۋە مامۇستاي پەرۋەردە (دۆروشى كۆھىن) دەليت: ليىانى دزى: واتە: تەلەفزيۇن- ھەلى سىروشتيانە لە گفتوگۆ و يارى كردن و كاركردن، ۋە كۆسپ و تەگەرە دەخاتە ھەلى گەشە كردنيان.

ۋە ھەروەھا ھەر كەسىك دەيەۋيت مندالەكانى پەرۋەردەبكات بەپەرۋەردە كردنىكى دروست، ۋە بە دەست ھىنانى سەقامگىرى لە رەفتار و داب و نەريتيان دەبيت تىبىكۆشيت لە سەر دەست بەسەرداگرتنى ئەو ئامپىرە ترسناكە.

سهرپهرشتیار چۆن زالدەبیّت به سهر ته ماشاگردنی مندالەکانیان بۆ ته له فزیۆن :-

دهكریّت سهرپهرشتیار زالبیّت به سهر ئهو ئامیّره ترسناكه وه سهره تاش زالبیّت له سهر خۆی، له مندال قه دهغه ی نه كات وه بۆ خۆی شیبكاتوه، زیاد له وهش ئه گهر ویستی چاره سهری بكات با پیدایگیرییّت له سهر ئه وهی كه هۆكاره به كار هاتوه كان پله پله بیّت .
ئهمه ی دیّت هه ندی نامۆزگارین كه وا یارمه تی سهرپهرشتیار ده دات بۆ زالبوون له ته ماشاگردنی ته له فزیۆن له لایهن مندالان .

۱- داخستنی ئامیّره كه به ئاسانی به رامبهر مندالەكان كه وا زۆر ته ماشا ده كهن، پێیان ده ئێن لێره شتی باشر هه یه ده كریّت بیه كن، به لام به به كارهیانی گفتوگۆیه کی هێمنانه ده كریّت له كۆتایی دا قه ناعه ت به لایه نی تر به یینی، تاوه كو كێشه ی سلبی روونه دات له گه ل قه دهغه كردنی به زۆری .

۲- قه دهغه كردنی له ماوه ی رۆژه كانی هه فته ی خویندن به بیانوی خویندنه وه . به لام به مه رجیك له بریتی ئهم شتی رابواردنیان بۆ زامن بكریّت .

۳- دانانی سنووریکی كاتی رۆژانه له كاتژمێریك یان دوو كاتژمێر زیاتر نه بیّت به گوێره ی ته مه ن، به مه رجیك له ههر بارودۆخیك دا نابیّت له شه و و رۆژیکدا زیاتر له دوو كاتژمێر به رامبهر ته له فزیۆن دا بنیشیّت، وه نابیّت به ته نیا به رامبهر ئامیّره كه دا بنیشیّت، ده بیّت سهرپهرشتیار له گه لیّدا بیّت هه ندیك هه لویست و رووداوی بۆ شیبكاتوه .

۴- رێكه تێنك له نیوان دایك و باوك به مه به ستی پیویستی بۆ زالبوون به سهر ئامیّره كه .

۵- ههر كاتیك ژماره ی ئامیّری ته له فزیۆن له یه ك زیاتر بیّت ئه وا زالبوون به سه ریدا كه مه تر ده بیّت .

۶- ههر چه ند ژماره ی مندال له مال زیاتر بیّت توانای چالاکی كۆمه لایه تی زیاتر ده بیّت، وه

- له بوونی ۴ - ۵ منداڵ له ته مه نه کانی جیاواز کاتی درێژتر ده بیټ بۆ گه مه و یاری کردن له گه ل یه کتر دا .
- ۷- دۆزینه وه ی چالاکی بوونی زیاتر وه ئاوات و ئاره زووی تر «کشتوکال ، دوورمانی ، راوکردنی ماسی ، پهروه ده کردنی ماسی ، شتی تر»
- ۸- ته رخا نکردنی خه لات ی وه رزی بۆ ئه و که سه ی که متر ته ماشای ته له فزیو ن ده کات له نیوان نه داما نی خیزان .
- ۹- دا بین کردنی شری تی قیدی یی باش و به که لک بۆ مندا لآن ، وه سه ره په رشتیار ده توانی ت پێشانی مندا لکان ی بدات وه له بیرو و هۆشیان بچینی ت .
- ۱۰- هه ندیک یاری ته تاری و کۆمپیو ته ره به که لک داده نرێن ، وه یار مه تی ده دات له سه ر ئیش کردن به و نامیرانه له کاته سنوورداره کان . به مه رجیک گونجاو بیټ له گه ل ته مه ن . وه نابی ت پهروه ده بکری ت له سه ر تووندو تیژی ، یان ئاره زووی هه بیټ له تۆ له سه ندنه وه .

کێشه ی دوا خستنی خویندن و کۆششکردن :-

ژیان جوان و ساده یه ، پێویست به و هه موو ئالۆزی و بارگرانی ه ناکات زیاده وه زه و توانا ، به تایبه تی له هه ندیک سه ره په رشتیاری کاروباره کان ، ههروه ها هه موو کێشه یه کی نو ی به هۆی مرۆڤ و ره فتاره که ی ده بیټ له بیر کردنه وه و تیروانی نی له ئه رک و واجبه کاند ، پاشان زۆری ژماره له کێشه کان ده بیته زیاترین ئه رک وه ک مۆ ته که یه کی ترسی نه ر . وه له و ئه رکه گرنگه به دوا دا چوونی مندا لآن له فی ربوون و به ده سه ته ییان و خویندنه وه دا . تا وه کو ئه و ئه رکه به شه و ده بیته خه م و به روژیش ده بیته خه فه ت . فی ربوونی ش ده گوازی ته وه بۆ مملانی ی نیوان مندا لآن و سه ره په رشتیاران له ده سته که و تنی پله به رزه کان . تا وه کو ئه گه ره له سه ره حیسابی که سایه تی مندا له کانی ش بیټ . وه زۆر له هه لۆیست و روودا وه کان که وا بارودۆخ ناماده ی ده کات بۆ را کردنی به خته وه ری له ما ل دا . وه مالی ش له دل نه وایی و نارامی ده گوازی ته وه بۆ

جىڭگاي توندوتىژى ۋ پەشۋى ۋ كاردانە ۋ.

بۆيە ئەۋكارە پىۋىستى، بە ۋەستان ھەيە بۆ گۇرانكارى ۋ لە جىياتى دانان لە ھەموو كۆمەلگادا. پىش روۋخانى ئەۋە كان لە جىڭگاي ئاگىرتەۋە تەنھا پاش ماۋەيەك لە زەمەن، ئەۋ شىكارەش بۆسەي دانائە لە گۈاستنەۋەي تىروانىنمان بۆ فېرېۋون لە تىروانىنى بەدەستەينانى پلە بۆ چەمكى زانىارى بىياتنانى كەسايەتى، بۆ ئەۋەي بېتتە بەرھەمىكى باش بۆ ژيان ۋە بەجى گەياندى ژيانى زانستى. ۋە دەتوانىت خزمەتى ۋولتەكەي ۋ خۆي ۋ ئايىنەكەي بىكات.

لەم بارەيەۋە دكتور (سەمىر يونس) دەلىت: بېروامان وايە كە پلە گرنگىەكى ئەۋتۆي نىە كەۋا بەدۋاي كەۋتۋوين، بەلام ئەۋ شتەي زياتر گرنگە برىتى يە لە دروستكردى ئارەزوۋ ۋ توانا لە سەر كار بە چاكى ۋ بە بەردەۋامى ۋ كۆلنەدان لە كوردەكەت ۋە بەستەنەۋەي بە ھەر كارىك تا ئەۋ كاتە تەۋاۋى دەكات. چۈنكە ئەگەر ئەۋ چەمكە ئەخلاقيەي دەست كەۋت بۆ كاركردى ئەۋا سوۋدى پىدەگات لە ژيانى خويندى ۋ دۋارۆي. ۋە لە سەر پىۋىستە ئەگەر ئارەزوۋ دەكەيت لە باشتر كرىنى ئاستى خويندى مىندالەكەت ھەموو رۆژىك كاتىكى باشى پىبەخشە بۆ چاۋدىرى كرىن لە ئەكەكانىدا.

لەۋانەشە قوتابىەكە ھۆكار بىت لە بەدەست نەھىنانى پلەي بەرز، بەلام بارودۆخەكە لە دەرەۋەي ۋوۋىستى ئەۋە، ۋەك بارودۆخى تەندروستى يان دەرۋونى يان شتى دىكە. ھەرچۇنىك بىت بۆ ھەستانەۋە بە ئاستى مىندالەكەت. ۋەچارەسەرى كىشەكەي بەمانەي خوارەۋە نامۆزگاريت دەكەم.

۱- ھەردەم سوور بە لە سەر دۆزىنەۋەي پالئەرىك بۆ مىندالەكەت بە بىركرىنەۋە ۋ ئاگادار بوون، ۋەپالئەرىش دوو جۆرن: ئاۋەۋە ئەۋەش بەھىزە، ۋەك ئەۋەي خۆشەۋىستى زانست بچىنن لە ناخى مىندالەكە ۋەك عىبادەت كرىن بۆ خدا.

جۆرى دوۋەم: دەرەۋەيە، ۋەك خەللات ۋ بەخشىن ۋ ھاندان بۆ ۋوۋىستى ئارەزوۋەكان، تۆ پاش

دەزانيەت مندالەكەت ھەزى لە چيە .

۲- كۈرەكەت رايىنە خويندەۋە و كۆششكردنى دەستپىبكات بە خويندنى ھەندىك لە قورئانى پىرۆز . ھەتا ئەگەر بە ئايەتتىك يان فاتىحەيەك، پاشان ئەم دوعايە بكە: «اللهم لا سهل إلا ما جعلته سهلاً، وأنت تجعل الحزن إن شئت سهلاً» . «خودايە ھىچ كاريك ئاسان نىيە تەنيا ئەۋەى تۆ ئاسانت كردوۋە، ۋە ھەر تۆشى خەم و خەفەت سووك و ئاسان دەكەى ئەگەر بتمەۋى» .

۳- كۈرەكەت رايىنە كەۋا خۆى ئامادە بكات بۆ بىر كۈرەۋە، ئەمەش بە تاقىكردنەۋەى كاتى گونجاۋ، بە جۆرىك ماندو و بىتازار و بىتاقەت و دلتەنگ و خەمبار نەبىت . دەبىت خۆى رايىنەت كەۋا كۆشش بكات بۆ شىكار كۈرەنى كىشەكانى پىش لەبەر كۈرە، ۋە كۈ دەسپىشكەرى بكات بە ئاشتەۋەۋە كى شەرى لەگەلدا دەكات، يان پەنا بباتە بەر يەكەنى لە خۆى گەۋرە تر كە باۋەرى پىبىت لە ئەندامانى خىزان يان خزم و كەسى يان ھەتاكو خەمەكانى لە سەر كاغەز بنوسى لە نىۋان خۆى و دەروۋنى ئەگەر كەسى نەدۆزىۋە كىشەى خۆى بۆ ئاشكرا بكات . ۋە لەۋ نوسىنەيدا ھەناسە ھەلگىشان و پشودانە بۆ دەروۋن، ۋە لەۋ ۋانەيە لە دەروۋندا پشوو بدات ۋە بلاۋكردنەۋەى خەمەكانى لەۋ كاغەزەدا، ۋە دەكرىت پاش بە دەست ھىنانى ئامانجەكە كاغەزەكە بدېرىنەت، ئەمەش پشوى دەروۋنە و خۆئامادە كۈرەنىشە بۆ گەت و گۆۋ كۆششكردن .

۵- ئامادە كۈرە جىگايەك بۆ بىر كۈرەۋە . ئەمەش بۆ زالبوۋن بەسەر ژاۋە ژاۋ، ۋە بەدۋا داچوۋنى بنچىنە رۆشن و دورستەكان . بۆ بىر كۈرەۋە دەبىت روۋناكيەكە لاي چەپپەۋە بىت . ئەۋندەش بىتھىز نەبىت خەۋىبباتەۋە . يان چاۋ لاۋاز بكات، يان دەمارى گرژ بكات، يان بىتتە ھۆى رق لىبۈنەۋە و دوۋر كەۋتەۋە، يان تەركىز كۈرەكەى لاۋاز بكات، ۋە نابىت چاۋ رەشكە و پىشكەى بكات و ماندوۋى بكات و كاريگەرى لە سەر دەروۋنى ھەبىت . ھەروەھا لە ئامادە كۈرەنى جىگادا: - رىكخستنى كىتپەكان، ۋە

ناماده کردنی کهل و پهله کانی کۆششکردن و گفتوگو پیش دانیشن.

۶- گرنگیدان به تهنه دروستی و خۆراک، وه پێویسته پشکنینی وهزری تهنه دروستی بۆ

منداله کهت بکهیت، ئەمەش کارگه‌ریه‌کی گه‌وره‌ی هه‌یه له سهر تهرکیز کردن.

۷- کوره کهت رایینه له کاتی برسیه‌تی یان زۆر خواردن بیرنه کاته‌وه، وه‌نه‌شخه‌وێت کاتی‌ک ئەو

برسیه یان زۆری خواردوه.

۸- پێداگیری بکه له سهر ئەوه‌ی که کوره کهت به ئاگاداریه‌وه دابنیشیت نه‌ک دانیشتیکی

خاو و خلیچکی له کاتی خویندنه‌وه و له‌به‌رکردن. به‌شیوه‌یه‌کی ستوونی له‌گه‌ڵ که‌مێک

لاری بۆ پێشه‌وه دابنیشیت. نه‌ک به‌خوار و خێچی یان به‌شکاوه‌یی، هه‌روه‌ها له‌ سهر

کورسی دابنیشیت نه‌ک له‌ سهر شوینیکی زهر و ره‌ق نارامی نه‌بی‌ت له‌ دانیشن. له‌گه‌ڵ

دوورکه‌وتنه‌وه‌ی خویندنه‌وه د‌کۆششکردن له‌ سهر قه‌ره‌وێله یان پال‌که‌وتن.

۹- کوره کهت رایینه له‌ سهر ده‌ستپێکردنی یاداشتنامه‌که‌ی به‌چاودێر کردن له‌ سهر

ناویشانه‌کان یان بنچینه و بیرو بۆچوونه سه‌ره‌کیه‌کان، پاشان بچیتته ناو درێژه‌ی

خویندن.

۱۰- دووبابه‌تی چوونیه‌ک یه‌ک به‌دوای یه‌کدا ئەنوسیت له‌یه‌ک کاتدا، چونکه ده‌بی‌تته هۆی

له‌بهرچونه‌وه و تێکه‌ڵکردن.

۱۱- گرنگیده به‌ چاوخشاندنه‌وه به‌بابه‌ته‌کاندا له‌ نیوان کاتی‌ک و کاتی‌کی دیکه‌دا ئەمەش به‌

ئاراسته‌و به‌دواداچوون و به‌شداری تۆدا ده‌بی‌ت. هه‌روه‌ها ده‌کریت له‌نیوان کاتی‌ک و

کاتی‌کی تردا فه‌رمان به‌دیت بۆ پشت به‌ستن له‌سه‌ر غونه‌ شیکار کراوه‌کانی له‌ بابه‌تی

خۆت تاقیبکه‌ره‌وه. واته‌: پاش شیکار کردنی مه‌شق و راهێنا‌نه‌کان یان پرسیاره‌کان به‌

ته‌واوی سه‌یری غونه‌ شیکار کراوه‌کان بکات وه به‌ خۆی راستبکاته‌وه.

۱۲- کوره کهت رینمایی بکه بۆ پێویستی تی‌گه‌یشتنی شته‌که واته‌ یه‌که‌مه‌ین جار

له‌به‌رکردنی، چونکه تی‌گه‌یشتن خێراییی له‌به‌رکردن به‌ده‌ستده‌هی‌تی‌ت وه‌سووک و ئاسانیش

دەپت *

۱۳- دەكرىت لەبەر كىرگەن كەي بەھىز بىكەي ۋە خۇي مەندۇ بىكات لە رىگاي ھاندانى لە سەر سوود ۋە رىگرتن لە كاتە بەتالە كان لە دەستپىشخەرى كىرگەن بە چاۋ خىلەندە ۋە يەككى بىدەنگ * يان راقە كىرگەن ۋە لىكەندە ۋە لەۋەي تىگەشتە ۋە بۇ تۆۋ بۇ خۇشك ۋە بىراكانى ۋە بۇ ھاورىكانى *

۱۴- كورەت رابىنە كەۋا كاتىكى پىشۇ بەخۇي بىبەخىت لە نىۋان ۱۰ - ۱۵ خۇلەك لە بابەتى لىكەندە ۋە لەبەر كىرگەن دەستبىكات بە بابەتتىكى تر * ھەتا ۋە كەۋا لە كاتى چاۋ خىلەندە ۋە بابەتەكە زۆر بە سوودە لە ھەموو نىۋا كاتىمىر يان ھەر كاتىمىر پىنچ خۇلەك پىشۇ بىدات بە گۆرەي ۋەزە ۋە تۋانى خۇي *

بەگۆرەي ئەمە دەكرىت مەندالان بىپارىزى لە تۋىشۋىن بە كىشەكانى دەستكەۋىن ۋە بىر كىرگەن ۋە لەبەر كىرگەن * ھەرۋە دەكرىت بۇ مەندالان بە گۆرەي ئاستىيان يان تۋانىيان پەلە بە دەست بەيىن * ۋە ھەرۋە دەكرىت ھالەتتىك لە ئاشتى ۋە خۇشەۋىستى لە نىۋان ھەموو ئەندامانى خىزان بە دەستبەيىت * ۋە بەختە ۋە رەببىنى گىشىگىر بىكەيت لەۋ مەلەدا.

كىشەي نەبۋى پەيۋەندى ۋە بەردەۋامى لە نىۋان تاكەكانى خىزان :-

لە ھەندى خىزاندا جىبابۋە رۋودەدات ۋە نەبۋى كارى ھابەش * ئەمەش دەگەرەتە ۋە بۇ ژمارەك ھۆكار لەۋانە :-

۱- سەرقالبۋى ھەر تاكىك لە تاكەكانى خىزان بە ئەركەكانى *

۲- نەبۋى چالاكى ھابەش كە ھەموو ئەندامانى خىزان كۆيكەتە ۋە *

۳- نەبۋى رىكخستى كات ۋە دانانى كاتىك بۇ يارىكىردى ھابەش *

ۋە بۇ ئەۋەي پالپىشتى بەختە ۋە رەببىنى بىكەيت ۋە زىادى بىكەيت لە نىۋان مەندالەكان، ۋە گىشىگىرى بىكەيت لە سەر ھەموو ئەندامانى خىزان دەپت كار بە بەرنامەيەكى بەردەۋام

بەكەت ۋە لەگەن مىندالانىش كارەكە تەۋاۋ بەكەت .

تەمەي خوار ۋە غونەيەكە بۇ چوار ھەفتە لە چالاكى كەۋا يارمە تىدەدات لە سەر دروست كەردنى دىۋار يەك لە پەيۋەندى نىۋان باۋكان ۋە مىندالان:-

شەمە	يەكشەمە	دوشەمە	سەيشەمە	چارشەمە	پەنجەشەمە	ھەيىنى
قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي دراۋسىكە تان ۋە مامەنە كەردن لەگەن لىئاندا .	ۋازى لىيىننە تىنىگات چۈنەيتى مامەنە كەردن لەگەن نەندامانى خىزان .	قەچەي ۋەنەي بېچۈكى بۇ داين بەكە بابەكارى بەيىنىت، ۋە پارچە كاغەزى رەشئوس رەنگە بەكات .	لەگەن خۇتى بېبە بۇ كتىنەخانەي گشتى ۋە گۇقارى جوان ۋە بەسۋەي بۇ ھەلپۇزە .	ھەندىك ۋەنەو شېۋەي دىياري كراۋى بۇ ۋەنە بەكە لىيىگەن بۇ بۇتى بېرىت .	قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي چۈنەيتى ھەلپۇزەندى بىرەرەكەنى لە قوتۇباخانە .	يىكەۋە سۈرەتەي كەھف بېخۈننەۋە .
لىيىگەن بۇ بە تەلەفۇن پەيۋەندى بە خەزمەكەنى بەكات .	بۇ ھەمۋە تاكىكى خىزان قورلانىك داينىكە بۇ پېشېركى كەردن لە خۇيىندەۋەي بە دىرژايى مانگىك .	يىكەۋە لەگەندە سەيىرى بەلەنامەكەنى تەلەفۇن بەكە ۋە قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي ھىلى سىنەمايى .	ناۋە گۈيى لىيىگە لە ۋوتى سۈرۈدىك .	چىرۈكىكى بۇ بېخۇنەۋە پاشان دەريارەي ناۋەرۈكەكەي پىرسىياري لىيىكە .	چاۋەكەنى بېخۇنەۋە باۋى نەۋىجىگەيانە بىلىكە تىيەيتى .	گۇتۇگۈي لەگەندە بەكە دەريارەي مىژۋەي ژيانى سەھابەيەكە لەگەن باۋكى .
شەمە	يەكشەمە	دوشەمە	سەيشەمە	چارشەمە	پەنجەشەمە	ھەيىنى
لىيىگەن بۇ يارمەتتە بەكات لە كارەكەنى چىشتەخانە	دەنبايە لە رىكۈيىكى لە كەتتى خۇيىندە ۋەكە رىكۈيىكى كتىنەكەن ۋە لەم چۈرە بايەتەنە .	لەگەن خۇتى بېبە بۇ كتىنەخانەي گشتى ۋە گۇقارى جوان ۋە بەسۋەي بۇ ھەلپۇزە .	مەشق ۋە راھىنان لەگەندە بەكە لەسەر دەنگەكان ۋە ماناكانى .	ھىيىرى بەكە مامەنە كەردن لەگەن كەسانى دىكەدەيە بەريزەۋە ۋە ھەستىيان بىرىندار نەكات .	يىيىرى يەكە فۇلگۈرۈي لەگەندە بەكە .	گۇتۇگۈي لەگەندە بەكە نەدەيەۋە گۈيىگەرتن لە ۋتارى ھەيىنى ۋە بىيىزار نەكەردنى خەتەكانى تەر .
ھەندىك ھىلى راست ۋە چەماۋە ۋەنە بەكە لىيىگەن با نەۋىش ھەمىشە ۋەنە بەكە .	سەردانى پىشانگا بەكە بۇ كەل ۋە پەلەكانى كتىنەخانە .	لەگەندە ھەندى جەلۋا لە مائەۋە دروست بەكە كەك ۋە نايىس كەركىم .	لىيىگەن بۇ لە ھۇن باز بەكات جارىكە لەسەر قەچە راست جارىكە لە سەر قەچە چەپ ۋە جارىكى دىكە لەسەر ھەردۋە پىنەكانى .	لەگەندە نەخشەي رىنگە لە مائەۋە بۇ قوتۇباخانە ۋەنە بەكە لىيىگەن بۇ بۇتى لىيىكەتەۋە .	قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي تەلەفۇن ۋە لە بىرى دانانەكان .	ھىيىرى بەكە لەسەر چۈنەيتى يەكار ھىيىنانى مەقسە بە رىنگەيىكى بى زىيان ۋە مەمانە پىكرەۋ .

به كورتى :-

پيويسته ژن و ميړد زانياريان ههبيت كهوا ژيان پيويستى به كار كردن ههيه . ههلواش په يانا بيټ نه گهر له سهر ئاگر دانه نريټ . وه به خته وه ريش نابيټ نه گهر ماندوو بوون به خشيني تيډا نه بيټ . مندا لانيش تووشى شادى نابن بۆ باوكان به بى ئاماده كردن و ماندوو بوون له لايهن باوكه كان ، مالىش نابيټ به بى په يوه ندى و بهرده وامى . بۆيه دهبيټ ژن و ميړد ههر يه كه يان پيدا گرى بكه ن له سهر به جى گهياندى ئهركه كه يان به چاكترين شيوه وه كردنى ئه و كارانه ي ده بنه هوكار به پاراستنى مندا ل له كي شه . ههروه ها روكنيكي گه و ره له روكنه كانى مالىكي به ختيار به ده ست ده هيندرټ .

خوت تاقى بكه ره وه :-

ئهمه ي خواره وه كۆمه ليك به شن پيويسته له سهر خوتيان جى به جى بكه يت . ئه گهر له سه رى ريكه وت به ته و او ي نيشانه ي (به لى) ٣٥١ له ژيړ هه لبيژ د او كه دابنى . وه ئه گهر به گومان بوويت له هه لبيژ د نه كه ئه و نيشانيه ك له ژيړ (هه ندى جار) دابنى . به لام ئه گهر ريكنه كه وتى ئه و نيشانه يه ك له ژيړ (نه خيړ) دابنى .

ز	بهش	به ئی	هه ندی جار	نه خیر
۱	ئایا کۆسپ و ته گهره کانی ژییانی به خته وه ری ده زانیته؟			
۲	ئایا ده توانیت سه رکه ویت به سه ر کیشه ی خه رجیی دا؟			
۳	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی ته له فزیۆن له گه ل مندالان؟			
۴	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی گفته وگو و لیکنده وه و له بهر کردن بۆ مندالان؟			
۵	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی جیا بوونه وه له نیوان نه ندامانی خیزان؟			
۶	ئایا چالاکیه کی جیگیر و هاوبه شه هیه پالپشته بکاته له بهر ده وامی له گه ل مندالان؟			
۷	ئایا ده توانیت ره فتاری خۆت چاکبکه یته له پهروه رده کرنی مندالان؟			
۸	ئایا هه ست ده که یته که واهه به خته وه ری یا وه ره له گه لته له به جی گه یاندنی نه رکه کان؟			
۹	ئایا که سی دیکه یارمه تیت ده داته له سه ر به جی گه یاندنی نه که که ی له سه ر جوانترین شیوه؟			
۱۰	ئایا هوکاره کانی پهروه رده کردنیکی داهینه ره له به دوا داچوون و ناراسته کردنی منداله کان به کار ده یینی؟			

هه لسه نگاندن :-

ئه گهر هاتوو هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (به لئى) بوو ئه وا دوو پله به دهست دههينى، وه
ئه گهر هه لېژاردنه كهت وه لامي (هه ندى جار) بوو ئه وا يهك پله به دهست دههينى، وه ئه گهر
هه لېژاردنه كهت وه لامي (نه خيژر) بوو ئه وا هيچ به دهست ناهيئى.

ده كریت خۆت وهك نه مهى خواره وه هه لسه نگیئیت :-

پله	حاله ته كه
له سفر - ٤ پله	تۆ نازار ده كيشى له كۆسپ و ته گهره و كيشه ی زۆر له ژيانى خيزانیت .
له ٥ - ١٠ پله	تۆ له سهر يه كه م ريگای دروستى بۆ زالبوون به سهر كيشه كانى دادى بۆ هه لگرتنى بهرپرسيارىه تيه كان . وه پيويستيت به زانستى زياتر ههيه .
له ١١ - ١٥ پله	تۆ له سهر ريگاداده رویت، به لام هيشتا كۆسپ ههيه له پيگهيينى به خته وه ريت له گه ل به جيگايه ندیت بۆ فهرمانه كان وه پاراستنى خيزانت له كيشه كان .
له ١٦ - ٢٠ پله	تۆ شايه نى ههنگاو هاويشتنى له سهر ريگای به خته وه درى هاوسه رگيرى پيويسته بهرده وام بيت، وه بيگوازيتته وه بۆ ههنگاوى ديكه .

بەشى دەيەم

نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى

< سەرگە وتوو ۋە سەرنەكە وتوو >

- رىخۇشكردن

يەكەم:- نمۇنە سەرگە وتوو ۋە كان

- چىرۇك ۋە پەيرەويكردن

- نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى تازە سەرگە وتوو

دووھم:- نمۇنە سەرنەكە وتوو ۋە كان

- نمۇنە لە چىرۇكە تازە سەرنەكە وتوو ۋە كان

- ھۆكارەكانى كىشەكانى خىزان

- رىگاكانى پاراستن بۇكىشەكانى خىزان

- دەرگە وتن و ئاشكرا بوون

- تويۇرئىنە ۋە مەيدانى

- بەرنامە يەكى ئاسانكارى بۇرئىانى ھاوسەرگىرىيەكى بەختە ۋەر

- كۇتايى

رېخۇشكردن:

لە جىيەننى ئىستاماندا زۆرىك لە ھەلۋىست ۋە رووداۋ ۋە چىرۆكى ھاسەرىگىرى ھەيە كەۋا پىۋىستى بە ھەلۋەستەيەكى زانستى ھەيە . ۋە لە سەر ئاقلمەندىكە كە لەگەلماندا بىت لە باخچەى ژيانى ھاسەرىگىرى ۋە پەيۋەندىيەكانى خىزانى تاۋەكو ئاۋى لىبىخواتەۋە ۋە لە بەروۋىومە خۇشەكەى بخوات ۋە توانا ۋە ۋوزەى لىۋەربگىرىت . ۋە يارمەتى بدات لە سەر پەيۋەندى ژيانى لە سەر زانست رووناكى .

لە ھەمان كاتدا لەۋ باخچەيە دا گول دەيىنىت توۋشى سىس بوون ھاتوۋە، لەبەر كىشەكان دەنالىنىت . باقىرىت تاۋەكو نەكەۋىتە ھەلەى كەسانى دىكە .
ئەمەى خواروۋە زۆرىك نمونە لە ژيانى ھاسەرىگىرى، ھەيانە ئىجابىن ۋە ھەشيانە سلبىن بە ئامانجى فېرېۋون يان پەيرەۋى كردن:-

يەكەم: نمونە سەرگەۋتوۋەكان:-

چىرۆك ۋە پەيرەۋى كردن:-

كاتىك دەمانەۋىت فېرىن چۆن ژيانى ھاسەرىگىرى لە سەر ھەق دەيىت . پىۋىستە لە سەرمان دەست بگىرىن بە چاكتىن خولقىنەرى خوداى گەۋرە، ئەۋىش گەۋرەمان پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر بىت . كەۋا خۋاى گەۋرە ۋە دلۇقان لە بارەيەۋە فەرمۋىيەتى: « وَأَنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ » . (بەراستى ئەى محمد تۆ لە سەر خۋو رەۋىشتىكى گەۋرە ۋە مەزنى) .
ئەمەى دىت نمونە لە خورەۋىشتەكانى پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر بىت لەمالەۋەى دا ۋە لەگەل خىزانەكانى رەزاي خوا لە ھەمويان بىت:

- پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر بىت نەدەخەۋت تەنھا ئەگەر سىۋاك لاي بايە . ۋە كاتىك لەخەۋ ھەلدەستا بە سىۋاك كردن دەستى پىدەكرد .

- پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر بىت بۆنى لە خۋى دەدا تاۋەكو خۇشتىن بۆنى

- پیغهمبر دروودی خوی له سهر بیت له گهل خاتوو عایشه رهزای خوی لیبت دهخوت وه رازی دهکرت کاتیک له سووری مانگانه بایه . ههروهها عایشه له گهل پیغهمبر دروودی خوی له سهر بیت لهیه که تهشت خۆی دهشوست . دهستپیشخه‌ری دهکرد بۆ جامه‌که عایشه به پیغهمبری دهگوت: (بۆ منی لینگه‌ری) . پیغهمبریش دروودی خوی له سهر بیت . پی ی دهگوت (بۆ منی لینگه‌ری) . له نیوانیان ده‌بووه ململانی له سهر جامه‌که ئەمەش له په‌یوه‌ندیه گیان به گیانی و روشن و به‌رزه‌کانه .

- پیغەمبەر دروودی خوی له سەر بیت خۆشه‌ویستی بۆ عایشه رهزای خوی له سەر بیت هه‌بوو که یه‌خۆشی له‌گه‌ڵدا ده‌کردو هه‌ستی ده‌وورژاند به‌ یاری و سوچه‌تی له‌گه‌ڵدا ده‌کرد بۆ ئەو‌ی یاری له‌گه‌ڵدا بکا . به‌لکو له‌ رۆژانی چه‌ژن و رۆژانی دیکه‌دا ئامۆژگاری ده‌کرد . وه‌ به‌ پێی پێشبرکی ی له‌گه‌ڵدا ده‌کرد جارێک ئەم پێشده‌که‌وت وه‌ جارێکیش ئەو . به‌لکو پالێ به‌ لاشه‌ و شانیه‌وه‌ دهن‌ا و به‌ شداری ده‌کرد له‌ خۆشی و گالته‌و گه‌پ و پێکه‌نینی له‌ وینه‌یه‌کدا هیه‌چ شتێک له‌و جوانتر نه‌بوو .

239

نوستىنىدا دايدەپۇشى بە شىۋەپەكى نەرم و نىيان، ۋە پىداگرى دەكرد لە لىل نەكردنى ئارەزوۋكانى . ھەرۋەھا پىداگرى دەكرد لە سەر ئەۋدى كە ھەست بە بىتاقەتى نەكات يا توۋشى ترس بىت. بە ووردى تىبىنى دەكرد، لە ئامازە كىردن و ھىماكردنەكەى تىدەگەشىت و ئەۋىش ھەرۋەھا .

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت چاۋدېرى قسەۋكردارى دەكرد، ۋە بە عائىشەى دەفەرموۋ: « يا عائشة اِنِّى لَأَعْلَمُ اِنْ كُنْتُ عَنِ رَاضِيَةِ وَاِذَا كُنْتُ عَلَيَّ غَضَبِي » واتە: « ئەى عائىشە، مەن دەزانم كاتىك كە تۆ لىم رازى دەبىت ۋە دەزانم كاتىك لىم توۋرە دەبى » .
عائىشە دەفەرموۋ: ئەمە لە كۆى دەزانىت؟

پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت دەفەرموۋ: « اَمَّا اِذَا كُنْتُ عَنِ رَاضِيَةِ فَاِنَّكَ تَقُولِيْنَ: لَا وَرَبَّ مُحَمَّدٍ . وَاِذَا كُنْتُ عَنِ غَضَبِيْ تَقُولِيْنَ: لَا وَرَبَّ اِبْرَاهِيْمَ » واتە « كاتىك لىم رازى دەبىت تۆ دەلىيت: نەخىر سۈيىد بە خۇداى محمد . بەلام ئەگەر لىم توۋرە بىت دەلىيت: نەخىر سۈيىد بە خۇداى ئىبراھىم » .

عائىشە رەزاي خۋاى لىيىت فەرموۋى: بەلى ئەى نىردراۋى خوا، ناۋى كەس نابەم تەنھا ناۋى تۆ نەبىت .

ئەمەش بەلگەپە لە سەر ئەدەب و جوانى خىزاندارپەتى بۇ پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت . كاتىك عائىشە توۋرە دەبوۋ پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت رازى دەكرد تاكو پىدەكەنى، ئەمەش بەلگەپە لە سەر شەفەقەت و خۇشەۋىستى و چاۋدېرى بۇ عائىشە .
- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت بە ۋتەپەكى جوان و ناسك بە عائىشەى دەفەرموۋ: « ئەى عائىشە ئەۋا مردن لە سەرەخۆ و بى گۈپىيدان لە سەرمە، مەن دەمەۋى تۆ لە بەھەشتىشدا خىزانم بىت .

بۇپە دەبىت ئىمە مانەۋىت بگەرپىنەۋە بۇ مىژۋى زىيانى پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت سەير كەين چۆن مامەلەى دەكرد لەگەل خىزانەكانى، ۋە بە تايپەتى عائىشە رەزاي خۋاى

لیبیت ..... (نه گهر پیاوان و ئافره تان سهیری ژیا نی پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بی ت بکات له گه ل خیزانه کانی، به رنامه یه کی ژیاغان بۆ داده نی ت به روودانی کو مه لگا که مان هه موو خیر و خوشیه ک. وه خوشه ویستی دلنه وایی و به زه یی گشتگیر ده بی ت بۆ هه موو مالیک. به خته وه ری هاوسه رگیریش به ده ست دیت به هه موو مانا کانی)

نمونه له چیرۆکه ئه وینه تازه کان له ژیا نی هاوسه رگیریدا :- خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن :-

ئافره تی ک مندالی نابی ت و له مه دلنیا ده بی ته وه. میرده که ی زۆر خوش ده ویت. داوای لی ده کات ژنی کی دی که به ی نی ت تا وه کو منداله کانی به چاوی خوی بی نی ت، به لکو بۆی په روه رده شی ان ده کات. پاش دوو سال گف تو گو پیا وه که داوای لی کرد ژنی کی بۆ هه ل بژی ری ت بۆ نه و دی پی یه وه به سی ته وه، چونکه هه ردووکی ان له گه ل یه ک ده ژیا ن، چونکه نه و نه ی ده توانی مالکی دی که بکاته وه.

هه ل بژاردن و هاوسه رگیریه که ته واو بوو به خاوه نی دین و جوانی وه خوای گه وه ره پی نی چ مندالی پی یه خشی هه مووی ان له ره وشت و زانست به رز بوون « دکتۆریک، نه ندازیاریک، بازرگانی، زانستی » وه هه مووی ان به خیزانی باوکی ان ده گوت: دایه گیان.

دایکی راسته قینه یان کوچی دوا یی کرد و خیزانی باوکی ان به رده وام بوو له په روه رده کردنی منداله کان وه نه وان له لوک که ی به خته وه ری و سه رکه وتن دا بوون.

باوکی شی ان کوچی دوا یی کرد خیزانی باوکی ان به رده وام بوو هه تا ئی ستا نه و بۆ نه وان هه موو شتی که پاش نه و دی هه مووی ان ژیا ن هی نا .... هه مووی ان له مالی باوکی ان له گه ل دایکی دوو هه میان کو بونه وه و ژیا نی ان به سه ر برد.

نه مانه غونه ی گونجاون بۆ خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن، وه هه مووی ان سه رکه وتوون له هاوسه رگیری ان وه له گه ل منداله کانی ان.

هەلبۇزاردىكى باش :-

هەلبۇزاردىنە كە كۆتايى ھات لە سەر بىنچىنە ئايىن ورازى بوونى ھەردوولا بەم كارد، ۋە بووكە كەش پەسندى كرد، ۋە كەس و كارى خوازىنە كە مەرجيان بۇ دوو ھەفتە دانىا مىردە كەش ۋە لامى دايە ۋە: لاي قەدەغە نىە مەرجى خوازىنە كە بە بى بارگە . كەس و كارى بووكە كەش جگە لە جل و بەرگە كەى ھىچى تريان پى رانە سپارد .

ھاسەرگىرىيە كە لە ماۋدى ھەفتە يەك تەۋاۋ بوو لە بالە خانە يە كى سادە بە بى كەل و پەلى زۆر و زىادى بى كەلك . ھەروەھا بە بى نىشانە، بە لام تەنھا بە يەك جل و بەرگ . ژيانىان دەستى پىنكرد بە ئەۋپەرى سادە يى و خۆشەۋىستى و قورىانىدان بە موۋچەى مانگانە (۱۲۰) جۈنە يەى . خىر و خۆشەۋىكى ئاسايى روۋى تىكردن و خۋاى گەۋرە چۋار منالى پىبەخشىن ۋە بە فەزلى خۋاى گەۋرە دەۋلە مەند بوون .

تاكو پازدە سال توۋشى ھىچ كىشە يەك نە بوون، بە بەخشى خۋداى گەۋرە ئەۋدى لەۋ مالاھدا دەكرا ھەموۋى لە بانگەۋازى خۋدا بوو .

تېيىنى :-

باشى ھەلبۇزاردن و ئاسانكارى لە خوازىنەيدا . بەرەكەت و خۆشەۋىستى و بانگەۋاز رەھمەت لە ھۆكارە كانى خۆشگۈزە رانىە .

بۇ ھەموو كەس يەك نىياز و مەبەستە :-

ھەلبۇزاردىنە كە بە خاۋەن ئايىنە ۋە تەۋاۋ بوو لە گەل ئەۋەش كە مال لە بەرپرسىيارىيەتى بە رىژە يە كى زۆر . بە لام مىردە كەش رزگار كردنى خىزانە كە يەتى پاش ئارامگرتن و قورىانىدان . لە نىۋانىاندا سەر كەۋتن بە دەست ھات، كەچى كەس و كارەكە لە خوازىنەيدا يارمەتيان

نەدا . میردە کەش زۆر سادە بوو، بە لām میردە کە زۆر تێکۆشەر و قوریانیدەر بوو . لە رینگای کاری خێرو بانگەوازیدا .

ژیانیان لە سەر باشتەری رینگادا بوو بەبێ کێشە ی گەورە تەنھا ئافەرە تە کە تۆزیک کالقام بوو . رەنج و تێکۆشانیان کرد و خوای گەورەش مندالی پێبەخشین .

میردە کە لە کارە کە ی سەرکەوتنی بە دەست هێنا سەرکەوتنیکی گەورەش « ئۆتۆمۆبیل - ئۆرینگە - کۆمپانیا - وه حج و عەمره » . لە خوا بە زیاد بێ تاووە کو ئیستاش لە خووشی شادیدان . خودای گەورە بەردەوامیان بکات لە سەریان وه لە سەر ئیمەش بە خته وه ری لە دنیا و دوارۆژدا .

ئارام گرتن و پشت ئەستوور بە خوای گەورە :-

خێزان پێکھاتوو لە ژن و میرد لە گەل ئەو هیش کە هیشتا خوای گەورە منالی پێ نەبەخشیون وه لە گەل ئەو ی کە باری نابووری خێزانە کە یان لاوازه کە چی خێزانە کە چەسپاوو شادومانن، ئەو هۆکارە بنەرەتیهش دەگەریتە وه بۆ رێک و پێکی ژن و میردە کە بە ئایین و رهوشته کە یان، وه تێکەل نابن بهو کەسانە ی ژانیان تال دەکەن، وه پشت ئەستوورن بهو ی خودای گەورە زۆری لایە لە نازووقە و پێدانی منداڵ .

نمونه ی سەرنه کە وتوو :-

نمونه یه کی خۆرئاوا: چیرۆکی سەرنه کەوتنی هاوسەرگیری ئەلیزابیت تایلۆر :-

ئەلیزابیت تایلۆر لە ساڵی (١٩٣٢) لە دایک بسووه دایک و باوکی لە بەریتانیا نیشتەجێبوون بەهۆی روودانی جەنگی جیهانی دووهم روویانکردە لۆس ئەنجلۆس .
لە ناوەرستی شەستەکاندا ئەلیزابیت شائەستیرە ی هۆلیوود بوو . سەرباری ناوبانگیه کە ی وه ک جوانترین ئافەرە تی جیهان بوو، ئەلیزابیت لە ژانییدا لە گەل زنجیرەیه ک لە هاوسەرگیری کە

زۆریه یان سه رنه که وتوو بوو ژیا . له هه رزه کاریدا شوی کرد به خاوه نی ئوتیله به ناویانگه کان نیک هیلتنۆن، دوا ی نه وه شوی کرد به نه کته ر مایکل ولدنچ به نۆزده سال له خۆی گه ورده تر بوو به ربوو مه هاوسه رگریه که یان دوو مندا ل بوو .

پاش نه و نه لیزابیت چوه سه ر ئایینی یه هوودی بۆ نه وه ی شووبکات به مایک توود که وا نه ویش کوژرا کاتیک له ناو فرۆکه که ی بوو تیکشکا .

دوو جا میڤردی کرد به نه کته ری ویلزی، وه پاش نه وه ی ئیدی فیشه ر ته لاقیدا نه لیزابیت دهستی کرد به په یوه ندیه کی رۆمانسی له گه ل نه کته ری ویلزی ریتشارد بیرتن له کاتی پیکه وه کارکردنیان له فلیمه به ناویانگه که یان (کیلۆ باترا).

بووه یه کیك له زۆرترین میڤرده به ناویانگه کان له ناوه راستی هونه ری له ماوه ی ساله کانی شهسته کاندای .

له سالی هفتا و شهش به ته واوی له بیرتن جیابووه وه، به لام بوونی هه ردووکیان له ناوه راستی هونه ر و ده ره ویدا بووه هو ی ناشوب و تیکچوونی په یوه ندیه کانی هاوسه رگریان هه ردوو هاوسه ره که لیک جیا بوونه وه پاشان سه ر له نوی بوونه وه هاوسه ری یه کتر .

پاش له سالی ۱۹۷۶ به یه کجاری لیک جیابوونه وه . وه نه و کاته بوو نه لیزابیت به گواسته نه وه ی له سینه ما بۆ ته له فزیۆن گه لیک سه رکه وتنی به دهست هیئا له خه لاتی ئۆسیکار . لاری فۆرتنسکی کارمه ندیکی بیناسازی نه مه میڤردی هه شته می نه لیزابیت بوو له نه فسانه ی هو لیوود . وه میڤردی ژماره جهوت له ژیا نی نه لیزابیت سیاسه تمه داری نه مریکی جون وارنه ر بوو . به لام نه م هاوسه رگریه ش به جیابوونه وه کو تایی هات .

له و سالانه ی دوایدا نه لیزابیت خوی پیوه گرت به خواردنه وه ی کحول و ماده هو شبه ره کان له نه خوشخانه ی بیته ی فۆرد خه وینرا، وه له ویوه چاوی کهوت به میڤردی هه شته م کریکاری بیناسازی لاری فۆرتنسکی .

نه مه ش ژیا نی نه و گه نجانه یه که ده یانه ویت نه مه په یه ره بکه ن ، وه سه یری رۆلی

رۇمانسىيە كان دەكەن لە سىنە ماكاندا و خەۋونى پىۋە دەيىنن . ۋە دەيەۋىت لە ھاۋبەش ژيانى دا بە دەست بەيىنىت . بەلام دوۋشتى جياۋازن لە نىۋان راستى و خەيالدا . راستەقىنەكەى برىتى يە لە كۆتايى ھاتن بە ئىش نازار بۇ ئەمانە يان خۇكۈشتن يان خوۋ پىۋەگرتن بە ماددە سركرەكان ۋە ھۆشبەرەكان . دەژىن و دەمرن ۋە دەگەرپن بەدۋاى ساتىكى راستى و بەرچاۋروونى .

پاشان ئايا ئەمەيە بەختەۋەرى كەۋا مەرۋقى ئاقلەند بەدۋايدا دەگەرپت؟ ۋە بۇچى زۆربەيان ئەۋ ئافرەتە بەناۋبانگ و دەۋلەمەندە بەختەۋەرىكەى دۆزىۋە؟ ۋە بۇچى زۆربەيان پەنا دەبەنە بەر خۇكۈشتن ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بە خوۋپىۋەگرتن بە ماددە ھۆشبەرەكان . ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بەر گۆشەگىرى و دلتنەگى و پاشەكشە لە كۆمەلگا و گۆشەگىرى و تەنيايى لە ژياندا .

نەمۇنە لە چىرۋكى سەلبىيەكان يان كىشەتازەكان لە ژيانى ھاۋسەرگىريدا :-

ۋورپا بە لە تىكەلېۋونى زىادە رەۋى :-

ژن و مىرد ھەردوۋىكان پەيۋەندى خۇشەۋىستى و دلنيايىيان بەستۋە . ۋە پىكەۋە ژياۋن لە سەر رىزەۋىكى پازدە سالى . خۋاى گەۋرە قەدەرى ۋانەبوۋ مىندالايان پىۋ بەخشى . ژيانىكى بەختەۋەرەنە ژياۋن . بەلام لە كاتى تىكەلېۋونىيان و بەشدارى كردنى ھەندى ھاۋرپىيان لە ھاۋىنەھەۋارەكاندا ھەندى كىشەيان بۇ پەيدا بوۋ، بە جۇرپك ژنەكە يەكىك لە برادەرەكانى مىردەكەى بىنى گىتوگۋى لەگەلدا دەرەزىنىتەۋە بە مامەلەيەكى غونەيى مامەلەى لەگەلدا دەكات، لىرەدا كىشە دەستى پىنكر بە جۇرپك مىردەكەى ۋاى دەزانى كەۋا ژنەكەى پشت گۋى خستۋە و گرنگى پىنادات . ژنەكەش ۋاى دادەنا كە يەكىكى تر بەختەۋەرى دەكات و ئەۋەى مىردەكەى بۇى بەدىنەھىناۋە ئەۋ كەسە دەتۋانىت بەدىبەيىت .

لېرىدا زۆر كېشەي بېچوك ھەيە ۋە مېلىلانپەلەككى نېۋان گەشپتەۋەر بۇ جىبابونىۋە سەردەرى
تەمەش چەندىن غونەي خۇشەۋىستى ۋە پەيۋەندى سۆزداريان بېنىۋە .

پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە شۇي بەۋ پىاۋە كىر كە لە مېردەكەي چاكتىرى دادەنا سەردەرى
تەۋەش مىندالى لە زانكۇ ھەيە .

تەۋ ئافرەتە لە گەل مېردە تازەكەي چەند رۇژىكى بەختەۋەر ژيا كە نەگەشپتە چەند
مانگىك كېشە لە گەل مىندالەكەن ۋە مېردى تازە دەستى پىكىرد، بە مامەل كىرەنكى خىراپ
لە گەلدا، خەۋە گولپەنپەلەككەن كۆتايى ھات، ۋە گۇرا بۇ ئىش ۋە ئازار ۋە دەردى خىزانى .

دۋا سالىك لە كېشە زۆرەكەن لە مېردى دۋەمەش بە جىبابونىۋە كۆتايى ھات، تەۋ
ئىستە تەلاقدراۋە ۋە مىندالىشى نىۋە، ھەمۋە شىپكى لە دەست دا تاۋەكە سۈكەرەكەشى،
چۈنكە تەۋان مېردى يەكەمىيان خۇش دەۋىست .

لە ھەمان كاتدا مېردى يەكەم ئىپكى باشى خۇست ۋە مىندالىشى لى پەيابوۋ، تەۋ ئىستە
زۆر بەختەۋەرە ۋە ژيانپەلەككى جىگىر ۋە خۇش بەسەر دەبات .

تەۋەي لەم چىرۈكە فېرپوۋىن :-

- تىكەلپوۋى ھەلە لە نېۋان خىزانەكەن كە زۆر مال تىك دەدات .

- رەزىبون بە راستىتى چاكتىرى رىگەكەن بەختەۋەرە .

- ئارامگرتن بۇ مۇرۇ ئارەزۈۋەكەن بە دەست دەھىنى .

- ھەلە لە ساتىكى ھەلپەلەككى خىراۋ پەلەكەن رۈۋەدەت .

جىۋازى بەھۋى بۇنى ناخۇشى دەمى مېرد رۈۋەدەت:-

كېشە دۋوبارە بوۋەكەن لە نېۋان ژن ۋە مېرد لە مالپەلەككى رىك ۋە پىك ۋە ئىماندار، نىپەكەي

ھەمۋە شەش مانگىك كېشە دۋوبارە دەپتەۋەر، بەلام ھەمۋە جار بە گىلەپپەككى جىۋاز....

سولخ ۋە رىكەۋەتن لە نېۋانپەلەك دەكرىتەۋەر، پاشان گەلپە دۋوبارە دەپتەۋەر، پاش ماۋەيەك لە

نزيكى و گفتوگوى ژنه له گەل دەستە خوشكە كەى ، دەزانىت ھۆكارى راستەقینەى ئەو جياوازيە چيە، ئەویش ئەوہيە كە بۆنى دەمى مىردەكەى زۆر ناخۆشە . ژنە كە دەيوست بیرشیتەوہ بەلام پياوہ كە لەبەرى رايدەكرد و گلەبى دەكرد كە ئەو نايەوئت جووت بئت لەگەلدا ..... بەلام كاتتیک ھۆكارە راستەقینەكەى زانى چوہ لای پزیشكى تايبەتى و چارەسەرى خۆى كرد ... ئیستا نزيكەى نۆ سالە ھیچ كیشەيەكيان لى روونەداوہ .

تیبينى :-

چارەسەر كەردن ھۆكارىكى راستەقینەيە بۆ كیشە . وە ھیچ كیشە ونیشانەيەك نيە چارەسەر و شىكارى بۆ نەدۆزرتتەوہ، با ھەموومان بگەرئین بەدواى ھۆكارە تووشبووہكان بەبى جياوازی و مەترسى .

مامە ئەكەردنى ژن لەگەل مىردەكەى كە ژنى بە سەردا دەھينى :-

مىرد بەبى زانىنى ژنەكەى يەكەمى كە پەيوەندىەكى باشیشى لەگەلدا ھەيە ژن دەھينىت، بە ژنىكى زۆر ئاسايى، گەنگى بە خيترانى يەكەمى دەدات و ھۆشيارى دەكاتەوہ كە ئەوہى پياوہكەى كەردوويەتى حەلال و شەرعىە، بۆ ئەوہى بتوانىت سوود وەرگريت و دلنەوايى و خۆشەويستى و ھاوورتيەتى و پەيداكەردنى مندال بئينىت.... نزيكەوہ لىى وە خۆشەويستىەكەى بە دەست بەيئە.... ئەو زۆر ئاقلەند بوو زۆر رىك و پىك بوو . ئیستا مندالى كچ و كۆرى لىى ھەيە .

ئە نجامەكە :-

ژنى يەكەم خۆشەويستى و چاودىرى لىبەدەست ھيئا . دووہميش راستىەكەى بۆ دەرکەوت، چونكە ئەو زۆر شتى لى داوا كرد بە ھیچ شت رازى نەدەبوو، وەزانى جياوازی لە

نیوان ریبازه که ی وه ئه وه ی به دیارده که وی ناشاردریته وه .

تیگه یشتنی هه ئه بۆ بالا دهستی له لای پیاو :-

کچیک شووی به مرۆقیکی ئیماندارو رووخۆش و بالابهرز کرد . دوا ی ئه وه له ناکاو زانیمان ئه وه پیاوه هیچ نازانیت له ئاین و بیروباوهر بهرامبه ر ژنه که ی جگه له وه فرموده ی پیغه مبه ر دروودی خوا ی له سه ر بیته : « لو أمرت أحدا أن يسجد لأحد لأمرت الزوجة أن تسجد لزوجها » . واته « ئه گه ر فرمانم به که سیك کردایه که وا کرنۆش بۆ یه کیک ببه ن ئه وا فرمانم به ئافه رت ده کرد کرنۆش بۆ میرده که ی بیات » .

ئه وه ده یویست ژنه که ی بیته کۆیله ی ئه وه . ئه وه ده سه لاتداره و راو داواکاری قه بۆل ناکات له سه ر هه ئه ی زۆر بچوک سزای ده دا به لیدانیک ی تووند له ماوه ی شه ش مانگی یه که م له هاوسه رگریان، پیمان نه زانی ته نها کاتیك هات به ده مه و چاویکی شیواو له گه ل لیدان .

ئه نجامه که ی :-

جیا بوونه وه پاش ئه وه ی خودای گه وه مندالیکیان پی به خشیبوو، هه روه ها ئه مه ش بووه گرتیه ک بۆ ژنه که له هاوسه رگیری، وه نه بوونی دلنیا یی و باوه ر بوون به وکه سانی به ناوی ئاین قسه ده که ن، وه دلنیا بوو له وه ی که ره فتاری هه موو پیاویك وه ک ره فتاری میرده که یه تی .

چاره سه ری نیستا :-

گفتوگۆ له گه لیدا کۆتایی هات و رازی کرا که وا تاقیکردنه وه یه کی خراپه، به لām سه ده ده ها تاقیکردنه وه ی باشیش هیه، هه روه ها زۆر نمونه مان بیره ینایه وه که وا به نیش و تازاری کیشه ده یانالاند، جیا بوونه وه روویدا پاشان خودای گه وه پیاوی باش و چاکه خوازی به قیسمه ت کردوون و به خوخی ژیاون .

پاش ماوهیهك رێكهوت له سهڕ نهوهی ئهو كهسهی هاتووه و داخواری پیشكهش کردووه،
بیبینی و کاتیکیشی بداتی بۆ بیر کردنهوه.

کێشه‌ی هه‌لبژاردنی هه‌له‌ :-

که‌سیک خراپی هه‌لبژارد، پینچ سال ژیاو به‌خته‌وه‌ر نه‌بوو، زۆر ئازاری ده‌کێشا. نه‌شی
ده‌هێشت جیاپیته‌وه‌ که‌ ئه‌مه‌ عورفیکه‌، پاشان منداڵێکیان بوو کاره‌که‌ زیاتر قورس بوو به‌
یاسای عورف. پاشان بووه‌ دوو منداڵ تاوه‌کو گه‌یشته‌ رینگایه‌کی داخراو له‌گه‌لیدا.
ئهو کاته‌ جیاپوونه‌وه‌مان ببینی که‌وا زۆر زه‌ره‌رمه‌ند بوو، ته‌نها ئه‌مه‌ش چاره‌سه‌ره‌که‌بوو،
نافره‌ته‌که‌ش منداڵه‌کانی وه‌رگرت و شووی کرد به‌یه‌کیکی تر ئیستا له‌گه‌لیدا به‌خته‌وه‌ره‌.
پیاوه‌که‌ش ژنیکی ته‌لاقدرای ماره‌کرد خاوه‌ن نایین و جوانی. خوای گه‌وره‌ منداڵێکیانی
پێبه‌خشی. خودای گه‌وره‌ بۆی ته‌عویز کردنه‌وه‌. به‌خته‌وه‌ری و خوێ جیگای گرت‌وه‌ ئه‌م
چاکه‌یه‌ش هه‌مووی له‌ لایه‌ن خواوه‌یه‌.

هه‌له‌کردن پیش شه‌وی په‌رده‌ :-

پیاویك كچی خالی خوێ خواست، هه‌ردووکیان رینگایان به‌ خۆیاندا پیش بنیاتنان-
خۆرێك‌خستن- له‌گه‌ڵ یه‌كتر كۆیبنه‌وه‌ و تێكه‌ڵی یه‌كتر بن. کاتیك دایك و باوکی زاوا به‌م
کاره‌ی زانی نامۆزگاریان کرد له‌ ئه‌نجامی ئه‌م کاره‌دا گوێی لێراگرتن به‌لام هه‌یج له‌
مه‌سه‌له‌که‌ نه‌گۆرا. که‌ ئه‌وا زوو هاوسه‌رگیری ده‌که‌ن.
دوای سێ مانگ کێشه‌ رویدا، پاشان لێك جیاپوونه‌وه‌. جیاوازی و مە‌ملانی له‌ نێوان
دوو مالی خاوه‌ن په‌یوه‌ندی و ته‌ندروستی رویدا.

ھۆكۈم:-

بىرىتى بوو لە رېگەدانى زاوا بە تېكەلبوون و كۆبۈنە ۋە لەگەل بووك پېش بىياتنان . بە جۆرىك ئەم تېكەلبوونەش رېگا بدات بە جوت بوون .

خراپى مامەلە كەردنى كەسوكارى مېرد بۇ ژنەكە :-

ژنەكە زۆر مېردەكە خۆش دەۋىست، ئەۋىش ژنەكە زۆر خۆش دەۋىست، ھېچ كېشەيەك لە نېوانيان دا نەبوو تەنھا ئەۋەي لە ھەموو مالىكىدا روودەدات . بەلام كېشە دېت بە ھۆي خراپ مامەلە كەردنى كەسوكارى (دايىكى و باۋكى) بۇ ژنەكە لە كاتى لە مال نەبوونى پياۋدەكەي .

زۆر تەخمىلى كرد . سوور بوو لە سەر ئەۋەي بە كەس نەلېت تاۋەكو لە پېوانە دەرچوو بە تەۋاۋى روۋخا نەيتۋانى چىتر تەخمىل بىكات . مېردەكە شەلە ژابوو لە نېۋان گۆيرايەلى بۇ باۋكى و خۆشەۋىستى بۇ ژنەكەي ..... .

لەگەل تېيىنى دا باوك سۈرۈشتىكى ھەيە و ناگۆرېت ... ھەر جۈلەيەكى ئىجابى لەگەل مېرد بىگومان دەبىتتە پىچران .

سەرقالبوونى مېرد بەبى خۇئامادە كەردنى ژن :-

يەكەك لە ژنەكان دەلېت :- ھاۋسەرگىرمان ئاسايى و لاسايى كەردنەۋە بوو، بەلام مەن مېردى خۇم خۆش دەۋىت كە گەنجىكە لە سەر رەۋىشتى ئايىن ۋە ستايش بۇ خۇداي گەۋرە . بەلام ھەستەكەردن بە بىزارى و كەساسى خىزان بۇ مالىكەم دەستى پىكەرد بە تايىبەتى پاش بوونى يەكەمەن مەندالى كىچ، ۋە پياۋەكە باش بوو كارى دەكەرد لە نەخۇشخانە ۋە نۆبەتچىش بوو ھەر لە نەخۇشخانە دەمايەۋە، پاش كارەكەي دەچوو بۇ ئىش و كارى سكالاکان، پاشان دەچوو بۇ

نۆرینگه ی تایبه تی خو ی، زۆرجاران کاتیك له مال ده بوو له کاتیکی درهنگ پشکنینی بۆ ده هات یان حاله تیکی له نا کاو داوا ده کرا له مال بیته ده ره وه، ئەمه ژیا نی منه، سه یری که سانی تر ده که م خۆزگه یان بۆ ده خوازم، وه سه یری خۆم و باری خۆم ده که م سه رده ت ده کیشم.

پیاویك چه ز به گه ران و رابواردن ناکات :-

ژنیك ده لیت: له خیزانیکی مامنا وه ندی گه شه م کردو وه، من سی برا و دوو خوشم هه یه، له ریزی سی یه مم له ناو خوشک و برا کاتم.
له ماله وه سه ره به ستیم هه بوو له ده رچوون و سه ردان و هاو به شی کردن له کاری خیر.
پاشان شووم به گه نجیک کرد له سه ر ئایین و بیرو باوهر، خوشم ده ویست پاش چاوه روانیه کی زۆر کچی کمان بوو، پاشانسکم پرپوو به کۆرپه له ی دووهم. وه سوپاس بۆ خوا.
به لام میرده که م چه ز ناکات به ده رچوون و رابواردن، وای پی باشتره له ماله وه بمینیتسه وه.
ده نووستیش به چه نده ها کاتژمیر هه تا کو له کاتی مۆله تدانیش.

ئه مه ش کاری گه رییه کی سلبی له سه رم دروست کرد هه تا یه کیك له براده ره کانی داوای کرد سه فه ریک بکه ین به لام نه و ره فزی کرده وه، به بیانووی سه رقالبوونی به ئیش و کار. وه نه چوو بۆ کاره که ش، به درێژایی رۆژ له خه وتوویی له مالدایه وه، کچه هاو ریکه م په یوه ندی پیوه کردم و هه والی پرسیم، دامه پر مه ی گریان، کیشه یه کی گه وره له نیوان من و نه و روویدا وه چی بکه م؟ وه به چی نامۆزگاری کرد؟

بیگومان نامۆزگاری بۆ نمونه ی نه و میردانه ده بیت تی بکۆشن و مافی هه موو خاوه ن مافه کان بده یت. سه فه رکردن و رابواردن له کاره پیوستیه کانه وه گرنگیشه بۆ به رده وام بوونی ژیان.

هەلەكانى پياو له پيريدا :-

ئافره تىك ۳۵ ساله مېردى كردووه، له بچووكيه وه چيرۆكيكى تىكۆشه رانه له گەل مېرديدا ژياوه، له گەلى ههستاوه به پەروهرده كردنى مندا له كان . دوو كور و دوو كچى ههيه هه موويان هاوسه رگيريان كردووه .

تهلاقى خيزانى كوره گه و ره كه يان كۆتايى پيهات پاش ماوه يه كه له كيشه كان له دادگا . ئافره تىكى ديكه ي هينا . ليتره باروگوزهرانى پياوه كه گوپا و زۆر تووند بوو له گەل ژنه كهيدا، باوكه كه شيان له گەل ژنى كوره كهيدا خۆى ريخست . ههتا به شدارى كرد له گەل ئيدا بۆ ليدانى داكيان له برى تۆله سەندنه وه بۆ ژنى كوره كه ي .

دايكه كه ماله كه ي جييهشت و له گەل كورى دووه مى ژيانى به سەر بېرد، هه لچوون و سه رشيتيه كه ي واى كرد ئاو و كاربا له داكيان قه دهغه بكات . پاش چەند مانگيك دايكه كه گهرايه وه لاي بۆ نه وه ي له گەل ئيدا بژييت، به لام باروودۆخى مادديان زۆر قورس و گران بوو نه وه نده پارەى نه ده دا به شى بكات، وا باشت بوو نه وه ي ههيه له گەل ئيدا بيت . جارى دووه ميس كيشه روويدا تووندتر له جارى يه كه م ..... .

پهيوه ندى نيوان باوك و خيزانى كوره كه ي هيج پهيوه ندى نه بوو به كاروبارى سيكسى به لام نه وه ژنه توانى نهو باوكه وا ليپكات پهيوه ندى له گەل خيزانه كه ي تيكيدات . وه پهيوه ندى له گەل كوره كه ي ديكه شى تيكدا، وه پهيوه ندى باوكيان له گەل دوو كچه كه ي خۆى دا له ماله وهش دهري كردن ....

هه موو هه ول و كۆششه كانى ناشته وايى به سه رنه كه و توويى بپايه وه ((ليتر نه كانى ناشته وايى، داواكان، دادگاكان، پهيوه نيه كان ....))
ئينجا چى بكهين له گەل نهو پياوه ؟

ئىككىنچى قىسىم:

ھەندىك ھالەت ھەيە ئەنجامە بۇ بارودۇخى ژيان ۋە رەفتارەكانى پەرۋەردەكردن، كەۋا كەسەكە بە درىژايى ژيان نازارى پىۋە دەكىشى، ۋە ھەندى جار تەنگەژەى دەرۋونى روودەدات و پارسەنگەكەى ووندەكات،

ۋاى لىدەكات ناتوانىت كاروبارەكان پىۋانە بكات، ۋاى لىدەت ھەلەكان يەك لەدۋاى يەك دەست پىدەكەنەۋە . ئەمەش پىۋىستى بە چارەسەرى دەرۋونى زانستى ھەيە بۇ ئەۋەى پىۋەرى راستەقىنە بگەرەتتەۋە ۋاى لىبكات دەرۋازى بىت ھۆكارەكانى كارىگەرى سىلبى .

كىشەكان لە كاتى راشكاۋىدا :-

ھەردووكيان ژيانىكى بەختەۋەر ھىمانە دەژىن، ۋە ھەر يەكەيان ئەۋىترى زۆر خۆشەۋىست، دوۋكچى جوانىشيان ھەبۋو، بەلام ئەۋ ژنە چىرۆكى خۆى بۇ مىردەكەى گىرايەۋە كە ئەۋ پىش ھاۋسەرگىرى زۆرى خۆشەۋىست و ھىۋادار بوۋ بۇ ئەۋ بىت . ۋوتى فلان و فلان ھاتنە پىش بۇ خۋازىنىم بەلام من لەبەر تۆ رەتمكردەۋە . پاشان ژنەكە لىى پرسى : ئايا تۆ پىش ھاۋسەرگىرى منت خۆش دەۋىست؟ ۋەلامى دايەۋە : ۋەك خوشكم خۆشم دەۋىستى تاۋەكو ھاۋسەرگىرى ھەست و سۆزى خۆشەۋىستى بەرەۋ تۆ دەستى پىكرد تاۋەكو لىرەۋە بوۋە كىشەۋە ملەلانى . ۋە ھەلۋىستى ھەست و سۆز گۇرا بۇ ھەلۋىستى تۈندۈتۈشۈ و تۈرۈرە بوۋ . . . .

پىاۋەكە باۋەرى ۋابۋو كە نابىت پىش پەيۋەندى خۆشەۋىستى بكات . چۈنكە ئەۋە نابىت ئەۋ خۆشەۋىستى پەيۋەندى بە يەككى ترەۋە بىستى ئافرەتەكەش سۈۋرە لە سەر ئەۋەى پىاۋەكە پىش ھاۋسەرگىرى خۆشى ۋىستۈۋە . زۆر بەلگەى بۇ دەھىنىتتەۋە لە سەردان و پەيۋەندىەكانى كە لە مالىۋە كىرۋىتەتى بۇ براكەى زۆرەش لەبەر ئەۋەى نىزىكى يەكترىۋون ۋەخۆشەرىن كىرەن لەلاى . ھەموۋ ئەمانە پىش خۋازىنى بوۋن، كەچى ئەمانە ھىچ لە

بيروبو چرونی ميړده که ی نه گوری....

چی به هه ردووکیان بلیین؟

به ژن وميړدی له م جوړده دا دهليّم: راشکاويش پيويست به گفتوگويه کی هيّمن و ليک تيگه يشتن ههيه، دهبي هه لايه نيک به دواي ووشهيه کی وا بکه ويّت لايه نه که ی دیکه پازي بکات. وه ده کریت دروی ريپيدراو لهو حالته له گه ل پيداگيري له سه ر زياده رهوی نه کردن له داوا کردن که لايه نه کی تر نه توانيت بهينيته دی.

ژنه که به رزخوازی و تامه زرویی به رزتره له ميړده که ی:-

ئاواته خواز بوو شوبه گه نيکی خاوه ن رهوش و ثاين بکات، به لام له شاره که ی خوی به ختی نه بوو، به خته که ی له ديّهات بوو، کچه که ش خه لکی شاره، پيی له جه رگی خوی ناو چوو بۆ گوند بۆ نه وه ی بژييت له گه ل ميړده که ی، وه قه ده ره که ی بووه سه ره تاي کاری خير به ريک و پيکی لهو گونده، وه له ده زگاكان بوو بۆ کار وه به رپرس بووليی نه وه هامي سه وه، وه پياوه که شی پالپشتی بوو له کاری خير و چاکه، نهو له به رپرسه کان نه بوو هيچ کاتيکيش په يوه ندي به به رپرسياريه تی نه بوو، ئافره ته که زۆر له پياوه که ئاقلمه ندي ربوو، وه توانايه که شی گه وره تر بوو. هه موو به رپرسه کانی دهناسی و مامه له ی له گه لدا ده کردن، به لام پياوه که ی هيچ رۆليکی گرنگی نه بوو.... له ويّه هه نديک کاروباری گرنگ له ريگای ميړده که يه وه ده گه يشته ده ست ژنه که ی. نه ويش بووه هو ی شپه زه ييه کی به هيّز و تووند تاوه کو له توانايدا نه ما بيکات. وه ده ستیکرد به ته ماشای ژنه به رپرسه کان و خۆزگه ی به وان ده خواست له سه ر ميړده کانيان که به پرسن. کاتيک گۆرانکاری له به رپرسه کان روويده ئافره ته که له به رپرسياريه تی نه ما. باوه ری وابوو که ميړده که ی هو کار بووه له وه ی که به رپرس نه بووه.

چی به م ژنه بلیین؟

به ئافره تی له و جوړه ده لیم: هه ركه سه و تواناو شارازاییه کی هه یه . خوای گه ورده ش هه ندی
كه سی چاكتړ داناوه له هه ندی كه س . بۆ ئه وه ی ئه م بونه وه ده ته واو و پارسه نكه كه شی ریک
بیټ. ناشکریت هه موو ئا هه میزادیك سه ركرده بیټ، وه ناشیټ هه موو مروفتیک به رپرسن، وه
هه ر كه سه شایانی ئه و شته یه كه بۆی دروستكراوه، سه یری میرده كه م ده كه م ده رباره ی
شته باشه كانی، به لكو ته ماشای لایه نی لاوازی ناكه م، خه م بار ناچ له سه ر ئه وه ی به رپرس
نیه . ئه مه ش ده بیټه چاك بونه وه و ته ندروستی بۆ تۆ له لایه ن خوای گه ورده و میهره بان .

چه مکی یاخود تیگه یشتنی گویرایه لی هه له :-

گه نجیک کچیکی کرێکاری خواست، کوره که باوکی مابوو، کاتیك باوکی مرد دایکی بووه
هاوێژر له دوور و نزیک: به مانای له سه ر هه موو شتیك ده وه ستا له وه ی ژن و میرده كه ده یان
کرد . هه روه ها به ئاشکرا به دیار ده كه وت کاتیك کوره که ی بیویستایه ئیچیتته لای ژنه که ی،
یان هه تاكو کاتی نوستن ئه و بیوه ژنه هه لیده کوتا سه ریان وه ك ئه وه ی به خیلی به م ساته یان
ببات . جاری وا هه بوو خۆی نه خوڤ ده کرد . ئه و دایکه زمانی جنیو فروش بوو، کوره که ش
ده ترسا له وه ی خوای گه وره لی یی یاخی بیټ و ناله باری بکات . به لām ژن و میرده که زۆر
ئارامگر و په روڤش بوون له سه ر ئه و به لایه ی له لایه ن دایکیانه وه . خوای گه وره سی مندالی
پیبه خشین . ئه و دایکه ش ئه وانی وه ك کوره که ی پیوه ر ده کرد به په روه رده کردنیان کاتیك له
نیش و کاردا بوون .

چاره سه ر کردن له و کیشه یه :-

خودای گه وره نایه ویټ كه س زه ره رو زیانعه ند بیټ، وه گویرایه لی دایك و باوك کارێکی
واجبه، وه به جیگه یان دنی به رپرسیایه تی له پاراستنی مال و په وه رده کردنی مندالان ئه ویش
ئه رکه، هه یچ ئه رکیك ئه رکیکی ترم لی قه ده غه ناکات . هه وه ها له سه ر پیاوه که ش پیویسته

بەگەرەت بەدۋاي كەسەك رېنمايى دايكى بىكەت ۋە ئاراستەي بىكەت ۋە دوورى بىخاتەۋە لەۋ رېگايە، كاتىك دايكى پېتوئىستى بە شتېك بايە دەچوۋە لاي، لەگەل پېداگىرى لە سەر جىگرتەنەۋە تەنبايى ۋە داخستەن لەگەلدا بە ۋىژدانى .

بەلام ئەگەر دايكى رەتى كەردەۋە ۋە خۇنەدا بەدەستەۋە بۇ ئەم جۆرە چارەسەريانە، بزانە ئەۋا نەخۇشە ئاگادارى خىزانەكەت بەلىتى، دەستپېشخەرى بىكە لە دەربازبونىيان پېش ئەۋەدى لە دەستتە دەربېچى .

ھاۋسەرگىرىيەكى ئاچۇن يەك :-

كېچىكى زانكۇ شوۋى كەرد بە گەنجىكى سەروۋى ناۋەندى، ھەموو كات ھەستى بەكەم ۋە كورى دەكەرد لە پېش كېچەكە، زۆرچار سەيرى بىروانامەكەي دەكەرد كەۋا بە سەر دىۋارەكەدا ھەلۋاسرابو ھېشتا بەبىروانامەكە دانەمەزرابو ئاخ لە گوى گرتەن لە قسەكانى دايكى، زۆرچار ھەلدەگەرايەۋە سەر خىزانى كورەكەي ۋە ئەۋىش بەبى لىكۆلىنەۋە گوى ى دەگەرت، دەچوۋە لىيىدەدا ۋەكو ئەۋەدى دايكى قورشان بېت . قسەي راستەۋ قابىلى گەتۇگۇ نىيە . لەژنەكەي دەدا بۇ رازى كەردنى دايكى ۋەرازى كەردنى تروفيزى خۇي كە پياۋە، كاسەي ژنەكە پېرېۋ دەستى كەرد بە جىنۇدان قسە پېتوتەۋە مىردەكەي ۋەك ۋە ئەۋ، ۋەدەستى كەرد بە گەپان بەدۋا ئىش ۋە كارىك لە دەرەۋەي مال بۇ ئەۋەدى كاتەكەي پېيەسەر بىبات كەۋا ژيانى مالى خۇي بە دۆزەخ دەچۈند .

چارەسەرى بۇ كېشەي لەم جۆرە :-

خۇپاراستەۋ دووركەتەۋە لە ھاۋسەرگىرى ئاچۇن يەك بە تايىبەتى ئەگەر داخۋازى بوۋ بەبى زامەن بوۋى رەۋىش ۋە ئايىن نەبىت . بەلام ئەگەر ئايىنى تېدا بەرقەرار بوۋ ۋە لە خواترسانىشى لەگەلدا بېت ئەۋا ژىن ۋە مىردەكە بەرگەي زۆرىك لەۋ كېشانە دەگەرن كە دېتە سەر رېگايان،

لەگەل سووربىون لە پىداگىرى ۋە ووربا بىون لە كارى ئەو دايكانەى كەوا دەزانن كورەكەى مولكى خۇيەتى ۋە ئەو ئافرەتە ھاتوۋە كورەكەى لى زەوت بىكات، ئىنجا ھەموو فېلىك بەكار دەھىنى بۇ ئەو ھى لىكىيان جىيا بىكاتە ۋە .

ژىيەك نازانى ماناي ھاوسەرگىرى چىيە :-

گەنجىكى جوان و رىك و پىك ئافرەتتىكى شۇخ و دەۋلەمەند مارە دەكات، بەو پارەو پۈلەى لە باوكى ۋەرىگرتبىو خۇى زۆر بەرزتر دادەنا لە مېردەكەى، ئەو ھى بىويستبايە دەيكرد قسە كرنەكەشى تەنھا فەرمان كرن و قەدەغە كرن بوو، كاتىك ئەو پىاۋە سەفەرى كرن بۇ دەرەۋە دوو مىندالىشى لى ھەبوو ئافرەتەكە شوققەكەى خۇى بەجى دەھىشت و لاي كەس و كاردەكەى دادەنىشت، لە پارەى باوكى لە مىندالەكانى خەرچە كرن و لە پارەى مېردى حىسابى دەكرد و لە پەراۋىك دەينووسى، مىندالەكانى بىردە قوتابخانەى كى تايىبەتى تاكوو قۇناغى سەرەتايى، كاتىك پىاۋەكە گەزايەۋە داۋاي پارەكانى لىكرد نكۆۋلى كرو سەرەرزى نواند بە پارەى باوكى، كە ئەو مىندالەكانى ناردۆتە باشترىن قوتابخانە . پىاۋەكەش سەرەداۋىكى گرت بەۋەى گوايا لەكاتى سەفەر كرنى پەيۋەندى بەستۈۋە بەي كىكى دىكە بۆيە بەۋەۋە خىزانەكەى تاۋانبار كرن، ئەم دەنگ و باسە لەو شارە بالابوۋە . خەلك دەھاتن بۇ چارە سەر كرنى مىملانىكە . پىاۋەكەش بە ھىچ رازى نەدەبوو تەنھا بە پىدانەۋەى پارە و پۈلەكە . پاش ئەۋەى وازى لە پارەكە ھىنا بۇ ئەۋەى نەبىتە ئابروۋچوون، داۋىسى ھەموو پارەكەى بەتەۋاۋى ۋەرگرتەۋە كە لە پەراۋەكە تۆمارى كروبوو، ئەو ئىستا كە لە ژىر لە رەھمەتى پىاۋەكەيدا دەژىت . ھەرچى پىيى بلىت گوى دەگرىت و مىلكەچى دەبىت .

ئەو جۆرە كىشانە روۋندەبىتەۋە كە ھەر كەسىك بەي كىك ھەلپىرى لە سەر بناخەى پارە و پۈل و جوانى و لە بىر كرنى ئايىن سەرناكەۋىت . بۆيە مىن پىيى دەلىم: تۆ بە وروژاندىن و كاتىكرن ئەو ھىچ پارەو پۈل بەدەستناھىتت، ۋە مىلكەچى كرنى ژنەكەت بۆت پاش ئەۋەى

تاۋانبارت كىرد لە كاتىكدا لە ھەموو شت بەررەتەرە لەۋەى مولكى ئىۋەدە . ئەمەش شىتىكى باش نىيە ۋە ناكىت بەختەۋەرى رووبىكاتە ئەم چۆرە مالانە .

ھەلپژاردنى ھەلە :-

گەنجىك لە مىندالىيەۋە پەرۋەردەكراۋە لە سەر رەۋشت و ئايىن، ۋە قورئانىشى ھەموو ئەزبەر كىردبوو . چالاكىش بوو لە بوۋارى كارى خىر و بانگەۋاز كىردن، كاتىك كاتى ژىن ھىنانى ھات دەچۈۋە ھەر مالىك بە كىشەيەك دەگەرايەۋە، يان جوانى بوو، يان يارمەتىدانى كەل و پەل، ۋە ياننىش دۆزىنەۋەى ۋە زىفەيەك بۆ ژنەكە، تاۋەكو ھالەتەكە گەيشتە ئەۋەى توۋشى ئافرىتىكى سىۋور و رىك و پىك نەبوو بە ئايىن خەلك لەۋ بوۋارەدا ئاگادارىيان كىردەۋە . بەلام ئەۋ تەنھا ئەى وىست، ئىستا ئەۋ دوۋرە لە بانگەۋاز كىردن و كارى خىرو چاكە، ۋە نەيتۋانى ھىچ شىتىكى لىبگۆرىت، بەلكو كچەكە كۆرەكەى گۆرى، ھەندى جارىش كارى نەشياۋى دەكرد بۆ دل راگرتنى ئەۋ .

ئەمەش ۋانەيەكە بۆ ئەۋانەى دەست پاندەكەنەۋە بۆ دل دەروۋىيان لە سەررەۋىيى لەگەل ئافرىتە سەربەخۇكان، بە بىيانۋى ئەۋەى كەۋا چاكى دەكات و دەستى دەگرىت . بەلام ئەنجامەكە پىچەۋانەيە، لە ھەمانكاتدا ھەر كەسىك ئافرىتىكى لە سەر رەۋشت و ئايىن جى بەئىلى . ئەۋا بەجىدەھىلدەرىت بۆ كەسىك كە رىگاي رەۋشت نازانىت، ۋە لە سەرىدا زال دەبىت و پاشان زەررەمەند دەبىت دوۋ لادا .

ۋورد بىن بە لە ھەلپژاردن بۆ ئەۋەى بىرپارت پاش بىر كىردنەۋەت درۋوست بىت .

زۆردارى و جەۋرو ستەم :-

گەنجىكى ئەندازىار كچىكى پزىشكى دەرمانزانى مارەكرد ئەۋ كاتە لە سەرەتاي ژىيانى دامەزراندىداۋو داھاتىشىيان سنووردار بوو، ژنەكەى رازى بوو كەۋا لەمالى باۋكى و دايكى و

خوشك و براكانی له یهك بالاخانه دا بژیت وه یهك گهرماویشیان هه بوو، وه هیچ سه ره سستییه کی نه بوو له جووله کردندا ته نها له ژووره که ی خۆیدا نه بیّت . هیشتا ش رازی بوو . به تیپهر بوونی کات ژیان ی ماددیان باشتربوو ده رماخانه یه کی بۆ خۆی کرده وه پاشان یه کیکی دیکه ی کرده وه . هه ستا باله خانه یه کی بۆ به کری گرت، پینچ مندالی لیبوو، یه کیکیان به مندالی ده مریت، پیاوه کهش داهاتی زۆر باش ده بیّت . له کۆمپانیایه ك کار ده کات داهاته که ی گه وه یه .

به تیپهر بوونی کات پیاوه که دهستی کرد به ئابروو بردن و جوین پیدان و نه فره تکردنی خیزانه که ی . به لکو لییده داو چوونه لای کهس و کاره که ی لی قه دهغه کرد به هه موو که م و کوریه ك دهیشکانده وه . پاشان دهستی کرد به ته لاق دان یه ك له دوا ی یه K له سییه میان له مالی میژد ده ری کرد . پاشان گهراندیان وه دوا یی خانوویه کی جوانی به یارمه تی خۆی دروست کرد سه به خۆ تییدا ژیا . پاشان له ماله وهش ده ریکردو پییکوت: ئه و جاره گه رانه وت نیه، ته لاقدانیش نیه ته نها له وه ی که ده مه ویت ته نازول بکهیت، له ژیر پالپه ستویه کی زۆر رازی بوو ته لاقی بدات به رامبه ر وه رگرتنی شتومه کی هاوسه رگیری و کهل و په له کانی چیشتخانه که و (۱۷) سال پیش ئیستا بۆی کریبوو . ئه و کهل و په لی زۆر به نرخ و به ها بوون پاشان ته نها منداله (۸) سالیه که ی له گهل خۆی برد . وه مندالکانی تریان لی قه دهغه کرد . له گهل ئه وه ی گه وه که یان له پۆلی یه که می ناوه ندی بوو، میژده که ی پی ووت: مافی خۆته دووه فته جار یك بۆ ماوه ی چوار کاتژمیر بیانینی . وه قه دهغه بوو منداله کان به ته له فۆن له گهل دایکیان قسه بکه ن، پاش داخوازی کردن پیاوه که ژنیکی تری هینا، ژنی دوو دم خاوه ن کیشه بوو هه رده م له گریان و خه فتدا ژیان ی به سه ر ده برد تاوه کو ئیستاش به رده وامه .

قەسە كىردن ئەو كېشە يە دا :-

ئەگەر ئەو رەفتارەنە بەتەواۋى وويست و ئارەزوۋى خۆت بوو، ئەوا خۋاى گەورە تۆلەسىن و بە توانايە.... لە سەرە خۆيە بەلام كەمتەرخەمى ناكات.... دەستپېشخەرى بکە لە تۆيە كىردن و گەرەنەو بە پراستى پېش تۆلە سەندەنەو..... وە ئەگەر ئەو كارەيان پېكردى لەو رەفتارە نامرۇقايەتيانە

• ئەوا بزانە ئەو رەفتارەنە لە نېشانە كانى نەخۆشى دەروونىتە زوو برۇ چارەسەرى بکە •

نەفامى و پەلە كىردن :-

كىشەى كچىك كە بروانامەى دېلۆمى تەكنىكى هەبوو تەمەنى (۱۸) سال بوو • شووى كىز بە گەنجىك • دواى پېنچ سال كېشە دەستى پېكرى، پياوۋەكە دەلىت: ئەو گرنگى بە پەيوەندىە تايىبەتيە كامان نادات • واتە: لە پېش خۆى خەرىك دەكات بە بەرژەندىە كانى مال. وە لە مالى باوكىشى گرنگى بە گەرەنەو نادات وەك پېويست (ئەمە قسەى كورەكەيە)، كچەكەش نكۆلى لەو قسەيە دەكات • دواى پېنچ مانگ لە ھاوسەرگىرى دەرىدەكات بە ھەموو ھۆكارەكانى ھەول دەدرىت بگەرىتەو سەر كەوتو نايىت لەگەل ئەو ھەش سىكپەرە، پاش دوو مانگ مىندالەكەيان لە دايك بوو، تاوەكو ئىستا پياوۋەكە پىشتگويى خستوۋە نەتەلاقى دەكات وە نەدەيھىيىتەو مال، دەلىت: مىن قايلم لە سەر تەلاق وە دەمەويىت بەلام بە مەرجىك ھەر يەككە لە ئىمە ئەو ھى ئامادەى كردوۋە لە شتوۋمەكى ھاوسەرگىرى بۇ خۆى ببات • بەماناى: ھېچى بۇ نىيە تەنھا كەل و پەلى مەتبەخ نەبىت ھەتاوەكو زىرەكانىشى لى فروشتوۋە بى ئەو ھى بزانىت، كاتىك ژنەكە دەربارەى ئەمە لى ى پرسى ووتى: ئەو كارە تايىبەت نىيە بە تۆ مىن بۇ تۆم كرىبوو، بە ھەر حال ئىستا نەگەرەو تەوۋە بۇ نە تەلاقىشى داو، لەگەل ئەو ھەش ئەو ژنە لە خىزانىكى ھەزارو سادەيە •

لىكدانەو لەو جۆرە كېشانە بۆمان رووندەكاتەو نەفامى و نەزانىن لە مامەلە كىردن

لەن ئىۋان ژىن ۋە مېرد ۋە نەفامىش لە پەيۋەندى سىڭىسى، ئارام نەگرتن لە سەر ئەۋى دىكە، ۋە پەۋەست نەبۋون بە پەيۋە وكردى ئايىن بە بەجىڭگە ياندنى مافەكانى ئافرەت، ۋە ئەۋى لە سەر مېرد ۋاجب كراۋە لە مارەكردن، ۋە ھەموو داۋايانە نىشانەن بۇ ۋە لامدانەۋى لە سەر بۇچى لە سەردەمى ئىستا ئەۋ جۆرە كىشانە روودەدەن؟

ستەم ۋە لادان ۋە تاۋان:-

كىشەى كچىك شوى كىدۋە بە گەنجىك . پاش ماۋەيەك دەبىنىت پەيۋەندى زۆر توۋندە لە گەل دايكى، ۋە قسە لەۋ پەيۋەندى تايبەتيەمان دەكات بۇ دايكى، كچەكەش زۆر ئازار دەچىژى، زۆرىەى جار ئەۋ گەنجە كەدەتتە خوارەۋە شەۋەكەى لە سەر قەرەۋىلەى دايكى تەۋاۋ دەكات بە شىۋەيە نىمچە رۇژانە . ئىمەش دەلەتتە: ئەمە خۇشەۋىستىيەكى رادەبەدەرە بۇ دايكى، لە كۇتايىدا ئاشكرا بوۋ ئەۋ پەيۋەندى سىڭىسى ھەيە لە گەل دايكى ۋە لە سەر داۋاكارى ئەۋ بوۋە . ۋە سىروشتىيە ئەمە كۇتايى دىت بە تەلاق پاش ئەۋى مىندالەكشى لى ھەبوۋ . پىۋەكە مىندالەكەى ۋە رگرت ۋە دەلەت: يان دەبى دايكى ۋە رىبىگرى مىنىش خەرجى ناكىشم، ۋە يان پىۋەكە ۋە رى بگىرت ۋە مىندالەكەش شىرە خۇرەۋ تەمەنى مانگىكە ۋە تەلاقەكەش تەۋاۋ بوۋ . قسە كىدەن بۇ ئەۋ كىشانە زۆر قورسە . ھەريەكە لە كور ۋە دايكەكە پىۋىستى بە چارەسەر ھەيە . ژەكەش سۇپاسى خۋاى گەۋرەى كىدە رەجى پى كىدە لەۋ بەلا گەۋرەيەى رىزگار كىدە .

بەشى يازدەھەم
پوختە و راسپاردەكان

- رېخۆشكردن.
- ھۆكارەكانى كېشەى خېزان.
- ئاشكرا بوون.
- لېكۆلېنە ۋەى مەيدانى.
- بەرنامەىەكى كارا بۆژيانى ھاوسەرگىرى بەختە ۋەر.

— ریخوشکردن: —

ژیان بهردوآم پټوښتی به ښاره‌زایی و راه‌ښان هه‌یه، وه هه‌موو قوناغیځ له قوناغه‌کانی ژیان پټوښتی به ناماده‌کاری و بیرکړدنه‌وه هه‌یه. ناقلمه‌ندیش نه‌و که‌سه‌یه له هه‌له‌کانی که‌سی دیکه‌ فیږیت، یان سوود له‌وانی پیشتړ وه‌رگریټ، هه‌روه‌ا له وه‌رزه‌کانی پیښو پیښاندرا نه‌و پیلانانه‌ی که‌وا یارمه‌تی لیکول‌هر ده‌دات به به‌خته‌وه‌ری له ژیانی هاوسه‌رگیری بۆ گه‌یشتن به ټاره‌زووه‌کان، له‌و وه‌رزه‌دا بۆمان ماوه‌ته‌وه که‌وا پوخته‌که روونبکه‌ینه‌وه که‌وا پئی گه‌یشتووین، له‌گه‌ل روونکړدنه‌وه بۆ لیکدانه‌وه‌ی چاودیری مه‌یدانی بۆ بار و دوځه‌کانی کۆمه‌لگا که‌وا ئیستا قسه‌ی له سهر ده‌که‌ین. وه چوئن مال به‌خته‌وه‌ر ده‌بیټ؟ وه چوئن خیزانی باش به‌ده‌ست ده‌هنت؟

هۆکاره‌کانی کێشه‌ی خیزانی :-

له ماوهی حالت و غونه کانی پیښو روونښووه کهوا گړنگترین هوکاره کان که
کیشه کانی هاوسه رگیری تیډا رووده دات نه مانه:-

• - لاوازی کھسایہ تی ژن و میړدیا خود یه کیکیان •

- ناره زووکردن له زالبوون و رهتکردنه وهی رای جیاواز.

- هه‌ستکردنی یه‌کێك له‌ لایه‌نه‌كان به‌ شك‌اندنه‌وه‌ی له‌کاتی ئاراسته‌کردن و هه‌ستییکی زیاتر.

- بلاوکردنه‌وی نهینیه‌کان که‌وا سه‌ر ده‌کیشی بو ده‌ست تیوهردانی هه‌له له لایهن خزم و که‌سوکار.

- جياوازی خوره وشت و شیوازه کانی، وه تیینه گه یشتن له یه کتر .

- پڻ لکيو ته وڏي ٽن واري گهر، جيڪو انهيءَ زماني ۾ هڪ ماڻهوءَ کي پنهنجي گهر طور استعمال ڪرڻ لاءِ مناسب سمجهيو ويندو هو، اهو به ڪيترن ئي ماڻهن کي پنهنجو گهر بنائڻ جو انگيزو بڻبو هو.

خه يال كۆشكى له ههوا بۆ ئه وىتر دروست ده كرد .

- لاوازی رۆشنبیری له په یوه ندیه كانی خێزانی و كۆمه لایه تی .

- نه بوونی هاوتوانای رۆشنبیری و كۆمه لایه تی و ژیا ری .

- لاوازی په یوه ست بوون به بنكه كانی شه رعی له مامه له كردندا .

- هه لێ ئێرادی هه له له یه كه م كاردا .

- خه رجكردنی بی به رنامه، یان جیاوازی له خه رجكردندا .

- بلا بۆ نه وه ی داب و نه ریتی كۆمه لایه تی هه له له ناو هه ندیک مالاندا، وه ك: ئاههنگ

گیتران یان بۆ نه كان كهوا ده بیته هۆی جیاوازی و مملانی .

- کاریگه ری راگه یاندنی گه نده له سه ر زۆریه ی خێزانه كان و تیكدانی په یوه ندی

نیوانیان .

- به رزیبونه وه ی بنمیچی ئاره زووه كان زیاتر له توانا كان .

- لاوازی تی ربوونی سینکی له له لایه ن یه کیك له ژن و میرده كه .

- نه بوونی رۆشنبیری سینکی .

- نه بوونی ریکه وتنی سینکی له نیوان ژن و میرد .

- لاوازی تیگه یشتن هه ریه كه له ژن و میرد بۆ ماف و ئه ركه كانی .

- نه بوونی رۆلی كۆمه لگا له چاودێری خێزان و بلاو كردنه وه ی ووشیا ری .

- پالپه ستۆی ژیا نی، وه نه بوونی توانا له سه رته واو كردنی پێداویستی به نه ره تییه كان بۆ

خێزان .

- هاوسه رگیری به زۆر به بی ئاره زوومه ندی .

- پێداگیری هه ریه كه له ژن و میرد له سه ر وه رگرتنی مافی خۆی پیش پێدانی

ئه ركه كانی .

رىڭاكانى خۇپاراستن له كىشەكانى خىزان:-

خۇپاراستن باشترە له چارەسەر كردن، ھەرودھا بۆ ئەۋدى ژيانىكى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر
بىنات بىرى پىۋىستە ئەم نامۆزگاريانە بە بىرخۇمان بىننەۋە:-

- ھەر له سەر تاۋە يە كىكى باش ھەلبۇتتۇر بۆ ھاۋسەرگىرى.
- رىكەۋتن له سەر لىككەيشتن بۆ مامەلە كردن له گەل لايەنە جىاۋازەكانى مال.
- پەيۋەندىەكى پتەۋ بە خۇداى گەۋرە، ۋە پەنابردن بۆ ئەۋ له ھەموو كات و زەمانىك.
- رەنگ كردنى ژيانى ھاۋسەرگىرى بە رەۋشت و بەھا ئىسلامىەكان.
- لىھاتۋىۋى و شارەزايى تايەت بۆ ژن و مىرد له كىشەكان دەپپارىزى.
- بە دەست ھىننەنى ھىمانايەتى و خۇشەۋىستى له رىڭاى «گفتوگۆ باش» دىيارىەكان-
زانستى ماف و ئەركەكان- خۇئامادەكردنى پىشۋوتتر بۆ ژن و مىرد- بانگكردن بە خۇشتىر
ناۋەكان».

- بلاۋكردنەۋدى نەپنىەكان، گەمارۇدانى كىشەكان لەناۋ مال.
- دەرەچۈۋن بۆ جوانكارىەكان يان سەيركردنى ئەۋ شتانەى لەدەستى خەلكدان.
- پىكەۋە ژيان نمونەى مالە بەختەۋەرەكانە پەپرەۋى ئەۋان بكة.

لىكۈلىنەۋدى مەيدانى:-

كارىكى راپرسى بۆ ۋەرگرتنى له سەر زۆربەى له خىزانى مىسر كرا نمونەى گەيشتە ۵۰
كەس، لەۋانە ۳۰ پىۋا، ۲۰ ئافرەت.
ئەمەى خوارەۋە نمونەى ئەۋ راپرسىە بوو كەۋا جى بە جى كرا:-

راپرسى:-

ئەمەى دىت كۆمەلىك بەشن. ئەگەر ئەۋ بەشە رىكەۋت لەگەلت بە باشى ئەۋا
نیشانەىكە دابنى له ژىر ھەلبۇتاردنى (بەلى) ۋە ئەگەر بەشەكە تا سنوورىك رىكەۋت لەگەلت

ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (تا سنوورېك) دابنى. ۋە ئەگەر رېكەۋت لەگەلت بەلام بەشىۋەيەكى سادەۋ ساكار ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (لاۋاز) دابنى، بەلام ئەگەر بەشەكە رېكەۋت بە ھېچ جۆرىك لەگەلت ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (نەخىر) دابنى.

ز	بەش	بەلى	تاسنوورېك	لاۋاز	نەخىر
۱	ھەستدەكەم كەمن باشم كردوۋە لە ھەلپژاردنى ھاۋىيەشى ژيانم.				
۲	ھەست بە رازى بوون دەكەم لە كەسايەتى ھاۋىيەشى ژيانم.				
۳	زانپارى زۆر دەزانم لە سروشتى ژىن و پياو.				
۴	گرىگىم داۋە بە سنوورى شەرى لە كاتى ماۋەى خۋازىيىتى.				
۵	سووربووم لە سەر روۋدانى خۇشەۋىستى و نىزىكى لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.				
۶	رۆژى پەردە بەبى تاۋان لە خوداى گەۋرە تىپەرى.				
۷	سوور بووم لە سەر زانستى سىكىسى لە چاۋگە باشەكان پىش شەرى پەردە.				
۸	ھەست بە چىژدەكەم لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى تايىبەتى				

				لە گەل ھاۋىيەشى ژيانم.	
				ھاۋىيەشى ژيانم رېز لە ئارەزوۋە كانم دە گرىت لە كاتى بە جى گە ياندنى پەيۋەندى تايىيەتى.	۹
				بە بەردە ۋامى ھەۋلى نوپىۋە ۋە دە دەين لە شىۋازى پەيۋەندى تايىيە تيمان.	۱۰
				بە باشى سروسى ھاۋىيەشى ژيانم تېدە گەم.	۱۱
				بە تەۋاۋى بە ئەر كە كانم ھەلدە ستم بە رامبەر ھاۋىيەشى ژيانم.	۱۲
				تېدە كۆش بۇ دور كە وتنە ۋە لە سلىياتە كانم ۋە ھەلە كانم لە گەل ھاۋىيەشى ژيانم.	۱۳
				پېدا گىرى دە كەم لە سەر خويىندە ۋە ۋ رۆش نېرى لە گە شە كەردنى پەيۋەندى خىزانپە كان.	۱۴
				بەرەفتارىكى چاك مامەلە لە گەل ھاۋىيەشى ژيانم دە كەم.	۱۵
				دە تۋانم پېداۋىستىيە كانى خىزانە كەم دابين بىكەم.	۱۶
				بە تەۋاۋى بە رۆلى خۆم ھەلدە ستم بە رامبەر مىندالە كانم.	۱۷

۱۸	ده توانم به باشی کاته کانم ریک بخه			
۱۹	ههست به خوشه ویستی و دلنه وایی ده کهم له په یوه ندی خیزانه کهم			
۲۰	ههست به به خته وه ری ده کهم له ژیانی خیزانیم			

خۆت هه لسه نگیینه :-

ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (به لێ) بوو ئەوا سێ پله به دهست ده هیئت، وه
ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (تاسنوریک) بوو ئەوا دوو پله به دهست ده هیئت، وه
ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (لاواز) بوو ئەوا یهک پله به دهست ده هیئت. به لام ئه گهر
وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (نه خیر) بوو ئەوا هیچ به دهست ناهیئت.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۵۰ یان زیاتر به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگی
به خته وه ری هاوسه رگیری ژیا ته.

وه ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۴۰-۵۰ پلهت به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگی
به خته وه ریت به لام کهم و کوریه که هیه یان هه ندیک کیشه ته گهره ده خاته به ردهم به خته وه ری.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰-۴۰ پلهت به دهست هیئا زۆر ته نگ و چه له مهت
له بهر دهستدایه به دهست هیئانی به خته وه ریت لێ قه دهغه ده کات.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰ پلهت به دهست هیئا، بزانه ژیا نی هاوسه رگیریت له
مه ترسی دایه، ده ستپیشخه ری بکه پیش نه وه ی له ده ستت ده ریچیت.

نه نجامی را پرسیه که :-

بهش	به ئی		تاستووریک		لاواز		نه خیر	
	کور	کچان	کوران	کچان	کوران	کچان	کوران	کچان
-۱	۱۲۰	۱۴	۵	۴	۳	۲	۲	-
-۲	۱۸	۱۱	۷	۵	۳	۲	۲	۲
-۳	۶	۵	۱۵	۱۲	۶	۱	۳	۲
-۴	۱۶	۸	۷	۹	۴	۲	۳	۱
-۵	۱۹	۱۴	۵	۵	۳	۱	۳	-
-۶	۱۶	۱۴	۶	۴	۵	۱	۳	-
-۷	۱۰	۹	۱۰	۵	۵	۲	۵	۴
-۸	۱۸	۱۲	۷	۵	۳	۲	۲	۱
-۹	۲۰	۱۳	۵	۵	۴	۲	۱	-
-۱۰	۱۵	۱۴	۸	۲	۴	۲	۳	۲
-۱۱	۱۶	۱۰	۸	۹	۴	۱	۲	۰
-۱۲	۱۰	۵	۱۱	۱۲	۷	۲	۲	۱
-۱۳	۷	۶	۱۵	۱۳	۵	۱	۳	-
-۱۴	۹	۵	۱۴	۱۲	۵	۲	۲	۱
-۱۵	۱۵	۹	۸	۹	۵	۱	۲	۱
-۱۶	۱۶	۹	۱۰	۹	۲	۲	۲	-
-۱۷	۱۰	۵	۱۱	۱۱	۷	۲	۲	۲
-۱۸	۴	۴	۱۶	۱۰	۵	۳	۵	۳
-۱۹	۱۸	۱۰	۵	۸	۴	۲	۳	-
-۲۰	۵	۷	۱۳	۹	۷	۲	۵	۲

لێکدان وه دی نه نجامی را پرسیه که :- له ماوه دی پشکنین و را پرسیه که روون بوده که هه ندیک تیبینی ههیه هیما ده کات بۆ هه ره شه کردنی ماله کان و جیگیر بوونیان، بۆیه ئاستی به

- دەستەھىننى بەختە ۋە رەببىگە دەخات . ۋە لەم ۋوشىيار كىرگەن ۋە ئانەش ئەمانەن :-
- جۆرىك ھەيە رازى نايىت بە ئاستى ھەلبىزاردن، بۆيە ھەلبىزاردن لە سەر بىنچىنە رەۋش و ئايىن چاكتىن غونەيە بۇ ھەلبىزاردن .
- جۆرىك ھەيە چاۋدىرى سنورى خوا ناكات، لە مامەلە كىرگەن لە كاتى خوازىنى، ۋە رۆزى پەردە، ئەمەش لە نىشانە كانى مەترىيە .
- جۆرىكى گەۋرە ھەن گرنگى نادەن بە زانستى سىكىسى، ۋە زانىارى تايىت بە سىكىسى كەسانى دىكە پىش ھاسەرگىرى .
- جۆرىكى گەۋرە ھەن رازى نايىت بە ۋ بار و دۆخەي كەۋا بۇ ئەۋ گرنگە .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كىشەيان ھەيە لەجى بەجى كىرگەن كاروبارى ژيانىان .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كەم و كورىيە كانى دەزانىت لە بەجى گەياندنى ئەكە كانىيەتى بەردە خىزانىان .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە دوۋرە لە رىكخستى كاتىان ۋە دانانى ناماغە كانىان .
- لەبەر ئەۋە ئەۋ دىاردانە لە گرنگىر ھۆكارە كەن دادەنرىت كەۋا كىشەيان مىلانىيە كەن روودەدات لە ژيانى ھاسەرگىرى . ۋە لەۋ ھۆكارە كەنەيە كەۋا بە دەست ھىنانى بەختە ۋە رەببىگە ھەندى مالاندا پەك دەخات . بۆيە ئەمەيان بانگەۋازىكە بۇ چاكسازى و گۆران پىش ئەۋەي كىشەيان گەۋرە تر بىت ئەۋ كاتە چارەسەرى نايىت .

بەرنامەيەكى كارا بۇ ژيانى ھاسەرگىرىيەكى بەختە ۋە :-

بەختە ۋە رەببىگە ھاسەرگىرى داۋا كىرگەن و مەبەستە ئۆزى و مىرد ھەردوۋىيان تىدە كۆشەن بۇ بەدىھىننىان، ئەۋ كاتە پىزگىرگەن و دىنىيە و دابەش كىرگەن بەرپىسىيە تەكەن ھۆكارى گرنگەن بۇ بەدەست ھىنانى ئەۋ بەختە ۋە رەببىگە . ھۆكارىكى دىكەش ھەيە ئەۋ بەختە ۋە رەببىگە نۆي دەكاتەۋە دىنىيە لىي ۋە بىپارىزە ئەمانەش ئەمەي خوارەۋەن :-

ژيان ئاسان نىيە، يە كىيىك لە لايەنە كانى ژيان ووروزاندن و چىژودەرگرتنە ئەۋەش تىيىكۆشانە
لە پىناۋى زالبوون بە سەر تەنگ و چەلەمە كان و بە دەست ھىنانى سەر كەۋتن . تىيىكۆشانىش
چەند گۆرەپانىيىكى جىاۋازى ھەيە . ۋە شىۋەى زۆرن لە ناۋمال و دەرەۋەدا، پىاۋىش چەند
گۆرەپانىيىكى تىيىكۆشانى ھەيە ھەرۋەھا ئافرەتىش .

بەلام ھاۋبەشى ژيانى جى مەھىللە بە تەنھا تىيىكۆشى . چونكە خۆى و تۆ ژيانى
ھەردوۋكتان پىيىكەۋە وۋندەكات . با تىيىكۆشان و روۋبەرۋو بوۋنەۋەتان پىرۆز و لە پىناۋى
مەبەستىيىكى پاك بىت . مەبەستىيىكى باش ئامادە بكە .

ئافرەتىيىك لە پىناۋى سەرۋەت و سامان شوۋ بە پىاۋىيىك دەكات، ھەرۋەھا پىاۋىيىك لە
پىناۋى سەرۋەت و سامان ئافرىتىيىك دەخۋازىت، ماردى دەكات بۇ سامانەكەى ۋە جوانىيەكەى
ۋە بىنەمالەكەى ۋە ئايىنەكەى، كەۋا لە ھەدىسدا ھاتۋە . شورەيىيە ئەمە بىيىتە
رىيىكەۋەتنىيىكى باۋ بەم جۆرە لە ژىر سىبەرى پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىيىتەۋە . ئەگەر ھاتۋو
يە كىيىك لە لايەنە كان فەشەلى ھىنا لە بە دەست ھىنانى لىيىكدانەۋەى ماددى لە لايەنەكەى دىيىكە
ئەۋا ھەلۋەشانەۋە دەست پىدەكات پاشان جىابۋنەۋە لە گەل خەم خەفەتى زىياتر .

ھەندىيىك لە زانا دەرۋوزنانە كان ۋاى دەبىنن ئەگەر پىاۋىيىك تەنھا لە پىناۋى گەيشتن بە
ئامانجەكانى ئابۋورى ژنىيىك بىخۋازى . ئەۋا ئەۋ پىاۋە كەم و كورىيەكى ھەيە لە كەسايەتەكەى .
ھەرۋەھا خىزانەكەش ھەست بەم كەم و كورىيە دەكات و ئازارى دەدات .

دەكرىت ھاۋكارى ھاۋبەش ھەبىت لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتەكانى ژيانى لە ژىر
سىبەرى ژيانىيىكى قورسدا . بەلام دەبىت بناخەكەى برىتى بىت لە خۆشەۋىستى و رىزگرتن و
دلىيىي و ئارەزوۋكردن لە بەخشىن دا .

راستىيەكەى ئەۋدە دەبىت بەرپرسىيەتە ئابۋورى برىتى بىت لەبەر پىرسىيارىيەتى كىردنى
پىاۋ بە تەۋاۋەتى ئەگەر تۋانى، نمونە بۇ فەرۋودەى خۋاى گەۋرە و مېھربان : «الرَّجَالُ قَوْمُونَ
عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ» ﴿النساء: ۳۴﴾

واته: «پیاوان بالاده ستزن له سهر ئافره تان به وهی خوی گه وره هه ندیکێ له سهر هه ندیکیان چاکتر داناوه وه ههروه ها له پاره و مولک و سامانیان خه رج ده کهن و ده به خشن»
 نیمامی غه زالی ده فه رموویت: گرن گترین مافه کانی پیاو له سهر ژن دوو فه رمانن
 یه کیکیان: پاراستن و نابرووه . نه ویتریان داوانه کردنی تهو شتانه ی که پتو یست نین . وه خۆپاک
 راگرتن لهو ده ستکهوت و سوود و قازانجی ته گهر چه رام بوو .

نابوو ریش ته نه ها زانستی به کاره یێنانی پاره و پوول نیه ، به لکو هه موو ریک و پیکێ و
 ریک خست و کار ده گرێته وه ، وه چاودیری کردن به هه موو کاروباره کانی ناومالێ ئافره تیش
 به پر سیه ره له به کاره یێنانی نه وه ی له ده ستیێتی له پاره و کات له باشت رین ریکاکان ، نه گهر
 کاروباره کانت باشت ر کرد توانیت چاودیری پیاوه که ت به کهیت ، وه زامن کردنی به خته وه ری بۆ
 خیزانه که ت .

ئافرتیک کچه که ی خۆی وه سیه ت ده کات و ده لی ت: کچه م پیاوه که ت رامه سپیره ، به شتیک
 که له توانایدا نه بی ت . به ده ستی خۆی به رزی که ره وه وه ناگات له خه لکی لاواز و ده ستکورت
 بی ت . چونکه هه لگرتنی به ردی گه وره سوکتره له قورسای قه رز .

ووریا به که مندالان چاوه گی جیگه ربوون له ژیا نی هاوسه رگیری ، ده بی ت ژیا نی
 هاوسه رگیری ته وه واوی جیگه ر و ئارام بی ت پیش هاتنی مندال و ه پاش هاتنیان .
 هاوسه رگیری به بی مندال و اتان لی ده کات که هاوسه رگیری که به خته وه رو ئارام بن .

گرن گ نه وه یه ئیوه پیکه وه دوو که سن .... ته گهر هاتوو هاوسه رگیری که به هۆی نه بوونی
 مندال داروو خا نه مهش مانای تی نه گه یشتنه بۆ مانای هاوسه رگیری . ته گهر هاتوو
 هاوسه رگیری که ئارام بوو به لام پیش هاتنی مندال ئارام نه بوو که واته نه وه ئارام بوونیکی
 خه یالی به خته وه ری نابه خشی ت .

هاوسه رگیری له حوکم و یاسای قورئان ته نه ها مه به ستیک نیه بۆ پاراستنی جوړی
 مرؤ فایه تی . به لکو له سه رووی نه مه وه یه مه به ستیکه بۆ دلنیا بوونی ده روون و هیمنایه تی

دل و جىڭگىر و ئارام بوونى ويژدان .

خوداى گەۋرە دەفەرموۋىت: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» ﴿الروم: ۲۱﴾

ۋاتە: «لە نىشانەكانى خوداى گەۋرە ئەۋەپە ھەر لە دەروونى خۇتان ھاسەرمان بۇ دورست كىردوون بۇ ئەۋەى ئارام و جىڭگىر بن تىايدا ۋە لەنىۋانتان خۇشەۋىستى دل نەرمى مىھەربانى دانائە» .

ھاسەرگىرى برىتى يە لە ئارەزوۋىيەكى گىيانى دىلسۆزانە كەۋا لە گەل مەۋۇدا دەۋىت دامەزراۋت دەكەت لە سەر مىلكەچى خوداى گەۋرەۋ مىھەربان، ۋە مىندالىش خىشل و رازەۋەى ژيانن، بەلام ئەۋان ژيان نىنە، ژيانىش دەگۈنجى بەبى مىندال، بەلام قورس و گرانه بى ھاسەر ھاپۇرى رىگا، ۋە ژنى خۇشەۋىستىش بۇ پىاۋەكەى پىش مىندالەكەى دىت. ھەرۋەھا پىاۋىش مىندالى خۇى خۇش دەۋىت لەۋ كاتەى خۇشەۋىستى ھەپە بۇ خىزانەكەى. ئەگەر مىندال ھەستى بەۋ خۇشەۋىستىيە گەرم و گۈرۈر پىزەكەۋت لە نىۋان باۋك و دايك ئەۋا لە تاقىكردنەۋەپەكى خىزانى موسلمان و خۇشەۋىست دەۋىن. بەۋىژدان و بىر و ھۇشيانەۋە دەنۋسىن. پىاۋەكەت لە ھەموو كەس زىاتر بەۋىژدان و بىر ھۇشتەۋە دەلكىت. لە ھەموو كەسىش نىزىكتە بۇ دىت، بۇيە پىۋىستە شۋىنىكى يەكەم لە ژيانت داگىربكات ھەرۋەھا داۋاى رەزا بوونى خوۋاى گەۋرە و مىھەربان. چۈنكە ئەۋ پىش ھەموو كەسىكى تردىت، ۋە سىروشتىيە داۋاى ئەۋ ئەندامانى خىزانەكەت دىت، بەلام يەكسەر داۋاى ئەۋ نايەت، ۋا باشترە ماۋەپەك ھەپىت لە نىۋان ئەۋ و ئەۋان. پەنا بۇ كەس و كارەكەت مەبە لە ۋو بەۋو بوو نەۋەى پىاۋەكەت. ۋە لەبەر ئەۋىش دەستبەردارى ئەۋان مەبە، ۋورىابە زۇرىش ۋورىابە لەۋ ھەلۋىستە، چۈنكە پىاۋەكەت ئەتۋى، ھەردوۋكتان پىكەۋە لە ۋوبەروۋبوونەۋەى ھەموو جىھانن، تەنھا ھەست و سۆزى ناۋەۋەت بەس نىيە، بەلكو دەپىت رۇزانە رەفتارت روون بىكەپتەۋە لە ھەموو ساتىكدا شۋىنى يەكەم بۇ پىاۋەكەت پىت لە ژيانندا، بەتايىپەتى لە پىش

دايىكى، چونكى پىياۋەكەت پارچەيەكە لەجگەرى دايىكى، ۋە ئەمانەتى دايىكىشىيە لە دەستى ژنەكەي. بۇيە دەيىت دلتەرم و راستگۇيىت بەخاۋەنى ئەمانەتەكە، ۋا دايىنى ئەو دلتيا يىت لە سەر ئەۋەي ئەمانەتەكەي ۋون ناكەيت. ئىنجا دەيىتە جىگاي رىزو ستايش بۇ دايىكى پىياۋەكەت. بەم جۆرە دەتۋانى دلى دايىكى و خوشك و براكانى بۇ خۇت رابكىشى.

تۆش ئەي پىياۋ خىزانەكەت لە تۆ نزيكە، نەكەي پارچەيەك لە خۇشەويستى خۇت بۇ دايىكت يان يەككە لە كەس و كارت بېرىت. مەسەلەكەش بەشىك نىيە، ۋەغىرەش نىيە لە خۇشەويستى، لەبەر ئەۋە خىزانەكەت لە ناكۆكى لەگەل دايىكت يان يەككە لە كەس و كارت دامەنى، مال و خىزانە تازەكەت سەريەخۆكە و پالپشتى ئەو توخمە كۆمەلەتتە بىكە، گرنگى پىيە خۇشە و پالپشتىيە، لە ھەمان كاتدا پەيۋەست بەبەرەحم و بەزەرىيە، تاۋەكۈ بگەيتە خۋاي گەۋرەۋە مېھرەبان. ۋە لە ھەدىسىكى قودسىدا ھاتۋە: «الرحم منى، من وصلها وصلته، ومن قطعها قطعته».

ئىۋە ھەردوۋوكتان يەك ژيان دەژىن، پىكەۋە بن، ۋە ئەۋانى تىرىش لە لايەكانى دىكە، ئەۋانى تىرىش ھەمۇۋ خەلگىن، ھاورىيان و برادەران و دراۋىنكان و كەسانى دىكە، ھەرگىز ناكىرىت دوۋرەكەۋتەۋە يان جىساۋازى بىكرىت لە راى ھەندىك كەسانى دىكە، چونكى راۋ ھەلوۋىستان يەكە، ۋە ئەگەر نارەزايەتتەكەش دەرەكەۋت پىۋىستە ئەۋى دىكە تەنازول بىكات بۇ راى ئەۋىتر. ئەمەش دەگەرىتەۋە بۇياۋەر بە يەكتر كىردن.

پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى پەيۋەندىيەكى زۆر پىرۋزە، چركەۋ خولەكانى نازانىت تەنھا خۇداي گەۋرە و دلوۋقان نەيىت. ژن و مىرد ھەردوۋوكان پىۋىستە پارىزگارى لە نەيىنەكانى ژيانىان بىكەن، ھىچ يەككە نەيىنى ھاورىيەكى بلاۋنەكاتەۋە.

ژن و مىرد دەبى بزانن كە ژيانى ھاۋسەرگىرى تەنھا دوۋكەس نىيە ئارەزۋودەكەن لە بەدەست ھىنانى بەختەۋەرى تايىبەتيان، بۇ كەسى مۇسلمان ھەردەم ئامانجەكان زىادەرەۋى دەكەن لە سوۋد ۋەرگىرتنى ئايىنەكەيان. ھاۋسەرگىرىش جۆرىكە لەبەجى گەياندىنى كار بۇ

به‌دهست هیئانی جینشین له‌سەر زه‌وی • وه‌ کارکردن له‌ سەر ره‌زاسوونی خودای مه‌زن و
دلۆقان •

كۆتايى :-

به ختەوهری هاوسەرگیری چه مکیکی پێژهیی یه پێوانه کردن و گشتگیر کردنی ئاسان نیه، به مانای رهزابوونی ژن و میژد له ژێانی هاوسەرگیریان به شیوهیه کی گشتی و به پلهیه کی بهرز.

هه‌سه‌نگاندنی په‌یوه‌ندی هاوسه‌رگیان به‌وه‌ی به‌خته‌وه‌رن یاخود وانیه بی‌گومان نه‌مه ده‌به‌ستریته‌وه به قۆناغی‌کی کاتی دیاری کراو نه‌م په‌یوه‌ندی‌ه‌ی پێدا تیپه‌ر ده‌بی‌ت... هه‌ندی په‌یوه‌ندی‌ش له‌ لووتکه‌ی به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگی‌ی داده‌بی‌ت له‌ ماوه‌یه‌کی دیاری کراو، پاش کاروبارو حاله‌کان ده‌گۆریت، لی‌ره‌دا ساته‌کان زۆر به‌ختیارن... یان کاتژمی‌ره‌کان، یان رۆژه‌کان، یان هه‌فته‌کان، یان ساله‌کان، یان هه‌موو ته‌مه‌نه‌که‌ی... به‌لام هه‌رچه‌ندی ماوه‌ی به‌ختیاری درێژ بی‌ت نه‌وا ژیا‌نیان باشت‌ر ده‌بی‌ت.

وہ بہختہ و ہری ہاوسہ رگری دہہ ستریتہ و بہوہی کہ دکتور/حسان المالح نیشانی کردوہ،
بہ سہرکہ تنی پیوہندی ہاوسہ رگری لہ فرمان و تہ کہ کانیان، و ہ نمونہ ی تہو لایہ نانہی
خوارہ و ہ:-

دەستەبەرى ژيانىكى ھاوبەش، دلنەوايى و خوشەويستى، وە دەنگە وە چوونى نازە زووە كانى
دەروونى و سۆزدارى و سىكىسى بۆ ھەردوولا . وە لە منداڵ برون پەروەردە كەردنيان، وە لە
بە دەنگە چوونى دواكارىيە كانى ناوماڵ و ژياندا، وە لە بە ديهيئەناني داواكارىيە كان و رۆلە كانى
كۆمەلە تەتى جۆراو جۆر و شتى تەرىش .

به ختهدری هاوسه رگیری کاردده کاته سهر سه رکه وتن و دیان سه رنه که وتنی کارو پیشه کانی
پیشوو به نیسه ت زنان یان پیاوان یان هه ردووکیان، به شیوه یه کی رازی کارو قه ناعه ت

پېھىنان، ۋە ھەندى پەيۋەندىش سەردەكەۋىت لە دەسكەۋىتى ژمارەيەك لە كاروبارەكانى ھاۋسەرگىرى، بەلام فەشەلىش دەھىتى لە ھەندىكى تەر..... سەربارى ئەۋەش دەلىت پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىرىتى يە لە پرۇژەيەكى درىژخايەن پىۋىستى بە خۇئامادەكردن ۋە تىكۇشان ۋە ماندوۋبوون ھەيە، ۋە بەرپرسيارىيەتى جۇراۋجۇرى تىدايە..... ھەرچەندى ئەرك ۋە كارەديارى كراۋەكان راپەرىتى ئەرك ۋە بەرپرسيارىيەتى دىكە بەديار دەكەۋىت ۋە پىۋىستە راپەرىتى.

بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى ژمارەيەك كىشەى ژيانى كاردەكاتە سەرى، ۋەك: مىندالئەبوون ۋەلاۋازى سىكس لە لاى پياۋان يان ساردى سىكسى لاى ئافرەت، دەكرىت بۇ ھەموو ئەمانە ھاۋسەرگىرى كەساس ۋە شىۋاۋ دروست بى.

ھەرۋەھا كەسايەتەكى كىۋىرەۋەرى، كەسايەتەكى خۇپەرست، كەسايەتەكى دوژمىندارانەى شىپزەيى، يان كەسايەتەكى نەشارەزاۋ ناچالاک..... دەكرىت ھەيى ئەگەر ھاتوو جى بە جى كرا لە سەرىيەكىك لە ژىن ۋە مىردەكە، ئەۋكاتە ژيانى ھاۋسەرگىرى دەگۇرىت بۇ دۆزەخ، بۇ سەرھەلدىنى كىشەكە كۇتايى نايە.

بىزارى ۋە ۋەرسى ھاۋسەرگىرى يان ساردى ۋە كەمتەرخەمى ھاۋسەرگىرى رۇلىكى گەۋرە ۋە سىلبى دەگىرىت لە كەساسى ھاۋسەرگىرى.... ھۆكارەكەشى جۇراۋجۇرە ۋە ھەندىك ھۆكارى پەيۋەستە بە كۆمەلگا ۋە رۇشنىرىيەكەى، ۋە پىكھاتەى ھاۋسەرگىرىيەكە ۋە رۇشنىرىيەكەيان ۋەگىرى دەروونيان ۋە مىژۋوى بىنەمالە ۋە خىزانىان.

لە ھالەتەكانى بىزارى ۋە ۋەرسى كىشەكانى ھاۋسەرگىرى زىاد دەكات، ۋە دژايەتى ۋە ھات ۋە ھاۋار ۋە شتە سىلبىيەكان زىاد دەكات، ۋە دووركەۋىتنەۋەى ھەر لايەك لەۋى دىكە لە چالاكىەكانى ۋە ئامانجەكانى رۇژانەى..... ۋە ھەندىك پەنا دەباتە بەر خۇخەرىك كردن بە ئىش ۋە كار، يان لە ھىۋاۋ ئارەزوۋەكان يان چالاكىە تاييەتەكان ئامانجى خۇدەرخستەنە ۋە ھەرۋەھا بارە قورسەكانى خۇى سووك دەكات، ۋە شتىك دەداتە دەروونى خۇى لە ھاۋسەنگى

و دلخۆش كردن و نوپىۋونە ۋە • بەلام ئەو زياتر گوشاره كان زياد دەكات لە سەر پەيوەندى ھاوسەرگىرىيە كەى، ۋە بەشدارى دەكات بە زياد كردنى ژاراۋى بوونى كەش و ھەۋاكە • ۋە لەۋانە يە كىنك لە ژن و مىردە كە خۆى بگلىنىت لە پەيوەندىيە كى سۆزدارى سەرنەكەۋتوۋ يان دەمامك دراۋو ساختە كار يان بەپەلە و بەھەلەشە، ۋە دەكرىت ئەمە زياد بكرىت بۇ كىشە كانى پەيوەندىيە كى رەسەنى شىپزەو شىۋاو، ۋە لەۋانە يە سەرىكىشىت بۇ قۇناغى نەگەرەنە ۋە يان جىابوونە ۋە •

سروشتيە روودانى دەسكارى كردن يان چاكسازى يان نوپىۋونە ۋە تىادا بكرىت لە ماۋەى قۇناغى بىزارى ھاوسەرگىرى، ۋە لەۋانە يە بىزارى و رۆتىن و سستى و خاۋى پالئەرىكىى سروشتى بىت بۇ نوپىۋونە ۋە ژن و مىرد لە يەكترى لە زۆر لە حالەتە كان •

لەو رېپەۋدا بەختىارى ھاوسەرگىرى ۋە پەيوەندى ھاوسەرگىرى سەركەۋتوۋ كىلە كانى بەستراۋە بە ژمارە يەك لە كاروبارو خەسلەت و رەقتارە كانى • لەۋانە: بەرپرسيارىيەتى، كارلىك كردن، ھاۋكارى، بەشدارى، گفتوگۆ كردن، ۋە راستگۆيى، ۋە خوشەويستى، ۋە ھەست كردن بۇلايەنى دىكە، چاۋتىرى، گونجان لەگەل يەكتر، رىككەۋتن، ۋە تەۋاۋكارى، ۋە سادەيى، ۋە راستىيەتى •

لە كۆتايىدا لە خوداى بەرز و بەتوانا داۋا دەكەين كە ھەموۋان سەرىخەى بۇ ژيانى ھاوسەرگىرى بەختىار و بەزەيى ھاتنەۋە ھەلگىرى، ۋە ھەموۋ خىزانىك نىيەت و مەبەستە كانى باش بىت لە كۆمەلگايە كى ئارام، ۋە ھەموۋ نىشانە كانى سەركەۋتن و سەرفرازى و ئاشتەۋايى و ئارامى بە دەست بەينىت •

خوداى مەزن و دلخۆشلىش لەۋاى ھەموۋ مەبەستىكە، ۋە ھەموۋ كاروبارى فەرمانە كان دەگەرىتەۋە لاي ئەو، ھىچ ھىزو تۈانا و دەسلەتلىك نىيە تەنھا پىشت بەستەن بە خوداى گەۋرە و مىھەرەبانەۋە نەبىت.

ش + ر + س

ناوهرۆك

لاپهړه	بابهت
٦	پیشه کی
٩	بهشی یه کهم: نامانجه کانی ژيانی ژن و میړد
٣٧	بهشی دووهم: نه لېږاردنی هاوسهرو ماوهی ماوهی خوازیښتی کردن
٦٧	بهشی سییم: زالبوون به سهر کیښه ی دهست نیشان کردن به هاویهشی ژیان و ماوهی خوازیښتی
٨٧	بهشی چوارهم: شهوی پردو په یوهندی سیکیسی
١٠٧	بهشی پینجهم: زالبوون به سهر کیښه کانی شهوی پردو په یوهندی کانی سیکیسی
١٢١	بهشی شه شهم: ته کنیکیه کانی ژيانی هاوسه رگیری به خته وهر
١٤٩	بهشی هوهتم: زالبوون به سهر کیښه کانی ژيانی هاوسه رگیری
١٨٧	بهشی هه شتتم: به خته وهری له گهل به جیهیښانی ټرکه کان (خهرجی و مندان)
٢١٧	بهشی نویهم: زالبوون به سهر ټو کیښانهی هاوکاته له گهل ټرکه کان
٢٣٧	بهشی دهیم: نمونه له په یوهندی کانی هاوسه رگیری «سهرکه وتوو وه سهرنه که وتوو»
٢٦٣	بهشی یازدههم: پوخته و راسپارده کان
٢٧٩	ناوهرۆك

